

8° P. 5. 75

8° P. 5. 75

Septimana Philosophica,
 Qua
ÆNIGMATA
AVREOLA

DE OMNI NATVRÆ GENERE
 à SALOMONE Israëlitarum sapientissimo
 Rege, & Arabiæ Regina S A B A, nec non
 HYRAMO, Tyri Principe, sibi inuicem
 in modum Colloquii proponuntur &
 enodantur:

*Vbi passim noua, at vera, cum ratione & experien-
 tia conuenientes, rerum naturalium causa expo-
 nuntur & demonstrantur, figuris cupro incisis
 singulis diebus adiectis.*

AVTHORE
MICHAELE MAIERO, Imperialis Consi-
 storii Comite, Eq. Ex. Med. D. & Cæl. Maieft. olim
 Aulico, nunc illustris Principis ac Dn. M A V-
 RITII, Habsiæ Landgrauii, &c.
 Archiatro.

Francofurti
 Typis Hartmanni Paltheui
 Sumptibus LVCA IENNIS
 1 6 2 0

Timor Dni est
 initium Sapien-
 tia. Syr. I.

Eloquentia Dei
 donum et opus
 est. Exod. 4.

*Ad Sp. M. G. H. J. Frankenberg
 M. Dr. et Ph. sic. M. v. d. S. v.
 est. on.*

Septimana Philosophica,

Qua

ÆNIGMATA AVREOLA

DE OMNI NATVRÆ GENERE
à SALOMONE Israëlitarum sapientissimo
Rege, & Arabia Regina SABA, nec non
HYRAMO, Tyri Principe, sibi inuicem
in modum Colloquii proponuntur &
enodantur:

*Vbi passim noua, at vera, cum ratione & experien-
tia conuenientes, rerum naturalium causa expo-
nuntur & demonstrantur, figuris cupro incisis
singulis diebus adiectis.*

AVTHORE

MICHAELE MAIERO, Imperialis Consi-
storii Comite, Eq. Ex. Med. D. & Cæs. Maiest. olim
Aulico, nunc illustris Principis ac Dn. MA V-
RITII, Hallsiæ Landgrauii, &c.
Archiatro.

Francofurti

Typis Hartmanni Palthenii
Sumptibus LVCAE IENNIS
1620.

Timor Dni est
initium Sapien-
tia. Syr. I.

Eloquentia Dei
donum et opus
est. Exod. 4

*Ad P. Koch. Pfaffenberg
M. Dr. et Ph. sic. M. v. v. v.
est. on.*

+ 2 Taf.

JOANNIS FLITNER I,

FRANCI P. L. C.

Oda Alcaica

*In artificiosam æris ad tituli circumferentiam incisi sculpruram ætiosæ
Operis summam vno intuitu exhibentem.*

Æ Seleganti nobile pollice,
Sualu paratum IENNISII nouo,
Enucleatum conspicare,
Miraque plurima disce, LECTOR.

*Si corporum quis simplicium cupit
Descriptionem, vel paradigmata,
Æs si volent nostrum subire,
Orbiculus dabit, ecce, primus.*

*Perfecta nondum corpora si cupis
Cognosse, siue horum paradigmata,
Æs si velis nostrum subire,
Orbiculus dabit hoc secundus.*

*Quicumque terra fossilium cupis
Descriptionem, vel paradigmata,
Æs si velis nostrum subire,
Tertius Orbiculus docebit.*

*Qui nosse gestis res vegetabiles,
Harumque naturam & paradigmata,
Æs si velis nostrum subire,
Orbiculus dabit, ecce, quartus.*

*Quicumque certam vis animalium
Descriptionem, vel paradigmata,
Æs si velis nostrum subire,
Orbiculus docet, ecce, quintus.*

* 2

Quod

Quod si *creaturam cupis optimam*

Cognosse, qualis scilicet est *homo,*

Æs si velis nostrum subire,

Orbiculus dabit, ecce, *sextus.*

Tres colloquentes noscere si cupis,

Binosq; scribas, & simul aulicos,

Æs si velis nostrum subire,

Linea continet hos *superna.*

Quod si *timorem* nosse cupis *DEI,*

Exordium veræ sapientiæ:

Istum *sub æris, en, sinistra:*

Infinus Orbiculus docebit.

Demum *eloquens* quæ *lingua* sit optime,

Vin' scire, donum quæque opus est *DEI,*

Istam *sub æris, ecce dextra.*

Infinus Orbiculus docebit.

MAIERE, totum quando Opus hoc lego,

Quod *SEPTIMANAM* non finire vocas,

Vitæ tuæ te septimanas:

Haud male perspicio locasse.

Hinc tantus in te laudis honos ruit,

Vt nulla longi te mora seculi

Ex eruditorum phalange:

Eximere aut remouere possit,

Immunitates hoc satis indicant:

Hoc dignitates significant tuæ:

Acceptus ob quas eruditus

Omnibus hoc titulo bearis:

MAIERVS, illustre Aonidum decus,

DOCTOR, PALATINVS COMES, atque *EQVES,*

ORATOR eloquens, acutus

PHILOSOPHVS, MEDICVS peritus.

Reuerens-

REVERENDISSIMO, ILLUSTRISS.

atq; Celsissimo Principi ac Domino, Dn.

CHRISTIANO
WILHELMO,

Postulato ARCHIEPISCOPO Magde-
burgensi, PRIMATI Germaniæ, Marchioni
Brandenburgico, Duci Borussia, &c.

Domino suo clementissimo,

D. D.

QUOD Communi diuergio dicitur, Archie-
piscope reuerendissime, Princeps illustrissi-
me, Domine clementissime, DEI Optimi,
Maximi, Magnalia omnibus, magnorum
Principum vero Consilia nulli manifestanda
esse, id absque dubio ex diuersissimis causis exortum est. Deus
enim, qui VNVS & solus BONVS, Verus, Omnipoten-
s & misericors, bonitatis, veritatis, omnipotentia & misere-
ricors

★ 3

ricors

D E D I C A T I O.

*ricordia sua apertissima vestigia & tecmiria nullibi non ex-
 care desiderat, ut qualis sit, aliquatenus in hac humana men-
 tis imbecillitate, ab omnibus agnoscat, idque sine alterius re-
 spectu, quemadmodum seipsum in operibus 6. dierum Creatio-
 nis demonstravit. Verum crescente hominum malitia, Prins-
 cipes, qui reliquis præsunt & dominantur, sua Consilia, antes
 quam in effectum producantur, ne malis hinc ad ingenium
 suum redeundi & iniuste agendi occasio praberetur, aperiri ves-
 tuerunt: Eadem fere ratione inter Philosophos principes illi,
 qui physicam practicam, hoc est, Chymiam, exercuerunt, sua
 arcana vulgo innotescere noluerunt, quæ ut tamen inter se &
 filios artis, bonæque voluntatis quoscunque, communicarent,
 & eadem opera à brutalibus & osoribus absconderent, per *Æ-*
nigmata & occultas loquendi formas protulerunt & signific-
carunt: Eiusmodi sermones Ænigmatici inter Salomonem,
omnium Regum & Philosophorum Principem, nec non Hys-
ram & Sabam reginam, habiti sunt non de rebus nihili aut de
numero filiorum Niobes, sed de rarissimis in mundo & pre-
ciosissimis, quales sunt in scientiis Physicæ practicæ seu Philo-
sophiæ HERMETICÆ reconditæ, quarum SALO-
MONEM (hominum, ut dictum, omnium sapientiss-
imum, imo & regum ditissimum) ignarum asserere, aut eas eo-
contra negare, arbitri foret impudentissimi & iniquissimi,
ut alibi copiosius a nobis demonstratum est: Vtunque erit,
sine*

D E D I C A T I O.

*sue Chymici; siue non dicti principes fuerint, ego, ut Opera
 Diuina Omnipotentia 6. dierum spacio ex nihilo creata ali-
 quo modo contemplerer, & cum absconditis aliis artificum
 inuentis conferrem, ex hypothese ea huiusmodi statui, ne mate-
 ria admirationi & predicationi debita erga Deum homini
 deesset: Quem tractatū, utpote de D E I magnalibus & sum-
 mis hominum secretis agentem, non inepte eminentiori alicui
 Personæ (quo ad aestimationem rei, haud vulgaria, quo ad
 modum tractationis, vix bene limata, sed subitaneo & immaturo
 partu ex ingenio effusa potius raptim, quam edita contem-
 nentem) obferre & dedicare cum decreuerim, non immerito
 Reuerendissimæ Celsitudini tuæ eam deberi inprimis, iudica-
 ui; tum quia illustrissimo inter Principes Germaniæ loco natus
 sapientum philosophorum arcana non fastidiat, sed ambabus,
 quod dicitur, vlnis amplectatur & foveat, tum quia Diuinis
 mancipatus, Germaniæ totius Primatum tenens, Creatoris
 summi opera non lauo perlustret oculo, sed Lyncea penitus in-
 trospiciat mente, & sapientissime rimetur. Accedit, quod pro
 tempore nunc in Reuerendissimæ Tuæ Celsitudinis ditione as-
 gam, ad Colloquium eiusdem, philosophis solenne, iam pridem
 inuitatus; de quo Platonis illud; **R E S P U B L I C A** sum-
 demum **Beatas**, cum iis aut philosophi præsent, aut qui præ-
 sunt, philosophentur, maxime dici possit. Proinde mihi nul-
 lum relinquitur dubium, quin hæc qualiacunque **Ænigmata**
 philo*

DEDICATIO.

*philosophica senis operibus Creationis parallela & correspon-
dentia, Reuerendiss. Cels. T. clementissime acceptura, iisque
& auctori patrociniū tutissimum præbitura sit; Hisce Re-
uerendissimam & Illustrissimam Cels. T. cum tota domo Ele-
ctorali Brandenburgica ad innumeros annos incolumem D EO
OPT. MAX. commendatam velim. Dabam Magdeburgi
Anno 1629. II. Ianuar. styli vet.*

Reuerendiss. & Illustriss.
Cels. T.

Subiectiss.

Michael Maierus D.
Comes Pal. & c.

PRÆ

PRÆFATIO AD LECTOREM.

Rimam, *Candido Lector*, huius mundi Septimanam fuisse miraculis plenam & stupendam, in qua omnia ex nihilo creata sunt à Deo, vt fateamur necesse est. Quid enim humanæ cogitationi occultius aut abstrusius videri potest, quàm totum hoc pulcherrimum Mundi Theatrum ex non Ente seu barathro tenebrarum productum & formatum, rerum innumerarum varietate ornatissimum, specierumque singularum propagatione perpetuum redditum? Quod cum absolutum sit 6. dierum spacio, ac septimo Sabbatum habitum: patet, Omnipotentiam, Bonitatem & Sapientiam Dei ex hoc omnium maximo & politissimo Primæ Septimane opere nobis hominibus conspicuam factam, nempe quod potuerit, voluerit & sciuerit omnia ita ad hominis commoditatem, vsum & arbitrium creare & ordinare, vt merito ille (Imaginem Dei donatus, cæterisq; terrenis Creaturis præpositus, ceu Dominus, fuisse animaduertatur. Inde ea Septimana omnis humanæ initium, vt & Diuinæ sapientiæ indicium extitit, cuius dierum opera miraculosa, vt cum summa admiratione contempletur, & grata mente agnoscat, quemcunque rationalem, qui brutali stupiditate aut supina ignorantia non prohibeatur, in his terris decebit. Huius Septimane mysteria tanta sunt, tamque occulta & abdita, vt apud Iudæos vsu ac traditione receptum fuerit, ne quis minor 40. annis ea in Genesi legeret aut diiudicanda sibi præsumeret, vtpote captum iunioris longe superantia. Huius Septimane optimus arbiter fuit Adamus, qui Creationē Cœli & Terræ, Elementorumq; omnium perfectissime calluit; Item acris meteora, terræ fossilia, vegetabilia, animalia, & denique seipsum, hoc est, hominis membrorum & viscerum, nomina & proprietates optime nouit. Post Adamum,

**
eiusq;

correspond
pura, aqua
Hisee Res
a domo Ele
nem D EO
Magdeburg

Maiestas D
Pal & c.

PRE

P R Æ F A T I O

eiusque nepotes, qui vixerunt ante Diluuium, *Salomon* absq; dubio hanc Septimanam Creationis rerum cæteris hominib. perfectius cognitam habuit, vtpote sapientia ab ipso Deo, ex voto, tanquam singulari Priuilegio donatus. Ad Exemplum, aut potius in rememorationem illius Septimanæ Creationis, nec non *Salomonis* sapientiæ, & quod ænigmata cum Regina *Saba* ac *Hyramo* Tyrio principe communicarit, certe non puerilia de rebus cuique notis & ante oculos positis, at occultis & abditis, nos hanc *Hebdomada* Philosophicam produximus, in qua de ænigmatibus Chymicis, qualia eorum fuisse suspicamur, potissimum agimus, ea secundum 6. summa rerum genera diuidendo & explicando, totidem diebus absoluenda; Vbi licet contra vulgarem & receptam Philosophiam non pauca adferamus, quæ cuidam in superficie ea consideranti Paradoxa videri possint: tamen quia per se vera & cum tota natura conuenientia sint, nulli in suis opinionibus obdurato præiudicare debent, cui ad illustrandum Chymica ænigmata potius, quam ad docendum proposita existimentur. An vero *Salomon* aut Regina *Saba*, vel *Hyramus* Chymicæ cognitionem habuerint, de eo hic nihil disputabimus (cum alibi, nêpe in Symbolis Aureæ mensæ, lib. 2. de hac quæstione actum sit) at præsupponemus eius affirmatiuam sententiam, veritati magis consentaneam. Ea omnia, quæcunque sint (certè firmata ratione & vsu) tuo candido iudicio, *optime Lector*, obfero, hoc est, vt de non intellectis, non tanquam de non Entibus calculum nigellum feras, sed iudiciis, velut de occultis, quæ non omnibus prostant, oportet, teque eorum indagatorem decet. Hæc enim meditatione & inuestigatione continua discuntur; non contemptu aut detrectatione. Quod si ex me quæsierit, Vnde hanc Salomonice sapientiæ auram occultam hauserim: scias, quod Deus Salomoni immediate & quasi in puncto temporis concessit, id neque tibi, neque mihi denegabit in ediate, per preces, meditationes, inuestigationes, labores & alia media

huc

AD LECTOREM.

huc spectantia, si non ex toto, tamen in parte. *Salomon* sapientissimus quidem, at homo, fuit, qui falli & seduci potuit, ut Deum verum relinqueret & libidini se manciparet: Nos ne his vitiis, quæ animam & corpus perdunt, irretiamur; & sapientiam veram à Deo impetremus: eum, qui laigitor est perfectorum munerum, orabimus, cui nos omnes commendatos velim

EPIGRAMMA AVTORIS.

CUM DEVS ex nihilo pulchrum fabricauerat ORBIS
Mirifica senis arte diebus opus:
Septima Lux vidit requietum, hinc illa quieti
Facta DEO humana sacra iubente fuit.
Inde Creatoris Bonitas & summa Potestas,
Et que sit rerum prouida Cura, patet.
Hac ego dum meditor Magnalia maxima, talis
Hebdomas à Musis est celebrata meis.
Quæ velut vmbra suum conatur imagine corpus
Reddere, per septem continuata dies.
His Salomon arguta Sophis anigmata pandit
Principibus, votum qui Sapientis habet.
Sat mihi sit Speculum saltem monstrasse politum,
In quo res, qualis, conspiciatur, erat.
Si bene de minimis Rex is discurrere plantis
Doctior ad pulchras calluit vsque Cedros:
Quis credat Chymicos illum ignorasse recessus,
Queque iacent terra tecta metalla sinu?
Non absque his potuit dici sapientior omni,
Sunt anigmaticis quæ referenda modis.

★★

2

AD

ÆTATIS
SVÆ. 49
A. 16. 17.

TRES SCHOLA, TRES COESAR TITVLVS DE:
DIT; HÆC MIHI RESTANT,
POSSE BENE IN CHRISTO VIVERE. POSSE MORI.
MICHAEL MAIERVS COMES IMPERIALIS CON:
SISTORII etc. PHILOSOPH. ET MEDICINARVM
DOCTOR. P. C. C. NOBIL. EXEMPTVS FOR. OLIM
MEDICVS CÆ.S. etc.

AD MAGNIFICVM, NOBILISSIMUM, EXCELLENTISSIMUM,
MICHAELEM MAIERVM,
PHILOSOPHIÆ AC MÈDICINÆ DOCTO-
REM, P. L. C. Comit. Pal. Nob. & Eq.
Exempt. promotorem suum sum-
mopere colendum.

NULLA meam prorsus subit admiratio mentem,
Cur tibi tres titulos summus Apollo dedit.
Nulla meam prorsus subit admiratio mentem,
Cur tibi tres titulos Casaris aula dedit.
Hoc tantum miror, fueris quod dignus iisdem,
Scilicet hauri quemuis munera tanta manent.
Hoc miror, tibi pronentum multiplice rerum
Quod natura parens omnia nosse dedit.
Quod natura suo facies conuexaque mundi
Ambit complexu, credo patere tibi.
Sacratos fontes docuit te prima iuuentus,
Eloquiumque DEI pactaque sancta DEI.
Legiferique potes spatiosa volumina iuris
Enotare, apices iuris utrinque graues.
Te tam sublimi solio Medicina locauit,
Audeat ut palmam sumere nemo tibi.
Si quis Galeni libros laudauerit, idem es,
Inuenit ast aliquem Chemia, primus eris.
Quid multis? capitis circumfers vertice docto
Stelligerumque polum, multumque solum.

** 3

Quam

Quam me felicem! tempus feliciter istud,
Quo te visendi copia facta mihi est:
Non mihi maluerim, quas Hermes voluit arenas,
Non Pactole tuas, non Tage fulue tuas.
Non te conuenio, quin doctior exeo, quantis
Me vexti e tenebris, euehis e tenebris!
Omnis latetur mundus cantante Sileno,
Me pendere iuuat semper ab ore tuo.
Miretur Rhodope, miratur & Ismarus Orphea,
Me pendere iuuat semper ab ore tuo.
Gaudeat & Phæbo Parnassia gaudeat aula,
Me pendere iuuat semper ab ore tuo.
Iam dicis, superi teneat quid regia mundi,
Signaque iam cursu quo duodena meent.
Cur nobis non aqua dies cum nocte recurrat,
Ast annos alibi terminet aqua dies?
Torrída cur aestas longas exporrígat horas,
Cur breuiore diem luce sed aréret hyems.
Delia, ceu Proteus, cur tot mutetur in ora?
Quid faciat frater, quintus & Erro ferat.
O dicti, quos ista iuuat persuasio, scire
Quæque euenta hominis, quæque futura loqui.
Iam spacia annorum repetens ab origine mundi
Per dissecta nouum secula carpis iter.
Quas artes linguasque tulerunt tempora prima,
Certare ut reliquis ditia regna Phari.
Aegyptus studiosa poli quas extudit artes,
Quas post Phœnices, post Latiale solum.
Autor quis primus, quod litera scripta nepotes
Maíorum doceat vulnere, facta, dapes.

*Vt Romana phalanx creuit victricibus armis,
Ultimus ut Teuto singula nunc habeat
Quantum lenta solent inter viburna cupressi,
Extulit e terra Teutona terra caput.
Cerrat Teutonia maestas summa, triumphat
Inuentis variis Teutona terra suis.
Hec ego nescieram, Maier; sed inclute per te
Innotuere aliis, innotuere mihi.
Perge ita, perge tui scriptis ita spargere famam,
Nec te maiorem viderit omnis homo.
Sic te sera dies memori non eximet aeo,
Sic tua post cineres maxima fama riget.*

Daniel **Kahstrecht** Brande-
burgo, Marchicus P.L.C.

DE

DE NOBILI AVTORE,
SIMILIBVSQ. IPSIVS OPERIBVS,
& DN. LVCA IENNIS, editionem eorum

procurante,

ODE ALCAICA,

IACOBI PONTANI

Heidelbergensis.

AD LECTOREM.

QV is autor huius, Lector amice, sit
Libri, atque quantus, lineæ & exteram
formam ipsius quæ dat, tabella hæc
exprimit & tibi pingit apte;
sed nosse mentem forsitan ipsius
si gestias, en monstro tibi viam,
quam calco ego ipse, nempe libros
ipsius esse tibi puto legendos.
Multos enim nunc hætenus edidit,
id quod sequentes indigitant (1) *Themis*
aurata, quæ Fraternitatis
de rosea cruce sacra pandit;
(2) de blateranti voceque maxima
indignitatem virginis illius,
rerum abditas quæ qualitates
simplicium extrahit è latebris,
silentium indictum; inde (3) *Alemannia*
inuenta vera; & (4) *de arborea alite*,
quos tempore admodum breui hæc in
edidit vrbe, ope destitutus

ipsi

ipſi domi quæ eſt bibliotheca, quod
mirabile inter cætera & ipſum id eſt,
doctis que conſtat eſſe fuſas
ſæpe de eo & grauiter querelas.

Vt fulget autem Cynthia ſidera
inter minora, hoc atque modo emicant

(5) bis ſena *menſe ſymbola aurea;*

Synæſis.

& (6) *Tripus aureus;* (7) *angulosque*

ſortitus orbis quatuor ille, quem

natura nobis promit ab intimis

tetræ cauernis, illecebris

atque ſuis precioque mundum

ineſcat omnem; denique (8) *ſerius*

& ille *luſus*, Mercurio datur

quo regnum in omne conditum, quod

infra hominem ratione ſummum eſt;

accedit & nunc (9) *doctæ* itidem *Hebdomas*,

ænigmata edens, de Phyſica, aurea,

rerumque naturalium ortus

colloquii ſpecie reſoluens.

Scriptura vero litera mortua

appellitari cum ſoleat, niſi,

& maxime in libris Mathēſis,

picta figura diem rei addat:

non cerno, cui autor ſcripta ſua æquius

committere uſquam ſit potis, ac tibi,

Ô *L V C A I E N N I S*, utpote & qui

non modo in his, ſed & in quibusdam,

hos præter autores, aliis idem

hoc præſtituisti, nec modo ligneis,

ſed & figuris æneis, quâ

hoc fieri poterat, decorem

Apoſtrophe

ad dominũ

L V C A M

I E N N I S.

gauifus

gauisus ipsis conciliare es, vt
requiri ad ipsum hoc plurima noueris.
 sic detulisti auctori honorem,
 ipsi operique, & id ære ementi.
Hoc insuper tu re quoque comprobas,
non esse plane depositum tibi
 iucundum amorem suauis artis,
 cui dederas studium acre pridem;
subinde vero exercitium hoc tibi ad
manus refumi, dum haud modo te abstrahant
 negocia in libraria re
 quæ quoque sæpe inopina gliscunt.
Proinde macti corpore menteque
M A I E R E, scriptis perge, precor, tuis
 iuuare literariam rem,
 & bene demeritum & deinceps
qui demereri te cupit, accipe:
L V C A, auspiciatus quod bene es, indies
 fac persequare, eumque amore
 perpete & officio cole omni;
nec vos remoto limine disfitos
lux vlla, vel nox, distrahat; at magis
 magisque vero amore iungat,
 cunctipotente regens manu orbem.
Is sospites vos in Pylii senis
conseruet annos, dotibus augeat
 summisque, mentis corporisque,
 quæque bona extera nuncupantur.
& docta vestris turba bonis simul
gaudens fruetur. Vos me iridem, precor,
 amore dignum habete vestro,
 quos studio vsque colam vicissim.

ad } Vtrumque
 } Nob. auto-
 } rem.

ad Dn. Lu-
sam Iennis.

IN

In Effigiem Authoris,
EPIGRAMMA DO-
DECASTICHON.

MAIERI quæ sit facies externa, roganti
Hanc monstro chartam, qua bene sculpta micat.

MAIERI quæ sit facies interna, roganti
Ingenii monstro germina, monstro libros.

Quos inter præsens non occupat ima volumen:

Materies tanto quam bene digna viro!

Qua modo sublatum caput inter nubila condit:

Aera nunc, terræ claustra deinde subit.

Nunc perreptat humi, nunc ens vegetabile tractat:

Denique brutorum congregat omne genus.

Nunc hominem rimatur, opus prænobile Diuum:

¶ nunc, & librum pondus habere nega.

Ioannes Flitnerus, Franc.
P. L. C.

★★★ a

IN.

INDEX ÆNIGMATVM

[quasi Capitum] QVÆ IN HOC
OPERE continentur.

PRIMÆ DIEI,

Decorporibus simplicibus, Cælo & Elementis, cuius
Ænigmata numero sunt 39.

Q VAE potior & dignior pars in philosophia occulta: an Cælum; an vero Terra. Ænig. 1	
An Terra facta sit e Cælo, tanquam basi; an contra Cælum e Terra. 2	
An Cælum sit corruptibilis Terra, aut contra. 3	
Quo vinculo Cælum & Terra coniungantur. 4	
Quodnam prius fuerit tempore: an Cælum, an vero Terra. 5	
Vtrum eorum sit maius quantitate. 6	
Vtrum virtute. 7	
Ignis an Cælo, an vero Terra ascribatur. 8	
Aqua cui ascribatur, Cælo, an Terra. 9	
Aer cui ascribetur, an Terra, an Cælo. 10	
Aer & ignis coniuncti quid sint: an Cælum, an Terra. 11	
Ignis & Terra quid sint ex illis duobus. 12	
Aer & Aqua, quid sint in opere naturali seu philosophico. 13	
Aqua & Terra quid. 14	
Quomodo fiat mutatio Cæli in Terram. 15	
Quis sit color Cæli. 16	
Qualis sit color Terræ. 17	
An Cælum mas sit, an Terra. 18	
An Terra impragnet Cælum. 19	
	An

ÆNIGMATVM.

<i>An & qui Planeta in hoc opere sint.</i>	20
<i>Quando & quomodo Mars & Venus huic operi adsint.</i>	21
<i>Vbi coniungantur Sol & Luna.</i>	22
<i>An non hic Sol illuminet Lunam.</i>	23
<i>Nunquam ne eclipsis Solis aut Luna hic contingat.</i>	24
<i>Quam longe Sol a nostris distet oculis.</i>	25
<i>Vnde hac omnia tam certo colligantur.</i>	26
<i>Vnde constet, Solem abesse à Terra tot semidiametris Terra.</i>	27
<i>Magnitudo Solis respectu Terra qua, & quomodo indagetur.</i>	28
<i>Qui fiat, quod Sol bipedalis appareat, & Terra adeo magna, ut vix aliquot annis circumiri possit, tantilla sit respectu Solis.</i>	29
<i>Cur Sol remotior dicatur a terra estate, quam hyeme.</i>	30
<i>Quantus sit ambitus circuli Solis, seu ecclyptica, iuxta priorem doctrinam.</i>	31
<i>Quot miliaria Sol una hora motu cæli primo, & quot secundario seu proprio emeriatur.</i>	32
<i>Sol philosophicus habeat ne & ille motum aliquem primum ac secundarium.</i>	33
<i>Terra quantitas respectu Cæli cuiusmodi sit.</i>	34
<i>An Sol cælestis, an vero philosophicus vere dictus sit ab Anaxagora, lapis rubeus.</i>	35
<i>An idem philosophus vere de Luna dixerit, quod Leo Citheronæus inde deciderit: an vero per eundem Leonem, & Lunam philosophorum intellexerit.</i>	36
<i>Quæ causa macularum Luna utriusque sit.</i>	37
<i>Cur non alia corpora particularia in ea videantur.</i>	38
<i>Quæ causa sit, illuminationum Lunarum, & eclipsium utriusque luminis, &c.</i>	39

★★★

3

SECVN

I N D E X.
S E C N D Æ D I E I.

De Meteoris, seu imperfecte mixtis, cuius
ænigmata sunt numero 44.

Condensatio & rarefactio substantiæ, an sit in opere philosophico necessaria.	40
Vtra de duabus hisce rotis elementaribus sit magis necessaria, aut prius, in opere.	41
Qua sit causa efficiens seu mouens condensationem & rarefactionem.	42
Sit ne & nubes in hoc Cælo.	43
Vbi sita sit hæc nubes.	44
Qualis sit motus naturalis nubium, an sursum, an deorsum.	45
Quis sit color huius nubis.	46
An resoluatur & nubes in aquam.	47
An ibi quadam uilitas sit pluuia.	48
An ergo & ros in opere sit.	49
An etiam aqua maris.	50
Num vapor ab opere abesse possit.	51
Quid hic per vaporem, quid per aquam intelligatur.	52
An & fumus adsit.	53
Vnde fumus albus proueniat.	54
An fumus albus & aliam in opere efficaciam habeat.	55
An non & ventus huic operi sit conueniens.	56
De ventis mundi philosophici.	57
Num pruina, grando, nix & glacies quoque, in opere philosophico adsint.	58
Cum hæc quatuor sint effecta frigoris, qua sit vera ipsius causa.	59
Qua sit causa tam magna inæqualitatis frigoris locorum versus ortum & occasum Solis sub eadem poli elevatione, cum partes Occidua magis caleant, & eo a rigeant.	60

Quid

ÆNIGMATVM.

<i>Quid dicendum sit de inusitata & monstruosa pluuia, lapidum, frumenti, sanguinis, piscium, ranarum, & his similia.</i>	61
<i>Qua lapidis fulminei causa, qua tonitruum, fulminis & fulguris.</i>	62
<i>Quid antiqui poeta de hisce senserint.</i>	63
<i>An & fons sit in opere philosophico.</i>	64
<i>Qua sit conuenientia vel differētia fontis, cum eo, qui balneatur in eo.</i>	65
<i>Cum fons sit quasi parens maris, an mare quoq; in hoc opere sit.</i>	66
<i>Iris an non etiā in sit in opere philosophico.</i>	67
<i>Colores Iridis unde, cum Sol nullos colores habere dicatur.</i>	68
<i>An colores Iridis non proprie in nube resoluta, sed ex aduerso apparent.</i>	69
<i>An ad Orientem, ubi arcus Irinus desinit, aurum inueniatur.</i>	70
<i>Iris cur Iunonis nuncia ab antiquis Poetis dicatur.</i>	71
<i>Cur aliquando dua Irides, vel tres, vel etiā tot Soles aut Luna uisantur.</i>	72
<i>Halo quid.</i>	73
<i>Quid sentiendum de casu stellarum, siue materia micantis instar stella.</i>	74
<i>An stella noua exoriantur.</i>	75
<i>Chasmatum causa qua sit.</i>	76
<i>Quid Cometa sint.</i>	77
<i>An Cometa quoque supra Luna regionem ascendunt, &c.</i>	78
<i>Qua sit Cometas obseruandi ratio.</i>	79
<i>An non & ex circulis, signis, gradibus & polis cæli quadam adsint operi philosophico.</i>	80
<i>Cum alii hæc aliter interpretentur, quid hic sentiendum sit.</i>	81
<i>De erectione figurarum cæli, seu natiuitatum certarum personarum, quid sentiendum sit.</i>	82
<i>Astronomia quo censu habenda.</i>	83

TER

I N D E X
T E R T I Æ D I E I.

De Terræ fossilibus, cuius ænigmata sunt
numero 75.

<i>Cadmus ex quo genere serpentem occiderit.</i>	84
<i>Cadmia an in opere necessaria.</i>	85
<i>Quid agendum cum hoc dracone Cadmeo.</i>	86
<i>Quid draconi interfecto faciendum.</i>	87
<i>Cadmia an in se principia philosophica habeat.</i>	88
<i>Quid dicendum sit ad hoc, quod alii tria huius subiecti, ut & rerum omnium, principia statuerunt: ut, sal, sulphur, & Mercurium.</i>	89
<i>Vulgata Chymicorum opinio an impugnanda.</i>	90
<i>Quid de noua medicina statuendum.</i>	91
<i>Autoritate inflatorum & arrogantium ne quis moueatur.</i>	92
<i>Quodnam horum principiorum tempore prius.</i>	93
<i>Quod sit nobilius.</i>	94
<i>Argentum viuum vnde.</i>	95
<i>Mercurius vulgaris, cur non sit materia.</i>	96
<i>Quis igitur sit Mercurius.</i>	97
<i>Sulphur quale sit.</i>	98
<i>An in montibus generetur.</i>	99
<i>Ex quo generetur hoc sulphur.</i>	100
<i>Si sulphur philosophicum cum vino quid commune habet, hoc probandum erit secundum quinque sensus exteriores.</i>	101
<i>Clarius exponitur quid sit sulphur apud philosophos, & vnde extrahatur, an è spiritibus, an vero è corporibus.</i>	102
<i>An è Luna & Sole educantur.</i>	103
<i>An sulphur hoc in corporibus sulphureis quarendum, indeque educendum sit.</i>	104

Viliza-

ÆNIGMATVM.

- Vilitatem subiecti eius, unde eorum sulphur educitur, aut lapis conficitur, cur philosophi adeo inculcent, & an ita sit, ut dicunt.* anig. 105
- Quid de Marte Iouis filio statuendum.* 106
- Si vilius adhuc Marte id sit, an non sulphur philosophicum lateat in sili-
ce, aut lapillis albis, quibus ipsum ferrum in chalybem figitur, unde
Marte fixius eorum sulphur videtur.* 107
- Filio misso, an non sulphur philosophicum sit in patre, nempe Ioue.* 108
- Quid de Deorum auo, Saturno, sentiendum, ane hic penes se habeat sul-
phur philosophicum, quod ab eo, veluti virilia, amputandum & se-
gregandum sit.* 109
- Saturni mentio cur toties in schola fiat, si non est requisitum philosophi-
cum.* 110
- Annon cum Saturno aperiantur porta scientiarum, secundum Rha-
sim.* 111
- Ad Venerem, suauitatis Deam, digitus animusque intenditur.* 112
- Venus an pro sulphure, an vero pro argento viuo accipiatur.* 113
- Quid Venus cum Marte habent commercii.* 114
- De Harmonia, Cadmi vxore, Veneris filia.* 115
- Aurum quomodo è plumbo generetur per naturam, & per consequens
possibile sit, ut per artem plumbum in aurum promoueatur.* 116
- An Apollo ex Diana, & hæc ex Saturno oriatur.* 117
- An itaque plus gratiæ & amoris senex nepotibus exhibeat, quam filiis,
quos deuorare voluit.* 118
- Quod si Saturnus cum filia Venere in vno thalamo collocatur, an non
inde generatio speranda sit.* 119
- Quis fiat, quod mater mortalis, à filio immortalis in utero eius existente a
morte non vindicetur in vitam.* 120
- Quid? si Saturnus Marti copuletur.* 121
- Quid cause sit, quin cocant in vnâ substantiam mediocris liquefactio-
nis, temperamenti, & essentia æquat a hæc duo corpora nimis dura, sic-
ca, calida, &c.* 122

Quid

I N D E X.

<i>Quid de Iouis & Martis copulatione sentiendum.</i>	123
<i>In Ioue & Venere, tanquam in Tutia, an Tinctura perfectio lateat.</i>	124
<i>An Saturnus & Iupiter inter se miscendi.</i>	125
<i>Quid si fermentum ex nobiliori genere iam dictis binis inter se mixtis adiciatur, an non fermentum fermentatum in sui naturam trahat & conuertat?</i>	126
<i>Cum philosophi dicant expresse, magisterium fieri ex corporibus & spiritibus, prater corpora iam dicta & spiritu opus est: cum vero abnegent M. rcurium vulgi, Antimonium tamen recusare nequeant (cuius signum est, quod ei currum triumphalem attribuunt, & in medicina corporis humani primas) quid sentiendum.</i>	127
<i>Cum Antimonium sit crux multorum chymicorum: annon extra artis pomaria eiiciendum sit.</i>	128
<i>An fimo vel calore capricorni, rosetum philosophicum latificari nequeat.</i>	129
<i>Quod si caper hic Marti occurrat, cui proprius addicatur aries, an non hinc stella in Erichthonio exorta, robur à Marte, fixitatem & calorem acquireret.</i>	130
<i>An non in Sole, Luna, & Mercurio quid veritatis insit.</i>	131
<i>Luna motus intermedius inter Saturnum & Solem in sphaera subterranea observatur apud naturam. An non & hinc apud artem tale quid praesupponatur.</i>	132
<i>Quid utilitatis sit in Mercuriis extractis ex corporibus tam perfectis, quam imperfectis.</i>	133
<i>An non extrahatur Mercurius cum Mercurio & aqua forti.</i>	134
<i>Mercurius ex Saturno rite extractus an admittat coagulationem sui in aurum.</i>	135
<i>An possit fieri Tinctura, antequam aequationis aequilibrium pratergrediatur.</i>	136

An

ÆNIGMATVM.

- An non Mercurius vulgi, vel Saturni, vel Antimonii per aurum coagulari possit.* ænig. 137
- Quid de Tinctura volutil statuendum, an ea figi possit, nec ne.* 138
- Quid oleo Antimonii distillari per ascensum in Retorta ex Minera post putrefactionem in fimo tribuendum sit.* 139
- Anne aqua gradativa & fixativa in hoc opere quid prestent.* 140
- Cementatio cum pulveribus (eiusdem efficacia) fixatiuis, quid utilitatis promittat.* 141
- Quid arcani sit in crocis metallorum.* 142
- Quid respondendum sit iis, qui Tincturam quæsiuerunt in omnibus hisce, Metallis, Spiritibus, Mercurio, aquis, oleis, salibus, &c. & nihil inuenientes, totam artem damnarunt, ut impossibilem.* 143
- Lapis Tinctura proximus, quis sit.* 144
- An præter hunc alius quoque lapis sit, Tincturam præ se ferens.* 145
- Quid de lapide Lazuli sentiendum sit.* 146
- Quomodo lapidis Lazuli color ex sua minera extrahatur.* 147
- Quid si in opere philosophico, unguento vel pinguedine oleosa, tinctura carulea ex suis corporibus extrahatur, & aqua pluuie seu clara seruenda commandetur.* 148
- Cur animam lapidis vocet unguentum.* 149
- Cur hæc pars lapidis appelletur unguentum.* 150
- Quod sit proprium nomen lapidis.* 151
- Quis sit pater lapidis, & quis avus.* 152
- Ioue multorum filiorum patre, num forte hic Dionysius intelligatur.* 153
- Num plus fidendum sit: mineris, quam metallis: perfectis, quam imperfectis, corporibus quam spiritibus, aut contra.* 154
- Quid de reductione metallorum in primam suam materiam statuendum sit: an scilicet ea sit superflua; an vero necessaria.* 155
- Quomodo retexi possint metalla.* 156

2

Quo

I N D E X

- Quo usque retexenda sint, an usque ad elementa simplicia, an vero amplius ad materiam primam, nudatam ab omni forma.* 157
Quæ sit mens Basilii Valentini in descriptione eius, primæ materiæ lapidis philosophici. 158

Q V A R T Æ D I E I.

De Vegetabilibus, cuius ænigmata sunt
 numero 63.

- An non rosa apud philosophos locum habeat.* anig. 159
Quas ob causas rosa vegetabilis assimilatur minerali & philosophica. 160
An partus rose virginicus tinctura quoque assimilatur. 161
Quæ causa sit albedinis & rubedinis in una specie rose. 162
Quæ causa sit, cur spiritus virioli tinctura rosarum rubearum in paucis guttis admistus, rubedinem eius exaltet, augeat, & diu illasam conservet. 163
Cur aqua fortis capita rosarum rubearum recentium, muria conditarum, pallentium, etiam hyeme optimo rubore tingat & imbuat. 164
Cur rosa rubea, etiam in frutice manens, fumo sulphuris vulgaris vertatur in album, aut saltem distincta eius folia, quæ sumus attigerit. 165
Quid antiquiores de rosa rubedine senserint. 166
An non & lilium philosophia conveniat. 167
An non huc spectent flores Vergiliano ænigmate recti, &c. 168
Quid de Hyacintho. 169
Quid intelligatur per Hyacinthum. 170
Narcissus quid habeat mysterii. 171
Quid significetur hoc figmento in Chymicis. 172
Quid existimandum de Helenio. 173
An plures sint planetæ Chymicis allegoriis insignes. 174
Quid Mercurialis præstet in hoc opere. 175

Quid

ÆNIGMATVM.

<i>Quid Lunaria.</i>	<i>anig.</i> 176
<i>De flore Solis, an hic quoque Chymia inseruiat.</i>	177
<i>An huius generis plura sint.</i>	178
<i>Quid de croco, seu eius flore statuendum.</i>	179
<i>Quid sentiendum de elementorum extractione ex chelidonio, quod muris & sepibus adnascitur.</i>	180
<i>Faba Ægyptia seu Colocasia, quid commune habeat cum Chymicis tractationibus.</i>	181
<i>An Moly aliquid Chymicæ proprietatis in se habeat.</i>	182
<i>Quid de Glaucione herba sentiendum, qua pisces, prius mortui, creduntur in vitam rediisse, & aquam repetiisse.</i>	183
<i>Quantum fidei illis adhibendum sit, qui flores variorum colorum arte facere vel tingere presumunt.</i>	184
<i>Tritici inuentio & cultus primus cui attribuatur.</i>	185
<i>Quid atavi nostri intellexerint per Triptolemi sub igne indurationem, eius currum volatilem, dracones, & frugum seminationem.</i>	186
<i>Quinam è philosophis huius agricultura philosophica meminerint.</i>	187
<i>Quis progressus sit ab initio ad messem auream.</i>	188
<i>Quid deinde agendum, semine tritici preparato.</i>	189
<i>Quantus calor huic tritico philosophico, ut feliciter crescat, adhibendus sit.</i>	190
<i>Cur contra axiomata Natura calor Solis in Cancro non sit maximus, in quo maior radiorum eius reſtitudo terris communicatur, propior ad verticem nostrum accessus, longior ab aequatore remotio; sed in Leone, in quo hæc omnia sunt deminuta.</i>	191
<i>Quis color tritico philosophia maturo, & quod signum eius perfecta coctionis.</i>	192
<i>Vnde illa rubedo exoriat, ex quibus qualitatibus, vel elementis</i>	193
<i>Sit ne multiplicatio Tinctura, ut tritici.</i>	194
<i>Quot sint partes arbuscula triticea.</i>	195
<i>An & tale quid sit in magisterio, quod triticum regitur & defenditur à</i>	

*** 3

AN

I N D E X

<i>paleis seu aristis, ne volucres id absument, & vacua reliquantur horrea.</i>	196
<i>Vini inuentio cui ascribatur.</i>	197
<i>An Bacchus vini inuentor sit.</i>	198
<i>Quot sint gradus tractationu. vini, seu eius spiritus educendi.</i>	199
<i>Quomodo lapis assimiletur tractationi circa vites.</i>	200
<i>Quid etiam circa vini expressionem considerandum.</i>	201
<i>Cui assimiletur opus spiritus vini extrahendi.</i>	202
<i>An sit similitudo inter tracturam, cor humanum, & vini spiritum.</i>	203
<i>Trifolium an non lapidei, qui triangulatus est, assimiletur.</i>	204
<i>Herba magica apud antiquos qua commemoratur, & quid iis tribuatur.</i>	205
<i>De sylua Nemea, & leone in ea.</i>	206
<i>An sylua ad opus philosophicum spectet.</i>	207
<i>Vnde hic leo in hanc syluam peruenerit.</i>	208
<i>Quid de Martis luco censendum, in quo Æta, Solis filius, vellus aureum suspendit, victoribus periculorum auferendum.</i>	209
<i>Quid de arboribus Hesperidum, aurea mala ferentibus.</i>	210
<i>Quid de ulmo loquace Gymnosophistarum sentiendum.</i>	211
<i>De arbore casta Theophrasti, & qua hic contractionis & expansionis ramorum causa naturalis sit.</i>	212
<i>Quid de agno Tartaria existimandum.</i>	213
<i>Populus arbor Herculi cur sacrata.</i>	214
<i>Quid de Apollinea amasia, Daphne, statuendum sit, qua in laurum mutata est.</i>	215
<i>Cur myrtus Veneri, & oliua Palladi dicata sit.</i>	216
<i>Quid de moro arbore & myrrha existimandum.</i>	217
<i>Lotos & Pala, quales sint arbores.</i>	218
<i>Quid de Platano & Palma.</i>	219
<i>Ænigmata vernacula.</i>	220
<i>Nonnullorum arborum natura & proprietates chymicis laboribus conuenienter applicantur.</i>	221

ÆNIGMATVM.
QVINTÆ DIEI.

De Animalibus, cuius ænigmata sunt
numero 60.

<i>Bos propter quam causam in Ægypto cultus tantoque honore affectus fuerit.</i>	<i>anig. 222</i>
<i>An philosophi quoque equi ac Cameli mentionem faciant.</i>	223
<i>An non mulus sit in opere, eiusve similitudo.</i>	224
<i>De apro an meminerint philosophi.</i>	225
<i>Quid de cerua.</i>	226
<i>An & monoceros in arte celebratus sit.</i>	227
<i>Inter belluas carnivoras an & Leo philosophus innotuerit.</i>	228
<i>An ursus in magisterio cognitus.</i>	229
<i>Forte & lupus in magisterio cognoscitur.</i>	230
<i>An canis semper lupo coniungatur ut aduersarius.</i>	231
<i>Aries an non sit in opere.</i>	232
<i>An nunquam per arietis aut ouis pellem liber chrysopeiæ continens intellectus fuerit.</i>	233
<i>An non etiam aliquando panthera versicoloris mentio fiat.</i>	234
<i>Leopardus unde nascatur.</i>	235
<i>Quid de lynce.</i>	236
<i>Quid causæ sit, cur Ægyptii selem adeo honorarint, ut capitale fuerit Romano aliquando occidisse selem.</i>	237
<i>Quid iidem per Cynocephalum intellexerint.</i>	238
<i>An alias canis, si Mercurium denotat, apud antiquos philosophos mentio fiat.</i>	239
<i>Quæ volucres maxime celebratæ sint, & in corte philosophica mansuesactæ.</i>	240
<i>De gallinacis quæ tradantur.</i>	241
<i>Corvus inauspicatus avis, quid in philosophia præstet.</i>	242
	<i>Forte</i>

I N D E X.

<i>Forte & Columba alba est in opere visenda post coruum.</i>	enig. 243
<i>An & pavo opus hoc illustret.</i>	244
<i>Quid causa putetur, cur Noctua Palladis avis aestimetur, ut & pavo lu-</i>	
<i>nonis.</i>	245
<i>Quid de cygno statuendum.</i>	146
<i>Num vultur sit Chymia notus.</i>	147
<i>An aquila desit Chymia, & quibus accommodetur rebus.</i>	248
<i>Quid de Ibide censendum, an & illa Chymica sit.</i>	249
<i>An Phœnicem inter aves viuas, an allegor. as recenseat.</i>	250
<i>Quæ sint pisces in mari philosophico.</i>	251
<i>An & echeneis ibidem sit.</i>	252
<i>Quid de pastinaca marina referatur.</i>	253
<i>Quid de purpura & murice sentiendum sit.</i>	254.255
<i>Quæ sint causa, propter quas adeo frequenter Tyrium colorem incul-</i>	
<i>cent.</i>	256
<i>Cur AEGyptii onyringum piscem inter sacra animalia coluerint.</i>	257
<i>Quid cum Osiridis pudendis absuntis factum sit.</i>	258
<i>Quo sensu ista dicantur, an historico, an allegorico.</i>	259
<i>Quid autores quidam tradant in genere, de differentia, sensu, generatio-</i>	
<i>ne & proprietate piscium.</i>	261
<i>Cur AEGyptii Crocodilum venerentur.</i>	262
<i>Draconis & serpentis natura exponitur, atque ad Chymiam accommoda-</i>	
<i>tur.</i>	263
<i>Sint ne plures pisces miræ natura, qui aliquid mysterii Chymici occul-</i>	
<i>tent.</i>	260.
<i>Cur Mercurius, Deorum nuncius, ut fingitur, in caduceo suo geminos ge-</i>	
<i>stet serpentes alternatim sibi implicitos.</i>	264
<i>Cur idem Mercurius AEsculapio, cui serpens quoque pro insigni est, obsta-</i>	
<i>tricus officium præstiterit, quem admodum & Dionysio.</i>	265
<i>Cur Dionysio quoque serpens occisus ascribatur.</i>	266
	Aa

ÆNIGMATVM.

- An Python ille, ab Apolline sagittis interemptus, huc quoq; spectet.* 267
Quid sibi velit Echidna, tot monstrorum mater. 268
An Herculis hydra differat ab echidna & aliis eius generis serpentibus
 269
An vipera philosophis cognita. 270
Quid causa sit, cur a vipera morfi ab eadem remedium sibi quarant. 271
An alia serpentum genera sint, qua operi philosophico conueniant. 272
Quid Salamandra praestet in hac arte. 273
Basilisci vsus in philosophia quis. 274
Quis sit finis vel vsus insectorum in mundo. 275
An unquam hac tantilla nocuerint mortalibus. 276
Quid insecta ad Medicinam aurigenam conferant. 277
Quomodo hoc in insectis fiat euident. 278
Quid de apibus dicendum. 279
Si nulla existerent apes in natura, an ex sola putrefactione apes produci
possent. 280
Quid de bombyce censendum. 281
Anne alia insectorum genera sint, qua ex putrefactione oriuntur. 282

SEXTÆ DIEI.

De Homine, cuius Ænigmata sunt
 numero 38.

- Cur tanta diuersitas in humana facie obseruetur, ut vix duo Menachmi*
in mille myriadibus occurrant. 283
Cur in tam angusto humana faciei spacio tam augusta forma & stupenda
pulchritudo contineri & variari possit. 284
Qua species reip. in humano capite adumbretur, & quomodo. 285
Rex septem viralis senatus humani capitis delineatur. 286
Qua maxima sit Europa huius dignitas. 287

 Vnde

I N D E X.

Vnde illud sit, quod Medea dicit:

_____ video meliora, proboque;

<i>Deteriora sequor.</i>	anig. 288
<i>An in hac Europa plures domini & reges sint sui iuris.</i>	289
<i>Quomodo intelligendum sit, quod dictum est, intellectum non fieri, organicis mediis, & nihilominus species intelligibiles statuta sunt.</i>	290
<i>Species intelligibilis qua sit, & vnde fiat.</i>	291
<i>Quo medio vel instrumento sensibiles illa species recipiantur & disponantur, cum illa ipsa non in se agant.</i>	292
<i>Quomodo differat hic spiritus animalis à rationali hominis anima, & quomodo haec ab intellectu & specie intelligibili.</i>	293
<i>Sensu communi quidam homines utentes intellectum agentem nunquam aut rarissime cur exercent.</i>	294
<i>Qui fiat, quod homines plures delectentur corporis bonis, & externis fortuna, quam intellectus: cum tamen haec vera bona sint, illa pro arbitrio usurpantis, interdum quoque mala.</i>	295
<i>Cur homo vocetur animal.</i>	296
<i>Cur Logici hominem in suis illis terminis animal describant.</i>	297
<i>Europa an caput mundi sit.</i>	298
<i>Cur Africa pectus in microcosmo exprimat.</i>	299
<i>Operationis in utroque corde & Sole, comparatio.</i>	300
<i>Quis ad chymiam utriusque mundi, magni & parvi, sit respectus, ubi & potior huius colloquii finis.</i>	301
<i>Habeat ne cor in corpore illo seu mundo metallico suum motum.</i>	302
<i>Quid huic aeri in maiori mundo respondeat.</i>	303
<i>In homine, seu pectore eius (quod Africa est) vnde initium motus, & quid ei respondeat.</i>	304
<i>Sintne quatuor elementa in his quatuor pectore contentis.</i>	305
<i>Sit ne aer adeo necessarius ad opus, veluti est homini respiratio, seu aeris attractio per pulmonem.</i>	305
<i>Cur Nilus in maiori mundo potius aerem quam aquam referat, respectu minoris,</i>	

ÆNIGMATVM.

<i>minoris, seu aeris attractionis in pectore.</i>	<i>Ænig. 308</i>
<i>De ortu Nili Ægyptii, & qua aeris in opere philosophico sit origo.</i>	307
<i>Cur Africa det homines nigros, utpote Æthiopes seu Nigritas, & an hoc quoque conueniat operi philosophico.</i>	308
<i>Inferior venter, quamobrem in magno mundo Asiam exprimat.</i>	309
<i>Asiatici cur molles & luxui dediti.</i>	310
<i>Adsitne virtus vegetatiua lapidi philosophico.</i>	311
<i>Qua ratione minerale dicatur.</i>	312
<i>An in profanis huic quid sit simile.</i>	313
<i>Quenam sit illa regis filia.</i>	314
<i>Cur lapis animalis dicatur.</i>	315
<i>Quomodo vegetare possit, cum lapis sit ex mineralibus, quibus vegetatiua vis ascribi non possit.</i>	316
<i>America cur cum artibus externis parallela videri possit.</i>	317
<i>An igitur opus philosophicum homini non alias in toto, aut in parte assimilatur.</i>	318
<i>Testimonia autorum quorundam, in quibus partium hominis meminerunt.</i>	319

ERRATA.

In Odes Alcaicæ Tac. Pontani Heidelb. Strophen 2. versu vlt. dele,
 puto. & Strophen 8. v. 3. lege, *terræ cav.* Pag. 1. lin. penult. *Cur-*
misq; Camp. pag. 2. lin. 30. *utrig;* 3. lin. 8. *extremister.* 4. l. 3.
 sit *dub.* 6. l. 19. *incorrupt.* & lin. vlt. *verum essent.* 19. l. 24.
amore. & l. seq. *conuenit,* vt. 23. l. 2. *distantiam,* 25. l. 25. a
serra conv. 29. l. 20. *quinquennes.* 37. l. 30. *corpulentior.*
 38. l. 34. & *inter cæl.* 63. l. 11. & 80. l. 4. *Hieroglyph.* 80. l. 29.
lingua vrs. 85. l. 20. *sal;* huc *verum.* 91. l. 2. *obfiso,* *volupe est.*
 116. l. 12. *donec ad iustam acmen.* 141. l. 13. *Marmarotide.*
 145. l. 12. seu. 227. l. 9. *soles mundani.* In Indicis item prin-
 cipio pro *Archelaus,* lege *Achelous.*

SEPTIMANÆ PHI-
LOSOPHICÆ

Prima Dies:

DE CORPORIBUS SIM-
plicibus, Cælo & Elementis.

ALOMON ILLE ISRAELITARVM REX, vt votum sapientiæ obtinuit, sic non solùm apud suos, sed & exteros famâ celeberrimus extitit. Hinc à remotis Arabiæ (vel, vt alii volunt, Æthiopiæ) finibus Regina *Saba* excitata Hierosolymam magnifico comitatu & donis pretiosissimis instructa, longis itineribus contendit, nempe vt sapientiam eius, occultis naturæ mysteriis in modum ænigmaticarum questionum ipsi ad enodandum propositis, exploraret. De hac prudentissimâ fœminâ, Reginâ, variæ diuersorum sunt opiniones. Alii enim eam *Persicam Sibyllam*, quam *M. Varro* primam in ordine *Sibyllarum* numerat, statuerunt, vt *Nicanor*, *Iustinus*, & *Suidas*, eamq; ad mare rubrum in vrbe *Noë* natam; alii *Babylone* patre *Berofo* (qui tribus libris *Chaldæicam* conscripsit historiam) & *Erymanthe* nobili matrona: Quidam hanc *Phœbadem* vocant *Samboshen*, quasi *Noæ* filiam; à *Sem* & *Iaphet* ita dictam: A nonnullis *Cumana* æstimatur, quia ex *Babylone* venerit in *Italiam*, *Cunisq;* campanis responsa fatidica reddiderit; ita vt *Persica*, *Erythraa*, *Phrygia*, *Cumæa* & *Cumana* pro eadem ab authoribus ponatur.

A

natur.

natur. *Pausanias* in Phocicis scribit, illam conuersatam fuisse cum Hebræis, qui supra Palæstinam habitabant, ex quorum libris multa didicerat, & fuisse vocatam Sabam. Ideo Hebræam, Iudæam, Chaldæam & Ethiopicam vnam eandemq; fuisse putant. *Pausanias* de ea ita loquitur: Post *Demo* in fatidicarum seminarum numerum conscripserunt Hebræi, qui supra Palæstinam sunt, gentilem suam Sabam nomine, quam *Berofo* patre, matre *Erymanthe* genitam tradunt: De hac *Saba* *Glycas* Annalium parte 2. ita scribit: *Ceterum Sabei natio sunt Ethiopica: Eorum Regina fuit illa admiranda Sibylla: Quippe quæ cum legem ignoraret, nec vates audiuisset, per Salomonem sapientia subministratorem Deum pradicauit: Celebratur, ait, Dominus Deus ille tuus, qui tibi sic fauerit, vt te Israëlitarum solio Regem imponeret. Eius historia recitatur primo Regum, cap. 10. item 2. Chronicorum, cap. 9. vbi distinctè tractatur, quomodo illa cum summo apparatus hominum & camelorum portantium dona, aurum, gemmas, & aromata pretiosissima, venerit Hierosolymas ad Salomonem Israëlitarum Regem, vt præfens disceret & exploraret, an eius sapientia famæ de eo publicatæ per totum orbem terrarum, responderet: Quæ postquam diuersis quæstionibus & enigmatibus Regem tentasset, essetq; à Rege de aliis interrogata, in admirationem tantæ sapientiæ rapta, confiderans *Salomonis* opulentiam, ornatum, seruos, vestimenta, cibos, & sacrificia quotidiana, exclamauit: *Beatus es, ô Rex, beati serui tui, & populus tuus, qui assidue tibi assistunt. Benedictus Dominus Deus tuus, qui te constituit in throno Regio. Cumq; donasset Salomoni centum & viginti talenta auri, multasq; gemmas & aromata pretiosissima, reuersa est in suam ditionem. Quod autem de physicis occultis seu naturalibus eius ænigmata fuerint, inde constat, quia nec de rebus Theologicis, nec de Ethicis esse potuerint, in quibus ea à Salomone longissimè distabat, cum eius religio & morum doctrina longè alia esset, quàm *Salomonis*, vnde nec à *Salomone* responsa sibi satisfaciencia accipere potuisset. Subiectum igitur vbique commune fuit, in quo neutri diuersitas apparere potuit, idque solum est naturæ (quæ vbique vna & eadem) consideratio, nec saltem speculatiua, sed potius practica, qualis ex naturali Philosophiæ opere vera & rebus consentanea probatur. *Suidas* de eadem Regina in hunc modum scriptum reliquit: *Sibylla Chaldaea, quæ à quibusdam Hebræa nominatur, & Persica, suo nomine Sambethe dicta, à beatissimo Noa oriunda, de Alexandro Macedone vaticinata est, cuius meminit***

Nica-

PRIMA DIES: DE COELO ET ELEM.

Nicanor, qui vitam Alexandri scripsit. Hac de Domino Christo & eius aduentu plurima pradixit, de turri Babylonica & diluio. Reliquæ cum ea consentiunt, nisi quod huius libri sunt 24. de gente qualibet atque regionibus diuersis agêtes. Georgius Cedrenus, Regina Saba, inquit, qua à Græcis Sibylla dicta fuit, auditâ Salomonis famâ, Hierosolymam venit, vt propositâ quaestione de sapientiâ eius periculum faceret. Nam & ipsa Sibylla ob ingenij promptitudinem, sapientiâq; & rerum multarum peritiâ magni erat nominis. De hac etiam Dominus dixit: Ab externis terra sinibus Austrinam venisse Reginam, vt sapientiâ Salomonis cerneret. De Christo, eiusq; miraculis ita vaticinata est:

Panibus & quinq; & binis ex piscibus olim
 Millia quinq; virum in desertis exsaturabit:
 Quin & fragmentis collectis reliquiarum
 Bissenos cophinos, vt sit sperare, replebit.

Deum quoque, completo seculorum tempore, mundum subuersurum dicit, & iudicaturum omnes homines, secundum quod vnusquisque egerit in vitâ, ita redditurum mercedem secundum sua opera; bonis & piis vitam æternam, omnibusq; bonis affluentem; improbis verò & sceleratis mortem & supplicia nunquam desitura; hoc modo:

Sed cum iudicium iam tandem venerit orbis,
 Censebitq; pios homines Deus ipse, malosq;
 Atq; malos rursus tenebras detruget ad imas:
 Tum demum noscent quàm flagitiosa patrârint;
 Terra piis autem nutrix habitanda manebit.

Hæc Regina postquam ad Salomonem venerat, causam sui aduentus exposuit; Quapropter à Salomone humanissimè accepta & tractata est: Eodem tempore Hiramus Princeps Tyri sagacissimus, qui hæc exercitationes Philosophicas iam pridem cum Salomone institutas frequentauerat, vt vtrunque, & Regem & Reginam, sapientiâ præcellenti Par illustrissimum, salutaret, Hierosolymam se contulit: Quibus in palatio quodam congregatis, Rex animi sui gratitudinem & intentionem sequenti declarauit oratione:

Magnam me vobis, Principes præclari, debere gratiam, facile agnosco, Salomonis
 qui, relictis vestris ditionibus & amicis, hucusque meâ de causâ diffi-
 cilima suscepitis itinera, vt in Sapientiæ Theatro inchoanda me-
 prima ora-
 tio.

A 2 cum

cum iniretis fœdera. Quæ res mihi tam grata, quam quæ gratissima, accidit. Quod si talem me vobis præbere possem, qualem expectatis (de voluntate benefaciendi ne sit dubium) offeret sane cur Deo Optimo Max. perpetuas agerem gratias. Cùm itaque sapientiæ excolendæ gratiâ potissimum conuenerimus: constitui hanc *Septimanam* nostro colloquio consecrare, per dies singulos ita ordinatam, vt à simplicioribus ad magis composita procedamus. Nam hoc ipso primo conuentus die de *Cælo & Elementis* singulis tractabimus: Secundo de compositis ex Elementis, at imperfectè mixtis, quæ meteora dicuntur: Tertio die de fossilibus ex terra petitis, inter quæ metalla sunt potiora: Quarto de vegetabilibus quibuscunque: Quinto de animalibus brutis, seu solâ sensitiuâ animâ præditis: Sexto de homine rationali: Septimo Sabbathum & Requiem celebrabimus in meditatione supercœlestium & æternæ Beatitudinis. De naturis autem iam dictis ita agemus, vt liberè nostras sententias absque alterius præiudicio proponamus ita, vt veritas earum ex causis perspiciatur, quibus ænigmata occultæ Philosophiæ seu Hermeticæ (propter quæ reliqua omnia discutiuntur) de quaque materiâ adiuiciemus, nobisq; inuicem dissoluenda proponemus, in quibus si quis victor euadet, meliori iure hominis (vtpote intelligibilis naturæ) nomen obtinebit, quàm si decies mille hostium sanguinea manu & ferina rabie occidisset. Ego equidem lubens vestras propositiones siue quæstiones primus experiar præstolando, quid ex arcanis Philosophiæ, vulgo non cognitis, sitis allaturi.

REGINÆ SABÆ RESPONSIO.

Magna est, ô Rex, sapientiæ tuæ, admirabile eloquium, & diuinum iudicium; quæ cùm mihi in meâ regione, populari famâ, celebrata essent, non potui quiescere, antequam hæc oculis te præsentem viderem, & auribus differentem audirem. Quod cum mihi contigerit, fœlicem me existimo; fœlicitem autem, si me, vt tute obtulisti, colloquio & responsione tuâ ad interrogata æquissimâ dignatus fueris. Primò itaque quarendum, iuxta ordinem à te constitutum, de cælo visibili, eoq; contentis, nec non de Elementis. *Dic igitur, Sapientissime Rex, quæ potior & dignior pars in Philosophia occulta, an Cælum, an verò Terra?*

ENIG-
MA I.

SALO-

SALOMON:

In magno hoc mundo terra est corpulentius & densius Elementum; cœlum autem substantia rara & perua: deinde terra est centrum; cœlum circumferentia: tertio terra est fixa & stabilis; cœlum aërium & mobile. Sic Philosophorum cœlum & terra se habent. Unde terra nobilior est cœlo in hoc magisterio; in magno mundo non item.

SABA:

Non videtur, quod cœlum sit aërium, & terra immobilis stet.

SALOMON:

Si de Cœlo Terraq; compositi Philosophici (quod *mundus philosophicus* hinc dicitur) inquisitio fiat, cum similitudine à cœlo & elementis mundi translata ita dicatur: necesse est, vt primo sententiam meam, quæ in multis communis Philosophiæ non correspondet, de hisce præmittam, quò dilucidior aliarum quæstionum fiat explicatio.

Terra in medio mundi sita, immobilis existit, nec, vt Copernicus ex hypothesi astronomicâ affirmat, cœlo stante, 24. horis circumducitur supra polos vel axem mundi; in cuius medio punctus est centralis, ad quem graua omnia tendunt, nisi impediuntur obstaculis. Terram hanc esse magis compactam, solidam & grauem circa partes centro propinquoeres, superficiali autem contrâ, verisimile est. Terra complectitur, vt continens, in suis lacunis & locis depressioribus aquam, Oceanum & maria.

Aqua igitur secundum elementum, vt terra primum. Aqua cum terra vnum globum efficit rotundum, qui tamen versus vnâ partem ex obseruatione recentiori depressior inuentus est; siquidem in nouâ Semblâ hyemantibus Sole infra horizontem descendente ad certum diem, ille non prius emergere debuit, si rotunditas perfecta terræ esset, quàm in eadem ab Æquatore declinatione, cum contrâ ferè integro mense citius apparuerit.

Aër globum hunc circumdat, & extendit se ad extremum cœli stellarum fixarum.

Ignis Elementum quidem est, at certum locum suæ permanentiæ non habet. Est autem in omnibus cæteris Elementis inuisibiliter.

A 3 nempe:

nempe in terrâ, aquâ, aëre: Aër quò altior, eò subtilior & penetrabilior, celerior, serenior, actiuor.

Cælum ærium quomodo probetur.

Cælum ærium diximus, primò authoritate Sacrarum literarum, quæ, Mose, ex diuina reuelatione, teste, cælum ex aqua conditum affirmant, & in Psalmis cælum ex aquis expansum dicitur. Id ratio quoque affirmat: Nam ex crassiore substantia, quàm aër, esse non potest, nec est interstitium, quo aër, qui penetrat omnia, prohibeatur, vt non ascendat.

Cæli orbes.

Cæli orbes esse fictitios & saltem hypotheses astronomicas facile quis ex se animaduertet: Ergo Planetæ suos proprios motus liberè perficiunt. Interim ærium illud cælum 24. horis, cum contentis motu primo, non violentiâ alicuius orbis, sed diuinâ virtute, liberè circumducitur. Quæ omnia ab experientia quoq; stabiliuntur: Nam multi Cometæ visi sunt supra Martis altitudinem ascendisse, qui cum ex terrâ sint exhalationes eleuata & eoagulata, à Sole autem illustrata; (vnde illis lux) Marsq; ipse Planeta nonnunquam obseruetur Sole inferior: hinc patet, nec esse orbes, nec cælum diuersum ab ærio tractu sublunari.

Aristotelis sententia de cælo.

Aristoteles Ethnicus cælum statuit ex quinto elemento, in corruptibili & omnis mutationis experte, idq; ideo, quia affirmabat, Mundum fuisse ab æterno, & mansurum in æternum; vt hoc probaret, hanc fictionem de cæli substantiâ introduxit, idq; non ærium, nec cum corruptilibus elementis quid commune habens, sed diuersæ essentia. Idè asserit, quòd Sol & homo generent hominem, animamq; humanam pro entelecheia, seu actu primo & substantia ex elementis

Nostri ipsi contradi-

mus. De Anima Rationali hominis, quod illa non à Sole, nec ex elementis proueniat, septimo huius septimanæ die differemus; nunc de Sole quædam adiciemus. Est autem in cælo Sol, quasi cor magni (vt Plato mundum vocat) alicuius animalis; à quo tria propagantur in

Sole

Eius iumẽ.

circumposita corpora, nempe, *Lumen*, *Calor*, & *Virtus*. *Lumen* communicatur omnibus cæli corporibus, quæ lucent, nempe stellis, ac terreno globo, cui circumstantis aër illuminatur, quatenus à solari lumine attingitur. *Calorem* Sol ad inferiora & superiora simul diffundit; ad superiora, nempe Planetas, quorum qualitates & virtutes suo calore temperat, & in effectum ducit: ad inferiora, nempe Terram, vbi mi-

nera:

neralia, vegetabilia, & animalia eius calore perfusa gaudent, crescunt, & augentur. *Virtutem*, quam similiter circum se superius & inferius diffundit, ad stellas, in primis Planetas, ut per reflexionem quandam ab illis communicetur rebus nascentibus, cum singuli Planetæ suas virtutes temperarint & coniunxerint cum solati: ad terram, ubi crescentibus necessaria est omnibus. Et si bene rem introspeciamus, penitiusq; consideremus, Sol in cœlo, ut cor in humano corpore procedit in suis operationibus. Cor ex sanguine puriore fabricat spiritus tenues, aërios, sed igneæ naturæ, calidos & siccos, motu contractionis & dilatationis, quos deinde mittit per artērias carotidas in cerebrum, ut ibi frigiditate & humiditate cerebri in retiformi complexu temperentur & fiant spiritus animales sensibus omnibus & motibus causandis in corpore aptis: ita Sol siue ex puriore aëre, siue aliâs, fabricat essentias subtilissimas, quibus insunt Lumen, Calor, & Virtus, antea dicta, easq; transmittit ad stellas omnes circumcirca in cœlo sitas, hoc est, errantes & fixas. Atque hæc essentiæ subtilissimæ ita lumine, calore, & virtute præditæ, temperantur virtutibus illarum stellarum, & tum immittuntur terris, & sunt vis illa viuifica, quæ facit crescere vegetabilia, hoc est, anima vegetabilis in vegetabilibus, ac anima sensitiva in animalibus, excepto homine, qui ex manu DEI suam animam rationalem recipit. Sol autem, præter iam dictas, alias quoque vicissitudines in mundo efficit. Vacuum non dari, nec plura corpora in vno loco, omnibus Philosophis pro axiomate est: Deinde turba Philosophica optimè differit de Elementorum in crassatione & attenuatione, cum inquit: Quod omne subtilius terræ in aquam abeat, aquæ in aërem, aëris in ignem, & contrà, quod omne crassius ignis in aërem, aëris in aquam, aquæ in terram descendat. Ut itaque in his moderatio fiat, Sol sic videtur procedere in suis operationibus: Calore suo agens in aquas terreni globi, Oceanum, maria, lacus, flumina, riuos, &c. extrahit inde puriorem substantiam, quam resoluit in aërem, qui maiorem locum occupat, ut & altiorem, quàm aqua: atque ita continuè operatur. Aër ille, quò purior, eò altius ascendit. Cùm verò plus aëris, quàm continens illud mundi requirit, attractum sit, fit in quibusdam locis (inferioribus sublunariis, quia ibi aër crassior, quàm superioribus) aëris iterum condensatio, nempe vel contractione (ut

Virtus.

Quæ vicissitudines in mundo efficiat.

Sol quomodo procedat in suis operationibus.

fit in

- fit in alembico calido, qui vapores ascendentes contractione cogit, ut in aqua formâ guttatim descendant) vel frigore: atque hinc primò nubes, deinde pluvia; quæ ex his postea contingant, sub Meteoris dicenda erunt. Cælum ergo aërium est, quia nihil est, quo prohibeatur, quo minus aër sublunaris continuetur cum eo; tum quia materia vaporosa ex terris in cælum ascendat propter continuitatem & non prohibitum transitum; tum quia cælum non aërium & ab aëre sublunari diuersum, esset diaphanum, quod falleret nostrum visum, ut & aqua aëri adiuncta (E. g. si quis pedibus genu tenus contendat in aquam, pedes tumidos & longè maiores, quàm sint, fallaciâ duplicis diaphani, aëris & aquæ intercedentis inter visum & rem visiuam, iudicabit.) Demonstrant Sacræ literæ quoque, cælum ex aquâ, hoc est, in aërem rarefactâ, conditum. Ad hæc experientia demonstrat, aërem hunc sublunarem & nobis propinquiorem sensim moueri ab Oriente versus Occidentem, vnâ cum cælo, licet non ita raptim, propter huius crassitiem & ad mobilitatem minus apti; cœlestis verò summam tenuitatem & ab hoc remotionem. Huius rei demonstratio est, ut annotat quoque Henricus Bruçæus in Sphæra, quòd, qui longinqua Oceani spatia ab Occidente versus Orientem, nauibus conficiunt, longè tardiori tempore eò, quàm inde ab Oriente huc veniant, eadem proportione venti præsupposita, nempe ratione aëris & Oceani sequentis motum primi mobilis: Terra autem immobilis stat, nec motu cœli afficitur, nec proprio rotatur.

DECLA-

HIC

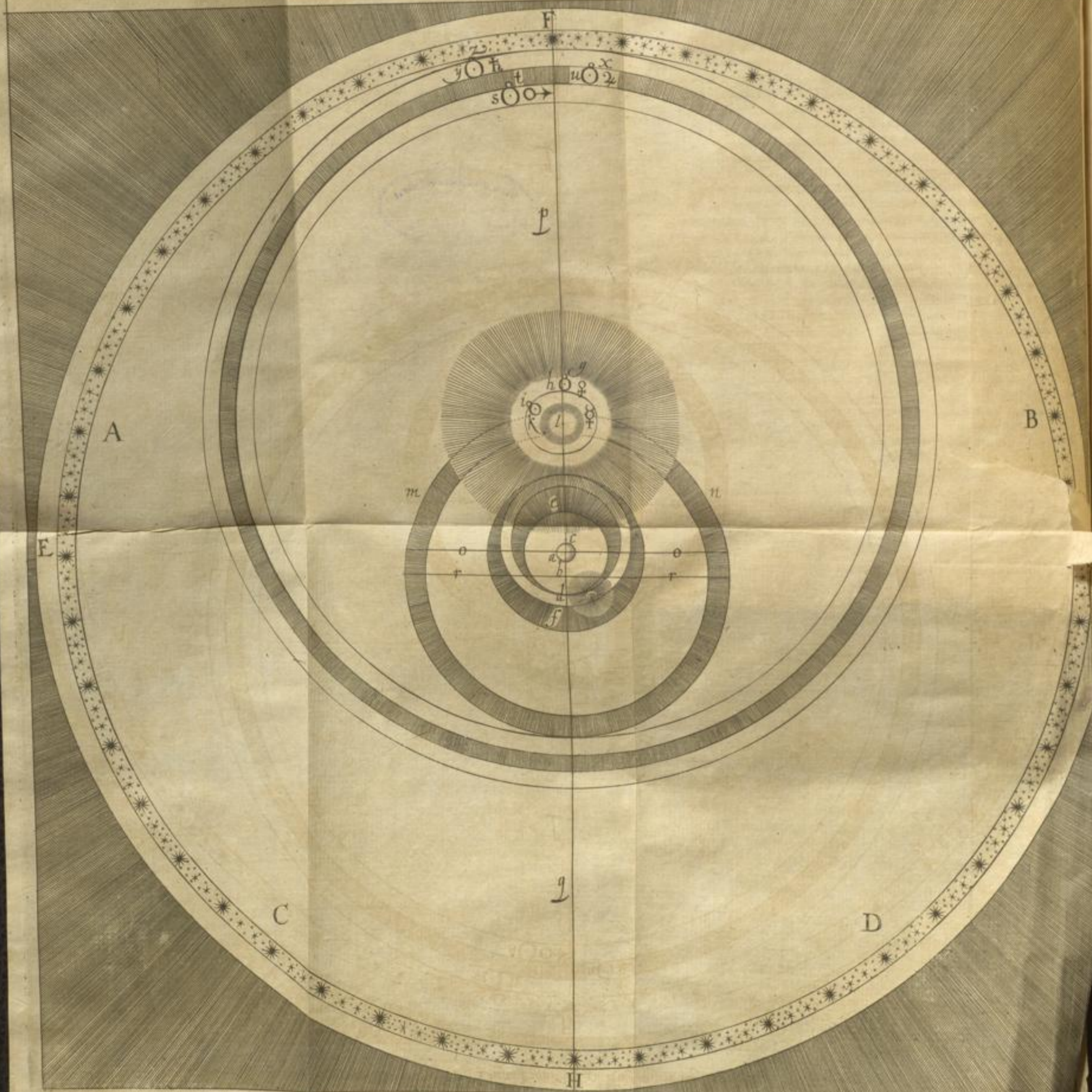
intractione cogit
atque hinc pen
nt, sub Mezo
st, quo prohibem
im quia materio
mutarem & m
rum & ab aliis
nostrum vifus, vi
enas conredam
nt, fallacia dupli
& rem vifam, e
alium ex aqua, ha
erientia demonit
m feulum motu d
non ita rapies, p
api; eccleſis vo
ius rei demonit
zra, quod, quile
tem, noibus cast
Oriente huc veni
de ratione affe
: Terra au
affici-

DECLA

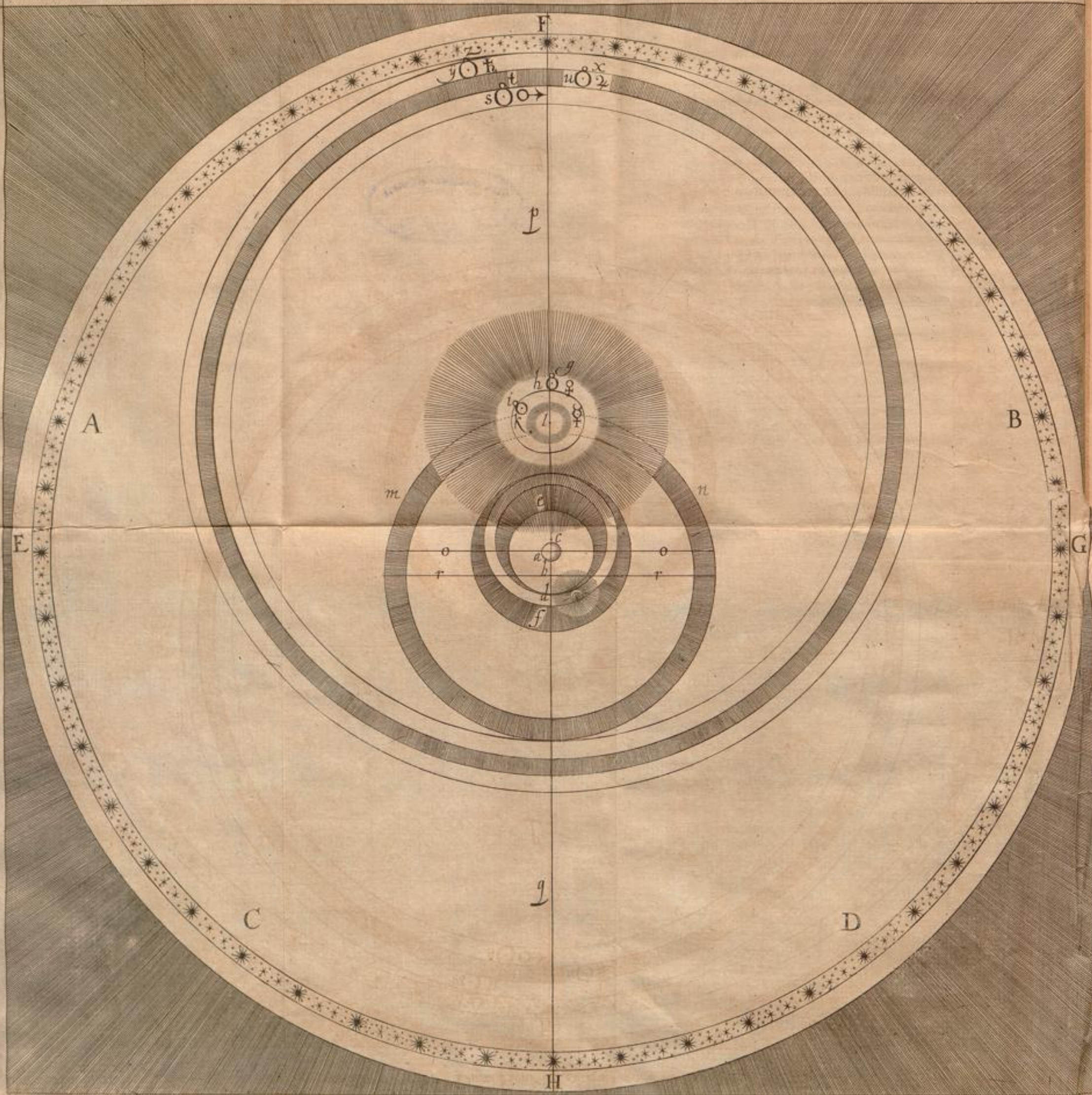
Huius tabulae dorsum paginae 8. facies autem 9. obvertatur.

Diese Figur soll rücklings gegen pag: 8. Angefichts. aber gegen 9. gewendet werden.

Huius tabulae dorsum pagina 8. facies autem 9. obvertatur.

Diese Figur soll rücklings gegen pag: 8. Angesichts. aber gegen 9. gewendet werden.

Philosophia
indant, vel si quod
postea conuenit
non est, quatinus
uenerit cum eo, non
dat propter conuen
ta celum non similit
n, quod fallent
pedibus genti
tatores, quam sine
ntis inter uiam
erz quoque, celum
n. Ad haec ex
copinquoer in
in celo, nec non
lratem tunc
otionem. Hinc
ucatus in Spha
uerim Orientem
niam de ab Ori
posita, nempe
niam mobilis: Tem
e motu caeli affe
toratur.

DECLARATIO HVC PERTINENTIS
MAGNÆ ILLIVS ICONIS SIVE
Tabulæ.

- A. Terra, Centrum Mundi.
- b. Centrum Solis: a. b. Excentricitas Solis.
- c. Centrum deferentis caput & caudam Draconis in Luna.
- d. Luna in deferente cap. Draconis.
- e. f. Concentrici Lunæ.
- g. Venus; h. Epicyclus Veneris.
- i. Mercurius. k. Epicyclus Mercurii.
- l. Sol. m. n. Orbis Solis.
- o. Axis Terræ: r. Axis orbis Solis.
- p. q. Linea Apogæum & Perigæum denotans.
- f. Epicyclus Martis. t. Mars.
- u. Epicyclus Iouis: x. Iupiter.
- y. Epicyclus Saturni: z. Saturnus.
- A. B. C. D. Sphæra stellarum fixarum.
- E. F. G. H. Primum Mobile.

B SABA.

ÆNIGMA

2.

Anne Terra facta est ex Cælo, tanquam basi, an contrà cælum ex terra?

SALOMON.

Aqua fuit primum Elementum, ex quo condensato, terra; rarefacto, aër & cælum facta sunt. Condensatum verò in hoc opere nobilius rarefacto; quia rarefactum tempore prius est, & condensatum posterius. Hinc cælum philosophicum rude & non maturatum, naturâq; prius est; terra contrà. De cælo & terra tradunt antiqui Poëtae, quòd sint Dii omnium primi, nò geniti, ex quorum concubitu Saturnus & Rheia, nec non Titanes, nati sint: Idipsum illi de cælo magni mundi, & terreno globo intellexerunt, in quo stultis stultiores visi sunt: adeò enim sunt absurda, vt nullâ egeant refutatione. Qui hæc primum introduxerunt, de alio cælo & aliâ terrâ interpretati sunt: quamuis philosophica planè intelligamus, nempe Gabricum & Beiam. Est autem Gabricus pretiosior Beia, quorum ille Terram, hæc

Coniugiū.

Cælum refert: Et quamuis Cælum & Terra sint coniuges, inq; matrimonio viuant, tamen Cælum Terræ mater, & hæc ex illo facta est.

SABA.

ÆNIGMA

3.

An Cælum est incorruptibilius Terra, aut contra?

SALOMON.

Imò: quamuis Aristoteles in maiori mundo contrarium statuat: quod quidem per se incorruptibile existit, quia nulla ibi generatio, nec compositio ex 4. elementis: Ergo nulla corruptio aut dissolutio elementorum. Causa hæc est, quia solus aër purissimus, nec aqua, nec terra, nec ignis ibi est. Manet itaq; vt simplex corpus cælum summum incorruptibile. Quod si Cometa ex vaporibus terræ eò vsq; ascendat, qui, quia radios Solis in se admittit, lucet, vt aqua condensata seu gelata, ille successu temporis corrumpitur & disparet. Nostrum autem cælum magis corruptibile est, quàm terra, hoc est, citius ex opere fugit in aërem suæ substantiæ persimilem, quàm terra, quæ omnè ignem patitur: Cælum enim fœmina est, & Terra mas, qui imprimit fœminæ vim generatiuam. In maiori mundo contrarium accidit: ibi enim cælum terræ impertit virtutes seminales & formas earum essentielles, tanquam

quam mas fœminæ. Vnde Philosophi non absq; causâ dixerunt, opus nostrum esse inuersum mundum: quod enim in mundo superius, hîc est inferius, & contrâ.

SABA.

Quo vinculo cœlum & terra coniunguntur? ÆNIGMA

SALOMON.

4.

Eodem, quo fœtus & mater; aut quo arbor & pomum: Pomum diuersæ substantiæ est ab arbore, & coniungitur illi per caulem, fœtus matri per vmbilicalem venam; sic & terra cœlo. Vt enim in maiori mundo cœlum incumbit terræ, respectu aërei globi terram ambientis, eam fœcundat & imprægnat: sic in philosophico. Terra hîc tam propinquè cœlo coniungitur, vt propius nō possit, quamuis aër crassior intercedat, aut potius aqua, quæ vtrumque colliget, quia ex aqua per rarefactionem & condensationem vtraq; facta sunt. Aqua itaq; est vinculum, quo Terra & Cœlum coniunguntur, refertq; vicem vmbilici & caulis, imò matris & nutricis. Per aquam autem hîc intelligimus aërem crassiozem, aut terram tenuiozem.

SABA.

Quodnam prius fuit tempore, an Cœlum, an Terra? ÆNIGMA

SALOMON.

5.

Mater ex naturæ ordine prior est suo fœtu, sed maritus suâ vxore non semper iunior: Angallina, an ouum sit tempore prius, quæstio est antiquissimorum Philosophorum: Ad quam responsio circularis & reciproca refertur. Eadem hîc conuenit: Nisi enim terra esset, cœlum nullius esset puritatis, aut pretii: Et nisi cœlum foret, terra non esset producta: Terra itaq; cœlo qualitates contulit potiores, quas habet, non substantiam: Et cœlum terræ dedit substantiam, non qualitates. In creatione prima maioris cœli & terræ, illud prius factum est, aquis rarefactis; hæc posterius, ex iisdem condensatis. Aqua, vt ibi, vtriusq; materia, sic hîc extitit: Si verò considerentur vt mater aut vxor, illud nō prius est, neq; posterius terrâ, quia sunt correlatiua, quorum vnum alteri dat Esse, quoad relationem. Nec enim prius quis est dominus, quàm seruum habeat; nec seruus, quàm dominum: Ita nec aliqua mater est, aut vxor, antequâ habeat prole, aut maritū, & contrâ.

Responsio
circularis.

B 2

SABA.

ENIGMA

6.

Utrum est maius quantitate ex illis?

SALOMON.

Cœlum præualet terræ, utpote illam ambiens, ut centrum. Est namque terra respectu cœli instar exigui & ferè insensibilis puncti in maiori mundo, cuius proportio nulla est ad illud: Si enim nulla est proportio inter centrum & circulum quemlibet paruum; quid dicemus de circulo omnium maximo extimi cœli, & terra eius centro? Solem cœlestem terrâ centies sexagies sexies maiorem statuunt Astro-nomi; quoties ipso Sole cœlum? Forte centies millies, aut amplius: At terram nostram sunt qui millies minorem suo cœlo affirmant, idq; ideo, quia terra unitatem referat, aqua denarium, aër crassior centena-rium, subtilis cœlestis millenarium numerum. Hæc est catena nostræ rarefactionis, aut condensationis. Hic est circulus, qui absolvitur à nostro cœlo & terra, quo ad ortum & motum perfectionis.

NB.

SABA.

ENIGMA

7.

At utrum maius est virtute?

SALOMON.

Terra: Secus est in magno mundo, ubi cœlum omnes vires terræ ministrat: Terra in nostro opere viua & aëria est; non mortua, aut inefficax: Hinc viuificat cœlum, illiq; suggerit omne illud, quod ei deest; nempe virtutes terrestres, firmitatem, constantiam, & à corruptione siue fuga præseruationem. Tanta est magnitudo & excellentia eius virtutis, ut, quantum superetur à cœlo quantitate, tantum hæc superet illud qualitate. Namque in paruo corpore sæpe magna vis later.

SABA.

ENIGMA

8.

Ignis an ascribitur cœlo, an terra?

SALOMON.

Ignis elementum propriè fit ex aëre ad summum rarefacto: Verùm in terra est proprium & proximum eius domicilium: Nisi enim ignis amaret terram, & terra ignem: non esset elementorum mutua con-nexio in corporum ex elementis compositione, & sic compositum
statim

statim ex sese concideret, nempe inter ignem & terram lite & discordia factâ. In terra itaque ignis quiescit. Sic & in aëre & aqua, quo ad elementa maioris mundi. Eodem modo ignis in terra philosophica latet, vt & in aëre, sed remotè in hoc, in illa propinquissimè. Ne verò quem seducat, quod communiter ignis regionem cælo proximam constituent: Quod si esset, nunquam terræ adhereret, quæ in centro cæli consistit; quia loco naturaliter à terra diuisus esset: Aër verò & aqua terram ambiunt, quamuis aër terræ contrarietur in vtrâque qualitate: Curigitur ignis à terra esset remotissimus, cum qua conueniat in vna qualitate, nempe siccitate? Fuga certè, quæ in igne videtur, dum mox disperit sursum pyramidalis figurâ tendendo, non est ascensio, sed in aërem transmutatio; quod inde patet, quia mox omnis aëris qualitates & substantiæ illi adsunt, non amplius, ignis: si bene consideremus, ignem facilius terræ adherere, naturali amore, quàm aquam terræ aut aëri, perspicimus. Nam siccitas, quæ propriè retentiua, & igni & terræ communis est, nunquam recedit ab alterutro: Frigiditas verò, quæ terræ & aquæ conuenit, per accidens mutabilis est, nec causam habet stabilitatis: Humiditas insuper, quæ aquæ & aëri inest, expulsiua existit, fluxibilitatis particeps & mutationi valde obnoxia. Hæc est causa, cur naturale vinculum magis sit inter ignem & terram, quàm terram & cælum aërium.

SABA.

Aqua verò cui ascribitur, cælo, an terra?

ENIGMA

9.

SALOMON.

Ex aqua cælum factum est, imò & terra: sed rarefactio, quâ ex aqua fit aër, celerior est condensatione, qua ex aqua fit terra: vnde aqua similior & propinquior est cælo, quàm terræ. Videmus quoque in maiori mundo aquam ex cælo seu nubibus, hoc est, aëre condensato decidere potius, quàm ex terra aquam fieri. Terra nostra est calida & sicca, cælum humidum & frigidum. Aqua itaque cælo applaudit, & terræ aduersatur: oportet enim vt duò contraria copulentur, si vnum in aliud agere debeat: simile enim in simile non agit, nec à suo simili patitur. Vnde cælum & terra maximè sibi mutuo contrariantur, & longissimè à se inuicem absunt. Vt enim centrum à circumferentia sua remotissimum est, sic terrâ à cælo.

B 3.

SABA.

SABA.

ENIGMA
10.*Aer, cui assignatur, an huic, an illi?*

SALOMON.

Aër intermedius est inter cælum & terram, nempe crassior, in quo nos versamur; quocirca cum utroque conuenit. Ita & in magisterio philosophico aër cælum connectit terræ, & à neutro disiungitur: Duo enim contraria absque medio non continentur. Interdum itaq; aër terræ, interdum cælo ascribitur pro diuerso respectu: Nam aër propriè cælestis est affinitatis, & quasi cælum ipsum (excepto eo, quod hîc de crassiore loquamur) sed est quoque terræ communis; quia mater cæli, at auia terræ videatur.

SABA.

ENIGMA
11.*Aer & ignis coniuncti quid sunt, an cælum, an terra?*

SALOMON.

Terra: Quod si mirum tibi fuerit, declarabo: Ignis in nostro hoc mundo transit in aërem tenuiorem, hic in crassiore, crassior aër in aquam, aqua in terram; in qua cum ignis hospitium inueniat, ut aëria igne, non desinit esse ignis aut aër, sed utrumque permanet in sua essentia: Inde aër & ignis pro terra habentur, & terra quatenus elementum, pro subiecto seu diuersorio utriusque: Ab altera parte ignis eodem terræ per siccitatem assilit, habens aërem post se, nec vnquam quiescit, nisi inueniat terram aëriam, ut sunt fomites, ligna, & omnia cremabilia, seu inflammabilia: Terra autem omnis aëria aliquid pinguedinis, oleosæ substantiæ vel sulphureæ continet, qua inflammatur & comburitur; ita nostra terra habet aërem & oleositatem, quæ tamen non incenditur, nec igne absimitur; quia in igne condensata est, & didicit ignem pati, eaq; nihil aliud est, quàm aër & ignis.

SABA.

ENIGMA
12.*Dic obsecro: Ignis & terra, quid sunt ex illis duobus, & mox desinam pro hac vice?*

SALO-

SALOMON.

Terra: Distinguendum autem inter terram, Elementum, & terram Terra du-
 elementatam: Terra elementata cum cælo confertur. Terra elemen- plex.
 tum, simplex, per se consideratur: Terra & ignis, coherencia & affi-
 nia sunt elementa, vt antè inuimus, nec vtraque cum cælo quid
 commune habent: Vnde necessariò Terræ elementatæ conueniunt,
 quæ cùm sit calida, ignis non est expers; cum solida & fixa, propriè
 terra est.

SABA.

Ego, ne nimis tædiosa videar, hîc nunc subsisto, alteriq; Principi lo-
 cum lubens concedo: Gratiâs autem immensas pro humanissima re-
 sponfione ac doctrina occultissimæ sapientiæ, qua me dignatus es, ti-
 bi, quas debeo, eximâ mente ago.

SALOMON itaque ad Hiramum conuersus, Magne, inquit, Prin-
 cept, pro ea consuetudine, qua soliti sumus in his naturæ arcanis inui-
 cem procedere, in præsentia Regina prudentissimæ quæstiones quo-
 que tuas de iisdem subiectis proponas, ad quas, quoad potero, respon-
 sa à veritate non aliena redditurus sum: Hæc enim septimana huic
 nostræ SCHOLÆ dicata est, in qua liberè de rebus naturalibus oc-
 cultis aut dubiis interrogare liceat.

HYRAMVS.

Ad hæc Hiramus: Magna est tua sapientia, ô Rex, inquit, nec minor be-
 nignitas, aut comitas, quibus omnes antecellis mortales, iisq; fretus,
 vt hæctenus, nonnulla de hac ipsâ materiâ disquiram, eandem & ma-
 iorem in me licentiam tuæ sapientiæ relinquens. De Elementis vltimò
 quæsitum est, ideirco de iisdem continuabo:

Aer & aqua quid sunt in opere naturali seu philoso- ÆNIGMA
phico? 13.

SALOMON.

Cælum. Vt enim ex aqua aër & cælum aërium est in maiori mun-
 do: ita hîc humida elementa repræsentant cælum, hoc est, spiritua-
 lem partem. Nam vt ignis adhæret terræ, dum fomentum in ea in-
 nenit propter aëris consanguinitatem, quâ retinetur, & aliàs propter
 sicci-

siccitatem, terræ & igni communem; sic aër aquæ, & hæc illi vicissim coniungitur. Imò cælum ex aqua & aere factum est, vt terra ex his contrariis elementis.

ÆNIGMA

14.

Elementū
quā sim-
plex aut pu-
rum.

HYRAMVS.

Aqua & terra quid?

SALOMON.

Idem cælum: Habet enim cælum purissimam partem terræ elementi in se; cū vnū elementum non sit adeo simplex, aut purum, vt non tantillum alterius proximi in se abscondat. Cū itaque aqua sit terræ proxima, aquæ crassior pars in terram transit & sublidet, vt terræ subtilior portio in aquam rarefcit: quæ tamen rarefactio & in-crassatio in his elementis in se inuicem longiori eger tempore, quā aquæ in aerem, & aeris in ignem, & vice versâ descendendo.

HYRAMVS.

ÆNIGMA

15.

Coagula-
tio elemen-
torum.

Quomodo fit mutatio cæli in terram?

SALOMON.

Coagulando ignem in aerem, aerem in aquam, aquam in terram, quæ cum igne cohæret. Coagulatio autem fit condensatione substantiæ rarioris & magis extensæ in densiorem & magis contractam, qualitatumq; permutatione. Humiditas enim aeris in frigiditatem aquæ, frigiditas aquæ in siccitatem terræ, siccitas terræ in caliditatem ignis cedit, at ita, vt dominium saltem præcedentium qualitatum abeat, nō quòd ex toto, succedentibus aliis, extinguantur. Nam in composito temper manere de pristinis qualitibus & substantiis nonihil, certissimum est; quod nisi contingeret, terra composita non posset solui in aqua alia, eamq; coagulare; quia de esset ingressus vnus naturæ in aliam, hoc est, colliquesfactio.

HYRAMVS.

Quis est color cæli?

ÆNIGMA

16.

SALOMON.

Qualis est cæli maioris mundi; quia hîc cælum est fœminæ naturæ & patientis, longè aliter, quā ibi. Color est multæ læcis & perspicuitatis, nempe albus, qui & fœminis peculiaris est. Colores autem

diffe-

differunt secundum maiorem vel minorem abundantiam lucis. Hinc **Colores** extremi colores sunt, niger, qui minimum, & albus, qui plurimum lucis obtinet: Reliqui sunt intermedii: Corpora autem rariora plus lucis, & densiora minus habere animadvertuntur, de elementis loquendo. Hinc ignis flamma per se considerata, non est rubea, sed alba: cum verò carbo ignitus consideratur, rubeus videtur, quia color est mixtus in igne, & terra, id quod; ideo, quia rarius elementum est ignis, ideo quod; plus lucens, quam reliqua. Igni in raritate & albo colore succedit aer, huic aqua. Terra per se considerata, opaca est, & lucis experta, ideo quod; nigra. At hinc de arena maris alba, marmore, vel creta, quæ sunt albißima, & terrea corpora, quod obiicitur; ad id respondendum, quòd non sint simplex terræ elementum, sed corpora composita. Nos autem hinc loqui de simplicissimo. In coloribus verò compositorum est magna diversitas, unde non de raritate aut densitate corporum eorum, multò minus de qualitatibus primis iudicari possit. Videmus enim gramina viridia & folia herbarum & arborum, corpora facilis destructionis, ita & lapidem smaragdum corpus compactius: sic marmor, calx, nix, glacies, crystallus, adamas, saphirus sunt alba, ut & papyrus, lintea, lac, & similia: Item rosa est & alba, & rubea, vnius qualitatis, essentia, nominis & raritatis substantia: Nihilominus constat colores, viridem, caeruleum & flauum amari visui, utpote medios, & nigrum, seu obscurum, nimis contrahere; ac album dispergere visum, hoc est, spiritus visuos, aciem quod; oculorum lædere. Unde qui diu in tenebroso carcere manserunt, si in apertam lucem subito producantur, facile amittunt visum, & qui per niues diu peregrinantur, sentiunt dolores oculorum. At colores per se considerati, non respectu humani visus, dicuntur ex nigro & albo diuersa proportione compositi. Exemplo sint nubes, quæ per se obscuræ, si videantur per album perspicuum, caeruleum representant: sic auroræ color rubeus fit ex albo & nigro, sed alio situ, aut proportione, quem dicunt ex plurimo nigro & pauco albo constare. Et sic de similibus iudicandum.

HYRAMVS.

Qualis est color terra?

SALOMON:

Rubeus, quem ex igne & terra, quibus constat, elementis compositum

C

ÆNIGMA

17.

tum nouimus. Ignis enim in terra dat colorem rubeum, vt patet in prunis ardentibus. Vt autem cæruleus fit ex nigro per aërium album perspicuum, sic rubeus fit per igneum album non valde perspicuum, & flauus contingit ex rubro per album perspicuum: arantiorum color ex flauo per rubrum perspicuum, singuli suâ & diuersâ proportionem. Natura autem in productione colorum non opus habet compositione illâ, sed immediatè ex thesauris suis singulos, tanquam simplices, generat in substantiis, gradatim tamen in quibusdam procedendo, vt apparet in uis immaturis viridibus, postea calore Solis flauescunt, item in pomis & aliis fructibus, qui crudi sunt virides, postea fiunt flauis vel rubeis maturatione ex calore accedente: Vt autem Adamus factus est ex terra rubra, sic & nostra terra.

HYRAMVS.

*An Cælum mas est, an Terra?*ENIGMA
18.

SALOMON.

Terra: Mirari quis posset, terram nostri operis esse masculam & cælum foemineum, cum contrarium videamus in magno mundo, vbi Cælus dicitur cum Terra sua vxore concubuisse, & generasse Titanes & Saturnum, Iouis patrem: At in illis alius inest sensus, quàm in hisce. Nostra enim terra & cælum non generant propriè dictum Saturnum, sed eius nepotem clarissimum, quæ generatio, dum fit, Saturnus & Iupiter abesse nequeunt. Causa hæc est; quia Terra, ceu maioris consistentiæ & centrum immobile, informat cælum, sustentat, & confirmat, ne, vt aërium diffuat, & centrum suum relinquat. Terra enim & cælum faciunt circulum (de quo alibi) in quo cum omnes semidiametrales lineæ æquè à centro producantur in circumferentiam, apparet, hunc circulum à centro suo formari, & retineri, ne in aliam figuram, e.g. pentagonum vel hexagonum, transeat.

HYRAMVS.

*An itaque Terra imprægnat Cælum?*ENIGMA
19.

SALOMON.

Imò; & Cælum fert Terræ similes filios. De Palicis fratribus narrant; quod ex Terra prodierint, à Thalia matre prius ibi reconditi: At
nostra

nostra terra ex sese generat, si cum sua vxore cœlesti coniungatur, nec opus est, vt illi, tanquam continenti, fœtus alienus indatur: fit autem hæc imprægnatio post coitum, vt coitus post matrimonium: & fœtus nascetur magnæ indolis, melior, nobilior, & fortior suis parentibus, qui perse considerati, sunt vilioris conditionis & originis.

HYRAMVS.

*Suntne Planeta in hoc opere?*ÆNIGMA
20.

SALOMON.

Sunt sanè, at non omnes simul & semel, sed successiue: Primò Sol & Luna conueniunt in Sagittario: Deinde Lunæ à coitione redeunti Saturnus fit obuiam, post Iupiter in Piscibus: Hinc Mercurius in Geminis; Deinde iterum Sol maritus eius in Leone, in quo nascitur Solaris fœtus: Mars & Venus interim suo furtiuo indulgent amori, nec otium habent, vt puerperam Lunam saluent, præsertim cum Veneris maritus, Vulcanus, obstetricis officium hîc peragat.

HYRAMVS.

*Ergo Mars & Venus nunquam adsunt huic operi?*ÆNIGMA
21.

SALOMON.

Adsunt, at solitarii: Nascitur enim ex vtrisque Harmonia filia pulcherrima, quæ, dum nuptum elocatur Cadmo, aduenerunt omnes Dii, Deæq; cum suis donis. Quòd autem Mars & Venus à Vulcano ligati dicantur, hoc illis in amote nil damni contulit, at plus firmitudinis: Sic enim conuenit, vt firmiter coniuncti maneant, ne vnus alterum deserat.

Harmonia.

HYRAMVS.

Vbi, seu in quo loco coniunguntur Sol & Luna?

SALOMON.

In lecto Lunæ, qui habet imaginem Capitis Draconis: quia Draco eius naturæ maximè conuenit, licet propriè non spectet ad eam: Hic Draco fugit Solis radios, Hermete teste, hoc est, Luna post partum ex lecto illo transfertur, ne maritus eius Sol aut filiulus à Dracone irriteretur, vt pote illorum naturæ contrario.

C 2

HYRA-

HYRAMVS.

Annon hic Sol illuminat Lunam?

SALOMON:

ÆNIGMA

23.

Sic fanè: Omne enim lumen à Sole est: Sol cœli lampas stellis omnibus lucem impertit, ita & Lunæ, cuius lumen videtur incrementum cum ætate, donec ad iustum & plenarium incrementum peruenerit. Eadem est ratio in nostro opere: hic Luna cornua sumit & ponit, nempe splendorem coniugis Solis magis magisq; recipiens.

HYRAMVS.

ÆNIGMA

24.

Nunquam ne Eclipsis Solis aut Lunæ hic contingit?

SALOMON.

Imò, quod contra naturæ communis ordinem videatur, & Solis & Lunæ Eclipsis simul & semel contingit, idq; hoc modo: Luna in conjunctione sua cum Sole illum à nostris oculis auertit & inumbrat: Lunam autem densa & nigra nubes itidem obuelat, ne & illa videatur: Atque hæc nubes à Saturni maleuolo aspectu dicitur attracta aut condensata, ne scilicet homines in terris cœlestium luminum vsu aliquandiu fruerentur.

HYRAMVS.

Sapientissimè respondisti ad omnia, Rex optime, cui gratiam singularem habens, hic subsisto.

TVM SALOMON.

Dies hic ad vesperam properat, ideoq; cum longas nostri colloquii moras non admittat, ego me breuiter quæstionibus cuiuslibet vestrum iterum proponendis expediam. Ad te igitur, Regina Prudentissima, meam orationem conuerto, non dubitans, quin pro ea suauitate, quæ ex vultu oculisque tuis elucet, meas interrogatiunculas potissimum de maiori mundo instituendas admissura sis: *Hinc quæro,*

ÆNIGMA

25.

Quam longè Sol ille mundi oculus, seu potius cor, à nostris distet oculis, seu terræ superficie?

SABA.

Ex obseruatione Astronomica conuincitur, quòd Sol à nobis distet in Æquatoris linea aut circa Æquinoctia 64. semidiametris terreni

reni globi: Vna autem semidiameter terræ est $859\frac{7}{11}$. mill. Germ. cùm diameter integra sit $1718\frac{7}{11}$. mill. Germ. Et ambitus circularis 5400 . mill. Germ. Distat itaque Soleo in loco à terræ facie vel nostro visu 54996 . mill. Germ. aut circiter.

SALOMON.

Vnde hæc omnia adeò certè colliguntur?

ÆNIGMA

26.

SABA:

Ex certis axiomatibus & obseruationibus, vt patet ex sequentibus:

1. Demonstratur terram esse centrum cœli stelliferi, & in medio Axiomata. vniuersi sitam.

2. Terram esse rotundam, & cum aqua vnum globum constituere.

3. Si circulus magnus in cœlo, & illi è directo in terra imaginatione constituatur, & vterque in 360 . partes, quas gradus vocant, diuidatur, tum quæritur, quot milliaria Germanica eiusmodi vni gradui vel parti in terræ circulo vel ambitu respondeant, quod si sciatur, tum sciri poterit, quot omnibus partibus seu toti circulo adnumerari debeant.

4. Hoc vt indagetur, punctum cœli immobile seu polum considerârunt, & inuenerunt, quot cœli partibus seu gradibus ille esset in vnoquoque loco supra horizontem cuiusque loci eleuatus: Quo autem magis à Septentrione vel polo discederent versus Meridiem, viderunt, quòd semper magis magisq; polus deprimeretur, propter rotunditatem nimirum terræ, ita vt quindenis milliariibus Germ. semper exactè vnus gradus in cœlo respondeat: Hinc cùm totidem sint gradus in circulo terræ, quot in cœli, in hoc vni gradui 15 . mill. Germ. æquivalent; quia de terræ interuallo agitur: Ideo 360 . gradus terreni circuli magni faciunt 5400 . mill. Germ. qui est ambitus circularis terræ & aquæ.

5. Cùm verò ex obseruatione Geometrica constet, quòd circumferentia se habeat ad suam diametrum, vt se habent 22 . ad 7 . in Arithmetiis: hinc Arithmetica per regulam proportionum quærit diametrum terræ, eamq; ex circumferentia 5400 . mill. Germ. præcognitâ inuenit $1718\frac{7}{11}$. mill. Germ. & semidiametrum $859\frac{7}{11}$. mill. Germ. Ex quibus semidiametri milliariibus sexagies quater sumptis, fit distantia Solis, nempe 54996 .

C 3

SALO-

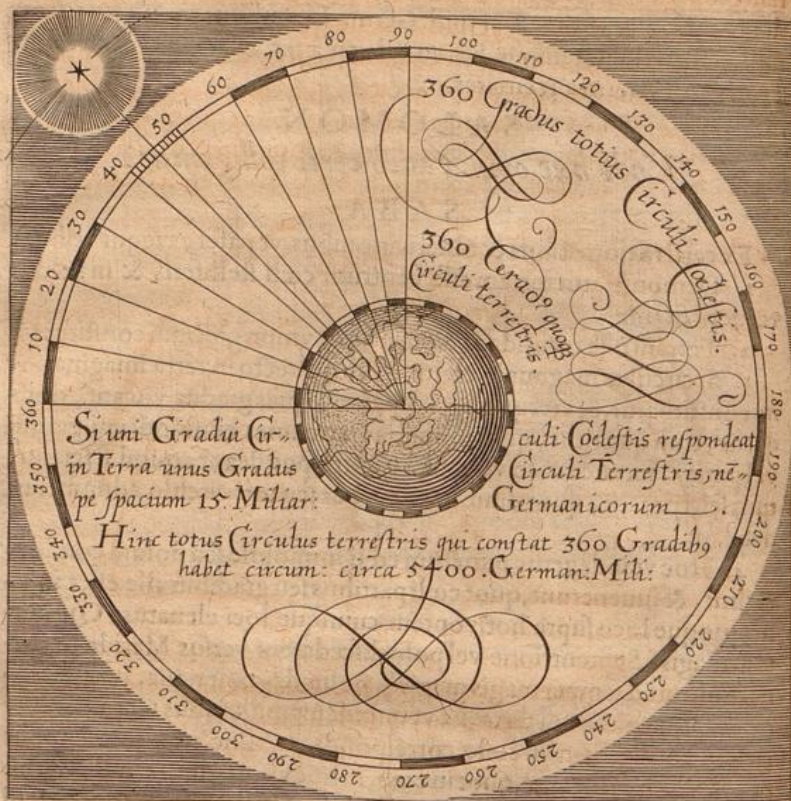
SALOMON.

ÆNIGMA
27.

At, unde scitur, Solem abesse à terra tot semidiametris terra?

SABA.

Ex doctrina Geometrica Triangulorum, seu calculo Arithmetico. Nam scito latere vno cuiusque trianguli, hoc est, longitudine lineari vnus lateris, nec non angulo illi lateri proximo, ex observatione, sciri quoque

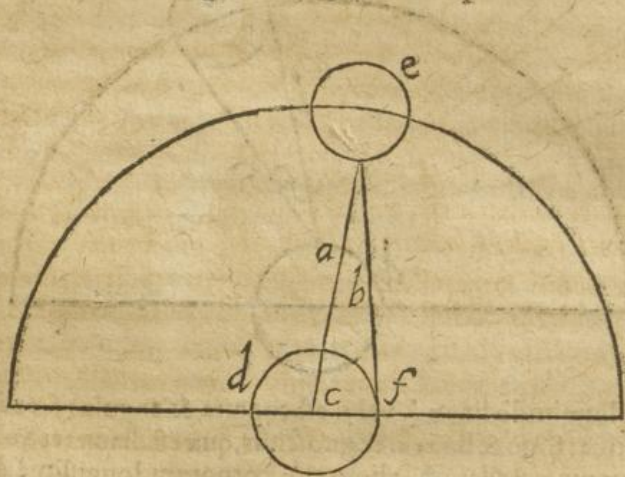
SALOMON.

ENIGMA
27. *At, unde scitur, Solem abesse à terra tot semidiametris terra?*

SABA.

Ex doctrina Geometrica Triangulorum, seu calculo Arithmetico.
Nam scito latere vno cuiusque trianguli, hoc est, longitudine linearum
vnius lateris, nec non angulo illi lateri proximo, ex obseruatione, sciri
quoque

quoque possunt reliqua duo latera eiusdem trianguli cum suis angulis. Quod si verum est (vt est axioma Geometricum) distantia quorumlibet corporum à nostro visu, siue in cælo, seu terra sitorum, eorumq; magnitudinem indagare licet: E. g. Solis distantiam inueniunt ex triangulo, qui fit ita, vt semidiameter terræ sit vnum latus, linea autem vtrinque ad Solis medium punctum directæ, reliqua duo latera, hoc modo: Cognito autem latere *c.* quod est semidiameter

terreni globi, & angulo *f.* sciuntur & alia duo latera *a. b.* eiusdem trianguli, præsertim *b.* & inuenitur, quod litera *a.* vel *b.* in se habeant sexagies quater lineam *c.* seu semidiameterum terræ, quod demonstrandum erat.

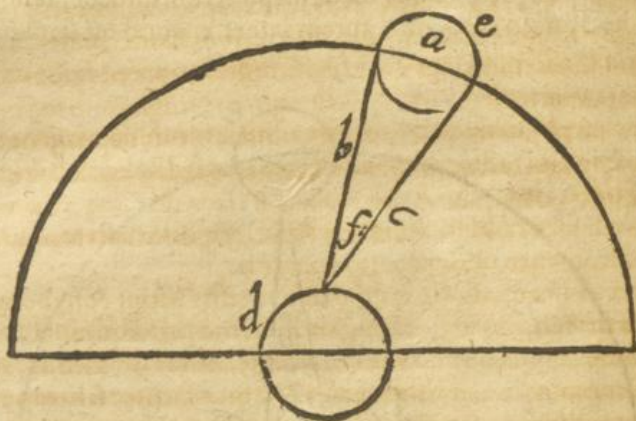
SALOMON.

Quæ verò est Solis magnitudo respectu terræ, & quo modo indagatur? ENIGMA 28.

SABA.

Terræ corpus est centies sexagies sexies minus corpore solari, hoc est, si centum & sexaginta eiusmodi terreni globi essent compacti, adæquarent dimensionibus suis saltem vnum corpus Solis, quod non intelligendum de tali proportione diametri, aut circumferentiæ terrestris.

restis ad Solarem, at de corporibus solidis vnitis: idq; inuestigatur eâdem triangulorum doctrina: Fiat enim diameter Solaris corporis visiva, à qua vtrinque ducantur duæ lineæ ad oculum nostrum concurrentes, & erit triangulus, cuius vnum latus sit cognitû, hoc modo:

è nempe longitudo lineæ *b.* vel *c.* est cognita & angulus *f.* ex iam dicta doctrina: Ergo & linea *a.* cognoscitur, quæ est diameter Solis: Atque sic omnium stellarum, aliorumq; corporum longissimè à nobis distantium magnitudines & distantia indagantur.

SALOMON.

ENIGMA

29.

Qui sit, quòd Sol bipedalis appareat, & Terra adeo magna, ut vix aliquot annis circumiri possit, tantilla sit respectu Solis?

SABA.

Distantia Solis in causa est: Scimus enim, corpora etiam magis longius remota, minora apparere exiguis corpusculis, at propinquis: causa est, quòd pyramidalis, non cylindricâ figurâ imagines rerum visarum tendant ad oculos humanos.

SALOMON.

Quæ respondisti, Regina, sine omni dubio verissima sunt, cum sint

axior

axiomata ab omnibus recepta: *Verum quam causam existimas, cur Sol remotior dicatur à terra æstate, quam hyeme?* ÆNIGMA 30.

S A B A.

Astronomi statuunt, multis millenis miliaribus Solem ascendere magis in altum, seu à terræ superficie magis recedere æstate, quam hyeme, hoc est, à Solstitio Capricorni ad solstitium Cancri, ac deinde à solstitio Cancri ad Capricorni rursus descendere. Huius rei aliquot assignant rationes:

Prima est physica: quia Sol in maiore remotione magis calefaciat propter angulos radiorum eius reflexos magis duplicatos, ut in æstate, minus ut in hyeme.

Secunda est ex obseruatione, quia Sol remotior æstate, quam hyeme in instrumento obseruatorio apparet.

Tertia ex inæqualitate temporis semestris æstiuæ & hyberni, cum æstiuum sit ferè 7. diebus longius hyberno, ab æquinoctio vno ad aliud computando; quia Ver constet 93. Æstas 93. diebus, hoc est, 186. Autumnus autem 90. Hyems 89. quæ faciunt saltem 179. dies.

Quarta ex motu diurni tarditate; quia Sol minus spatii motu proprio in 24. horis conficiat æstate, quam hyeme: Atque hæc esse vera, nulli præsumitur dubium.

Sed ego contra receptas illas Hypotheses Eccentricorum & Con-
centricorum Solis & superiorum Planetarum, statuo, Terram immo-
bile centrum stellarum fixarum, Primi mobilis & totius mundi; Solis
seu solaris orbis centrum in terra conuenienti distantia remotum; So-
lem ipsum seu solaris corporis centrum superiorum Planetarum or-
bium vel epicyclorum idem esse, ita ut hi quatuor terram intra suos
ambitus includant, Venerem & Mercurium centrum quoque habere
Solem, cuius anteambulones & pedissequi sunt, sed ita ut suis gyris
terram non ambiant: Lunam verò terram suo circuitu respicere. Quæ
si vera sunt, veluti indubitata habentur, & præcedenti figura delineata
fuerunt, hinc patet causa omnium antedictorum, remotionis & ap-
propinquationis Solis ad nostrum verticem & horizontem, item dif-
ferentia temporum semestrium & diurnorum cursuum. Verum cur
Sol maior apparet, & ideo propinquior æstimeretur hyeme, quam
æstate, præter communem rationem antè allatam, causa quoque optica
Causa
id de- optica.

D

id demonstrat: quia hyeme aër sublunaris est crassior propter condensationem, quæ fit à frigore: Per crassius autem diaphanum corpora maiora apparent, si modo tenuius illi sit continuum vel contiguum aliud diaphanum: Quod si supralunaris aër siue aether esset semper vnus idemq; in crassitie & tenuitate, tamen sublunaris observationes valde variaret pro crassitie & tenuitate sua maiore vel minore: Idem demonstrant illa optica instrumenta cum duplici vitro, primo crasso excavato, altero tenuiori, quæ obiecta visiva in immensum ingrossant aut diminuunt pro diuerso respectu: Quam meam sententiam video quoque aliis placuisse, utpote Hieronymo Montuo, qui ex Alexandro Benedicto: *Stella minuta, inquit, melius apparent hyeme, id est, crassiore aère, quàm aestate, id est, rariore: Inde specilla, quò crassiora sunt, eò maiora visibilium obiecta representant.* Hæc ille.

SALOMON.

Bene differuisti, Regina; At ego, ut breuitati temporis & tuæ quieti consulam, hîc cesso, contentus illis, quæ ex vberissimo tuæ doctrinæ penu, tanquam Amalthææ cornu, deprompsisti. Ad te itaque, Princeps laudatissime, ex lege Talionis accedo, quærens, *Quantus sit ambitus circuli Solis seu eclipticæ, iuxta priorem doctrinam?*

HYRAMVS.

Sapientissime Rex, nos in hac tenebrarum valle constituti, tanquam pueri titubantes & balbutientes de his arcanis & adeo remotis iudicamus: Quantum verò ratione indagare & duabus istis alis, Geometria & Arithmetica, peruolando inquirere possumus, rudi Minerua, non exquisitè (ut multi somniant se rem acu attingere, nec aberrare transuersum digitum, cum forte mille aut decies mille miliaribus à veritate absint) respondeo, si circuli Solaris seu eclipticæ semidiameter (quæ est distantia Solis à nostro visu, antè exposita) sit 54996. mill. Germ. tum diameter eiusdem circuli erit 109992. Et circumferentia 345689 $\frac{1}{2}$. mill. Germ. quod spatium Sol 24. horis conficit motu primo cum continente cælo circumductus; Superiores Planetas verò & stellas fixas constat duplo vel triplo maius conficere.

SALO-

SALOMON.

O admiranda DEI summi potentia omnem humanæ cogitationis captum longissimè superans, quòd cursores illi cœlestes in vna die & nocte per tot centena millia milliaria German. circumduci possint, cum in hac terra, velut in imo ærumnarum ergastulo, tanto temporis spatio homini non possibile sit centum percurrere, & violentissimâ vi ex machina bellica emissum globum vix 1000. eodem tempore (primâ retentâ celeritate) peruolare.

At quot milliaria Germ Sol vna hora motu cœli primo, & quot secundo seu proprio emetur? ÆNIGMA 32.

HYRAMVS.

Iuxta peripheriam eius circuli seu eclipticæ antè dictam Sol motu primo 14403 $\frac{1}{2}$. mill. Germ. proprio autem 39. & circiter tertiam miliaris partem, vnâ horâ permeat.

SALOMON.

Verùm Sol philosophicus habetne & ille motum alium quem primum ac secundarium? ÆNIGMA 33.

HYRAMVS.

Imò; Motus primus est, quando supremas siue primas sphaeras suas per omnes gradus percurrit, donec ad infimas perueniat; Deinde ab infimis ad medias, in quarum vna, nempe Tauri, Domina quiescit, aut certè huius ex fratre nepote: cuius circuli spatium sat amplum perambulat vno die, at quod à me determinari nequit. Motus eius secundus est, quando huic motui contrarius incedit, hoc est, quod spatium primo perficitur motu, secundo retrò eundo relegitur: Vt enim Sol magni mundi suo proprio motu primum temperat leniter ei aduersando per obliquum: sic & philosophicus secundarius primo resistit, cum reducendo ad temperiem æquatissimam, qua circumductione paucis diebus absoluitur totum signum, & sic vnum post aliud, donec in Leone Apogæum suum obtineat, hoc est, colorem perfectissimum.

ÆNIGMA
34.Rectè equidem censes: *At terræ quantitas respectu cœli
cuiusmodi est?*

HYRAMVS.

In mundo maiore est adeo exigua, vt non comparanda sit cum cœlesti superioris regionis, imò tantilla, vt si terra esset à nobis in eadem remotione cum stellis fixis eiusdem illuminationis, non posset videri à nobis præ paruitate. Ideo semidiameter terræ in nulla differentia est, respectu horizontis meridiani, aut æquatoris; quia omnis circulus magnus præsumitur nihil de sua sectione intermediâ supra & infra terram amittere, vt patet in quadrante obseruatorio instrumento, aliisque; quamuis præcisè loquendo, terræ semidiameter amittatur, vel adiiciatur, hoc est, spatium 859. mill. Germ. quo interuallo, Sol, Luna, & stellæ, quoque sunt à nobis remotiores, circa ortum & occasum, quam circa meridianum aut Zenit: Vnde patet, quantum cœcūtiāmus & oculis & intellectu in cœlestibus illis inquirendis. At terra Philosophica sui cœli est ferè radix numeri perfecti, respectu cubi sui duplicati: sunt autem hi numeri 6. 36. 216. 7776. Ex quibus primi & vltimi inter se concordant.

SALOMON.

ÆNIGMA
35.

Quid de Sole cœlesti iudicas, an verè dictus sit ab Anaxagora LAPIS RVBEVS, ignitus, an verò ita nominant philosophicum Solem?

HYRAMVS.

Quod Plinius lib. 2. c. 60. dicit, factum esse ad Egos flumen Thraciz. Anno 2. Olymp. 78.

Anaxagoras prædixit, ad certum diem lapsurum ex cœlo seu Sole lapidem magni ponderis; quod & euenit. Hinc fortè in cœlo lapides esse existimauit, quemadmodum reuera lapides ex nubibus decidunt fulminei. Apud Athenienses verò Sol Deus mundi maximus cultus fuit. His contradixit hic Philosophus, & creaturam, non Deum esse, demonstrauit, vocans Solem lapidem, qui reuera non est lapis, sed sub-

substantia nobilissima, ab aërio cœlo longè diuersa, in quam DEVS lucem, calorem, & virtutem infudit. Verum credibile est, ipsum Anaxagoram ea verba allegoricè protulisse, nempe de Sole philosophico, qui est lapis rubeus ardens, post sui perfectionem. Quòd rubeus sit, patet ex visu, quòd ardens, ex effectu: Igneâ enim suâ qualitate maturat omnia immatura & cruda metalla, quæcunque Mercurii quid in se continent.

SALOMON.

Quid de Luna cœlesti existimas, an verè idem Philosophus de ea dixerit, quod Leo Cithæronæus ab Hercule post trucidatus, inde deciderit, an verò Leonem & Lunam Philosophorum intellexerit? ÆNIGMA
36.

HYRAMVS.

Sunt, qui magnas ciuitates, multasque, in Luna cœlesti sitas esse, imaginentur, eamq; velut alterum terrenum orbem illuminatum videri, ac Selenitidas mulieres parere ova, ex quibus homines nascantur quindecies maiores nostratibus. Herodotus ait Selenitidas mulieres parere ova, indeque nascentes quinquennies decies esse nobis ampliores. At hæ sunt insulsæ fabulæ, nihil veritatis continentes. Anaxagoræ locutio philosophicâ est: Nam ille Leo, qui ab Hercule, hoc est, laborioso artifice, occisus est, ex Luna ortus inuenitur, vt alibi demonstratum fuit.

SALOMON.

Quæ causa macularum Luna vtriusque, & cœlestis & terrena, existimatur? ÆNIGMA
37.

HYRAMVS.

Lunæ maculas esse heterogeneas, & aliquid diuersitatis ab eius reliqua substantia habere, si in ea reuera existant, indubitatum est. At hæc materiæ inhabilitatem, quæ ad homogeneitatem reduci ab efficiente non possit, aut efficientis voluntatem contrariantem, quia non

D 3 luerit,

luerit, arguunt: quorum vtrumque de Deo affirmare, non minima esset impietas & falsitas. Maculæ igitur non revera in Luna existunt, sed saltem sunt accidentariæ, hoc est, repercussio imaginis partium terreni globi, ita vt in Europa Europæ idæa, in Asia Asiæ, in Africa Africa, & in America Americæ videatur. Quæ an ita se habeant, ab experientia discendum. Nam in Indiis tum longè alia facies seu macula Lunæ appareret, nempe potissimum Asiæ, quàm hîc apud nos: Et sic in aliis locis variaretur pro distantia differente. Hinc quasi probabilis censeretur eius Atheniensis opinio, qui dixit, Lunam Athenis meliorem & nitidiorem esse, quàm Corinthi lucebat: Esse verò & maculas in Luna Philosophica, manifestum est, quæ à partium dissimilitudine proueniunt, & immaturitati eius ascribuntur.

Vide appositum Schema.

SALO-

SALO.

naef-
t, sed
terre-
frica,
erien-
Luna
n alijs
e cen-
elio-
nacu-

LO-

SALO.

ÆNIGMA
38.

Etgo Luna se habet instar speculi. *At cur non alia corpora particularia videntur in ea?*

HYRAMVS.

Pythagoras dicitur ad plenam Lunam imagines, quas voluisset, alicui monstrasse: Verum Luna in tanta altitudine & remotione si fortè minuta corpora exprimeret, à nobis tamen videri nequeunt: Oportet sanè maculam illam, quæ virginis aut viri togati habitum exprimit, esse magnitudine Europæ, considerata proportione vtriusque, terreni scilicet globi & Lunæ, æqualem: Vnde minora corpora in Europa existentia, nec propter vmbra[m] continentis, nec propter exiguitatem contenti discerni possunt: At hæc esse supposita potius, quam ad docendum proposita, verissimè protestamur.

SALOMON.

ÆNIGMA
39.

Quæ causa est illuminationum Lunarium & Eclipsium vtriusque luminis, & an hæc in Philosophia locum habent?

HYRAMVS.

Illuminationes à Sole fieri omnium stellarum, vt & Lunæ, constat, nec circumgyrationem mensuram Lunaris corporis per vnum dimidium ex se lucidi, per alterum opaci, vt quidam imaginati sunt; Id enim vel solæ Eclipses Lunares refutant, quæ fiunt, dum Luna in vmbra[m] terreni globi incurrit circa Eclipticæ lineam Soli ex aduerso opposita: Opacum Lunæ corpus esse ab vna parte, ab altera lumen Solis in se recipiens, instar speculi, demonstrant cornua acuta Lunæ crescentis & decrescens obtusa, Sic & Luna Philosophica opacum corpus habet, & crescit, at contrario motu: Quò enim propius ad Solem accedit, eò magis lucet, contra quam cœlestis agit, ita vt in coniunctione cum Sole plena fiat, & omni ex parte illuminata, nec Solem impediatur à nostro conspectu, sed clarius etiam apparere causetur. Eclipsis verò vtriusque luminis simul & semel contingit, quando Luna est in oppositione, & maxima remotione à Sole; vt ipse meministi superius.

SALO-

SALOMON.

Verùm vt ego iam defessus, sic vos tædio quodam vltioris dissertationis affici non dubito; Quapropter hoc die hîc subsistendum iudico, quò in crastinum eò alacriores de sequentibus nostra colloquia continuemus. Mihi ex vestrà amicâ conuersatione, verè philosophicâ, tantum voluptatis accessit, vt nunquam plus contingent. Hæc enim colloquia mentem ad Deum erigunt, vt eius opera tam vulgo incognita, quàm cognita, tam oculis inuisibilia, quàm visibilia contempletur & agnoscat, quàm sint admiranda, & mysteriis plena, nullo vnquam tempore exhaurienda, quàm diuina, & tanto Creatore digna, quàm humanis vsibus & sanitati vtilia & proficua. Sit autem gloria & laus illi, qui solus hæc omnia ex nihilo fecit, facta conseruat, & prouidentia suâ gubernat, donec eadem iterum in vnum globum redicturus sit, pijs omnibus ad sedes supercælestes eleuatis, impijs ad Tartareas detrusis. Vobis in super gratia à me habenda, quòd hunc diem mecum honestissimis hisce quærendi & respondendi laboribus consecrare volueritis. Quibus dictis, surrexerunt, & primò cœnæ, post quieti nocturnæ se composuerunt.

E SEPTI-

SEPTIMANÆ PHI-
LOSOPHICÆ

Secunda Dies:

DE METEORIS SEU
imperfecte Mixtis.

Meteororū
seu imper-
fectè mix-
torum cau-
sæ gene-
rales.

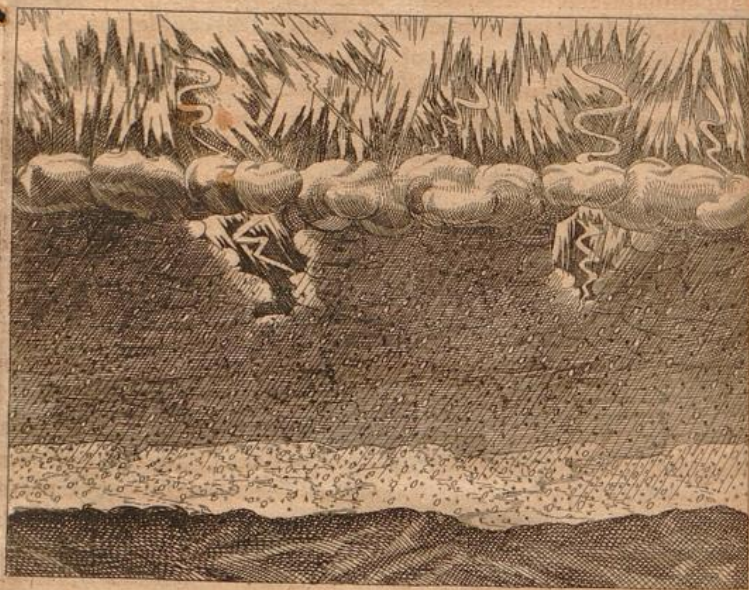

SALOMON.

ECVND A hæc dies Meteora seu imperfectè mixta,
quæ in sublunari aëris regione ut plurimum apparent,
ad declarandum proposita sibi vendicat, quorum cau-
sæ generales sunt calor & frigus, seu attenuatio cum ascen-

SEPTIMANÆ PHI-
LOSOPHICÆ

Secunda Dies:

DE METEORIS SEU
imperfecte Mixtis.

Meteororū
seu imper-
fectè mix-
torum cau-
sæ gene-
rales.

SALOMON.

ECVND A hæc dies Meteora seu imperfectè mixta,
quæ in sublunari aëris regione ut plurimum apparent,
ad declarandum proposita sibi vendicat, quorum cau-
sæ generales sunt calor & frigus, seu attenuatio cum ascen-

ascensione, & condensatio cum descensione. Sol enim, vt dictum, suis radiis attrahit aquas, easq; attenuat, & resoluit in vapores, qui si sint puri & purgati, fiunt aër; si non purgati, dant nubes, quæ inferiori loco feruntur aëris. Ex nubibus coagulatis vel auctis vaporibus ascenden-

Pluuia.

ribus, si continens sit plenum, fit pluuia, quæ stillatim decedit, non aliter, quàm in Alembico contingit. Dicitur autem continens plenum,

Continens
plenum.

non respectu totius, tum enim pluuia vniuersalis fieret per totam terram; sed partis, aut vnius tractus, vbi euaporatio copiosior antè contingit, quæ in nubes coacta est, atque hinc in pluiam: Pluuia decedit in montes & valles, & auget fluuios. Ex aëre verò inferiori condensato, & superiori rarefacto, fit ros æstare.

Ros.

Ex eodem condensato frigore fit pruina.

Pruina.

Ex pluuia congelata inter cadendum fit nix.

Nix.

Ex imbre congelato fit grando.

Grando.

Fontium autem origo est partim ex rore montium sublimium, partim ex pluuia: Hinc fontes semper sunt loco inferiori, quàm est apex montis.

Fontes.

Ex vaporibus ascendentibus viscosis fiunt Cometae.

Cometae.

Cùm verò alicubi rarefactus est aër, Sol attrahit vehementius vapores, & sic nonnunquam quid crassioris materiae cum illis eleuat (vt quoque fieri potest per ignem vehementem arenae vel cinerum in distillatione aquarum, vt aliquid terrestrioris materiae vnà cum vaporibus aqueis attrahatur) quæ materia crassior in nubibus consistit; quia nubes, vt relatam, non sunt adhuc purgatus aër; Et si fiat maior in copiâ, natura, quæ ibi æquè regnat, vt alibi, nititur purgare nubes motu quodam, qui sic contingit: Ignis, seu calor, qui est in aëre, per omnes nubes transcurrit, & separat heterogenea, hoc est, terrestrem materiam in vnum locum, compingitq; eam fortiter; Deinde impete facto, ex aëre illo calido fit ignis, qui vehementiori motione & fulguratione proiicit terrestrem materiam deorsum ad terram: Atque illa est lapis fulmineus, vis autem percutiens illius ignis est fulmen, quod penetrat omnia, & occidit animalia. Lumen ignis emissi est fulgur.

Lapis ful-
mineus.

Fulmen.

Nubes, quæ coacta est, si coagulatur amplius, hoc est, si plus eiusmodi vaporum aliunde cogatur, eiq; aggregetur, decedit vt pluuia, vel imber.

Nubes.

Tonitru.

Tonitru autem contingit, quia ignis ita percutit aërem, atque sic duo corpora colliduntur horribili fragore: Quemadmodum enim, dum pulvis pyrius incensus in tormento bellico, fit substantia ignea, quæ millesies amplius spacium, quo contineatur, requirit, & hinc incredibili vehementiâ & celeritate ex angusto tormenti loco erumpens, in aërem exteriorem incidit, ex mutua illa collisione duorum corporum, videlicet aëris & ignis, fit ille bombus, sic quoque rationale est, ex similibus causis accidere Tonitrua siue sonitus illos horrendos in nubibus. Quod alii statuunt de fractione nubium, vnde Tonitru fiat, puerile est commentum. Aër enim corpus per se rarum, non ita compingi potest, vt ferri vel marmoris compactionem seu soliditatem habeat ita, vt ignis nubes penetrare nequeat, nisi per ruptionem.

Fractio nubium.

Fractio autem nubium dicitur, quando inusitatâ copiâ imbres decidunt, quæ fit, quando nubes coguntur in vnum, & continens est plenum.

Ventus.

Ita Ventus fit, quando continens est plenum ab vnâ parte, sed non ab alia: tum enim fit aëris motus ad latera, nempe à parte pleniori ad minus plenam.

Iris.

Cùm nubes resoluitur in pluuias, & Sol ab aliâ parte mittit radios per pluuias illas respectu nostri visus, tum fit iris.

Ex quibus paucis obiter declaratis, de multis aliis hinc dependentibus, seu in causis cum hisce conuenientibus iudicari poterit: Nunc verò ad continuandas nostras Quæstiones Philosophicas, circa eandem materiam, accedemus. Tuæ itaque discretionis erit, Regina, ænigmata potiora huius intenuonis eligere, & in medium nobis, vt antehac, proponere.

REGINA SABA.

Officiis tuis, Rex Clementissime, iam antè nobis exhibitis audaculâ facta liberè proponam, quæ mihi sunt in animo:

ÆNIGMA4^o.

Condensatio & rarefactio substantiæ, an est in opere philosophico necessaria?

SALOMON.

Est, & quidem ex præcipuis operationibus: Per has enim Elementa alte-

alterantur, in quibus se inuicem transmutantur, veluti per axem rota voluitur, ut iam alias atque alias partes superius ostendat: Sic per condensationem ex igne fit aer; ex aere, aqua; ex aqua, terra, quae potest dici Rota Elementaris condensationis; & vice versa Rota rarefactionis, si ex terra, aqua; ex aqua aer; ex aere, ignis fiat. Hinc Rosarii author: *Quando, inquit, habueris aquam, id est, Mercurium, ex aere, id est, Sole, & aërem ex igne, scilicet spiritum Mercurij, & ignem, scilicet Mercurium, ex terra, scilicet Luna, tunc plene habebis artem: Vnde Philosophus: Lapis noster transit in terram, terra in aquam, aqua in aërem, aër in ignem, ibi est status, sed descenditur è conuerso. Et Alfiduus in Clangore: Ignis coagulatur, & fit aer: aer verò coagulatur, & fit aqua: aqua coagulatur, & fit terra: Ecce in vnam naturam inimici conuenerunt, qui, cum coagulantur, sunt amica, cum rareseunt, sunt inimica, scilicet in separatione Elementorum: Vnde dicit Plato: Scitote omnis turba, quod omnis spissitudo in terra quiescit: spissum namque ignis in aërem cadit, & spissum ignis & aëris in aquam, & densum, quod ex ignis, aëris & aquae spisso coadunatur, cadit in terram: Et Gratianus, quomodo corpus fit spiritus, dicit: Terra resoluitur in aquam, aqua in aërem, & aër in ignem, & haec est via, qua corpus fit spiritus: Per necessarias itaque sunt haec duae Rotae elementares, nempe condensationis & rarefactionis, cum quasi absoluant totum opus.*

SABA.

Vtra ex his duabus magis est necessaria, aut prior in opere? ÆNIGMA
41.

SALOMON.

Aequè sunt utraque necessaria, & vna absque alterâ consistere nequit: Dum enim incipit vna pars rarefieri, altera condensatur, & contra, ita ut, quod vni accrescat in rarefactione, alteri decrescat in condensatione, & vice versa: Nam ut Draco singulis diebus aliquid de serpente deuorans, quotidie fit maior & copulentior; serpens autem minor & exilior: sic quantum in transmutatione Elementari attenuatur, tantum condensato decedit; quod quidem per se verum est; at nihilominus condensatio & rarefactio paribus passibus ambulant, cum duo sint, tenue & densum, illudque condensetur, hoc attenuetur mutuâ in se inuicem operatione: quia densum à tenui soluitur, & tenue à denso coagulatur, & sic quasi manus manum lauat.

E 3

SABA.

ÆNIGMA
42.*Qua est causa efficiens seu mouens condensationem & rarefactionem?*

S A L O M O N.

Coagu-
latio.

Calor externus, qui penetrat ad materiæ interiora: Aliàs calor attenuat, frigus in crassat, vt in mineris terræ apparet, quæ calore in vapores ascendentes rarefactæ postea à superueniente frigore in massam solidam condensatæ fuerunt. Idem in aqua & glacie manifestius videtur; Calor aquam in vapores & aërem attenuat, frigus Brumale in glaciem, corpus durum, coagulat: Est quoque coagulatio, quando tenuiores particule calore exhalant, & reliquæ crassiores congregantur in substantiam densiorem; sic ex muriâ seu aquâ falsâ marinâ fit sal, ex vino sapa: Sed hæc coagulatio fit quidem à calore hoc modo, attamen non absque rarefactione: Dum enim ignis in aërem, aër in aquam, aqua in terram coagulatur: eodem temporis momento, terra in aquam, aqua in aërem, aër in ignem rarefcit, reciproco motu harum operationum.

S A B A.

*Estne nubes in hoc cælo?*ÆNIGMA
43.

S A L O M O N.

Est nubes, at differt à Sole & cælo: Sol est perfectior cæli pars seu contentum, & nubes ipso cælo longè imperfectior: vnde à cælo separatur, vel ab aëre puriori, vt heterogeneis obnoxia, coagulatione dimittitur per pluuiam: Vt enim ex terra vel mari ascendit, sic iterum in terram descendit; Interim aërem, ne ille vacuum vel nimiam siccitatem patiatur, sua substantia & humiditate restaurans.

S A B A.

*Vbi sita est hæc nubes?*ÆNIGMA
44.

S A L O M O N.

Cælo contigua est, & nter cælum & nostrum aspectum interponitur. Hinc contingit, vt & Solem cælo contentum obuelet, ne & is videri possit. At nihil incommodi Soli aut cælo hinc accidit, cum eo-
rum

rum essentiam non lædat, sed potius foueat, & conseruet. Magna quoque est nubium utilitas, quoad terram; hæc enim ab illis resolutis in pluuiam irrigatur, & fertilis redditur.

SABA.

Qualis est motus naturalis nubium, an sursum, an deorsum? ÆNIGMA 45.

SALOMON.

Nubes est intermedix naturæ; Nec enim sursum per se mouetur amplius, propter participationem grauitatis, nisi rarefcat; nec deorsum, propter leuitatem, nisi magis condensetur: Ideoq; suspensa manet, vt vaporosa substantia, in aëre crassiori, nec ad subtiliorem ascendit. Sic in opere philosophico nubes nec cælo, nec terræ par fit; sed manet ab utroque diuersa: ad cæli enim naturam aëriam subtiliorem sua crassitie non peruenit; nec ad terræ ponderositatem sua leuitate.

SABA.

Quis est color huius nubis? ÆNIGMA 46.

SALOMON.

Primò subalbus; at cùm Sol operari incipit, niger, seu vt loquuntur, nigro nigrior. Calor enim heterogeneas partes segregare conatur, & homogeneas colligere. Inde nigredo, quæ prius latebat, in superficiem attrahitur, vt dispergatur. Et hic est motus alterationis physicæ, sine quo vix quicquam generatur, & ad perfectionem ducitur. Quò verò nubium color est nigrior, eò etiam maior vaporum collectio iudicatur, & plus heterogeneitatis adesse; atque hæc nubes aquis abundant; Quæ subalbæ, steriles sunt, nec quid aquarum terræ promittunt: Hinc Rosarius: *O natura benedicta! & benedicta est tua operatio; quia de imperfecto facis perfectum, cum vera putrefactione, qua est nigra & obscura: Et mox: Nam, vt dicit Auicenna in titulo de humoribus, Calor agens in humido corpore, primò generat nigredinem, vt est videre in calce, qua apud vulgum fit: Et Hermes: Hoc per actò, viuit in putrefactione, & fusca nubes, qua super ipsum fuerant, & in suo corpore, antequam moreretur, reuertuntur. Arzoch quoque in Turba: Videtis, inquit, quòd ventus Meridiei plurimus cùm exaltatur, nubes sublimari facit, marisq; vapores eleuat: Hoc est vas & testa, in qua est sulphur incombustibile. Nubes ergo sunt in opere, eaq; nigra, seu aquis plenæ.*

SABA.

SEPTIMANÆ PHILOSÓPHICÆ
SABA.

Resoluitur ne illa nubes in aquam?

SALOMON.

ÆNIGMA
47.

Resoluitur partim, partim discutitur in aërem, præsertim subtilioribus partibus. Nubes resoluta fit pluuia, quæ ad centrum suum, vnde digressa erat in forma vaporum, iterum dilabitur, nempe grauitatis, terram, inq; eius poros seu cavitates, tanquam gremium se insinuat, & abscondit, donec iterum calore Solis in vapores sublimetur, & in nubes cogatur: Ex quibus constat, hanc nubem quasi Mercurium esse, seu intermediam currentem, nunc ad terram in forma pluuia, nunc versus cælum seu aëris regionem superiorem, instar vaporosæ exhalationis. Et reuera nihil aliud est nubes in opere philosophico, quam Hermes, seu interpres, qui Solis verba, & mentem Lunæ, & vice versa interpretetur, siue Mercurius, qui ipsis à pedibus sit, & inter cælum & terram varias legationes perficiat.

SABA.

Estne quadam ibi vtilitas pluuia?

SALOMON.

ÆNIGMA
48.

Permagna: Terra enim philosophica hiat & exucca est absque irrigatione, quæ fit à pluuia, præsertim Sole per calidiora signa Zodiaci transeunte. De Oryge animali perpetuò sitiente in Africa traditur, quòd sub Solis intensissimo æstu, quasi lachrymis effusis, oculis in Solem directis eum deprecetur; ita & lapis intolerabilem sibi calorem sentiret, nisi pluuia humectaretur. Sic enim Eximenus in Turba: *Ipsa aqua, inquit, cum rebus suis in vase suo posita, prohibet, ne res comburantur, & quanto magis ipsæ res flammâ occupantur, tanto magis in aqua intimis absconduntur, ne ignis calore ledantur: Aqua autem eas in suo vase recipit, & ignis flammam ab eis repellit.* Idem Obsemeganus ibidem dicit: *Sed aqua apposita, quanto plus flamma eos inuadit, tanto plus in visceribus aqua penetrat, & prohibet, ne flammâ comburatur.* Socrates verò, vt & alii quamplurimi, iubet vt lapidem teramus rore & sale, & aquâ maris, & pluuia.

SABA.

Ergo & ros est in opere?

SALO.

ÆNIGMA
49.

SALOMON.

Est fanè; Dum enim ascendunt vapores diurno tempore, nocturno frigidiusculo repercutiuntur ad terram, ibiq; in graminibus, herbis, arborum foliis, aliisq; rebus in stillas rotundas coagulantur, quæ ros nomine appellantur. Hic quàm utilis sit rebus nascentibus Solis calore quasi exiccatis & marcidis, experientia quotidiana attestatur; Ros enim est quasi ientaculum vegetabilium, restaurans illis vires & succum; unde, etiamsi pluuia defecerit, vegetare, seq; sustentare possent ad tempus.

SABA.

An etiam aqua maris?

SALOMON.

ÆNIGMA

50.

Etiam: Sic enim Pythagoras in Turba inquit: Nihil aliud est huius artis scientia, quàm vapor & aqua sublimatio, argenti viuis, magnesiæq; corpori coniunctio: Et Zeumon: Quapropter oportet vos dicta maiorum sequi, qui dixerunt: Nihil aliud expedit vobis, quàm aquam & vaporem sublimare: Aristhenes ait, quòd maris nostri aqua imponi debeat: Pythagoras quoque, quòd maris aqua temperetur; quod præter Socratem antè dictum, Plato, & quamplurimi alii asserunt: Mare enim nihil est, nisi aquarum collectio; aquæ autem colliguntur per fluuios & pluias; pluiæ ex nubibus resolutis, nubes ex vaporibus ascendentibus fiunt; Per aquam marinam aurem dulcem sapius intelligunt: Hinc Afflictes: Propterea dixerunt Philosophi: Abluite magnesiæ aqua dulci.

SABA.

Vapor itaque ab opere abesse nequit?

SALOMON.

ÆNIGMA

51.

Minimè: Id enim patet ex antè relatis testimoniis: Quibus & Zeumon addit: Et sicuti in homine est humiditas & siccitas, sic in opere nostro nihil aliud est, quàm vapor & aqua. Quia verò idem dicit, quod vapor contineat suum compar, id est, aqua aquam; vapor potentiâ aqua est, vel aqua vapor: Vnum enim ex alio generatur rarefactione & condensatione, adeo vt de eo æquè dubitari posset, vtrum eorum tempore esset prius, quàm antiqui de gallina & ouo dubitarunt, quodnam ex iis primò in rerum natura, & alterius causa extiterit? Philosophi adfirmant,

F

mant,

mant, metalla quoque, densissima corpora, esse ex vaporibus composita, Theologi cœlum, resq; omnes ex aquis: Aquas autem ex vaporibus fieri, manifestum est: Hinc omnia ex vaporibus constare, quoad elementa, consequitur: Sic in philosophico opere Zeumon idem asserit, quod cum corpus magnesiæ in aquam liquefactum fuerit, tunc certè omnia vapor sint.

S A B A.

ÆNIGMA
52.*Quid hic intelligitur per vaporem, quid per aquam?*

S A L O M O N.

Vapor hic est ille, qui fugitium retinet, & aqua fugiens: Horum duorum etsi sit vna origo & materia, tamen forma & motio ad locum inter se differt. Vaporis forma nobilior videtur, quia spiritali naturæ propius accedit & homogeneitati, quàm aquæ, quæ rarè absq; terræ commixtione existit, ideoq; putrefactioni aliquo modo subiecta. Sic & vaporis motus, qui sursum tendit, excellentior est, quàm aquæ, qui deorsum dirigitur. Vapor ergo magis cocta & matura pars est operis, aqua crudior & rudior.

S A B A.

ÆNIGMA
53.*An & fumus adest?*

S A L O M O N.

Quid Philosophi de fumo albo scribant, te non latet: Ille enim Leoni viridi & aquæ fœtidæ, vt seruus adiungitur; cum suis alis pernix & tenuitate agilis sit, vt Mercurii nomen assumat, nisi aliud haberet. Fumus albus Leoni sitim, & aquæ fœtorem tollit, idemq; præstat illis, quod fumus Tobacci Indis aut illorum sequacibus fumifugis. Fumorum tot sunt genera, quot rerum combustibilium species, at nullus fumus huic albo compar est virtute & pulchritudine: Quod enim odores & fumi cordialium & bene olentium præstant cordi humano, hoc fumus albus confert Leoni, nempe robur vitalium viscerum & vires membrorum: cuius signum est, quod Leoni viridi pili mutantur in colorem rubeum, qui constanti ætati peculiaris & proprius est.

S A B A.

ÆNIGMA
54.*Vnde fumus albus prouenit?*

S A L O

SALOMON.

In summis montibus nascitur quædam arbuscula salici non absimilis, quæ nec flores, nec fructus, aut semina producit, at gummi habet vberimum; hoc gummi ad ignem incensum dat fumum album, præter naturam aliorum fumorum, qui plerumq; nigri sunt: Hoc gummi multi videntes non agnoscunt eius virtutem; & pauciores, se illo egerere, sentiunt; sentientes quam plurimi ab aliis speciebus dignoscere nequeunt. Hinc Leo, qui à quibusdam perpetuâ quartanâ laborare affirmatur, calore & siti vehementiori premitur, adeò vt in marasimum ac tabem incidat, ac deniq; mortem immaturam incurrat.

SABA.

Habetne fumus albus & aliam in opere efficaciam?

ÆNIGMA

SALOMON.

55.

Habet; Quia dealbat omnia, & in fumum vertit, vt ipse est: Hic solus Latonam dealbat, & facit ex Æthiope candidum, ex homine monstroso bicipite vniformem, pulchrumq; iuuenem. Hinc in Epistola Rhafis dicitur de Æthiope: *Dealba coruum tuum, si vis dealbare ipsum: Et paulò pòst: Aqua nostra abluit sordes; mundabis omnem nigredinem & obscuritatem eius, tunc subridebit, dicens, Quis mundauit me? Qui vidit illud, subridebit locutus, &c.* Et hæc dealbatio, quæ fit à fumo albo, non est solummodo superficialis, sed in profundum substantiæ penetrat, ideoq; perpetuò durat.

SABA.

Hucusque satis: Alteri nunc locum concedo, ne quid nimis.

SALOMON.

Tu itaque Princeps celeberrime succedes, & lampada cursu tibi traditam accipies.

HYRAMVS.

Varia fuerunt propositæ quæstiones de Meteoris præcipuè aquis; Quocirca nos de aliis quibusdam, quæ videbuntur arcana, adferemus: *Ventus an non operi est conueniens, qui alias magnam utilitatem rebus humanis præstat?*

ÆNIGMA

56.

F 2

SALO-

Aquæ fluxus & refluxus causa.

Ratio ventorum generationis noua.

Nec ille hinc abesse poterit: Vbi enim vapor est & pluuia, quorum vnum mouetur sursum, alterum deorsum, ibidem & aër existit, cuius motus est ad latera, & dicitur ventus, fortè à veniendo vel aduentu eius. Venit autem ab omnibus mundi plagis, siue ab omnibus partibus circumferentiæ terreni globi, non quidem ex meatibus, aut poris terræ, sed circa terram in aëre, ex aëris motione seu impulsu fortiori. Ut enim aquæ, fluiui & Euyphi, hoc est, fluxus & refluxus maris currunt & recurrunt reciproco quodam motu: ita & aër suo modo ad sese mouendum impellitur, ne putrescat, aut venenosis vaporibus inficiatur, & animalibus, imprimis homini, lethalis sit. Aquæ à Lunæ motu reguntur, hoc est, fluunt, & ebulliunt, eam Luna in horizonte illarum oritur vsque ad meridianum, occultâ quadam imperscrutabili eius luminis proprietate, senis horis; refluunt verò totidem horis à loco superiori in decliuorem, motu communi & naturali, quo omnes aquæ tendunt ad loca centro terræ propinquiora. Abhinc idem fluxus & refluxus repetitur, Lunâ oppositum Horizontem apud Antipodas obtinente; Aëris verò motus seu ventus non à Luna prouenit, sed ex fuga vacui, & nimia corporum plenitudine in certo quodam loco; vt exempli gratiâ, abhinc versus Solis occasum fiat euaporatio frequens ex Oceano, aut alijs aquis particularibus, ita vt aër eius partis occidentalis sit valde refertus vaporibus, qui non in eo loco simul manere possint: contra in nostro aëre sit paucitas vel raritas vaporum, ita vt aër plus vaporum vel aëris in se recipere possit; & velit, ne vacuum committatur, à quo natura abhorret; Hinc aër occidentalis huc incipit moueri quodam fluxu instar aquæ, & fit ventus, qui ab æquinoctio autumnali spirat.

Idem ventus quadam motus continuatione, nisi natura recuset, versus orientalem partem mouetur; donec alius aliunde flare incipiat; vel appetitus particularis vniuersi cesset. Hac ratione in diuersis locis diuersi venti vno eodemq; tempore spirare possunt, pro inanitione aut repletione huius vel illius loci. At non in vno loco simul diuersi venti flare aliquamdiu possunt. Nam semper si concurrant, vnus præualer, & omnem motum aëris ad se transfert. Si verò ventus ex terra poris veniret, diuersi in vno loco, vel in vnam locum, conflarent.

sapissi-

ſæpiſſimè; Nulla enim eſt continuatio pororum terræ, vt aëris, vt vna pars alteri cedat. Hinc falluntur, qui ex flatu venti ex Oceano venientis diuinare ſe poſſe putârunt, eſſe vltra Oceanum terram habitabilem, tanquam venti ex terræ poris erumperent, vt de Æolia inſula dicitur. Ex omnibus enim partibus circumferentiæ Terræ, vt dictum, venti proueniant, ſiue ſint in Oceano inſulæ, ſiue non. Ventus enim eſt aëris motus à loco aëris pleniori ad locum non ita plenum. Plenitudo ſit vel à ventis aliunde diu continuatis in vnum locum; vel à vaporibus eleuatis, qui ab aqua eleuantur, & ex aqua gignuntur. Hinc in Africa & Ægypto, vbi raritas aquarum eſt, præſertim in mediterraneis locis à mari procul remotis, eſt quoque raritas euaporationum, aër ſerenus, abſque nubibus, & abſque pluuijs. Ac nihilominus venti ibi ſpirant aliunde, vel ex maritimis locis. Stati quoque venti in magno Oceano flare dicuntur, quia æqualis ibi ſit euaporatio ex latifſimo Oceano, ideôq; æqualis plenitudo, aut aëris abundantia in certis locis, in alijs verò ſiccis & torridis æqualis inanitio. Hinc quoque venti æqualiter ab vno loco in alium ibidem mouentur; quod non ita eſt in alijs mundi partibus, vbi diuerſitas eſt terrarum, marium, fluminum, aliarumque rerum magna viciffitudo, & ſic euaporatio inæqualis inæquales ventos producit. Vnde admirari liceat Aſtologorum audaciam & vanitatem ſimul, qui ventos certo loco & tempore prædicere conantur, quaſi à Planetarum ſitu & circulis cœli imaginarijs oriuntur; quod falſiſſimum eſt; Et ſi inde prouenirent: non tamen magis verè, quàm ruſtici, qui ſciunt, quo anni tempore hæ vel illæ tempeſtates aut viciffitudines contingere ſolent, ventos prædicerent.

Ventus
quid.
Ventorum
plenitudo
vnde.

Stati venti
in Oceano.

HYRAMVS.

Has eſſe veras & genuinas ventorum magni mundi cauſas, facile agnoſco, At de ventis mundi philoſophici audire quid deſidero.

ENIGMA
57.

SALOMON.

In magno mundo ventus à loco ad locum nauigia portat, molaſq; magni ponderis verſat, imò & cutrus veliferos (vt in China) per æquora terreſtria ducit, & ſimilia, hominibus vtiliſſima emolumenta præſtat, quæ vulgo ſunt notoria; at in philoſophico opere factum feu

F 3 embryo-

Ventus
quid.

embryonem portat in ventre suo: Vnde ventus videtur esse mater infantis philosophici; aliàs enim non in ventre suo portaret, sed fortè manibus gestaret eum, qui ab alia matre foret in lucem editus. Ventus verò cùm nihil aliud sit, quàm aër motus, hinc in aëre natus, sapienter natus affirmatur: quod verum esse non dubitamus. Et si enim aër hic ambiens nos & superior per se, absque terræ contiguitate nulli natalem locum præbeat, nisi meteoris antè dictis & dicendis: tamen ex aëre, inq; aëre factum Philosophorum nasci, eorundem testimoniis constat. Nam cùm ad cælestem naturam genitus proximè accedere debeat, hoc est, aëriam, subtilem, tenuem, penetrantem, & informantem terrestria, densa, & crassa corpora: ideò & talis ortus ipsi conuenit: Aëre indigent homines, animalia, & vegetabilia omnia ad sui incrementum & vitam, sine quo perirent singula. Aëre eget ignis quicumque, quo si careat, extinguitur. Aër cibus vniuersi continentis est, sine quo inedia, hoc est, vacuum, sæpe contingeret, aut naturæ rerum inter se conciderent & destruerentur. Aër est, qui philosophico factui dat artus, vitam, & motum. Est autem nihil aliud hîc aër, quàm substantia mobilis, fugax, & inconstans, quæ quouis nutu Vulcani moueri & abigi possit, vt eius locus non inueniatur amplius; multumq; assimilatur menstruo mulieris, quod licet vile habeatur, velut excrementum è corpore expellendum, tamen hominis, nobilissimi animalis, potissima causa materialis existit.

Aer quid.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
§8.

De Vento & Aëre satis: At quæro, num pruina, grando, nix & glacies in opere philosophico adsint?

SALOMON.

Pruina.

Grando.

Nix.

Hæc quatuor à frigoris vehementia fiunt, & nullo calore indigent ad sui generationem; Opus autem Philosophorum calore & non frigore perficitur: Ideo diuersarum causarum effectus quoque sunt diuersi, nec conueniunt in essentia. At similitudinariè adesse & hæc quatuor huic operi, nemo dubitabit. Pruina fit, si vapor de die sublatus, frigore noctis repercutiatur & congeletur: Est itaque ros congelatus. Grando fit, quando nubes resoluta in imbrem, antequam ad terram perueniat, in aëre frigido condensetur inter cadendum. Nix, quæ-

quando pluuia sic inter decidendum congeletur frigore. Glacies est aqua congelata frigore. De niue Poëra Aureolus sic inquit:

Ergo niuem cum tu vitro de aseris auri, &c.

Et Basilius in 2. clauē: *Non enim vtile est, Aquila nidum suum in Alpibus ponere: Nam pulli eius præ frigore niuis in summitate montium morerentur: Et mox: Tum Pluto ventum afflabit, & ex frigido dracone igneum spiritum volatilem eliciet, qui suo magno calore aquila pennas comburet, ac sudorificum balneum excitabit, aded vt nix in summis montibus colliquescat, & aqua fiat, quo minerale balneum bene præparetur, ac Regi fortunam & sanitatem tribuat.* Ita & de glacie sæpenumerò loquuntur Philosophi. Ex innumeris vnum sufficiat: Ros riuus: *Si glacies, inquit, ponitur in aquam simplicem, soluitur in ea per calorem, & redit in primam substantiam aqueam, & sic aqua tingitur ex virtute occulta, quæ fuit in glacie. Si autem glacies non resoluitur per calorem in aquam, non coniungitur aquæ, sed in aqua iacet, nec illam aquam tingit suâ virtute, quæ in ea antea coagulata fuit ex parte specierum: sic eodem modo si corpus non resolueris in Mercurium cum Mercurio, occultam virtutem ex eo habere non potes, scilicet sulphur digestum & decoctum per opus naturæ in minera.*

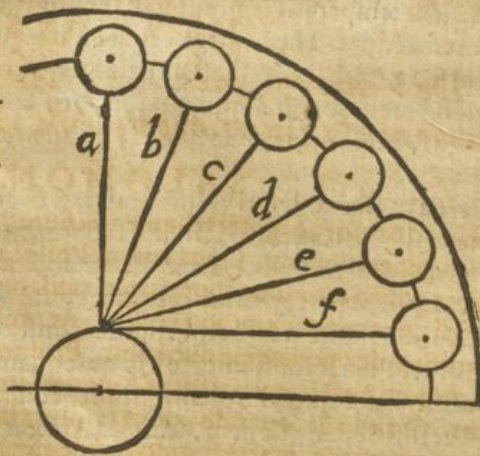
HYRAMVS.

Cum hæc quatuor sint frigoris effecta, quæ est vera ÆNIGMA causa frigoris?

59.

SALOMON.

Prima causa est remotio Solis seu radiorum eius obliquitas; Cum enim radii Solares percussus in superficie terræ perpendiculariter, faciunt angulos obtusos, frigus regnat, eoq; maius, quo obtusiores, quod rectiores, eo calor fortior, prout patet in subiecto schemate.

Hinc

Hinc Sol eodem tempore vni loco est verticalis, eiq; maximum calorem impertit in meridie, alteri paululum est remotus à vertice, tertio magis, quarto adhuc magis, quinto maximè. Pro variatione itaque distantiae Solis à vertice, variantur & anguli repercussionis radiorum, fiuntq; vel acuti magis, vel minus, vel obtusi. Obtusi anguli propriè dicti intra quadrantem circuli fieri nequeunt; Inde obtusos hinc vocamus, qui proximè ad obtusos tendunt. Statuimus itaque, quod frigus aërem occupet, aquam & terram, in absentia Solis, qui, quò magis remotus sit, suoq; calore inefficacior, eò frigore maiori elementa illa omnia torpent & rigent; vt patet in locis Septentrioni, aut Circulo arctico subiectis, hyberno tempore glacie rigidissimis, cum Sol in Islandiâ, extremis Norwegiæ & Lapponiæ partibus, aut Gronlandiâ circa solstitium hybernum non oriatur; sed alicubi, vt in Nouâ Semblâ, aliquot mensibus abscondatur: vnde ibi tenebræ & frigus intensissima dominantur: à quibus locis versus Solem meridianum, quò climata terræ sint propinquiora, eò tenebras longissimæ noctis breuiores, & frigus hyemis minus experiuntur, vsq; ad ipsum Equatorem seu Cingulum mundi, vbi calor è conuerso, duæque ætates, duæque hyemes, (quæ tamen æstatibus nostris sint calidiores,) habentur.

NB.

2. Secunda causa frigoris inferioris seu mitioris est ventus à frigidis, calidis, aut temperatis regionibus flans, qui aërem calidiorem vel frigidorem reddat. Hæc autem causa est inæqualitatis hyemis. Prima autem seu antè dicta causa est æqualitatis, vt nimirum Sole in illa remotione meridionali à quocunque loco constituto tantum semper sit frigus, non maius, nec minus; quod intenditur vel remittitur à ventis.
3. Tertia causa moderati vel immoderati frigoris potest esse operatio Planetæ alicuius suâ naturâ frigidi, vt Saturni, qui intendere, vel Martis, qui diminuire illud creditur: Lunæ nocturni radii, dum valde friget, manifestè peregrinanti vel dormienti nocent homini: Et hæc causa inæqualitatem hyberni frigoris constituit: Nec verò aspectus, vt vocant, Planetarum inter se hinc quicquam operari poterunt, nisi oppositio fortè quoad Solem tantum, & maxima ab ecliptica declinatio versus Septentrionem, si hinc ad Arcton, aut versus Meridiem, si ibi frigus intensum dominetur.

HYRA-

HYRAMVS.

*Quæ causa inæqualitatis frigoris locorum versus Ortum
& Occasum Solis sitorum sub eadem poli elevatione seu dis-
stantia ab æquatore, quæ inæqualitas sat magna est; cum
partes occiduae magis caleant, & Eoæ rigeant?* ÆNIGMA
60.

SALOMON.

Sunt, qui hanc inæqualitatem ad moram Solis super horizontem referant, quemadmodum ex hac causa hora pomeridianæ, quando Sol versus Occasum descendit, sunt longè calidiores æstate, quàm matutinae, dum Sol ab ortu ad meridianum ascendit, quamuis sint eadem à Meridie declinatione, & Sol in iis æquales radiorum repercussionis angulos faciat. Sed hæc causa non est sufficiens: Quia calor Solis hora nonæ matutinæ & tertiæ pomeridianæ differt, propter moram minorem vel maiorem ratione vnus certi loci, qui horâ nonâ saltem quatuor horarum morâ Solem, eiusq; calorem recepit; horâ autem tertiâ pomeridianâ, decem. In globo autem terreno rotundo ea mora dari non potest: Nos interiectum terræ interuallum altis & frigidis montibus præoccupatum, aut per se incultas regiones, quales sunt Russia, Muscouie, & totius Tartariæ ad Magnum Chamum India extremæ imperantem, esse in causa coniicimus, vnde venti frigidiores spirent, qui aërem sic quoque reddant; quod contingere nequit in eadem poli elevatione versus Occasum: Quia hinc mox Oceanus immensus occurrit, cuius aquæ nunquam glaciæ rigent; sed motione perpetuâ temperantur per fluxum & refluxum. Hinc insulae in Oceano sitæ hyeme minus rigent, & æstate minus calent; quia humiditas vaporosa aquæ vtramque qualitatem remittit: quæ verò versus Ortum habentur, hyeme magis sunt frigida, & æstate minus calidæ.

HYRAMVS.

*Quid dicendum de monstrosa & inusitata pluuia, lapis
G dum,* ÆNIGMA
61.

dum, frumenti, sanguinis, piscium, ranarum, & his simi-
lum?

SALOMON.

Hæc potius inter ostenta vel miraculosa est referenda, quam naturalia: quia natura in aëre talia non abscondit, aut seminat, multo minus nutrit, vel augmentat: Ideo hîc tacet & quiescit. Oportet igitur ut alterutro modo eiusmodi rationa contingant, vel diuino, quo Moses usus ante Pharaonem Ægypti Regem, vel diabolico, quod magi & nigromantici Ægyptii utebantur. Qui hæc naturaliter excusare conantur per vim turbinum, quibus frumenta, vel alia eiusmodi in aërem rapta sint, unde postea in modum pluuia decidant, falluntur. Ita qui ranarum semina cum aquis attracta per radios Solares in nubes, veluti & piscium, ex quibus in nubibus rana & pisces exorti sint, affirmant, aliquid dixisse videntur, sed nihil, quod rei aut rationi satisfaciat. Malumus igitur illa hyperphysica fateri, quam leuiculis ratiunculis demonstranda assumere. Huc spectat vitulus, qui integer aliquando ex nubibus cecidisse legitur, nescio, quam verè. Et Anaxagoræ prædictus lapis magni ponderis, de quo heri mentio facta est. Alia res est, quam Auicenna in tractatu de congelatione lapidum, cap. x. tradit; quod nimirum lapides fiant ex igne, cum extinguitur: quia sepe contingit corpora terrea & lapidea cadere cum coruscationibus; quia ignis sit frigidus & siccus (sunt Auicennæ verba) ex sua extinctione: Et in Persia cadunt etiam cum coruscatione corpora ærea & similia sagittis hamatis, & non possunt liquefieri, sed per ignem evaporari in sumum cogente humiditate, donec residuus sit cinis. Cecidit quoque apud Lurgeam frustum ferri ponderis centum marcarum, quod præduritie, quâ ferè erat infrangibile; Missa tamen est eius pars Regi Torati, qui præcepit enses inde fieri: Erat autem infrangibile & infabricabile. Dicunt tamen Arabes, quod enses Alemani, qui optimi sunt, de isto ferro fiant. Cum autem ceciderit massa illa, resiliuit aliquoties à terra, ut par erat; quia composita erat ex minutis frustis sobarentibus adinuicem ad quantitatem granorum magni milij. Hæc ille.

HYRA-

HYRAMVS.

Quæ lapidis fulminei causa, quæ tonitruum, fulminis, & fulguris? ÆNIG. 62.

SALOMON.

Iam antè de hac materiâ dictum est; sed hîc declarationis gratiâ nonnulla addemus. Lapis fulmineus ex nubibus cadit, quia ibi generatus est ex viscosa & valde compacta materia, quæ cum vaporibus ascendit, & in nubibus sparsim continebatur, non aliter, quàm calculus in hominum renibus, aut lateres in furnis coquuntur. At differentia in eo est, quòd quasi in momento ille in nubibus cogatur, & igne vehementi compingatur; hi autem successu temporis, vnde & vulgo Purgatio nubium dicitur, quemadmodum tonitruum revera est, & lapis reiectamentum seu fax earum. Natura enim in quocunque loco, homine, animali, vegetabilibus, aliisve corporibus, si oneretur humoribus excrementitiis, suo quodam instinctu conatur illos evacuare, vt patet in homine, per vomitum, alui fluxum, sudorem, urinam, in cane per vomitum, in aliis animalibus suo modo, in arboribus per gummi & muscos ad exteriora protrusos: Ita quoque in nubibus crisi quandam instituit, igne iudice, qui heterogenea nubium, hoc est, crassa, viscosa, & fœculenta congregat magno sonitu & fragore, quo per nubes penetrat, eaq; vnum in locum cogit; Vt autem facilius deorsum ad centrum grauium ablegari & remitti possint, tantâ vi, quantâ potest, ea compingit & condensat; atque sic necessariò inde lapis fit; quo facto in nubibus, natura vehementiorem motum, igne executore, molitur & lapidem summâ celeritate rectâ ad terras mittit. Hinc fulgur ab igne sequente vel iaculante lapidem oculis videtur: tonitruum, dum ignis nubes concutit & diuidit, auditur, non quidem eodem momento, quo fulgur accidit, sed aliquamdiu post; quia auditio fit in tempore, visio in momento, hoc est, hæc fit per lineam rectam momento quasi extensam, illa per multos gyros & circulos longiori tempore circumscribendos: Fulmen verò est tenuissima illa Fulmen aura percussa, summo impetu ad terras vibrata. quid? Quemadmodum enim, si ex magno tormento bellico globus lapideus aut ferreus emir-

ratur, non solum, quicquid hic attingit, prosternitur; sed quoque, quæ proxima aura seu aër tetigerit, violantur, & læduntur, propter celerrimum motum aëris, quo ille globus cedere ad latera cogitur; sic quoque fieri in hac lapidis ex nubibus iaculatione credibile est: Utque; semper adustio ictui bombardico adest ex pulvere pyrio & igne, quo globus inficitur, ita & fulmini peculiaris sua venenositas est, quæ animalibus, præter impetum, lethalis existit. Hac colliquefcunt metalla, utpote dura & resistentia, mollia verò, ut sunt vestes, non attinguntur; Hac interdum vina vapescent doliis intactis. Ad eundem modum Lapis philosophicus, quando perfectus est, penetrat omnia metalla in momento, eaque; mutat & alterat in aliam formam, quam prius habuerunt: Vnde à Lullio aliisque; Philosophis assimilatur fulguri in metallis, cum hæc in ignis examine micant seu fulgur emittunt, perfectionis indubitata signa.

Lapis
philoso-
phici vsus.

HYRAMVS.

Quid antiqui Poëta senserunt de hisce?

ENIGMA
63.

SALOMON.

Iouem iratum mittere fulmina & tela, quæ Vulcanus, quasi faber Deorum, fabricarit hamatâ formâ: Hinc Ovidius:

Si, quoties peccant homines, sua fulmina mittat

Iupiter, exiguo tempore inermis erit.

Sed hæc esse fictitia & vana, nemo non intelligit. Vulcanus, ut ignis, hæc quidem in nubibus, ut dictum, efficit, at non ut persona. DEVS quoque, qui Iehoua est, his utitur ad minas vel pœnas inferendas hominibus propter peccata, quamuis sint naturæ opera admiranda. Nam ipse naturalibus operibus & ad pœnam, & ad gratiam, hoc est, homines puniendos, & donis ornandos, nunquam non uti solet: Ut pater in incendiis, diluviis, peste, annonæ caritate, deletis frugibus à grandine, imbre, immodicâ siccitate, aut calore, & his similibus; & è conuerso in optimo prouentu rerum omnium ad victum & vitam hominis spectantium, malorum impendentium auerfrone. Impietas autem magna est, dicere, Deum fulminibus aut pœnarum mediis destitutum iri, si homines, quoties peccent, puniat. Eius enim manus, hoc est,

est, vis omnipotens, hæc habet in promptu, absq; vllius Vulcani operâ, si velit.

HYRAMVS.

Immodicus in quærendo, hæc tibi, Rex humanissime, fortè visus sum: quapropter hîc subsisto, ac vt eandem aut maiorem in me libertatem tibi vendices, lubens permitto.

SALOMON.

Non plus oneris mihi, quàm diuinâ assistentiâ ferre potuerim, à vobis impositum fuit: Ad te verò, Regina, mea ænigmata priusùm dirigentur, de eodem materiæ genere.

Cùm fontes ex vaporibus, rore & pluuia montium ÆNIGMA 64.
contingant; estne fons in opère philosophico?

SABA.

Est; at non solitarius; quia vel Diana in eo balnearur cum suis Nymphis; aut Narcissus, formosissimus ille puer, suam in eo faciem videns & admirans, colliquescit & tabescit; aut Rex ille, ad quem spectat, in eo se lauat, aut senex iuuenescit. Mirabilis enim virtutis hîc fons est, qui cantu virginis (vt solet fieri) inuentus dicitur, vnde à virginibus amatur, & iuuentutem dat senibus.

SALOMON.

Quæ est differentia vel conuenientia fontis cum eo, qui ÆNIGMA 65.
balnearur in eo?

SABA.

Rex ille, Apollo est, siue Sol; & Diana, Luna, eius soror; fons verò, Latona, habetur, mater eorum. Cùm enim à Ioue ingrauidata Latona mortalis perennitatem peteret, Iupiter, ne votum omni ex parte ei denegasse videretur, postquam geminum eum diderat fætum, Apollinem & Dianam, Latonam in fontem perennem mutauit, qui, cùm sub terra se abscondisset, à virgine prouocatus est in aspectum & vsum hominum. Filii itaque in materno fonte gaudent se lauare, qui ipsis pro potu & nutrimento quoque est, ne alio indigeant victu: similia enim

à similibus facile attrahuntur, & in se inuicem, nempe nutrimentum in nutritum, transeunt. Hic fons vocatur ab aliis lac virginis; lac, quia lactis vicem præstet; virginis, quia virginibus præbeatur, vel ab illis, ut dictum, inuentus sit.

SALOMON.

ÆNIGMA
66.

Cum fons sit quasi parens maris, estne mare in hoc opere?

SABA.

Truta.

Est mare, at non sine piscibus: Vnus in hoc præualet, qui Truta dicitur, & habens aureas maculas, instar stellarum, in cute, auri quoque appetens, in auriferis riuis inuenitur. Totum mare absque hoc pisce nullius utilitatis est. Quocirca quærendum primò mare, deinde dictus piscis ex riuis montium metalliferorum accipiendus, & in suum mare præcipitandus erit; tum ex vno pisce huius generis mille & plures generabuntur, totumq; mare piscibus stipatum reddetur. De fluuio Vngariæ Tibisco narrant, quòd adeò piscibus abundet, ut ferè tertia eius pars sint pisces: Verùm in hoc mari mator adhuc copia nascetur, quia ad soliditatem & resistentiam hine reducetur, idq; absq; hyperbole, licet non sine allegoria: Mare enim fœmina est, & piscis mas, fœminaq; mutabitur in marem; & sic mare in pisces.

SALOMON.

ÆNIGMA
67.

Sed magis in altum nos subleuemus ad ea, quæ supra nos videntur: Iris an non est in opere philosophico?

SABA.

Testantur id Philosophi, nempe quod adfit, quibus credendum erit. Vocant autem Iridem apparitionem omnium colorum; sic enim Riplæus in recapitulatione portarum inquit: Colores pulchriores nunquam sunt visi, pallidus & niger, salsus citrinus, imperfectus & rubens, pauonis plumarum color elegantissimus, Iris, qui etiam præteribit, Panthera color varius, Leo viridis, &c. Et Rosarius: Item, cum dicitur, quòd apparent omnes colores, verum est, quia ante fermentationem in calcinationibus, dissolutionibus & fixationibus apparent omnes colores. Sunt autem Iridis colores obiecta visibilia ex Sole

ex Sole transmissa vndeunque, at captata in resoluta nube, hoc est, stillatim cadente pluuiâ, vel aliâ quacunque roridâ aquæ expressione. Contingit enim aliquando, vt tubi subterranei pro aquæ ductibus positi in aprico, superiori loco rimam accipiant, atque inde aqua magna vi in aërem profiliat, vnde instar pluuiæ destillet; hoc si fiat, quotiescunque radii Solares attingent istam pluuiam, Iris apparebit, non vniuersalis, at particularis, parua & non longè ab isto loco remota: Vnde constat, quid sit, & quomodo contingat Iris illa magna, quæ in Iararcus, cælo obtenta cernitur, nempe pluuiâ cadente, & micante Sole, in eodem ferè horizonte, aut non procul ab eo.

SALOMON.

At unde sunt colores Iridis, cum Sol nullos dicatur colores habere? ÆNIGMA 68.

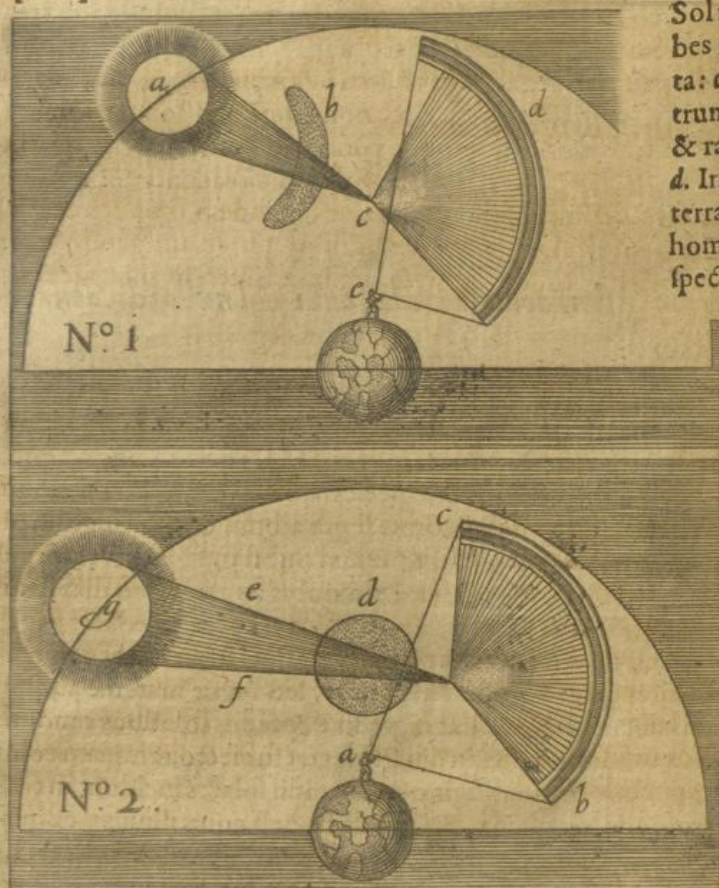
SABA.

Sol omnium colorum in rebus vegetantibus author est, ideoq; potentiâ, si non actu, omnes colores sunt in Sole, excepto nigro, quod colorum potius priuatio, quàm species videtur. A nigro ad album proceditur per intermedios colores: supra album & infra nigrum nihil habetur coloratum magis aut minus: Substantia verò vel corpus Solis nunc candidum, nunc flammeum nobis apparet, pro diaphani, per quod videtur, diueritate. In ortu enim vel occasu propter vapores intercedentes, rubicundus videtur, aliâs in Meridie albus & splendidus; vapores enim non sunt aër purus, sed nigræ materiæ aliquid admixtum habent; Inde ex hac nigredine & radiis solaribus candidis mixtis quasi, rubedo fit, quæ in diuerso hæret subiecto, tanquam color compositus; Iris verò contingit, quando radii solares incidunt in corpuscula, rotunda, diaphana, & liquida, hoc est, aquæ pluuias, ex quibus duobus tam varius & ita distinctus suo ordine color apparet: Et quamuis ipsi radii hos colores per se non haberent, tamen vt accidentia apparerent, si quando tale subiectum adfit.

SALOMON.

Verum colores illi Iridis non propriè in nube resoluta apparent; sed ex aduerso Solis & nubis, ita vt Sol per nubem ÆNIGMA 69.

bem mittat suos radios ad oppositum, tanquam centrum
super quod arcus irinus delineatus est hoc modo: Vbi *a.* est

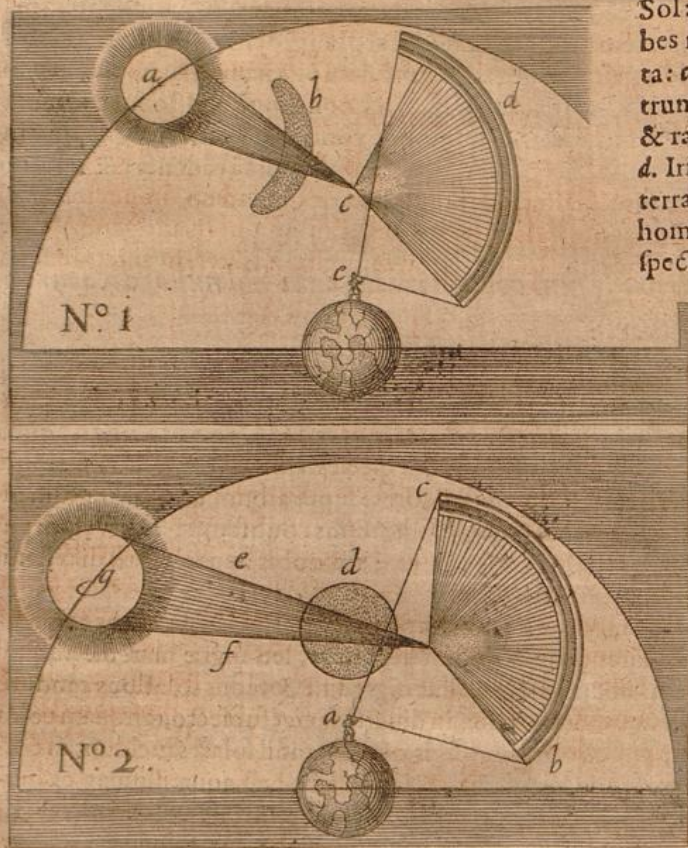

Sol: *b.* nu-
bes resolu-
ta: *c.* cen-
trum iridis
& radorū:
d. Iris, & *e.*
terra, seu
hominis a-
spectus.

S A B A.

Sic est: Nam per reflexū centri radorū cōtingit iris ea proportione,
vt quāta est amplitudo nubis resolutæ; tāta quoq; sit à cētro radorum
solarium distātia iridis, q̄ schemate ad oculū demōstrabimus presenti:
Hic *a.* est terræ superficies suprema, seu oculus humanus, *b. c.* iridis
arcus; *d.* nubes resoluta, *e. f.* radii Solares ad nubem resolutam
trans-

bem mittat suos radios ad oppositum, tanquam centrum
super quod arcus irinus delineatus est hoc modo: Vbi *a.* est

Sol: *b.* nu-
bes resolu-
ta: *c.* cen-
trum iridis
& radiorū:
d. Iris, & *e.*
terra, seu
hominis a-
spectus.

S A B A.

Sic est: Nam per reflexū centri radiorū cōtingit iris ea proportione,
vt quāta est amplitudo nubis resolutæ; tāta quoq; sit à cētro radiorum
solarium distātia iridis, q̄ schemate ad oculū demonstrabimus presenti:
Hic *a.* est terræ superficies suprema, seu oculus humanus, *b. c.* iridis
arcus; *d.* nubes resoluta, *e. f.* radii Solares ad nubem resolutam
trans-

transmissi, g. ipse Sol: Huius sententiæ veritas apparet ex parua illa Iride antè dicta, vbi pro proportione magnitudinis pluuiialis decidentia etiam iris illa videtur.

SALOMON.

*An, vt vulgus somniat, ad Orientem, vbi arcus Iri
nus desinit, aurum inuenitur?* ÆNIGMA 70.

SABA.

Hæc sunt ficticia & fabulosa, ad decipiendum simpliciores composita, & ortum inde habent; quia Philosophi in aurigeno opere toties meminerunt Iridis, quod brutales ad literam interpretati, se, aliosq; fallunt.

SALOMON.

Cur Iris Junonis nuntia antiquis Poetis dicitur? ÆNIGMA 71.

SABA.

In 10 apud quosdam eorum aër est, apud alios eruditiores, Luna philosophica; sic enim Iupiter & Iuno sunt sorores & coniuges, velut Osiris & Isis, & tum Iris Lunæ seu Iunonis vera nuntia existit; quia variis apparentibus coloribus, post albus color, qui mansurus est, adueniet: Hinc apud Ethnicos id frequens auditur: *Iuno Lucina fer opem*; quia Luna siue Diana ante Apollinem nata, eodem partu, ei obstetricis officium præstiterit, eodem momento, quo ipsa in lucem edita erat. Si enim albedo in opere philosophico, post varios colores, hoc est, Iride nuntia præcedente, apparuerit, illa rubedinis mox affuturæ causam præbebit.

SALOMON.

*Cur aliquando duæ irides, vel tres, veletiam tot Soles
aut Lunæ videntur?* ÆNIGMA 73.

SABA.

Id contingit ex parte aëris, qui Iridem, vel Solem, aut Lunam per reflexionem ex imagine recipit, quod ille ipse sit toridus, vel à vaporibus non liber: Inde prout idolum transmissum recipit, ita transmittit aliò eâdem figurâ; at transpositis coloribus contrario ordine.

H SALO-

ÆNIGMA

73.

Halo quid est?

SABA.

Est diaphani, per quod videtur Luna, alteratio à vaporibus. Vnde ventos aut frigus hyberno tempore prænuntiare traditur. Prope Lunam revera non est, ut nec aurora prope Solem; sed in intermedio aëre vaporibus referto, ita ut in causis aurora & halo non multum distent, quamvis in subiectis non conveniant. Vapores & hallucinatio visus utrobique in causa sunt; sed Halo contingit etiam Lunam supra horizontem multum eleuata, aurora, Sole infra horizontem paululum adhuc constituto; quia Sole eleuatus suis radiis vapores attrahit, vel congregat in nubes, aut dissipat in pluias, vnde tum aurora non apparet, licet rubens nonnunquam videatur. Luna non habet hanc efficaciam, quippe quæ lumen suum à Sole accipiat mutuum, & calore proprio sensibili, ut & lumine destituatur.

SALOMON.

ÆNIGMA

74.

Quid existimas de casu stellarum siue materiae micantis instar stellæ?

SABA.

Illam substantiam esse viscosam, claram, & glutinosam, ut instar crystalli aut humoris pupillaris radios Solis in se recipiat, rationi consentaneum est. Quin ab ipsa experientia constat, eiusmodi materiam aliquando reperiri in campis, quam vulgus ex stellis decidere affirmat; est instar gelati iuris, siue spermatis ranarum. Quomocunque sit, stellas ipsas non cadere, certissimum, quarum vna totum terrenum orbem sua magnitudine si non longè superaret, tamen æquaret: Nec migrare stellas à locis altioribus ad decliuora, patet. Vnde, cum nihilominus à certâ stellâ ille motus incipiat, & terminetur plerumque in horizonte, euidenter est, quod excrementitia sit materia, segregata à puriore corpore. Nos novos populos aut hominum congregationes in stellis existere non dicemus, ut quidam Philosophi; nec eas fuisse ab æterno; nec esse quintæ vel sextæ essentiæ; sed à DEO ex aquâ materia, clarâ, purâ, viscosâ, quæ Solares radios instar speculi in se recipiat,

piat, certo tempore esse factas, vt ornamenta cœli, asserimus. Nil itaq; mirum, si ex tali corpore talis fax decidat. Sunt, qui annotârunt, multas stellas disparuisse, & nouas aliis in locis visas esse, & non fixas esse, seu immobiles, sed inter se quoque situm commutasse, vt constat illi, qui Hipparchi stellas lineari ordine positas, vel ab eò notatas conferat cum iisdem.

SALOMON.

Stellas itaque nouas exoriri putas?

ÆNIGMA

75.

SABA.

Potest fieri, quòd nouæ non sint, cùm DEVS post primam creationem nihil noui creare dicatur; sed quòd saltem nobis in terra constitutis videantur nouæ, quia antea non visæ fuerint ob nimiam re-motionem. Plures enim esse in cœlo stellas, quàm humanus oculus discernere queat, indubitatum est: Vnde illi, qui optico specillo primitus vsi sunt, longè plures, & ideo quasi nouas obseruârunt stellas. Non enim omne, quod nouum dicitur, tum primò ortum necessariò habuit; sed quia nobis ita appareat, cùm antea non viderimus: Hinc stellæ, quæ nouæ subortæ statuuntur, ex immensa altitudinis thesauro antea cœlato, in conspectum nostrum venisse potuerunt.

SALOMON.

Quæ est Chasmatum causa?

ÆNIGMA

76.

SABA.

Hæc nocturna sunt meteora, variis coloribus, motionibus, & mutationibus aëris apparentia, suntq; eius purgatio absque violentia, aut strepitu. Si enim vna pars aëris superioris sit purgata, & altera nubilosa, ex eo moto variæ figuræ apparent, præsertim quia aër per se lumen Solis non recipiat, nisi sit purus seu clarus, & aliud corpus opacum post se positum habeat.

SALOMON.

Quid Cometa sunt?

ÆNIGMA

H 2

SABA. 77.

S A B A.

Non sunt stellæ, quo ad formam, motum, aut durationem; quamuis, vt stellæ, lumen Solis in se recipiant: Qui enim putant, esse Cometas igneos vapores in aëre incensos, & ardentès eò vsque donec absumantur, falluntur: Sol est, qui Planetis, stellis fixis, & Cometis lumen communicat; Vnde patet, quòd materia Cometarum sit æquè receptiua Solaris luminis, hoc est, viscosa, & instar crystalli clara, quàm stellarum. Ex vaporibus quoque ascendentibus in superiorem aëris regionem eos fieri, credibile est, qui toties in se admixta terræ tenuissima portione, reducti, eleuati, & depressi fuerint, vt viscositatem claram acceperint: Non autem prius illuminantur, quàm ad eam sublimitatem ascenderit, vt etiam in occasu Solis infra horizontem, radiis Solaribus peti & perstringi possint.

S A L O M O N.

ÆNIGMA.
78.

An Cometa quoque supra Lunæ regionem ascendunt, an verò semper in aëre sublunari hærent, vt antiqui existimauerunt?

S A B A.

Sæpè in sublunari visuntur aëre, sed nec rarò supra Lunam prope Solis altitudinem, aliquando & Martis; qualis fuit, qui ante 40. annos, aut circiter in Cassiopeia apparuit, quem propterea miraculosam stellam quidam putauerunt. Historiæ verò complures eiusmodi in cælo sitos Cometas recensent, ne vnus hic visui humano imposuisse credatur: Est autem ratio simplex, plana, & infallibilis, quâ obseruantur Cometa, in qua remotione sint à terris, an infra Lunam, aut supra.

S A L O M O N.

ÆNIGMA.
79.

Quæ est illa obseruandi ratio? Et post acquiescam tuis responsionibus.

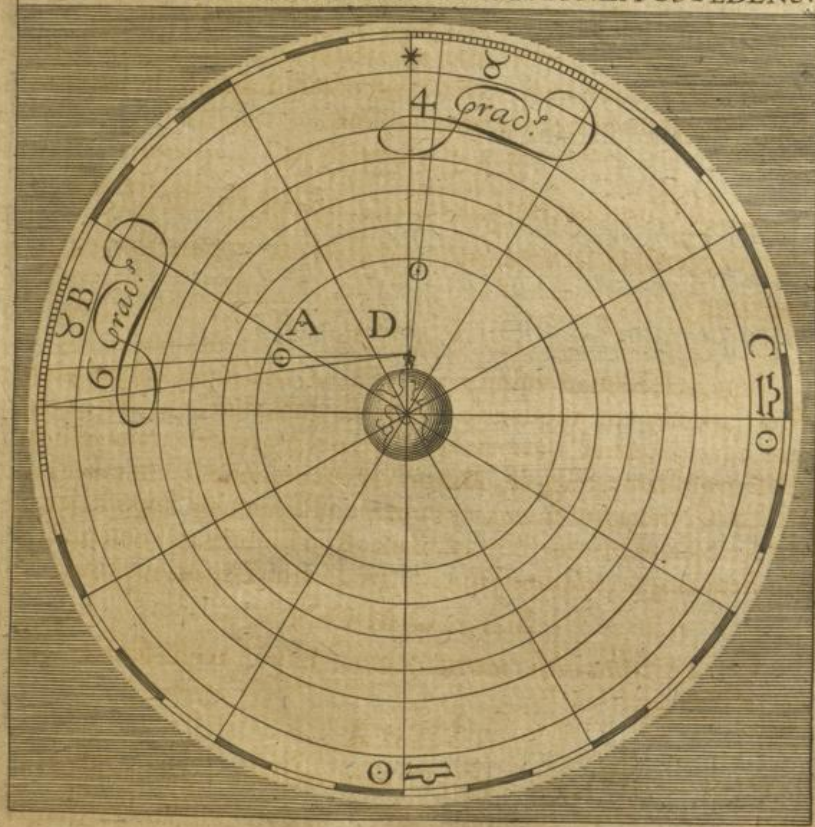
S A B A.

Per notationem parallæos Planetæ vel stellæ certæ, ac eiusdem cum Cometæ visi parallaxi, quam facit, comparisonem: Primò, stellæ fixæ nullam dant parallaxin; Saturnus vix sensibilem respectu fixarum, Iupiter paulò maiorem, Mars adhuc maiorem; Solis obser-

SECUNDA DIES: DE METEORIS. 61

uari vix potest; Luna omnium maximam; Quod si Cometa sit infra
 Lunam, parallaxin quoque habebit maiorem; si supra, minorem. Est
 autem parallaxis variatio situs alicuius rei, respectu habito ad rem im-
 mobilem, pro mutatione loci oculi videntis, vel duorum visibilium: Parallaxis quid.
 Exempli gratia, sit Cometa *A*. non procul à signo Tauri *B*. & Sol sit
 in Libra *C*. Accipio instrumentum observatorium, vel etiam bacu-
 lum, ut vocant, Jacobi, *D*. & quando est supra horizontem *E*. una cum

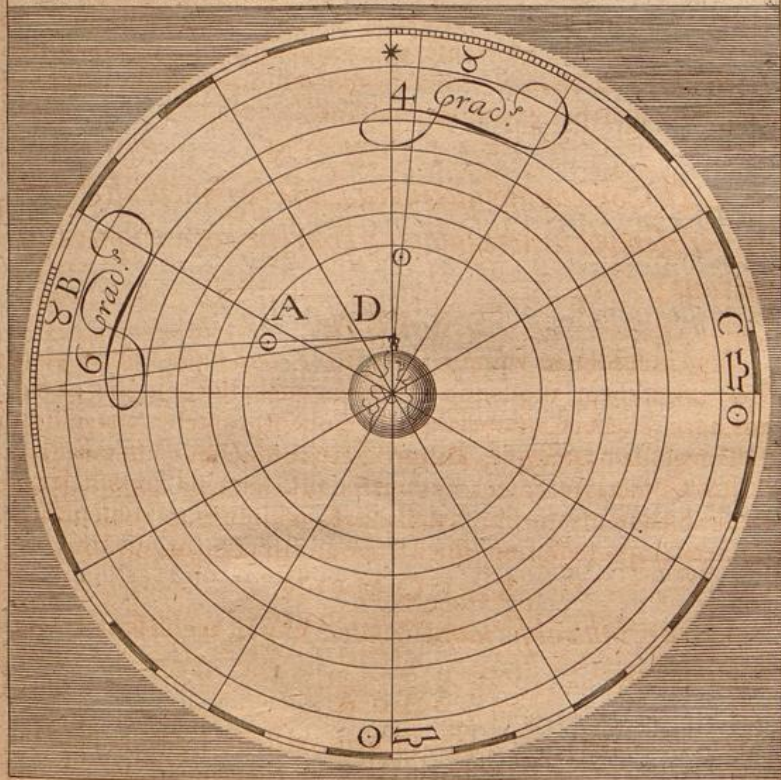
FIGURA PARALLAXEOS OBSERVATIONEM OSTĒDENS.

H 3; oculo

uati vix potest; Luna omnium maximam; Quod si Cometa sit infra Lunam, parallaxin quoque habebit maiorem; si supra, minorem. Est autem parallaxis variatio situs alicuius rei, respectu habito ad rem im-^{Parallaxis} mobilem, pro mutatione loci oculi videntis, vel duorum visibilium: quid. Exempli gratia, sit Cometa A. non procul à signo Tauri B. & Sol sit in Libra C. Accipio instrumentum obseruatorium, vel etiam baculum, vt vocant, Iacobi, D. & quando est supra horizontem E. vnà cum

FIGVRA PARALLAXEOS OBSERVATIONEM OSTĒDENS.

H 3; oculo

oculo Tauri F. capio distantiam in gradibus Cometæ ab Aldeboram seu oculo Tauri; Deinde post 6. ferè horas, Cometa ad meridianum G. eleuato, capio iterum distantiam vtriusque ad inuicem: sit prima distantia 6. graduum, & secunda 4. Ergo parallaxis est 2. graduum in 6. gradibus. Quod si Luna in eadem distantia, nempe 6. graduum ab eadem stellâ, vel aliâ fixâ, in ortu, post prope meridianum, tres saltem gradus habeat, tum Lunæ parallaxis maior est, & situs inferior, quàm Cometæ obseruati, si 5. tum minor, & situs Lunæ superior est; si æqualis, æquales sunt parallaxi & loco: vt patet ex proxima præcedenti figura.

Simili modo alia Phænomena obseruanda sunt: at non ita vera distantia ab oculo, sed saltem generalis in comparatione ad alia indagatur, nempe vtra ex duabus aut pluribus sit maior, aut minor. De alio modo iam antè dictum est.

SALOMON.

ÆNIGMA
80.

Phenomenis circulos, signa, gradus & polos cæli adnumerabimus, quibus Astronomia absolvitur; An non ex hisce quedam adsunt operi philosophico?

HYRAMVS.

Imò: Totum enim cælum antiquis Ægyptiis huius artis peritissimis visum fuit instar tabulæ rasæ, aut codicis explicati, in quo stelle sint literæ, seu sydera hieroglyphica, quæ præcipua Philosopherum arcana ipsis inuoluta teneant & conferuent, præ vulgo autem aliisque ignaris abscondant & celent. Etsi enim illorum animalium cælo illatorum causæ referantur ad externas quasdam Deorum actiones; tamen cum hæc omnia, si ad rei veritatem & historiam gestam spectemus, sint merè fabulosa, nec vnquam facta, sed primâ origine & introductione Chymica, non absurdè suo merito & iure ad ea reuocanda erunt; Nam Aries Phryxi, qui aureo vellere à Mercurio donatus est, aut, vt alii dicunt, pelle purpureâ, cum prius fuisset candida, ad quam auferendam in Colchidem Iason cum 50. comitibus profectus est, quid aliud significauit, quàm subiectum philosophicum, & vellus eius aureum, quàm summam medicinam ab Iasone Medico petendam?

Aries cælestis.

dam? Hic verò Aries ob id beneficium deportati Phixi aut potius velleris tam pretiosi in cœlum translatus perhibetur, vbi primum Zodiaci signum tenet: Idem dicendum de Tauro; hic enim Europam Taurus. Cadmi sororem gestavit, cuius formam Iupiter assumpserat. Est autem Cadmus idem opifex, qui Iason, quod patet ex eiusdem generis serpente, eiusq; dentibus feminatis, vnde terrigenæ armati profilierint. Si verò pro Acheloo, in Taurus murato, cuius cornu copiam omnium rerum effudit, hic Taurus sumatur, eodem res redit; Taurus enim Chymicus est, quod ex allegoriâ illi affectâ omni ex parte patet. Tertium cœleste signum sunt Gemini, Castor & Pollux, qui cum sorore Helena & toto bello Troiano, vt alibi (nempe 6. lib. Hieroglyph. Egyptio-Græcor.) demonstratum, ad Chymiam spectant: Ita Cancer Herculi artificio Chymico submissus, Chymicus est. Leo quoque Cythæroneus seu Nemeæus; atque ita de cæteris signis & plerisque syderibus statuendum erit; quòd scilicet ab allegoriis Chymicis originem ducant. Huc spectant Gemina Virga, maior & minor, Serpentes, Canes quoque bini, Syrius & Lælaps, Argo navis, Pegasus, Perseus, Andromeda, Cassiopeia, Hercules, Lyra Orphei, & his similia.

SALOMON.

At alii hæc longè aliter interpretantur, nempe vel ad historiam, vel ad mores, vel astrologica, vel naturæ communia opera; quid tu ad hæc? ÆNIGMA 81.

HYRAMVS.

Impossibile est, vt quis supra captum, intelligentiam vel experientiam sapiat; Hinc verè à Poëta dicitur:

Nauita de ventis, de tauris narrat arator,

Enumerat miles vulnere, pastor oues.

Hi enim, vt omnia, quæ audiunt, suis subiectis accommodant, existimantes, ea admodum bene cum iis quadrare, cum tamen, de quibus rebus sermo sit, non intelligatur. Sic alii etiam inter doctos numerati, si antè dicta audiant, vel legant, suæ crepidæ assimilant, vel appropriant, non cauentes illud: *Ne sutor, &c.* Ethnici suis Diis & he-

& heroibus nihil impossibile putârunt fuisse factu, vtq; illi in cœlum sint translati, sic quoque eorum animalia in sydera migrasse. Deleantur Dii, Deæ, Nymphæ, heroës, & heroinæ à Diis ortum ducentes: Deleantur fabulæ & facta monstrofa iis singulis ascripta, aut potius tuæ origini & proprio subiecto restituantur, & historiam Ethnicorum in plerisque claudicare, aut secum neutiquam, nec cum rei veritate convenire, manifestum fiet. Capitale erat antiquitus, de his dubitare, aut quæstionem vllam dubiam mouere; nobis non item: qui, si, vt res est, & postulat simplex veritas, in Ethnicorum historiis, de Diis & heroibus commemoratis, vellemus obeliscos ponere, vereor vix pagellam futuram, in qua non multi visendi sint: Sed de his alibi copiosius dictum fuit. Eorum alii, vt & recentiorum, videntes enormitatem & absurditatem tantarum rerum, ad naturalia opera, etiam rusticis & vulgo nota, retulerunt, iiq; rusticis non capaciores videri poterunt. Nonnulli ad mores respexerunt, quasi morum doctrina debeat esse obscura, vel allegorica; exempli gratia, leges planissimè traduntur, non per longè quæsitæ fabulas, cum aliàs per se ob materia: varietatem etiam planæ in verbis ambiguae fiant. Astrologi hæc pro se ficta & picta esse in cœlo arbitrantur. Inde domicilia cœli ad ea dirigunt & disponunt, singulorumq; syderum vires correspondere illi animali, cuius nomen gerunt, nugantur, in hoc Ethnicorum opinionem secuti. Nam si Aries cœli, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, & reliqua Zodiaci sydera, fuerunt eiusmodi animalia in terris, & modo à Poëtis dicto in cœlum transposita, inq; stellas eas mutata: rationabile foret, antiquæ naturæ ea aliquid retinuisse, vt sub Leone venatio, sub Geminis nuptiæ, sub Virgine votum moniale, sub Tauro & Ariete, pilosis pili, vt facillè renascantur, radendi, maximè valerent. Sed stultum est ita cogitare, cum constet, ea nomina & omina, cœlo eiusq; certis stellis, quæ nec formam externam vllam, nec vires cum istis animalibus communes habeant (cœlum enim non fert bruta) ab Ægyptiis Philosophis primò attributa esse, vt pote Chymicis allegoriarum illarum non ignatis, quosignari Astrologi secuti omnia suo nutui ascripserunt, putantes, se in cœlo inuenisse, non quod pueri in faba, quilibet, aut res viles, lucidas, sed stellas & earum veros effectus seu operationes in hæc inferiora.

Astrologo.
in stultitia.

SALO-

SALOMON.

Quid de erectione figurarum Cæli, seu Natiuitatum, ENIGMA

ut vocant, certarum personarum sentis?

82.

HYRAMVS.

Hæc est iam dictæ doctrinæ cōsentanea, & ex eisdē fontibus oritur, ex quib. illa; at isti fontes sunt turbidi, & fœtidi, nihil liquidæ veritatis emittentes. Primò enim demonstrandum erit Astrologis, stellas antè Astrologis quæ demōstranda incumbant. relatas habere in genere eas vires & virtutes. Secundò, etiam si haberent his persimiles effectus, quòd satis illi obseruati sint, & suæ causæ, hoc est, indiuiduo stellæ verè ascripti. Tertiò, probent indiuidua stellarum, vel sydera coniunctim in indiuidua locorum & personarum operari, & tales effectus producere. Quartò demonstrant, causas & effectus iam dictos iuis spatiis, circulis & lineis, ab illis fictis & imaginatione in cælo constitutis, aut in charta depictis parère, & morem gerere, nec citra vltimè, quàm ipsi velint, suis virtutibus progredi. Quintò, cùm alii ad æquatorem seu cingulum mundi domicilia sua diuidant, alii ad Meridianum, eadem certitudine, vt volunt: definiant prius, vtra ex illis diuisio sit legitima, cùm ambæ veritati conuenire nequeant. Sextò, ostendant, etiam si sciant positum Planetarum & syderum ad horam vel momentum alicuius Natiuitatis, quomodo illud momentum, quo quis vitam ingreditur, præfagire poterit omnium eius vitæ accidentium & casuum. Septimò, quomodo gemellorum vno momento quasi temporis editorum, diuersos mores, faciem, gestus, vitæq; totius actiones excusabunt? Habent quidem regulas, vt dicunt, certas, ab antiquitate illis relictas; sed hæ non poterunt non Ens in Ens mutare; aut falsitatem in veritatis formam. Ea singula Astrologiam mihi suspectam reddunt, in primis illam partem, quæ versatur circa Natiuitatum erectionem. Ptolemæus quidem ex Ptolemæus. Aegyptiis probatus & antiquus author, de his copiosè scripsit, vt & ille à maioribus accepit, & multi alii volumina de tam incertis rebus ingentia ediderunt: verùm in illis tot sunt obseruationes, exceptiones, & variationes, vt omnia de omnibus dici posse, putandum sit. Saturnus & Planetarum distinctio. Mars maleuoli sunt illis Planetæ, præsertim coniuncti in certis locis aut domiciliis certo à Sole aspectu, in remotione duorum, trium, quatuor vel sex signorum Zodiaci: Iupiter & Venus contra beneuoli, ita

& Sol; Mercurius verò ambiguus, & Luna humorum domina statuitur: Horum alii sunt directi, alii retrogradi, alii celeres, alii statarii.

SALOMON.

At in quo censu Astronomiam habes?

ENIGMA.

83.

HYRAMVS.

Eam verissimam esse, suisq; indubitatis fundamentis niti, nempe Arithmetica, Geometria, Hypothesibus, & Phænomenon observationibus, quæ fiunt per instrumenta magna & certa, volens concedo: Huius legitimum vsum annos, menses, dies & horas ordinare in Republ. & communi vita, constat, ab usum verò ad prædictionum astrologicarum vanitatem declinare: Astrologi verò, Mathematici aliquando dicti, nec de humano, nec diuino iure tolerantur, Astronomiam maximè.

SALOMON.

At nunc parcendum videtur dici, nostrisq; pro hac vice disquisitionibus, nec nocendum nocti, quæ instat, & nos quieti mancipat.

SEPTI-

SEPTIMANÆ PHI-
LOSOPHICÆ
Tertia Dies:
DE TERRÆ FOSSILIBVS.

SALOMON.

SHALES ille Milesius, vnus ex Septem Græciæ sapientum numero, qui primus Solis eclipsin prædixit, & de Vrsa minore disseruit, cùm cælum suspiceret, in terræ foueam cecidisse dicitur; quod ab ignaris ignominiosè acceptum est, quasi sydera

I 2 cæli

SEPTIMANÆ PHI-
LOSOPHICÆ

Tertia Dies:

DE TERRÆ FOSSILIBVS.

SALOMON.

HALES ille Milesius, vnus ex Septem Græciæ sa-
pientum numero, qui primus Solis eclipsin prædi-
xit, & de Vrsa minore disseruit, cùm cælum suspi-
ceret, in terræ foueam cecidisse dicitur; quod ab
ignaris ignominiosè acceptum est, quasi sydera
cæli

I 2

cæli

cœli obseruaret, & negligeret interim, quæ ante pedes essent, aut in terra: Verùm responderet Thales pro sese, quòd os homini sublime erectosq; vultus Natura dederit, vt sydera cœlumq; intueretur, non vt pecudum more, quæ pronæ in terram detortæ sunt, semper solo oculos infingeret, aut pascuis intentus esset. Verùm nos cùm hactenus cœli naturam & contenta, nec non quatuor Elementa, vt corpora simplicia, & ex his imperfectè mixta siue Meteora contemplati fuerimus; atque ita cum oculis mentem ad superiora direxerimus: ne in similem reprehensionis aut cauillationis scrupulum impingamus, nunc in terræ cauernas & fodinas, quæ sunt sub pedibus quidem, at nihilominus optimos huius vitæ thesauros abscondunt, instar illius Lyncei, oculorum aciem intendemus. Post simpliciter enim mixta, quæ magna ex parte in aëre visuntur, hæc in terris abdita sequuntur corpora, quia ex sola elementorum compositione absque vegeabili anima constant. Vt autem eorum naturam in genere ex causis describamus, & hoc die, qui nostræ Conuersationis Philosophicæ tertius est, consideremus: in memoriam reuocanda sunt, quæ de igne in quolibet alio elemento latente antea à nobis relata sunt. Terra in primis ignis est particeps, illi hospitium perpetuum, licet occultè præbens: Non hic autem loquimur solum de partibus terræ, vt silicibus & aliis terrestribus subiectis, ex quibus ignis scintillæ excuti videntur, quæ tamen non absque duriori corpore, vt est chalybs, aut lapides, adamas, smiris, & his similibus, nec absque aëris intermedio, extunduntur, sed de orbe terreno, tanquam toto, continète in se centrum omnium corporum grauium. Vnde hic ignis seu igneus calor in terræ visceribus seu interioribus adytis proueniat, an à Sole, eiusq; perpetuo circa terræ superficiem rotundam agitato motu, an à Planetis reliquis, an ex sphaera ignis, quam alii statuunt, an alio modo? non immeritò quæri solet. Plato in compositione corporum ex elemētis, dicit, à Creatore summo ignem esse terræ copularum pro basi seu fundamento, atque his postea alia vicina elementa suis vicinis, vt aërem igni, aquam terræ, & vicissim aërem aquæ connecti, vt circulus elementorum ab soluat: Quæ Platonis sententia locum quoque habet in magno hoc terreno corpore, quòd licet pro elemento terræ habeatur, purum tamen non est elementum, multum aquæ, aëris, & ignis hospitali & affinitatis iure in se recipiens. In primis verò ignem tanquam necessarium complecti-

Terra in-
primis ignis
particeps.

Vnde hic
ignis.

Platonis
sententia.

etur in

tur in abditis suis cameris à prima origine ex ordine Creatoris, vt ex horum duorum amico complexu & alia non ita amica sibi inuicem reconciliarentur, & vnà ad corporum naturalium compositionem conspirarent. Vnus enim vir beneuolus huic & illi inimicis inter se amicissimus multum boni in eorum iræ sedatione & animorum coniunctione præstare potest, vt ab experientia patet. Exempli gratiâ, Cicero amicus erat Pompeii, nec non Iulii Cæsaris; hi verò duo inter se dissidentes; Promisit Cicero, vt intermedius, vtrorumque reconciliationem, si sibi attenderent; quod consilium Iulius Cæsar admisit, Pompeius nullo modo, modestiæ humanæ fines prætergressus, dicendo, se vel vno pede orbem ad suæ causæ defensionem commoturum, & non prius satiari, quam Iulii caput abscissum in manibus suis videret; sed è contrario res euēnit. Quod nisi ignis & aqua inimici, tertio, nempe aëri, vtrique amico, aliter obedirent, morem q; in reconciliando gererent, nulla compositio corporum ex elementis fieri posset, sed vel aqua ignem penitus extingueret, vel ignis aquam in fumum subleuaret. Ignis similiter aëris & terræ similitates lenit & mitigat, ne sibi inuicem manus inferant, & iugulum petant; quemadmodum & aqua facit, & vicissim terra in aquæ cum igne dissensu. Ignis subterranei cum terra, ceu hospite, amicitia, confirmatur à lampade cœli, Sole, hoc est, augetur, quocunque modo id fieri possit, etiam si non intimè, tamen aliquatenus & mediatè, nec non à cæteris scintillantibus facibus, seu stellis. Quamuis verò actualiter hæc cœli lumina terram non ita incendant in superficie circum circa, vt calor per tantum interval- lum penetrat ad interiora terræ viscera: tamen virtualiter seu potentialiter in eam operantur non minus efficaciter, cum potentialis calor fortis facile vel per se, vel ab actuali adiutus iractum erumpat, vt apparet in spiritu vini mox flammam corripiente, in abietibus vel æstu Solis, vel motu funis incensis, ne calcem viuam, sænum humidum angusto loco conclusum, & eiusmodi alia commemorem, quæ vel ex se, vel aduersarii interuentu inflammantur. Quod si quis de Solis & Planetarum potentiali calefactione per tantum corporis obiecti, densi & duri, spatium penetrante dubitet: consideret Lunæ vires, quæ, dum est infra terram apud Antipodas, hic apud nos Oceani & fluuio- rum, illi propinquorum, ebullitionem, & fluxus ac refluxus, & è conuerso in nostro meridiano existens, eandem operationem apud

Cicero me-
diator inter
Pompeium
& C. Iul.
Cæsarem.

Ignis sub-
terranei
cum terra
amicitia.

I 3

illos

- Focus.** illos caufatur. Esse itaque focus in medio, vel prope medium Terreni orbis, qui calorem foueat, & rationi & experientia consentaneum est.
- Vulcanus.** Atque hic est Vulcanus subterraneus, qui faber est multorum operum, de quibus post dicemus. Quæ causa est, quòd in Lemno insula Vulcanum potissimum habitare antiqui Poëtæ finxerint, quia illa terra valde calida, sulphurea & fumosa existat, quod signum est evidentissimum, interius calorem esse abditum, à quo hæ qualitates proueniant. Vnde non immeritò Iason ille (idæa Medici perfecti) ad vellus aureum auferendum in Colchos profecturus, hoc est, ad tincturam philosophicam elaborandam vel obtinendam, omnium primò in Lemnum se contulit, vt Vulcano, ibi habitanti, litaret. Hic Vulcanus siue ignis subterraneus calefacit omnia vicina loca, & officinam suam extendit versus superiora & superficiem terræ. Est autem terra absque dubio prope centrum densior & compactior, porosior verò & rarior prope superficiem. Ita enim ad vsus inhabitantium extrinsecus & generationem latentium intrinsecus est accommodatior. Nam si durissima & continua saxa absque poris vbique tota terra haberet, nil vtriusq; iam dictis vtilitatis præstaret, dum semper maneret saxea & solida, nec non immutabilis. Referunt, in quibusdam Hispaniæ partibus prope
- Terra vbi densior, vbi rarior.** Pyrenæos montes accolæ valde inhumanos esse, nec vix peregrinum hospitio suscipere, inq; eo barbariei incultæ indicia haud dubia prodere, quos moribus inconditis & vitæ institutis ab omni humanitate alienos esse oportet, parumq; ipsos peregrinari. Hisce persimilis tota terra foret, nempe inculta & barbara, si non in suis poris, tanquam cameris, alia elementa reciperet, aut particularim cum illis communicaret, & versaretur vt hospes. Hinc aqua, meteoron ex aëre cadens in terram, vt imber, pluuia, ros, pruina, grando, nix, seu aliàs, imbibitur à terræ poris & cavitatibus, inq; sinus interiores descendit. Hæc descensio liquidæ seu aquæ materiæ non fit sine commercio terræ purioris, quæ se in transitu aggregat aquæ amicæ, eiq; adhæret, quaqua versus labatur ratione ponderis ad centrum iter instituens, estq; hæc naturalis immisio materiæ distillandæ à natura in suam cucurbitam.
- Vasa Naturæ.** Nam vasa naturæ sunt saxosa vel terrena claustra centro terræ proxima; quæ se extendunt ad superiora longo ductu; Estq; alembicus propriè dictus, seu vas supra vas, terræ illud spatium, quod superficiæ eius proximum est, vbi mineralia quæcunque inueniuntur, à natura

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 71

composita, vel in liquidâ, vel coagulâtâ formâ. Hæc omnia ex diuti-
nâ elementorum alteratione generantur in genere, hoc modo: Aqua
plus vel minus terræ substantiæ sibi incorporans descendit naturali
suo motu versus centrum, quò antequam perueniat, calor ei fit ob-
nitus, qui illam in aërem resoluit; vnde & ignis & aëris fit particeps.
Aqua in aërem resoluta secum partem terræ assumit, vel in fugâ ac-
quirit, quam suis alis latè expansis tollit, & per poros terræ versus su-
perficiem eleuat; vbi frigiditate loci aër in aquam reuertitur, & eo-
dem ingenio, vt prius, descendit, anagis munita, vel aucta terreis ato-
mis seu stipatoribus; cumq; peruenit ad locum caliditatis pristi-
num, iterum resoluitur, vt prius, & ascendere cogitur; atque hæc
ascensio & descensio durat non saltem per mensem aut annum, sed
ferè mille annos; intra quod spatium induratur in minerale corre-
spondens varietati mixtionis. Prout enim hoc vel illo elemento magis
vel minus abundat, ac ab astris influentiam essentialem acceperit ab
aliis diuersam, ita & hæc vel illâ formâ generatur. Sunt autem terræ
fossilia multiplicis differentiæ: Aut enim absque Mercuriali substan-
tiâ, aut ex illa particulariter constant: Quæ sine Mercurio existunt,
sunt terra, lapides, salia. Terræ vel sunt medicinales, vt Armena, Le-
siesiaca, vel coloratiuæ. Lapides vel sunt pretiosi, vel commu-
nes. Salia sunt, ipsum sal commune, vel eius muria, armoniacum, sal
petræ, vel nitrum, alumen, vitriolum, & quæ hucreferuntur alia. Quæ
ex Mercurio sunt composita, aut semimetalla, seu spiritus; aut metalla
habentur, nulli non cognita. Horum Mercurius fit ex aqua & terra
per minima inter se mixtis, & in fumi speciem simul ascenditibus, in
aqua descenditibus, donec vnum complectatur aliud, amboq; vi-
scositatem quandam recipiant cum homogeneitate, claritate, ponde-
rositate, & albedine. Quod si tum inueniatur vel per se solum in lacu-
nis montium, vel in terræ vena contentum, indeq; separetur, appella-
tur hydrargyrum; vel, argentum viuum vulgare; seu Mercurius com-
munis: Si verò ascenderit hæc aqua viscosa, vt vapor humidus, &
alium fumum siccum & calidum, pinguem & sulphurèum eodem
modo inferius generatum, sed ex diuersis elementis proportionatum,
in ascendendo contigerit: capitur ab illo, tanquam virgo ab ardente
proco, fitq; ex his duobus, scemina & mare, in qualitatibus contrariis,
primus amor, seu coniugalis mixtio. Vt verò matrimonia apud homi-
nes.

Terræ fossi-
lia varia.

Quæ sine
Mercurio.

Quæ ex
Mercurio.
Horum Mer-
curius vnde
fiat.

nes.

nes inter personas diuersas genere, sorte, formâ, ætate, moribus, linguis, nationibus, dotibus, & bonis sæpenumero contrahuntur: sic quoque magna est differentia in horum coniugam copulatione. Sulphur enim vel purum, impurum, terrestre, saxosum, flauum, rubeum, vel alterius conditionis existit; sic & argentum viuum; Aut si pura hæc bina fuerint, maculantur tamen ex loci impuritate & qualitate diuersa, tanquam fœtus ex matricis contagio nascitur morbosus, & morphea quadam præoccupatus: Hinc tot spiritus minerales, veluti abortus & ova subuentanea, totq; metallorum genera, & generum species, magis vel minus ad perfectionem disposita, vel ab ea detorta, proueniunt, & ante maturitatem, quæ in nonnullis speratur, & est possibilis, ex naturæ vinculis eruuntur, & ex tenebris in lucem curiositate humanâ, aut potius auaritia producuntur. Ex dictis patet de dicendis plurimis iudicandum erit. Tu itaque, Regina Serenissima, de hisce abiectis terræ fossilibus seu fumosis substantiis, mecum hoc die differas, non ignara, omnem factum ferè mortalium hisce fumis quasi suffarcinatum constare. Nam si hos fumos & puluisculos, siue albos, siue flauos, seu alterius coloris, tollamus & separemus de medio: non erit materia superbæ, elationis, aut ex diuitiis iactantiæ. Vnde rectè à Poëta dicitur de huiusmodi:

Effodiuntur opes irritamenta malorum:

quod tamen de abusu eorum intelligendum, non de moderato & vero vsu, quo bonis maximè annumeranda sunt, vti nos accipimus.

S A B A.

Duas mundani Codicis paginas perlustrauimus, nempe Cælum visibile, & aërium tractum ad terræ superficiem vsque: nunc restat tertia, quæ à superficie ad centrum terræ extenditur, & fossilia sibi innata seu insculpta habet, instar literarum hieroglyphicarum seu realium. Hæ nobis hodie si non exactè perlegendæ, tamen componendæ & diuidendæ erunt, tanquam Abecedariis, & elementa prima literaturæ physica discantibus, aut discendi cupidis. Cadmus dicitur primus apud Phœnices literas legendi & scribendi modum, ab Ægyptiis mutuatus, tradidisse, & ad Græcos transtulisse. Idem metallorum tractandorum & fundendorum rationem, exq; mineris suis educendorum & segregandorum, ibidem docuit, vnde adhuc Cadmiæ nomen reman-

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 73

remansit in terrâ lapidosâ & minerali quadam, Mercuriale quid, licet multis venenosis fumis permixtum, continente: atque sic subterraneam scripturam mineralium substantiarum cum Geometricis figuris, literarum ductibus, coniunctam coluit & illustravit, non immeritò Heros inde hominum memoriâ dignissimus hucusque celebratus. Hic idem nobis in hæc tertiâ pagellâ mundi in initio citandus, & honoris gratiâ nominandus venit:

Cadmus itaque ex quo genere serpentem occidit?

ÆNIGMA

84.

SALOMON.

Serpens ille fuit Typhonis & Echidnæ soboles, non indigna cuius parentes nominentur, & genealogicè recenseantur, cuius fratres fuerunt & sorores; ille apud aureum vellus eustos; & alter ad hortos Hesperidum, Hydra, Sphynx, Chimæra, Cerberus, & eiusmodi monstra alia quàm plurima. Est autem Typhon ardens & furiosus spiritus, ventus, vel fumus, quem sulphur antea vocasti, & Echidna, serpens frigida & humida, fœmina, ut ille mas, aqua viscosa, ut illud terra ignea, pinguis, vel butyrofa: Talis est Serpens, qui Cadmi socios, aquarum cunctes, absumpsit, & à Cadmo interfectus est.

SABA.

Estne Cadmia in opere necessaria?

ÆNIGMA

85.

SALOMON.

Maximè: sine ea namque nihil efficitur, quod intelligendum erit de philosophicâ. Hæc est chaos illud rude, habens in se quatuor elementa confusa, nec bene distincta in suis qualitatibus contrariantibus, ignem cum aquâ, & aërem cum terrâ, quæ, nisi ritè tractentur, artificem ad interitum redigunt, hoc est, ad finis frustrationem, & bonorum dilapidationem. Atque hoc totum compositum, præcipuum artis subiectum est, Draco Philosophorum, idem re cum antedictis monstris & draconibus aurei Velleis, Hesperidum, Cerbero, Chimæra, Sphynge, Hydra, & his similibus.

SABA.

Quid agendum cum hoc Dracone Cadmeo?

ÆNIGMA

86.

SALOMON.

Si vivus maneat, interficit viuos; si occidatur, dat vitam mortuis,

K

NON

non hominibus, sed elementis reliquis; Hoc est, elementum aquæ exiccandum erit, & ignis maiorem fulgorem habebit, aut terra superflua demenda, & aër apparebit in sua sphaerâ apertior. In aquis enim & humidis locis hic Draco stabulatur, vnde per insidias incautos plures adoritur & interimit.

S A B A.

ENIGMA

87.

Quid faciendum interfecto Draconi?

S A L O M O N.

Idem quod Cadmus Philosophus ei fecit: Extrahendi enim sunt illi dentes, inq; agrum philosophicum pro semine spargendi, vnde Terrigenæ mox nascentur, qui tamen astu arma, quibus Cadmum petunt, in sese dirigere adducuntur, seq; ipsos civili quasi bello ad vnum omnes cedere; Hoc est, quod dicunt Philosophi, si vnum occideris, omnes erunt mortui. Vnum enim elementum attrahit alterum sibi vicinum, tanquam frater fratrem vinculo consanguinitatis, vel ad vitam, vel ad mortem, nempe ad hanc aqua terram, terra ignem, ignis aërem, vel ad illam aër aquam, ignis aërem, ignem terra, in quâ quiescunt omnia.

. S A B A.

ENIGMA

88.

Habetne Cadmia in se principia philosophica?

S A L O M O N.

Habet; eaq; præ cæteris magis euidencia, qualia sunt Sulphur, & argentum viuum, quæ tamen non sunt vulgaria, sed solis Philosophis cognita, à vulgaribus orta, & separata per magisterium.

S A B A.

ENIGMA

89.

Sed alii tria huius subiecti statuunt principia, veluti & rerum omnium, Sal, Sulphur, & Mercurium; Quid tu ad hæc?

SALO-

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 75
SALOMON.

Sunt sanè, qui ex binario binarium deducunt, & vnum pro alio accipiunt, binarium materiæ, & vnitatem formæ attribuentes, vnde fit Trias compositi ex Monade; vel triangulus ex circulo, idq; aptissimè & verè, sed hos alii imitantes sinistrè interpretantur de principiis, quæ propriè bina sunt, nempe materia & forma, seu Mercurius & sulphur. Hæc duo cum in sale, tanquam tertio, stabiliantur & sustineantur; hinc illorum trium ortus, videlicet corporis, animæ, & spiritus, seu salis, sulphuris & Mercurii. Verùm qui hæc à Philosophis suo modo & allegorico dicta ad alias res transferunt, & singula mineralia, metalla, vegetabilia; aut animalium partes suis imaginariis & stultis distillationibus in sal, sulphur, & Mercurium reducere conantur, simiæ sunt Philosophorum, non rationales discipuli, multò minùs Philosophi.

S A B A.

*At hæc opinio adeo vulgata est ab illis, qui chymicæ ENIGMA
canostro æuo tractant, vt Paradoxa, & nihil dicere astis 90.
metur, qui huic quid contrarium statuere præsumat:
Caue sis igitur, ne irrites crabrones, aut scarabæos at
trahas.*

SALOMON.

De neutris sum sollicitus, siue illi mel, siue fel quærant, hoc in facibus mulorum, illud in fauis apum. Hoc verissimum est, tria hæc principia analogicè accommodari solummodò operi philosophico, & non reuera, hoc est, æquiuocè applicari, non vniuocè de eo dici, nec esse sal in eo, nisi, quod ad modum salis à corruptione adiuncta præferuet, siue liquefiat in aqua & igne, antequam vitrescat, nec sulphur inibi existere, nisi quod calefaciat & exiccet, igneamq; naturam, absque combustionem tamen, repræsentet, nec Mercurium, nisi aquo sam humiditatem, liquiditatem in igne, & viscositatem incombustibilem. Quod si saltè figuratè accipiuntur in hoc magisterio, cui Isaac & alii Philosophi hæc appropriârunt in primis, multò magis tropicè abhinc ad alia corpora, quæ ex iis composita dici possunt, transferuntur. Illorum enim ratiocinatio hæc, vel huic similis videtur:

K 2

Si La-

Si Lapis philosophicus quasi parvus mundus est, & ad imaginem magni illius mundi concinnatus, Hermete teste, atque ex tribus principiis hisce, sale, sulphure & Mercurio constat: necessariò omnes res mundi maioris in principia minoris resolui poterunt.

At primum verum.

Et secundum igitur.

At falluntur sic ratiocinantes multis modis: I. Quia maior mundus non assimilatur in omnibus minori, licet minor in quibusdam maiori applaudat: Totum enim non à parte capitur, aut dirigitur; sed contrà pars à toto. Ad hæc principia dicta similitudinariè lapidi insunt, multò magis similitudinariè per translationem inesse dicentur aliis rebus; quia similitudo à similitudine sumpta non fit realis, sed adhuc magis accidentalis, quàm prior, à qua fit desumptio. Hinc patet esse illam opinionem absque vllò veritatis fundamento, quæ sal, sulphur, & argentum viuum omnium rerum principia ponit, & saltem à vento persuasionis originem ducere; ideoq; à quolibet vento phantasticorum agitari, & in sublime euehi, non aliam ob causam, nisi quod I P S E dixerit, qui se Monarcham non tam fecit, quàm dixit, omnibusq; Philosophis anteposuit.

S A B A.

ENIGMA

91.

Quid tu de Medicina Reformata, seu Noua, statuis, quæ nuper prodiit, & omnia corporis humani continentia & contenta, hoc est, partes homogeneas & heterogeneas, humores & spiritus reducit in sal, sulphur, & Mercurium cremosum, sublimatum, & præcipitatum; Deinde omnes morbos & remedia ex iisdem petit?

S A L O M O N.

Hæc somniis sunt similia, in quibus sæpenumerò se quis Regem ditissimum facit, nullo contradicente, aut dictatorem omnium, vnde resuscitatus, fortè vilissimum ex plebe agnoscit. Tanta est differentia inter hominem à phantasiâ ductum, & ratione rectum. Quis vnquam absurdiora somnia vidit, aut visa per literas aliis sequenda, & pro oraculis amplectenda diuulgauit? Verùm hæc Saturnus iudicet, & abstru-

mat,

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 77

mat, qui vulgo Tempus habetur: nosalibi, vbi de Vulcaniâ progenie, de his similibus acturi sumus.

SABA.

Phaërontes igitur illos & Icaros ad summa efferos non moraris, at verè dictum putas cuilibet: Medio tutissimus ibis? ÆNIGMA 92.

SALOMON.

Addictus equidem vt nolim pecuino more alterius nutui, quamuis diutissimè recepto sine ratione, sic nec recentiori opinioni, nondum satis concoctæ aut maturæ, sed præcocis ingenii subrepenti herbæ, absque flore & fruge luxurianti, absque euidentibus causis astipulari velim. Qui enim alios increpant, quòd sint Hippocratis, Galeni, aut alterius antiquissimorum sequaces; mallent sanè, vt sua dogmata illorum neglectis, sola haberentur in pretio. At suadent hæc; non tamen persuadent. Expectent tam diu illi neoterici, Principia noua & Medicinam secundum ea reformatam producentes, suaq; mundo obtrudentes, quàm veteres isti expectârunt, & tum posteris de horum doctrinâ, vt nunc de illorum, iudicium erit defœcatius & syncerius. De meris & recentibus vinis comparatio cum vetustis, bimis vel trimis facta, non semper verax, aut infallibilis: Omnibus enim rebus inculcatum videtur illud: *Nescis, quid serus vesper vehat.* Quod si nouare antiqua, & antiquare noua, est docere veritatem, hæc erit Protheo mutabilior, & omnium imaginationi exposita, hoc est, instabilis, incerta, nunquam & nullibi inueniendâ ratione, nisi vbi sensus corpori eam comprehendant, quod neutiquam statuendum erit.

SABA.

Quodnam censes tempore prius ex his principiis?

ÆNIGMA

SALOMON.

93.

Neutrum altero prius aut posterius est, si de genere seu essentiâ illorum fiat quæstio, cum non detur materia absque suâ formâ, nec forma absque materiâ. At si de specie subiecti præsentis, tum materia communis antecessit formam determinatam. Vt enim chylus in stomacho existens, in hepate fit chymus, in materia eâdem, at formâ diuersâ: sic materiâ manente in subiecto philosophico, alia forma, eaq;

K 3

nobi-

nobilior, introducitur. Nec verò in elementa simplicia semen quoduis, ex quo generatio fieri debeat noua, opus est resolui, aut retrò texi: sed saltem elementata, quæ formæ præexistentis nobilitationem, non omnimodam corruptionem, & nouæ introductionem, admittunt ex priuilegio Naturæ.

SABA.

Quod est nobilius ex principiis?

ÆNIGMA

94.

SALOMON.

In generatione muli ex asino & equa, nobilior videtur materia, quàm forma; at in generatione auri & lapidis Philosophici contrario modo se res habet: Hic enim forma potentiam, pulchritudinem, constantiam, & dotes omnes ferè confert, ideoq; nobilior est, materiaq; saltem cella & commune receptaculum eius habetur: Vnde Rosarius: *Oportet, inquit, vt habeamus receptaculum nostræ tincturæ idoneum, quod est sibi consonans cum quadam similitudine ad patrem: Et mox: Mulier est quoddam receptaculum virilis seminis; quia ipsa conseruat in suis cellulis & matrice, & ibi nutritur, & pullulat, vsq; ad tempus maturitatis.* Nam vt Sol Lunæ dat lumen & vigorem, ideoq; illâ nobilior existit; ita in Philosophia nostra: Hinc Hermes ibidem: *Luna est lucerna noctis, nox est natiuitas tenebrarum, quam Deus creauit pro mundo regendo: Luna autem à Sole lumen recipit, & est dilecta, eò quòd Solis lumen in ea est, ideo quòd Solis natura Lunæ naturam superat.* Hæc ille.

SABA.

ÆNIGMA

95.

Sed argentum viuum, quod est materia operis, unde habetur?

SALOMON.

Philosophi adeò directè viam quærentibus absque labore ad veritatem currendi, directè respondent, Gebro authore, quod ex iis, in quibus est, corporibus haberi possit; Et non solùm ex corporibus, sed & spiritibus. Sic de eo Rosarius: *Sed consilio, quod hoc opus ab imperfectis lapidibus inchoës: Hoc enim fuit de principali & occulto ipsius Gebri intellectu: Sic habes in capitulo decimo septimo, quòd natura Mercurij est ita in corporibus,* sic

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 79

ficut est in Mercurio: Imò Mercurius in lapidibus notis est perfectissimus: Item, in cap. 3. dicitur, quod in Marcasita est natura Mercurij mortificati & mediocriter preparati, qui melius valet: Et addit: Iste Philosophus in suis operibus solum vult naturam Mercurij, sed tota Solis natura est ex Mercurio, ut dicitur cap. 8.

SABA.

Si Mercurius est materia, & omnis Mercurius Mercurialem essentiam habeat, adeo ut ex aquo, per tincluram, tanquam formam, in aurum migret, cur non vulgaris erit materia? ÆNIGMA 96.

SALOMON.

Non negandum est, Mercurium vulgi esse materiam Philosophis vilem, sed post eius præparationem. Ut enim ex crudo corio bubulo absque præcedente præparatione non fit calcæus (nisi fortè barbaro Whiorum ad Naruam Liunionæ habitantium modo) sed bene ex præparato; si nec ex Mercurio crudo Lapis Philosophicus. Præparatus illi adminiculo in casu esse poterit. Vulgaris ergo non est, quo utuntur Philosophi, Mercurius; sed eius filius, nempe Hermaphrodytus, ex Venere illi natus, & in duobus montibus habitans, & educatus.

SABA.

Qualis igitur est Mercurius?

SALOMON.

ÆNIGMA 97.

Saturno tres attribuuntur filii, quos omnes deuorare immittis pater voluit; at voracitati eius dolo Iunonis subtracti dicuntur: Eorum vnus ærio cælo, secundus Aquæ, tertius Terræ tenebræ præesse, à Poëtis & Philosophis statuitur. Ex his sumendus pro Mercurio, cuius vice lapidem vorauit, & euomuit; quia ille ærius est, & plus imperii obtinet, quàm reliqui, ut testantur eius facta, virginum raptus, & potentia. Quod si eius filium quoque sumptis, siue is sit Dionysus, Apollo, Mars, Mercurius, perinde erit: Filius enim à patre virtutem & regni hæreditatem promissam obtinet. *Camelus noster albus*, inquit Rhasis in Epistola, *septimus est in numero apud Phi-*

Mercurii
philoso-
phici nota
propria
quæ.

Philosophos magnos, Sol cum Luna, Iupiter, Mars, & Venus nostra in Mercurio nostro, & Saturnus septimus eorum, in quo omnes sunt coniuncti simul: Saturnus enim pater est omnium; At dum alii Planetæ eunt venatum, Bafilus in hieroglyphicis suis figuris dicit, Saturnum (instar Cameli) retia portare; quod imprimis notandum est. Propria Mercurii philosophici nota fertur, quod adhæret corporibus: Non enim ferrum magneti, nec palea succino calefacto magis accurrit & adhæret, quàm Mercurius corporibus, hoc est, consanguineorum Planetarum seu metallorum; Solis, Lunæ, Iouis, Veneris; aut horum filiorum sibi consobrinorum.

S A B A.

ÆNIGMA
98.

De Mercurio satis constat: Sed nunc de Sulphure inquirendum erit, quale hoc sit?

S A L O M O N.

Est agens in materia, subiecti forma, gallinæ gallus, Beia Gabritius, mulieris maritus, aut sponsæ sponsus ante commixtionem. Hoc nascitur in locis petrosis, concauis, terrestribus, sublimatum à facibus suis per naturam ex parte instar florum tenerimorum eleuatorum in Alembicum per artem.

S A B A.

ÆNIGMA
99.

Generatur hoc in montibus?

S A L O M O N.

Sic est: Nam montes sunt cubilia Naturæ subterraneæ, in quibus tanquam camuratis locis illa fœtus suos excubat & edit vsino more, primò informes & rudes, quos deinde polit & colit, donec speciosissimi fiant: Sic sulphur montanum est philosophici initium, quod ex eo fit post longam præparationem, coctionem, & maturationem: quodque linguæ usæ est respectu sui fœtus, id ignis est ratione nostri sulphuris: Illa vitur arte naturali, suâq; industriâ iuuat naturam, Philosophi naturâ artificiali, ingenioq; suo dirigunt artem, vt naturæ antea existenti subueniat, eius superflua tollat, & deficientia addat.

S A B A.

ÆNIGMA
100.

Ex quo generatur hoc sulphur?

S A L Q.

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 81
SALOMON.

Si de matre sit quæstio, ex ventre Terræ virginæ; si de patre, ex eo, qui non concubuit, & est ignis non vrens, centrum centri & circulus quadrati, triangulus circuli & fluxus lineæ seu radix cubi. Hic est radius non sine umbra, piscis non sine aqua, leo non sine sylua, & vipera non sine veneno, ex qua tamen fit theriaca contra venenum. Vilis ei pater est, & plebeius, vt Oedipo Laius, ideoq; viâ illi cedere imperatur; sin minus, occiditur. Et sic parricida filius matrem propriam ducendo in vxorem, fit sibi ipsi pater seu viticus, & vxor eius mater sibi filia, nurus, socrus, & auia. Quod cremor in lacte est, pinguedo in oliua, spiritus in vuis, id sulphur est in mineris. Qui separare sciet butyrum, oleum, & spiritum vini ex suis subiectis, quomodo ille ignorabit segregare sulphur philosophicum ex suis substantiis mineralibus. In separatione illa ars & natura vtrouique operantur manu mutua.

SABA.

Si sulphur philosophicum cum vino quid commune habet, probandum seu demonstrandum hoc erit secundum quinque sensus, vt vinum omne bonum dicitur representare se suum COSTA.

ÆNIGMA
101.

SALOMON.

Ad intimam artis medullam penetras, quam appetis. Quocirca dicam, vt iubes, & possum. Color sulphuris philosophici ante præparationem subuiridis est, instar coloris pullorum anserinorum; sed post rubescit eo vsque, donec violas & rosas imitetur. Odor, initio sepulchrorum est, in quibus cadauera putrescunt, teste Morieno, vnde & aqua fœtida ab eodem & aliis dicitur, seu spiritus fœtens, vt Geber habet; postea fit tolerabilis, & naturæ humanæ amicus, vt Lullius de suâ Quintâ essentiâ scribit. Sapor in initio incognitus; quippe quem nemo suâ linguâ tangere possit; at post gustus eius fit dulcissimus, vt Morienus inquit. Tactus eius mediocris consistentiæ est, primò leuis & aërius, denique ponderis grauissimi esse traditur. Hinc Morienus: *Pondus verò illius multum est graue: Et mox: Eius natura aëria est: Agmon in Turba, circa finem, hæc omnia comprehendit, dum inquit: Est ponderosus, solidus, incommotus igne, incommotus aquâ, incommotus vento; sed & leuis-*

L

leuis-

leuissimus, cauus, spongiosus, commotus igne, commotus aquâ, commotus vento: est salus, est quoque suauissimus; est summum venenum, est quoque summa medicina: imberbis est, & est quoque barbatusissimus; implentis, non volans, plumis praeditus quoque est, & volans: Et si aquam ipsum dixeris, verum dicis; si aquam negas, non falso negasti: Hæc omnia de sulphure accipi possunt, quod à se differt ipso ante & post præparationem, vt contrarium à suo contrario, aut potentia remota ab actu secundo.

S A B A.

ENIGMA
102.

Dic clarius, quid sit sulphur apud Philosophos, & unde extrahatur, an ex spiritibus, an verò corporibus?

S A L O M O N.

Philosophi duplex sulphur agnoscunt, album & rubrum. De utroque variis in locis sic scribunt, referente Rosario: Quod si fuerit argentum viuum purum, coagulabit illud vis sulphuris albi non vrentis in argentum: si autem fuerit sulphur rubrum optimum nature non vrentis, erit res optima, vt fiat ex eo Elixir ad aurum. Tale sulphur est sulphur nostrum, & sapientum, & non reperitur super terram, nisi quod ex illis corporibus extrahitur: Et paulò post: Auicenna: Tale sulphur non reperitur super terram, nisi illud, quod est in corporibus: Ideo corpora illa subtiliter præparantur, vt sulphur habeamus super terram: Nam corpus perfectum per nostrum magisterium iuuat & perficit imperfectum, sine mixtione alicuius rei extraneæ. Idem ex tractatulo probato: Sulphur Philosophorum, inquit, est simplex ignis viuus, viuificans alia corpora mortua, & maturans ea, ita quod natura defectum supplet, cum ipsum sit superflua maturitatis, secundum quod in natura sua sit perfectum, ac per artificium magis ac magis depuratum: Vnde Auicenna: Tale sulphur non reperitur super terram, nisi in quantum existit in istis corporibus, Sole & Luna, & in alio quidem est illud, quod nulli dicitur, nisi ex parte Dei sibi reueletur: In Sole perfectius; quia magis est digestum & decoctum: Philosophi enim subtiliter sunt imaginati, quomodo ex istis corporibus perfectis sulphura illa elicere possent, & ipsorum qualitates per artem purgare, vt hoc haberetur in arte, mediante natura, quod in ipsis antea non apparuit, quamuis plenariè & occultè prius habuerunt, & hoc nequaquam fieri concedunt sine corporis solutione, & in primam materiam reductione, quod est argentum viuum, ex quo facta sunt ab initio, & hoc absq; vlla permixtione rerum extranearum, quæ extraneæ natura lapidem nostrum non emendant. Hæc & similia sunt

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 83

sunt Philosophorum axiomata, quæ ad finem artis certissimo ductu diriguntur, ut pateat, quid sit sulphureorum, & unde petitum.

SABA.

Ex Luna igitur & Sole ea educi debere asseris?

ÆNIGMA

SALOMON.

103.

Philosophi distinguunt inter Solem communem & philosophi-
cum, & inter Lunam, hoc modo: Arnoldus: *In nostro lapide, inquit, sunt Sol & Luna in virtute & potentia, ac etiam in natura: si hoc non esset, non fieret inde Sol, neque Luna; quia Sol & Luna in nostro lapide sunt meliores, quam vulgares in ipsorum natura, eo quod Sol & Luna in nostro lapide sunt viui, & vulgares sunt mortui, respectu Solis & Luna in nostro lapide. Ideo Philosophi nominaverunt ipsum lapidem Solem & Lunam inuicem; quia in ipso sunt potentialiter, & non visibiliter, sed in virtute & in essentia.* Hæc Rosarius. Ex quibus apparet, quod, si quando Philosophi de auro loquantur, discernendum sit, num de suo & philosophico, an de communi intelligi velint. Hinc quidam aurum ut arti proprium subiectum statuunt, nempe philosophicum, quidam ab arte reiciunt, videlicet commune. Vtriusque testimonia quam plurima vnus habet Rosarius: De communi sic refert: *Panis fermentatus & coctus est perfectus in suo statu seu esse, & ad suum vltimum finem peruenit, nec ex eo plus poterit fermentari. Sic est in auro. Aurum purum deductum est per examen ignis in corpus firmum & fixum, & cum eo amplius fermentare, omnino impossibile est apud Philosophos; nisi habeatur materia prima metallorum, in qua resoluitur aurum (hoc est, philosophicum) in primam materiam, & in elementa miscibilia. Recipiamus ergo illam materiam, unde erit aurum, & mediante artificio deducitur in verum fermentum Philosophorum: Et mutemus hoc cum ingenio in materiam perfectam, vel in spiritum corporum perfectorum: Et deinde alius Philosophus: Ex perfecto nihil fieri potest; quoniam rerum species perfecta in sua natura non mutatur, sed potius corrumpitur: Neque, ex imperfecto penitus secundum artem aliquid fieri potest: Ratio est, quia ars primas dispositiones inducere non potest; sed lapis noster est res media inter perfecta & imperfecta corpora, & quod natura ipsa incepit, hoc per artem ad perfectionem deducitur. Si in ipso Mercurio operari inceperis, vbi natura reliquit imperfectum, inuenies in eo perfectionem, & gaudebis. Perfectum non alteratur, sed corrumpitur, sed imperfectum bene alteratur: Ergo corruptio vnus est generatio alterius. Speculum: Necessè est, quod lapis noster extrahatur de natura duorum*

Vt Sol & Luna, sic & aurum apud Philosophos duplicia.

Testimonia de vtroque, & primum quidem de communi.

De auro
philoso-
phico testi-
mon.a.

corporum, antequam de eo fiat Elixir completum: Quoniam est necessarium, quod Elixir magis sit depuratum, & digestum, quam aurum & argentum, eò quod ipsum habet conuertere omnino à perfectione diminuta in aurum Philosophorum, vel argentum, quod ipsa minime perficere possunt: Quia si de perfectione sua alteri darent, ipsa imperfecta manerent, eò quod non possunt tingere, nisi in quantum se extendunt: quoniam nulla res dealbat, nisi secundum suam rubedinem. Et ideo ad hoc fiunt opera in lapide nostro, ut melioretur eius tinctura eo plus, quam in sui natura. De Auro verò Philosophico idem auctor hæc ad iucit: Iohannes de Aquino: Qui auri destructionem ignorat, constructionem eius ex cursu nature necessario habet ignorare: Facilius itaq; est, aurum construere, quam destruere. Et mox: Philosophus: Qui aurum scit destruere, quod amplius non erit aurum, ille ad maximum arcanum peruenit. Alius dicit Philosophus: Difficile est aurum destrui, difficile me construui: Sed addit: Facilius est destruere accidentale: quam essenziale: Per accidentale autem philosophicum intelligit. Quibus dictis valde ambiguis multi seducti inceperunt aurum essentialia destruere, combustionem in solo igne, cum salibus calcinatione, solutione in aquis acerbis, quod cum longis laboribus, non paruis sumptibus perfecissent, inutiles pulueres pro tincturâ, & damnum pro lucro inuenerunt.

S A B A.

ÆNIGMA
104.

*Absque dubio hoc sulphur in corporibus sulphureis
quærendum, indeq; educendum erit?*

S A L O M O N.

Hoc verissimum est; sed distinguendum sulphur philosophicum à vulgari. Vndeunque extrahatur, à communi combustibili & comburente separatur philosophicum. Satis enim est huic, si virtutem sibi ab illo impressam gerat, ad sui propagationem: quemadmodum sagittæ ab arcu extenso impulsæ sufficit, quo ad metam perueniat, ut semel à neruo vibretur. Sulphur à sulphure, filius à patre, vim accipit; & quod pater antè rudi Minerua præstitit, id sæpenumero filius generosus factis illustrissimis præclarè illustrat.

S A B A.

ÆNIGMA
105.

Cur Philosophi adeo vililitatem subiecti eius, vnde eor

rum

PHICA
iam est nescim
in & argentea
n aurum Philo
fide perfectum
ngere, nisi in
in ruidum. In
ra eo plu, no
t hac ad locu
instruam me
um confiteri, qu
strare, quod am
as dicit Philo
lit: Factum est
bile sulphur in
peperit aurum
salibus calcem
boribus, non
in curâ, & in
ribus sulph
ur philosopho
ombustibilis
t hinc, si vider
quem admodu
tam perrexit
ate, vni occu
mero filius q
ti eius, vni

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 85
*rum sulphur educitur, aut lapis conficitur, inculcant, an ita
est, vt dicunt?*

SALOMON.

Materia lapidis, quam D. Thomas de Aquino aquam grossam vo-
cat, vilescit ob putrefactionem aut incensionem in fimo, aut ob co-
piam ipsius; quia aqua nusquam non est, aut propter fœtorem, nigre-
dinem, ac venenositatem: Pretiosa nihilominus habetur propter vim
in ea materia latentem, effectum & finem.

SABA.

Quid de Jouis filio statuam, Marte, an non ille vilis ÆNIGMA
est, & sulphur fixum; rubeum in se habet? 106.

SALOMON.

Aries hic Martialis permultos cornu ferire non intermisit, at ca-
uendus. Est quidem Mars philosophicæ scenæ particeps, sed non sine
personâ, quam induit, dum fratrem repræsentat. Mercurium Mars
apud Basilium inclusit carceri, & Solem iterum post longas tribula-
tiones emisit. Vilitatem in reiectaménto seu scoria ferri agnoscimus,
at nec copiam argenti viui, nec sulphur, verum in eo offendimus. Ha-
bet sulphur fixum in se, sed quod liqueferi nequeat, nisi ad vitrum
igne intensissimo, ideoq; inutile sit Philosopho.

SABA.

Si vilius adhuc Marte id sit, an non sulphur philosophi ÆNIGMA
cum latet in silice, aut lapillis albis, quibus ipsum ferrum in 107.
chalybem figitur, unde Marte fixius eorum sulphur vis
detur?

SALOMON.

De hac opinione quorundam phantasmata extant, quæ adeò sunt
à veritate aliena, vt nihil cum ea cõmune habeant. Vilitas est quidem
in hoc subiecto, sed quia nil Mercurii in se habeat, quo solo tota res
perficitur, ab arte reiectum est. Sulphur quoque olet silex, sed vul-
gare, quod Philosophia non admittit. Rusticus hic est crassusq; sen-
sus, potius Melibœi alicuius, cui in nudâ silice peperit ouicula, quàm

L 3

Phi-

Philosophi, quasi ille ex silice natum sulphur ad tincturam pretiosissimam complendam vsurpet: Extra mineralia, quæ Mercurio participant, non est quærenda metallis salus, nec lapidi subiectum. Vile hoc est, sed non ut cerdo, aut res nauci; verum ut Rex extra suum regnum absque ornatu, & res opinione hominum nihili æstimata, & non satis agnita, licet per se pretiosissima.

S A B A.

ÆNIGMA
108.

Filio itaq; misso, quærimus, an non sulphur philosophicum sit in patre, nempe Ioue?

S A L O M O N.

Nec id negandum: cum Poëtæ antiqui & Philosophi, Ioui dent imperium, præ cæteris Diis, in hæc mortalia. Sic Iupiter est, qui regnat in hoc opere, nunc raptor, nunc adulter, nunc incestuosus, qualis describitur: Sulphur enim, ut virile seu masculum, absq; fæmineo Mercurio seu sexu patiente, otiosum & sterile est, nec quicquam boni gignit, sed cum eo coniunctum, & mixtum, artis beneficio fecundum redditur. Hinc torpellices Ioui ascribuntur, totq; ex iis nati filii, imò matrimonium cum propriâ sorore, Iunone; Ortus Palladis ex capite, & maturatio Dionysi in femore; nec non alia, quæ huc spectant. Verum hoc notandum, licet Iupiter apud Deos sit maximus & potens, apud Poëtâ decantatus, apud Philosophos celebris, inter Planetas benignus & regius; tamen inter metalla existat vilioris pretii, auctoritatis, famæ, & utilitatis. Ut enim stridet inter dentes, sic euaporat in igne, abit in fæces, & denique vitrum, quod à tinctura alienum est. Auro & Mercurio quidem amicitur propter humiditatem suam, quæ illis miscetur facilè, & adhæret; sed non in profundo naturæ vnitur. Metallum est leuissimi ponderis, & Mercurii leuiter compacti, spumosi, & porosi. Hinc cautè tractandum erit, ne terra inutilis fiat.

S A B A.

ÆNIGMA
109.

Quid de Deorum auo, Saturno, sentiendum erit? An ne hic penes se habet sulphur philosophicum, quod ab eo, veluti virilia, amputandum & segregandum sit?

SALO-

SALOMON.

Innumeri indies ad ostium huius senis contendunt, sperantes aliquid lucri aut solatii se apud illum inuenturos; at plerumque absque re, raro cum spe dimittuntur. Quamuis enim Examinator sit omnium metallorum pater, & docilis ingenii, magni ponderis argentum vitium habens in copiâ; tamen auarus & tenax ditiarum possessor agnoscitur, qui ne tantillum petenti communicet. Idem namq; est, possessis opibus nunquam uti, & iis, si absint, nunquam egere: Nulli ille dat, nisi diuitibus, à quibus duplum recipere non dubitat, suo intentus lucro, non communi bono. Largitur manipulos, ut horrea lucretur. Habet in se cor, quo viuit ipse, quo sulphur philosophicum gaudet, hoc est, granum seminii perfecti, at totum corpus est leprosum, egeatq; ipse prius medicinâ efficaci, antequam aliis medicari possit.

SABA.

Saturni mentionem serè singulis paginis apud Philosophos ÆNIGMA
phos fieri, vel tyrones animaduertunt: Quorsum igitur 110.
hec, si non est requisitum philosophicum?

SALOMON.

Requisitum quidem est, at non vnum Philosophorum subiectum, nisi allegoricè. Radix est metallica, terra nigra, immunda, imperfecta, caput cornu, aqua viscosa, in qua coquantur reliqua metalla, sed philosophica in tam immunda balnea intrare dedignantur, ne magis maculentur, quam purgentur à facibus. Saturnus apud Philosophos putrefactio, tenebræ, nubes obscura & nigredo est, seu eclipsis luminum, Solis & Lunæ. Planetarum summus, metallorum imus est, in cælo vltimus, in opere primus, cum ouum philosophicum inuersum mundi non iniuria vocetur: nam quod in mundo est primum, in ouo eorum vltimum, & vice versâ, habetur.

SABA.

An non cum Saturno aperiuntur porta scientiarum, ÆNIGMA
qui septimus est in ordine, ut habet Epistola Rhasis? 111.

SALO-

Verum hoc est, quia Saturnus Ianus est, ianuæq; Philosophorum atrii præfectus, ille aperit, & claudit, & gerit clauem, non ad annum aperiendum, sed arcam secretorum philosophicam referendam & claudendam, sine qua nemo eam aperire poterit, etiamsi Vulcani violentiam impleret, quæ plus destruit, quàm componit. Aqua hæc est fortis, & vorans liberos suos, quos genuit; at Lapidem pro Ioue reuomens, monumentum hominibus in Helicone positum. Acerum hoc est acerrimum, quod fecit aurum merum spiritum. Quid multis? Saturnus ab hoc opere nunquam abesse debet, aut potest, licet sit squalidus, deformis, niger, & loripes: Corporis enim damna ingenii dotibus recompenfat senex.

S A B A.

ÆNIGMA
112.

*Iam video, quòd ad Venerem, Suauitatis Deam, digi-
tum animumq; intendas, quæ & rubea & quasi fixa est?*

SALOMON.

In hoc opere cum omnes Dii Deæque, tanquam in nuptiis Pelei & Thetidos, hoc est, Planetæ minoris mundi conueniant, nulla est causa, cur Venus, Dearum pulcherrima, & cui in iisdem nuptiis pomum aureum assignatum fuit, tanquam pulchritudinis inigne & brabeion, sola abesset. Hæc est Hesperus in Occasu, & Lucifer in Ortus Solis, ipsi indiuiduus præambulo, vel pedisequa existens: Venus tinxit rosas albas cruore in rubeas, quæ cum Sole concumbente Rhodos vidit auream pluuiam. Quid de Venere Basilus sparsim scribat, videatur suo loco, quemadmodum & sub Veneris genealogia in Hieroglyphicis Aegyptio-Græcis, lib. 3. quod hic ideo non repetimus.

S A B A.

ÆNIGMA
113.

Venus an pro sulphure, an verò argento viuo accipitur?

SALOMON.

Pro utroque, diuerso respectu: Si cum mare iungitur, fœmina vicem obit, ut apud Martem, Mercurium, Apollinem, Adonim; si cum fœminis, maris. Apellæa manu dignum opus dicitur, Venerem ex mari Cyprio emergentem pinxisse; re ipsa verò expressisse, & manuali tractatione perfecisse, hoc erit artificis in magno magisterio. Ex Saturni

virili-

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 89

virilibus in mare abiectis coaluit Aphrodyte tantâ pulchritudine, vt reliquas Deas omnes antecellat. Sunt autem virilia nihil aliud, nisi generationis membra, hoc est, sulphur comburens, argento viuo in specie fumi, admixtum, primum agens ad generandum fœtum philosophicum. Hoc dum segregatur seu amputatur, cessat quidem augmentatio naturalis grani perfecti, & omnis generatio; at ex eo sulphur philosophicum editur, quod in argenti viui peramplo mari coalescit, & dicitur nostra *Venus*, seu *Chrysocorallum*.

S A B A.

Quid Venus cum Marte habet commercii?

ÆNIGMA

S A L O M O N.

114.

Quod Beia cum Gabritio: Illa enim fœmina; hic vir est. Vtriusque proles Harmonia, Cadmi vxor.

S A B A.

In Cadmo meæ questionis initium vt fuit; sic nunc in uxore eiusdem, Veneris filia, subsisto.

ÆNIGMA

115.

H Y R A M V S.

Magnum disquisitionis philosophicæ campum ingressi sumus, cum de Terræ fossilibus sermo sit. Hæc enim in silentii tenebris cum generetur, ante mille annos forte concepta, ab astrorumq; influentiâ informata, varias de se se opinioniones admittunt. Nec verò omnes sumus Lyncei, vt sedentes in montium iugis penetremus acie oculorum ad intima metallorum cubilia, & contemplemur eorum matrimonia, concubitus, ortus, agmen, & decremента: Et vt oculi & ingenium ad hanc Theoriam sufficerent; non tamen ætas & temporis mora, corresponderent tam diutinæ contemplationi: Quis enim nostrum metalla vidit, & in cunis (vt ita loquar) & in Regum coronis, hoc est, incipientia misceri, crescere per augmentationem grani perfecti, & coagulari tota in aurum? Magnificentiam auri animaduertimus iam perfecti & fulgentis, sed humilitatem & vilem eius originem non perpendimus. Agathocles in formâ figuli obscurus mansisset; at in Regis Siculi omni æuo innotuit. Ita plumbum quis admiratur, & aurum quis non appetit? *Sed hic quarendum, quomodo hoc ex illo*

ÆNIGMA

M

genes

116.

generetur per naturam, & per consequens possibile sit, ut per artem plumbum in aurum promoueatur?

SALOMON.

Postquam, ut dictum, duo illi fumi, sulphureus & Mercurialis, se inuicem in subterraneis claustris & venis complexi sunt, frigiditate superueniente coagulantur in substantiam vnã, densam, & tactui resistentem, mineram dictam; Exempli gratiã, Saturninam, quæ, si mox eruatur, & ad vsum hominum applicetur, ignibus administratis conuenientibus, in plumbum elaboratur: hoc metallum prima est ianua ad Æsculapium nostrum. Inueniuntur enim in eo Lunæ nocturni radii, siue maiores, seu minores. Nam cum Luna sit humorum domina, motrix & auctrix, hinc in materiam adhuc frigidam & humidam qualitatibus, a quosã videlicet, dominatur, etq; radios suos imprimit. Cum verò Luna omne lumen à Sole recipiat mutuo, inde radii Solares in Lunaribus semper occultantur, licet non semper ad oculum manifesti. In Luna plenã sunt magis obuii & euidentes, quàm in corniculatã. Quò enim perfectior & maturior plumbaginis vena occurrit, eò plus argenti abscondit: & quò argentum in minera sit ditius seu finius, eò plus auri, &c.

HYRAMVS.

ÆNIGMA 117. *Apollo itaq; ex Diana, & hæc ex Saturno oritur?*

SALOMON.

Sol & Luna, prout vulgo capiuntur, vice metallorum, hæc serie plerumque nascuntur, sed Apollo philosophicus longè ab eo differt, ut & Diana à Luna, & Saturnus à plumbo. In ortu Dianæ philosophicæ, Saturnus ut obstetricis munus obeat, adsciscitur; in Apollinis Dianæ: Latona autem vtriusq; mater est.

HYRAMVS.

ÆNIGMA 118. *Plus itaq; gratiæ & amoris senex nepotibus exhibet, quam filiis, quos deuorare voluit?*

SALOMON.

Sic est; quia amor recentior pellit vetustum, & auus in nepotem

ROF

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 91

non raro magis inclinat, quàm pater in filium: Rustico quoque auro, pannis annisq; obfito est, videre regem inter nepotes, aut neptem reginam. Hinc Saturnus in philosophico Planetarum ortu, Dianæ & Apollinis, promus, condus est, tutor & gubernator rerum & possessionum omnium ad hosce nepotes suos spectantium, donec ipsi adolefcant, & in horennitatis annos excedant.

HYRAMVS.

Quod si senex cum filia sua, hoc est, Saturnus cum Venere collocetur in uno thalamo, an non inde generatio speranda esset? ENIGMA 119.

SALOMON.

Senibus frigidioribus loco remedii est à calidiore puella foueri, & hinc thorus haud sterilis subsequi solet; quod intelligendum tamen est de senibus crudis, bene senfatis, non capularibus, silicerniis, qui vnum, vt dici solet, pedem in cymba Charontis habent, & decrepitæ ætatis censentur. Hi enim sunt facultate generandi priuati, seminis infœcundi & complexus irriti; quibus & Saturnum, annis saturatum, annumeramus. Vnde Venus, quantumuis fœcunda, ipsi nihil proderit: In masculino enim spermate nisi vis agendi prima adfuerit, inane est, & hospitium absque hospite, siue campana absq; pistillo.

HYRAMVS.

Quis sit, quòd mater mortalis a filio immortalis in utero eius existente a morte non vindicetur in vitam, hoc est, Saturnus a Diana iuuentuti restituatur, aut Sole? ENIGMA 120.

SALOMON.

Delicta, debita, & morbos parentum, in primis matris, ille, qui in utero est morbofo conceptus, & concretus, atque hinc morbis obnoxius, tollere non potest, nisi prius ab istis maculis sit liberatus omnino, & in sublimiorem puritatis statum euectus: Ita Sol in utero Saturni existens, nihil illi perfectionis, quam ipse nō habet, concedere potest:

M 2

At si

At si ex Saturno nepos, tanquam Hercules quidam, prodierit, ille erit monstricida, morbigugus, Alexicacos, & ferarum domitor. De filiis, qui omni suæ parentelæ, proavis & familiæ præluxerint, innumera habemus exempla, non autem de recens natis, aut adhuc in matrice contentis. Quid enim præstaret, qui ut planta viuit, nec nouit se viuere, aut sentire, & in ancipiti versatur discrimine, an mundo sensibili vnquam vsurus sit, hoc est, sensibus in hoc mundo? Quid auxilii suppeteret, qui in omnibus alterius auxilio indiget, quid roboris, quinihil roboris, plurimum imbecillitatis, obtinet?

HYRAMVS.

Quid si Saturnus Marti copuletur?

SALOMON.

Infrugifera & hæc est copulatio, quia masculi non generant cum masculis, nec fœminæ cum fœminis, sed hæc cum illis, intra latitudinem tamen ætatis & sanitatis vtriusque: Nec verò illi duo miscentur, nisi artificio & blanditiis, atque hoc in vanum: Nullus ibi amor, nullus nexus naturalis, nulla vasa conceptionis aut generationis, nullum semen; nullus itaque fructus aut fetus sperandus. De vtroque Author Auroræ consurg. c. 1. ex Aristotele ad Alexandrum: *Quia, inquit, omne carens lumine de numero vegetabilium, à Saturno regitur, & ei attribuitur, Et quicquid vegetabilium est floridum, non ferens fructum, Marti attribuitur, & per ipsum regitur. Ut itaque nullus fructus à Marte & Saturno philosophicis expectandus est, ita multò minus à non philosophicis, nempe plumbo & ferro vulgaribus.*

HYRAMVS.

ÆNIGMA
121.

Quæ causa est, cur non coëant in unam substantiam mediocris liquefactionis, temperamenti, & essentia æquatæ, hæc duo corpora, nimis dura, sicca, & calida, nec non nimis fluida, humida, & frigida?

SALOMON.

In Marte est sulphur nimis coctum, impurum & terrestre, multum, paucum verò argentum viuum, itidem terreum & impurum, minus coctum, seu adhuc immaturum, & non æquatum: In Saturno simili-

ter

ter terrestitas nimia, impuritas, & immaturitas adest, tam sulphuri, quam argento viuo: Vter itaque alteri subueniet, & scorias detrahet, impuritatem originalem absterget? Non cum aquis impuris pura lintea lauando reddimus, sed magis sordida. Non fœtidis fœtorem propellimus, sed augemus. Inde nec Mars Saturno, nec Saturnus Marti opem ferre poterit, nisi prius à quodam tertio in digniorem puritatis gradum exalcentur & sublimentur, vt alios inferiores, vel sui generis quoscunque ad se attrahant, & transferant.

HYRAMVS.

Quid de Ioue & Marte statuis, utpote patre & filio? ÆNIGMA

SALOMON.

123.

In cœlo, vt Planetæ, situ propinquiore gaudent; at non ita sub terra in fœdinis, multò minus in focis philosophicis. Cerus enim in Turba ait, dictum esse absque inuidiâ, quòd nulla sit propinquitas inter stannum & argentum viuum, & quòd ferrum habeat magnetem attractiuum sui; æs verò Philosophorum, aquam permanentem; quorum neutrum cum sit ferrum, aut stannum, ideo coniunguntur frustra, quia commisceri renuunt, tantum abest, quod vniantur inter se per minima, à se inuicem purgentur, & perficiantur.

HYRAMVS.

In Ioue & Venere, tanquam in tutia, an tinctura per sefectio latet? ÆNIGMA

124.

SALOMON.

Philosophi multa verba faciunt de ære, Latona, tutia; sed philosophicè intelligi volunt. Æs enim vulgi non est eorum; nec Latona communis, mater Dianæ & Apollinis. Rosarius, Elixir, inquit, quod se cum corpore miscet, est quasi tutia cum cupro: sed augmentatur, vel crescit cuprum de illa tutia, cuius ratio est, quia tutia res terrenalisis est, Elixir autem spiritualis, & reuertitur natura sui generis ad aliud genus: At dicit Philosophus: Est quasi tutia: quasi autem esse, & simpliciter esse, longè inter se differunt: Iupiter multas pellices sequutus dicitur, sed vni pepercit Veneri, quamuis hic & ille toto distent genere, nempe commune stannum & philosophicum, vt & Venus. Quod si Venus & Iupiter, vt decent, præparati forent, quis scit, an non hic inter Deos, illa inter Deas, sit maximæ a-

M 3

thori-

» thoritatis? Præparatio ritè facta ex inconuenientibus impuris & in-
 » habilibus efficit conuenientia, pura & habilia ad opus.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
125.

*Multò minus Saturnum & Iouem, inter se miscendos,
 admittes, ob causas antè dictas?*

SALOMON.

Rectè coniiicis: In opere philosophico & cælo magni mundi Sa-
 turno Iupiter proximus est; at propterea subiectum physicum non
 componunt mutuâ sui mixturâ. Sed quod in natura locum non inue-
 niat, ex iis mixtis resultat, ne hoc, nec illud, sed vtrumque, veluti
 grama.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
126.

*Quid si fermentum ex nobiliori genere iam dictis, binis
 inter se mixtis, adiiciatur, an non fermentum fermentatum
 in sui naturam trahit, & conuertit?*

SALOMON.

Fermenti vis potens est in agendo in fermentum; at respiciendum
 est ad agens & patiens, an satis conueniant inter se, aliàs fermentatio
 neutri quicquam proderit: Tritici massa à sibi simili acida redditur, &
 vtiliter fermentatur, non ab aliena, aut diuersa; sic metallica mixtura
 à metallo, vilior à perfectiore, frigidior à calidiore vim sese propagan-
 di & maturandi recipit.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
127.

*Cum Philosophi, inter quos Geber, dicant expressè,
 magisterium fieri ex corporibus & spiritibus, præter cor-
 pora iam dicta & spiritu opus est; Cum vero abnegent
 Mercurium vulgi, Antimonium tamen recusare ne-
 queunt: Huic enim non frustra curram triumphalem at-*

eris

HIC 95
tribuunt, & in medicina corporis humani primas: *Quæ
tua est, Rex Serenissime, de hisce sententia?*

SALOMON.

Hic est ille spiritus, qui plurima arcana in sua natura abscondit, & cuius dotes omnes nemo hominum simul & semel comprehendere valeat, vt nec Architectus circuli, veluti Basilius testatur. Illud, tanquam Africa, semper aliquid noui artificibus gignit, flores, aquas, olea, salia, balsama, crocos, tincturas volatiles, vitra, & innumera alia; quæ tamen aliquid violenti & venenosi non rarò sub pallio præparationis, vt anguem sub herba, tegunt, & pro medicina salutari mortalibus ingerunt. Mercurius est, & alas in promptu habet, vt ne tantillum iniuriarum à Vulcano vel Prometheo pati dignetur, quin semper paratus sit ad fugam, vt aquila ad volatum. Huic qui comburere pennas illæso eius corpore nouerit, habebit spiritum ad multa vtilissimum, de quibus vulgo nihil ebuccinandum erit. Verùm Capricornus est, vide ne insultet tuæ faciei, teq; supinum in terra prosterнат. Multis nocuit suis præcutis cornibus, paucis profuit, nisi fortunatis. Est terra volans per aëra, & aër terrestris, est aqua sicca & puluerulenta, & puluis humidus: Penetrat quidem ad intima, sed furax est, vt Mercuriale genus eius hinc quoque agnoscas: Apollini boues, Vulcano instrumenta fabrilia, Cupidini arcum, Veneri peplum furatus traditur. Serpens est, qui mittit suas exuuias, volucris, quæ nidum. Sed etiam si mille encomiis prædicetur ille, tu vide, cui fidas; ne cerdonem pro Rege amisso matri suæ Reginæ domum reducas, cum pudore ablegandum. Habent artifices quoque suum Antimonium, à vulgari distans, quamuis regulum stellatum Martialem huius non reiciant, sed ad plurima vsurpant.

HYRAMVS.

Antimonii signaculum seu character mundus est circularis cruce superposita, idq; non iniuria; quia mundo toti addit crucem & vexationes, non uni saltem homini: Vniuersalis

ÆNIGMA
128.

*uersalis crux est Chymicorum, sub qua multi succumbunt
& emoriuntur ob difficultatem: Reiciatur itaq; extra ar-
tis pomæria: Annon verè sic iudico?*

SALOMON.

Non opinor. Ononis herba est aculeata, Resta bouis, vel Mora ara-
tri dicta, quia in agris multum molestiæ agricolis creet: an propterea
tota extirpanda erit? Neutiquam; quia in mundo ornatum auget, &
homini salutaris est ad pellendos lapillos ex renibus & vesica. Ita & de
Antimonio cogitandum erit. Est multis remora, damno & causa ina-
nium laborum; sed nihilominus habet suam vtilitatem, & vim mani-
festam in multis morbis, lapide, leprâ, aurigine, & similibus: Maneat
itaque in officina Chymicorum, vt tanquam sapo eorum manus &
faciem, sic illud, ingenium & mentem purget & clarificet, quò vi-
deant antea non visa, & intelligant antea non intellecta. Illotis mani-
bus licet attingere illis carbones, sed non arcana impurâ animâ & illo-
tâ conscientiâ. Antimonium, vt aurum, sic illos februet. Rhodo hoc
simile est, seu Roseto; neutrum absque spinis, molestiis, & cautelis
vtilitatem præbet. Hæc est herba, seu Saturnus de Canalibus, qua la-
pis Basiliano fratri eiicitur, & sanitas reducitur post infinita experi-
menta frustrâ adhibita. Non tamen sum author cuiquam, vt in vulgari
illo fœculento semimerallo tempus & opes perdat.

HYRAMVS.

ENIGMA
129.

*Quod si Capricornus iam dictus in Veneris hortum ex-
ponatur, vt lucente Sole rosas ibi gustet, mirum videbitur,
quantus purpurearum rosarum proventus sequatur, aut ex
fimo aut calore dicti animalis, an hoc pro nihilo reputa-
bitur?*

SALOMON.

Scitum est, quòd Venus Capricorno coronam purpuream impo-
nat, verum cum ipse petulcus flores depascat eius horti, excluditur, &
nil præter vnus diei pulchritudinem & fastum illi relinquitur: Venus
benignissima est Dearum, sed Capricornus ei aduersus, benignitate
eius

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 97

eius si uinequit; exceptis paucis flosculis; Si verò Capricornus coribus & dentibus priuari posset, facillè in hortum Hesperidum admitteretur præ aliis.

HYRAMVS.

Quod si Caper hic Marti occurrat, cui proprius addiscatur Aries, an non hinc stella in Erichthonio exorta, robor à Marte, fixitatem & colorem acquireret, seseq; Regis philosophici generhliacam demonstraret? ÆNIGMA
130.

SALOMON.

Hæc Martialis stella in Erichthonio accommodè sita est, nempe in brachio filii Vulcanii præpostero modo nati, serpentinisq; pedibus repentis, de quo aliàs. Vulcanus enim præter Brotheca omnibus ridiculo habitum, & huac genuit. Cum Marte hic Cygnus quasi inuulnerabilis pugnans, solo fulmine Iouis ab eo dirimitur, hoc est, Vulcani armis & telis, Ioui fabricatis: Pythagoras Cygni animam immortalem dixit, quia imminente morte dulcissimè canat; At in hoc fallitur. Apollini quidem ob id sacer habetur, at quia sæpè perdat ova, quibus incubat, parum utilitatis præstat. Huic ille fumus albus non absimilis est.

HYRAMVS.

Sed imperfectis relictis, an non in Sole, Luna, & Mercurio quid veritatis inest? ÆNIGMA
131.

SALOMON.

Tute scis, Princeps prudentissime, quòd materia Lapidis philosophici non existat in varietate rerum, & si in vno subiecto (quod forte nominasti) inest, non poterit esse in illi contrario: at inest illi, quod habilitatem habet, ad tincturam recipiendam. Tale est, quod in via perfectionis adhuc ambulat, nec ad eam peruenit per naturam; vbi perfectissima & imperfectissima corpora excluduntur. Quid autem perfectius auro, quid imperfectius Mercurio vulgi? Ergo hæc duo in censum non veniunt, nisi fortè per accidens. De Luna quis dubitare possit, sed immeritò. Omne enim, quod perficitur, Lunarem humiditatem superfluum ante operationem habet, post deponit. Ipsa est, quæ
N crescit,

erescit, cornua sumit, & amittit, aut potius ab eius influentia, herba Lunaria dicta: Ille est noster ignis innaturalis, qui à naturali, vt cæcus à vidente, duci debet, eò quòd via artis postulat. His adiungendus est & alius, ignis præter naturam vocatus, & Trias ignita erit absoluta.

HYRAMVS.

ENIGMA
132.
Lunæ motus intermedius inter Saturnum & Solem in sphaera subterranea obseruatur apud naturam; Hinc fortè & apud artem præsupponitur eiusmodi?

SALOMON.

Argentum nostrum est aurum nostrum, & aurum nostrum est sulphur nostrum, & æs est Mercurius noster, terra alba foliata, in quam feminandum est nostrum aurum, vt multiplicem fructum ferat agricolæ suo: Luna philosophica autem non est argentum commune, sed vegetat, vt planta, viuitque, cum vulgare sit mortuum, & non absque fœdis maculis. Mercurius philosophicus virgo est, quia nec ignem, nec marem tetigit. Est enim res, quam ignis non tetigit, vt inquit Plato apud Rosarium, à qua noster Mercurius surgit. Est Beia, & Albifica, ex loco putrido extracta & euecta in eam pulchritudinem, vt omnibus sit admirationi. Velut caput enim Medusæ in lapides omne sibi contrarium conuertit, & stupore opprimit.

HYRAMVS.

ENIGMA
133.
Quid utilitatis est in Mercuriis extractis ex corporibus tam perfectis, quam imperfectis?

SALOMON.

Multa simul complecteris, quorum quædam bona, non pauca mala. Mercurios enim ex suis corporibus extractos non reuicimus; sed pro modo extractionis & dignitatis ipsorum corporum, vnde petuntur, censemus, sine quibus ars absolui non poterit: Alij Mercurij sunt molles, & fœminei, alij duri, renitentes, & masculi, quidam currentes, quidam coagulati in formâ puluerum. Ex his eligendi optimi, boni ingenii & indolis, sanæ constitutionis, ab omni heterogeneitate purgatissimi, quibus maritus ex alio monte Hermaphroditi inuestigandus &

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 99

aus & coniungendus erit: Rebis intelligo, quod nascitur in duobus montibus Parnassi, exigua valle intermedia.

HYRAMVS.

*An non extrahitur Mercurius cum Mercurio & ENIGMA
aqua forti?* 134.

SALOMON.

Sic fanè: Vnus enim Mercurius per alium extrahitur, aqua forti utrumque soluente: Sed in his quis sit cautus, ne laboret, ut stulti, aurum & argentum corrodes cum aquis acris, eamq; solutionem vocantes, addendo aliquid Mercurij vulgi, sed ut philosophi; quorum aqua digitos non madefacit, tantum soluens, quantum ipsa coagulatur. Hæc aqua est lapis in capitulis notus post coagulationem, antequam acetum acerimum, quod aurum fecit merum spiritum.

HYRAMVS.

Mercurius ex Saturno ritè extractus an admittit coagulationem sui in aurum? ENIGMA
135.

SALOMON.

Saturni Mercurius impurus & luteus est, terrestritatis multa particeps, crudus & aquosus, ideoq; satis ponderosus, qui cum tinctura philosophica facile coagulatur, sed absque eo nequaquam, quod ad utilitatem proueniat. Non enim est sulphur fixum & rubrum in Saturno, nec illud fortè fortunà in eo per coagulationem generari est possibile, sine quo omnis coagulatio eius est frustranei laboris & finis. Non satis erit figulo seu Vulcano hominem formasse ex luto, omnibus suis externis membris expressis, ac deinde igne in lapidem comburere, quasi per ignis calorem ei sensus & motus accedat, sed oportet ei animam rationalem immittere ab extrinsecus. At hoc illi impossibile erit, cum anima rationalis non sit in hominis voluntate: Ergo nec figulus per plasticen hominem viuum producere poterit, nec vulgaris artifex ex Mercurio plumbi aurum, multò minus Tincturam auream.

N 2 HYRA-

ÆNIGMA
136.

Sed aurum cum sit æquatum in qualitatibus quatuor, ac Mercurius plumbi frigidus & humidus, hic non poterit fieri calidus & siccus, hoc est, Tinctura, antequam æquationis æquilibrium, in quo, si cessetur, aurum habebitur, pratergrediatur?

SALOMON.

Sola Natura hæc coagulandi viã vitur, & æquandi qualitates in auro; sed ne nimiam de humido absumat, longissimo tempore incedit, quod tempus artifex expectare nequit. Neque enim in omnibus ars naturam imitari potest. Hoc certum est, in Mercurium seu communem, seu Saturninam, non posse introduci qualitates siccas & calidas cum essentiali colore rubeo, nisi per tincturæ projectionem. Nemo enim potest in magno mari aquam certæ mensuræ aut ponderis calefacere, alterare, siccare, coagulare, tingere, & in digniorem statum euehere, ne aliam aquam tangat, vel alteret simul, atque ita totum mare calefaciat, siccet, & coloriet, quod nunquam perficiet. Sic nec in Mercurio quocunque aliquam partem alterabit calefaciendo, siccando, & colorando in rubrum, & reliquum intactum relinquet. Aut enim totum humidum & frigidum habebit; aut exiccatum in pulverem inutilem; non tinctum, nec tingentem, absque calore impresso, constanti & firmo, prout requiritur.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
137.

An non Mercurius vulgi, vel Saturni, vel antimoni, per aurum coagulari poterit, cum tot Chymista huic rei multum tribuant?

SALOMON.

Amalgamare licet aurum cum Mercurio vulgi, vel huic simili, & coquere, donec Mercurius suã humiditate naturali priuetur, & in Turbit (ut vocant) transeat; sed hic nulla est mutatio vel alteratio in naturã auri, nulla multiplicatio, vel augmentatio auri, vel tincturæ; sed saltem exiccatio Mercurii, quæ inutilis est, & compositum perdit,
& cor-

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 101

& corrumpit, non ad digniorem formam euehit. Et si quæ eiusmodi coagulationes leguntur, sunt tamen omnes sophistica, & illegitima, examinibus debitis non correspondentes. Ex Mercurio enim non fit sul, huius auri, nisi in vase Hermetis ex ære eiusdem, quod viridis noster Leo est, & latet in minera, quam si nominarem, inquit Rosarius, insipientes tamen non crederent. Hanc si venditores agnoscerent, non venderent tam vili pretio, nec Reges permetterent ad quenquam Philosophorum peruenire; Et sic studium philosophicum esset inane, & periret scientia, vt Petrus de Zalento inquit, cum suis fratibus.

HYRAMVS.

*Quid de tinctura volatili statuis, an ea figi possit,
nec ne?*

ÆNIGMA
138.

SALOMON.

Sunt spiritus antimoniales, qui ex igne aurum ignitum, cui misti sunt, desumptum superficie tenus tingunt, & altius colorant: sed si id iterum admoueatur igni, tinctura auolat cum spiritu, & si gefactum aliam de nouo assumit. Hi sunt artis & naturæ lus, qui nunquam ad perfectionem certam deduci poterunt. Fucus est, qui à Vulcano Soli præ-tenditur: Aut potius Daphne fugitiua, quæ Apollinis amplexum adeo formidat, vt in vegetabilem naturam, videlicet Lauream, potius transmutari optat, & obtinuerit, quam virginitate deflorari. Apollo amat hanc Daphnen, siue antimoniale tincturam: sed ex nutu Vulcani hæc abit in spheram sui regni, aërem, vbi delitescit, incognita. Anima est corporum mortuorum viuificandorum, quæ si auolet, non captatur cum falconibus, vt Arnoldus inquit; At semper meditatur fugam, cum eius motus sursum necessario fiat; qui si alteretur, vt deorsum versus centrum à superficie contingat, figitur & sistitur fugacissima volucris, & pennas amittit, quibus nimium fidit.

HYRAMVS.

*Quid oleo antimonii distillati per ascensum in Retorta
ex minera post putrefactionem in fimo attribuis?*

ÆNIGMA
139.

SALOMON.

Multum temporis, laboris, sumptus, periculi; at nihil utilitatis aut
N 3 lucri.

lucris. Habet hoc sulphur rubeum, instar oui vitellorum, in se, habet & albumen Mercuriale: suntq; qui dicant, eo sulphure cochlear argenteum immissum colorari & tingi exterius in aurum, sed colorem per ignem abigi. Sed quamuis magna arcana in hoc opere latere possunt, homini incognita; ideoq; id non parui faciendum sit; tamen cum ad hanc intentionem non inseruiat, fugiendum erit. Si quis verò illud sulphur inde separare & figere nōrit; suoque argento viuo in debitis ponderibus coniungere, venenositate omni absumptā; absque dubio habebit rem in medicina, cui vix quicquam comparari queat. An idem in aurificio præster, ab experientia discendum erit.

HYRAMVS.

ENIGMA
140.

Anne aqua gradatiua & fixatiua in hoc opere quid præstant, hoc est, an tincturam exalcent, figant, aut in argento quid auri reddant ex sua natura?

SALOMON.

Esse rudimentum tincturæ in salibus & mineralibus quibusdam, non est dubium; sed hoc ad perfectionem per artis beneficium deducere, omnino est impossibile. In sanguine humano est potentia feminis; quia hoc ex illo fit: sed ex sanguine solo velle factum viuum arte educere, naturæ contrarium est. Opus est enim sanguinis alteratione in genitalibus, & spiritus vitalis commixtione; deinde in vasis debitis conceptione, gestatione, nutritione, augmentatione, & animatione, antequam inde perfectus nascatur homo. Sic ad tincturam salium, vt vitrioli, salis petrae, armoniaci, & mineralium, vt croci Venetis, Martis, sulphuris, antimonii, & similibus, multæ operationes requiruntur, priusquam perfectionem adipiscatur, sine qua est inutilis & vana: Vnde enim in illis color rubëus purissimus? Vnde spiritualitas simul & fixitas? Vnde terreitatis remotio, & claritatis introductio? Vnde radicalis permixtio cum metallis, iisdemq; perpetua & indiuidua adhæsiō? Sanè hæc omnia in aquas fixatiuas introducere vellet, est aquam cribro haurire, & Sisyphi saxum voluere eò, vnde pronus sit lapsus.

HYRA-

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 103

HYRAMVS.

*Quid cementatio cum pulueribus (eiusdem efficaciam) ÆNIGMA
fixatiuis utilitatis promittit?* 141.

SALOMON.

Si aurum lateat in gremio argenti absconditum, prius dictæ aquæ id inde exturbant & eiciunt, & nihil in argento gignunt, cum non sint proprium, naturale agens, sed violentum, & tyrannicum, naturæ aduersum. Sic hi pulueres absument, vel deuorant argentum, & aurum intactum relinquunt in ea proportione, qua latuit in argento; & nihil in substantia argenti vel auri immutant, nisi quod vnum ab alio separent. Sic ex Rhenensi auro Vngaricum facere, separato argento, est res facilis, & possibilis, sed ita, vt rustica ex lacte segregat, non facit in lacte, butyrum.

HYRAMVS.

Quid arcani est in crocis metallorum?

ÆNIGMA
142.

SALOMON.

Crocus metallorum, si ex vero Ente & principio ortum ducat, est res, quæ artem consummat, vt Democritus apud Flamellum loquitur; at si ex alieno fonte deriuetur, plus musci limosi, quam odorati, secum trahit. Tingit quidem; sed non ingreditur, hoc est, quod sinistra dat manu, dextra recipit. Manet ante ostium Regis, & aulam non intrat, tantum abest, quod Regem Regilla exornare valeat in tempus. Quis hac Regem induat, in qua nec caput, nec pedes exprimuntur, nec quicquam aliud? Est fabulum absque aqua, & lampas sine oleo; cuius utilitas nulla est. Quid plura? Pulchrum est venenum, non metallorum, sed mortalium, quod de Venere venustisq; dici solet.

HYRAMVS.

*Quid respondendum illis, qui tincturam qua suerunt in ÆNIGMA
omnibus hisce, metallis, spiritibus, Mercuriis, aquis, oleis, 143.
salibus, prout dicta sunt, & nihil inuenientes, totam artem
damnarunt, vt impossibilem?*

SALO-

Quod Geber iisdem obiicit, quod sint puerorum instar, qui in angustis aedibus conclusi, nil imaginantur de India aut America, sed totum terrarum orbem non amplius patere, quam ipsi oculis viderint, autumant. Fateor, aliquid forsitan viderunt, aut experti sunt, quod non successit; sed non id, quod scire & experiri debuerunt. Si tot sint mineralia & metalla, quot elementa literaria, tum eorum compositio erit tam multiplex, quam literarum; ex quibus infinitæ voces componuntur à se inuicem differentes. Non mirum itaque, si quis centies mille experimenta per 60. annos aut amplius tentasset, & artem non inuenerit: quia per experimenta eam inueniri non posse dicunt Philosophi; nec per solam ratiocinationem, aut per vnam naturæ contemplationem, nec per dicta authorum solummodo, eorumq; consonantiam: sed per hæc omnia simul Diuino annuente Numine. Vnde non sequitur,

Multa expertus est, & nihil certi nouit:

Ergo nihil veritatis est in arte:

Nam ars recta est sub allegoriis, veluti nux vel amygdalum in suo cortice, & testudo in sua testa. Ad interiora eius adyta lustranda cuiuslibet est laborare; at peruenire vnus ex millibus.

HYRAMVS.

Sat à me dictum nunc opinor; Tuis igitur sententiis acquiescimus, sed ita, vt has quæstionum vices soluendarum lubentes subeamus, à te, vt respondendo, sic interrogando, indies doctiores facti.

SALOMON.

In magnis & voluisse sat est: Quid maius naturâ, eiusq; his operibus? Certè in rebus humanis nihil. Ideo sufficiat huius vestigia indagare, & per opera admiranda magistræ rerum contemplari. Nil homine dignius, quam ex humanis diuina metiri, ex creaturis Creatorum, ex liberalibus donis Largitorem, ex prouidentia æterna Deibeneuolentiam, ex factis Omnipotentiam Numinis.

ENIGMA

144.

Hermes iubet venari tincturas in lapidibus; quoniam in iis sit mansio earum: Lapidem itaq; consideremus à vobis omissos: Quis igitur Lapis, Regina, tinctura proximus est?

SABA.

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 105
S A B A.

Granatus; Namq; in igne persistit, rubēusq; est, & auri semina naturaliter in se continet: quibus proprietatibus si ingressus in metalla accedat & ponderositas, nescio quid veræ tincturæ in eo desit. Admirabilis est natura huius lapilli præ cæteris omnibus, Vapor auri in eo fixus est, & color rubēus, qui adest, tincturæ paludamentum. Natura in eo suorum armorum insignia insculpsit, suæq; plantæ vestigium reliquit: Imperatorem Divæ Memoriæ Rudolphum II. hoc medio Mercurium vulgi præcipitasse vidimus. Artificis est & coagulationem cum fixatione & ingressu illi addere, & tinctura erit perfecta. En hic est campus Martius pro tyronibus ad exercendum non tam manus, quàm ingenium; vt rimentur, an Granatus sit arti utilis, & si sic, siue non, cur, & quem ob defectum? Vt enim est Medici, corporis humani partes, venas, neruos, arterias, humores & operationes contemplari, vt sanitas & morbus discernantur, causæ cuiusque innotescant cum symptomatibus: Sic Chymici seu Philosophi naturalis est, mineras, tanquam subiecta artis, enucleare, probare, & examinare. Sic enim Morienus, *Similiter scias, inquit, maior radix huius operis est in inquisitione specierum, quæ sunt meliores ad hoc magisterium: Nam vnaquaq; minera multorum est generum.*

SALOMON.

Estne adhuc alius lapis tincturam præ se ferens?

ENIGMA
145.

S A B A.

Est, nempe vena argenti rudis sanguinea, quam *Rodgilsditz* vocant. Hæc licet sit valde rubea, in igne tamen rubedinem illam amittit, & parit argentum albissimum. Rubedo autem illa est in sulphure, ideo separatur. Quod si argento viuo communicari posset, foret tinctura, quæ quæritur. Accipiatur itaque hæc minera, & sulphur illud rubēum coquatur, donec album ab eo coloretur, & tota compositio rubea fiat instar croci. Prius tamen, quàm hoc opus incipiat, accerimè examinetur, rationibus quibuscunque pro & contra adductis, & veritas patefiet. Estq; hæc altera quasi materia ingeniis docilibus excutienda relicta: quibus tamen nolumus sophistis alios decipiendi ansam præbere.

○

SALO-

ÆNIGMA
146.

Quid censes de lapide Lazuli?

SABA.

Et ille medicinalis est, ex auro deducens suam dignitatem; quod aliquando visibiliter in eo hospitatur. Cæli colorem in igne durabilem in se continet, qui per artificium inde separatur; ad cuius exemplum fortè liceret & rubëum colorem ex suo continente extrahere. Color ultramarinus vocatur, quia ultra mare peteretur Venetiis, vel ex Hispania, Indiisve. Argenti idem color est in profundo; vnde & hunc argentëum fixum quis existimare posset, & ad rubëum deducibilem, si modò ingressum in metalla haberet.

SALOMON.

ÆNIGMA
147.

*Quomodo extrahitur lapidis Lazuli color ex sua
minera?*

SABA.

Lapidis dicti optimè colorati, puri, libra vna, plus vel minus contetur in tenuissimum puluerem, in Porphyrio cum aqua clara; exiccatur pulvis, & teritur, donec alcohol fiat: deinde accipiuntur picis Græcæ vnciæ tres, resinæ pini vnciæ quatuor, mastiches vnciæ tres, thuris vnciæ tres, olei oliuarum vnciæ duæ; In patellam vitream ponatur primò oleum, cui calido addantur resina, post pix, deinde thur, postremò mastix: moueantur bene & alteri scutellæ infundantur, & bulliant parum: Lapidis puluerem siccum pone in vasculum, cui affundas hoc unguentum paulatim, mouendo spatula, vt bona fiat mixtio: Relinque sic hanc mixturam per diem, ex qua deinde color sic segregatur: Affunde aquam bullientem supra pastam, & moue, refrigeratam effunde, & serua; aliamq; aquam affunde, idq; toties, donec aqua non amplius tingatur; Fac vt aqua abeat, & color cæruleus erit in fundo; quem aqua tartari purgare poteris, si opus sit.

SALOMON.

ÆNIGMA
148.

*Est igitur unguentum & pinguedo oleosa, qua extrahit
tincturam cæruleam ex suis corporibus, eamq; com-
mendat.*

mendat aqua pluuiæ seu clara seruandam; Quid si hoc modo in opere philosophico procedatur?

S A B A.

Non abs re forer; quia oleosa penetrant in profundum, coloresq; dant & accipiunt constantius, quàm aquosa. Sunt præterea hic attractio, calefacientia, & retinentia seu astringentia, quæ veluti per manus colorem dictum ad se trahunt, attractum seruant, donec aqua bulliens eum sequestret. Ita in lapide philosophico, quàm primum interius redactum fuerit exterius, & vice versâ, hoc est, cum purpureo ornatur colore, hic in vnguento, quod est anima, congregatur, & per aquam nubium seu instrumentalem visui humano manifestatur.

SALOMON.

Cur animam lapidis vocas vnguentum?

ÆNIGMA

149.

S A B A.

Hæc Hermetis sunt verba, & Philosophorum plerorumque: sic enim Lullius in Codicill. cap. 11. *Quia hoc, inquit, oleum est tinctura, aurum, & anima, ac Philosophorum vnguentum, quo totum perficitur magisterium.* Et eod. lib. cap. 54. *Anima enim sunt fermenta, olea, vnguenta, aurum, & argentum nostrum.* Arnold. in Ros. lib. 2. cap. 9. *Aër sanè est oleum, & tinctura, & aurum, & anima Philosophorum, & vnguentum, quo totum perficitur magisterium.* Sic Riplexus port. 6. *Atq; hic medius aër, quem oleum vel aquam dicimus, nostrum ignem, nostrum vnguentum, nostrum spiritum, nostrum lapidem, in qua re sola fundata est omnis nostra sapientia.* Et addit: *Nunquam solus exit, nec intrat per ignem; sed aqua quamprimum eum educit, ac postè introducit, vt aqua, qua ab aqua nunquam separatur, & sic potèst aqua solum nostram aquam mouere, qui motus causatur mortem simul & vitam, & aqua naturaliter aqua adheret sine vlla repugnantia ac contentione.* Vnde apparet, Philosophos vnguento & aquâ vt ad separationem suæ tincturæ, hoc est, animâ lapidis & spiritui.

SALOMON.

Cur hæc pars lapidis appellatur vnguentum?

ÆNIGMA

150.

S A B A.

Quia inungit partes terreas & siccas lapidis, easq; in igne fluxiles

O 2

red-

reddit, ita vt in metalla facile ingredientur. Eodem modo dicitur quoque aër & olëum; quia oleosa sunt aëria, & humectantia, seq; in poros corporis profundos insinuantia. Sed Philosophorum olea non sunt flammantia, aut combustibilia, vt vulgaria, à quibus hâc quoque notâ differunt.

SALOMON.

Quod est proprium nomen lapidis?

ÆNIGMA
151.

SABA.

Lapis vel Apis est; Lapis, quia duram materiam obtinet, per quam virtutem suam effundit veluti aurum per lapides durissimos suas venulas. Apis, quia Apidem Ægyptium suâ formâ repræsentat. Sonat autem Apis Ægyptiis bouem, sub cuius figura Osiridem coluerunt, dicentes, Osiridis animam in hunc bouem migrasse, qui corniculatam Lunam albam, aliàs toto corpore niger, in fronte vel alterutro latere gestauit. Materia enim philosophica, quæ per Apim exprimitur, non est Lunæ crescentis expers, in quam anima Osiridis continuâ serie migrat, hoc est, anima corporalis, vt vult Artephius, ligatur cum animâ spirituali, in propagatione tincturæ. Qui Apidem non agnoscit, lapidem amplectatur, & sufficit illi. Aliud nomen dare nequeo, cum habeat omnia in se nomina, omniumq; rerum similitudines.

SALOMON.

ÆNIGMA
152.

Sed ne extra mineralia euagemur; Quis est pater lapidis, & quis auus?

SABA.

Saturnus auus, Chiron tutor, Vulcanus præceptor, & Iupiter pater; quamuis alii ei tres patres assignent, vt alteri Orioni, Phæbum, hoc est, Solem cæli, Mercurium & Vulcanum, hoc est, artificem ingeniosum, & ignem. Quocunque modo accipiatur, vna res est; de qua Lullius; *Noster insans, inquit, habet duos patres, & duas matres: vbi Vulcanum quoque intelligit; quia addit: Et quia ipse charè nutritus est extotâ substantia in igne, propter quod nunquam moritur.*

SALO-

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. 109
SALOMON.

Jupiter multorum filiorum pater est: at tu forte Dionysium intelligis? ÆNIGMA 153.

SABA.

Eum ipsum, & quemuis alium. Sunt enim re vnum & idem, nec nisi nominibus & attributis allegoricis differunt. Propriissimè vocatur Mercurius, vel Mars, vel Apollo, vel Pollux, & sic de aliis intelligèdo.

SALOMON.

Tibi, Hyrame, nunc obstrepam meis quæstiunculis, cum Regina mihi satis colloquij intercessit hac vice: *Ex te quero, Num plus fidendum mineris, quam metallis, perfectis, quam imperfectis, corporibus, quam spiritibus, aut contra?* ÆNIGMA 154.

HYRAMVS.

Tria sunt hîc primò proposita enodatu difficilima. Enitar tamen vt possum singulis satisfacere. Si metalla in suis venis quandam vim astralem, formatiuam, ac spirituofam habent, qua proueniunt, & quasi vegetantur, augmentatione sui cordis, seu grani perfecti; tum mineræ sunt præferendæ metallis fufis, & in igne emaciatis, eoq; spiritu priuatis. Sin secus; & hæc illis anteferentur. Verùm enim verò nihil in hac sublunari regione aëris eo spiritu destituitur; sed quælibet res formata eo imprægnatur; Inprimis metallicæ venæ seu mineræ, quæ vt suas formas & species distinctas habent, & in tenebris illis agnoscunt; ita vim quandam mouentem seu spiritum mineralem ab astris descendente possident, quâ alterantur, & ad motum physicum incitantur. Animam propriè dictam vegetabilem, aut sensitiuam non intelligimus; sed id, quod alterationis in mineris principium est. Quod nisi esset, nulla alteratio aut mutatio sequeretur, nulla conuersio imperfecti in perfectius, nullumq; grani incrementum: sed quòd hæc fiant, indubitatum est ab experientia metallicorum opificum, qui venas eas scrutantur, excindunt, in lucem proferunt, liquefaciunt, & in sua metalla redigunt. Mineras itaque prætulero metallis fufis non iniuriâ. Ad secundum dicendum, ad imperfecta plerosque respexisse authores, sed cum perfectis naturaliter fermentata. Si copia, vilitas,

nigredo materiæ consideretur, si facilis alteratio, solutio, & coagulatio operationum; si naturæ cursus, vestigia, & series: Hæc omnia & singula ad imperfecta declinant. De perfectis sæpè conueniunt, sed ibi plerumque suum proprium aurum & argentum intelligunt, non commune. Calculum itaque imperfectis concedo; sed non omnibus, quem vni debeo. Ad tertium refero, quòd spiritus non coagulandi sint absque corporibus, nec corpora soluenda absque spiritibus; & quòd vnum alterum emendet & corrigat, veluti manus manum lauat. Corpus absque spiritibus quodcunque mortuum est; & spiritus absque corpore, instabilis, fugitiuus, & vagus. Vinciantur simul per Vulcanum, & perpetuò vnà habitabunt, vt vna res, cum corpus in spiritum, & spiritus in corpus transferit. At non omnis spiritus omni corpori conuenit. Iungendum est genus cum genere, & species cum sua specie. Figitur enim, vt Riplæus testatur, omnis spiritus cum calcibus sui generis.

SALOMON.

ÆNIGMA

355.

Quid de reductione metallorum in primam suam materiam statuis, an illa sit superflua, an necessaria?

HYRAMVS.

Reductio in primam materiam subiecti philosophici sic intelligitur, quòd illud compositum retexendum sit eò vsque, donec ad fuerit illud, in quo primum natura operari incepit, idq; in eam formam, licet imperfectam, quam habet, redegit, idq; fit per solutionem in argentum viuum per argentum viuum, multas ob causas: Primò, vt fiat destructio prioris formæ, atque sic digniorem formam acquirere possit; quàm diu enim eà formà, quam habet illud subiectum, præditum est, alterius nobilioris non est capax, aut appetens: Exempli gratiâ, Accedo ex vnâ viâ Regiâ in triuium, seu tres vias, ex quibus vnâ viam eligo ad læuam tendentem, quam prosequor. Eodem modo subiectum philosophicum fuit prius quasi in viâ Regiâ, seu materiâ primâ, ex quâ progressum est ad formam certam versus læuam. In hoc statu inuenimus hoc subiectum; sed illud iterum retrò ad viam Regiam redigendum erit ad suam materiam primam, in qua cum fuerit, alia via formæ eligenda est, nempe ad dextram, vt Tinctura inde fiat quod

TERTIA DIES: DE TERRÆ FOSSILIB. III

quod viliori vsui mancipatum erat: Secundò, per reductionem in materiam primam metalla purgantur & lauantur à sordibus originalibus & terrestreitate sulphuris immundi: Tertio, vt fiat vniuersalis & per minima mixtio in forma aquæ, non pulueris super ignem. Quæ enim sic miscentur, non facile disunguntur, cum aqua aquam complectatur, & proximus proximum suum non dimittat. Ex quibus constat, nihil fieri posse in hac arte, absque præmissâ illâ omnibus decantatâ in primam materiam reductione.

2.

3.

SALOMON.

Quomodo retexi possunt metalla?

ENIGMA

156.

HYRAMVS.

Eodem modo, quo Augustus Cæsar Romam reliquit marmoream, quam lateritiam & ligneam repererat. Tecta & parietes destruuntur, & super fundamento eodem ex digniori materia, nempe marmorea, ædificantur ædes de nouo: Sic enim Author Auroræ, c. 20. Separantur, inquit, elementa, terra scilicet, aqua, aër, & ignis: Terra ibidem relinquitur, vt alia tria elementa in eâ valeant radicari; si ipsa non esset, elementa fundamentum non haberent, super ædificandum domum nouam thesaurariam. Destructioni inseruire dicitur calcinatio & solutio, constructioni alia operationes.

SALOMON.

Quousque retexenda sunt, an vsque ad elementa simplicia, an amplius ad materiam primam nudatam ab omni forma?

ENIGMA

157.

HYRAMVS.

Ad elementa non opus est regredi; tum enim totum compositum destrueretur, quod fieri non debet: sed ad elementata corpora redire sufficit. Multò minùs ad materiam nudam recurrendum erit: quia hæc nec inuenitur, nec quæritur. Nullum enim corpus adeo destrui potest, vt omni formâ orbetur. Materia prima, vt meretrix, vnâ formam dimittit, & alteram captat, sed non priùs illam, quàm hanc. Regressus
nostri

nostri subiecti fit saltem vno saltu; nec opus est plurib. cancrinis meatibus. Forma ipsi quædam manet; sed non prior, à qua denominatione habebat; verum rudior & incultior, mutabilitati obnoxia, instar ceræ, vt flecti possit, quo debet: Remanent in eo qualitates pristinae, at diligatæ, facibus separatis. Ita cibus fit chylus, post chymus, hinc semen genitale, post embryo, denique homo per multas digestiones, alterationes, maturaciones, & transmutationes. In singulis hisce mutationibus singulas formas habet; sed vltima est omnium perfectissima, & videntur præcedentes omnes huic inseruire tanquam dominae.

SALOMON.

ÆNIGMA
158.

Quæ est mens Basilii Valentini in descriptione eius primæ materiae Lapidis philosophici?

HYRAMVS.

Ipse de lapide vilis pretij dicit, quod volatilis ex eo extrahatur ignis. Id enim verum est, quia omne, quod non est de essentia eius, auolat, aut comburitur: Ipsumq; refert lapidem componi ex diuersis coloribus, nempe ex seruo rubeo, & odorifera eius sorore. Lapis est, & non lapis; illud, quia teritur; hoc, quia funditur. In eo solo operatur natura, & non in alio. Natura itaque operationes suas nondum in eo absoluit, sed quasi in medio earum cursu est. Ex hoc lapide distillatione nota aqua clarissima elicitur, quæ Regem, patrem, seu senem suffocat, eò vsque, donec ipsi restituatur anima; & mater volatilis ipsi in regno adæquetur. Quod enim est superius, est sicut illud, quod est inferius, & ascendens habet naturam descendens. Eadem igitur Basilii est intentio, quamuis alijs vtatur terminis.

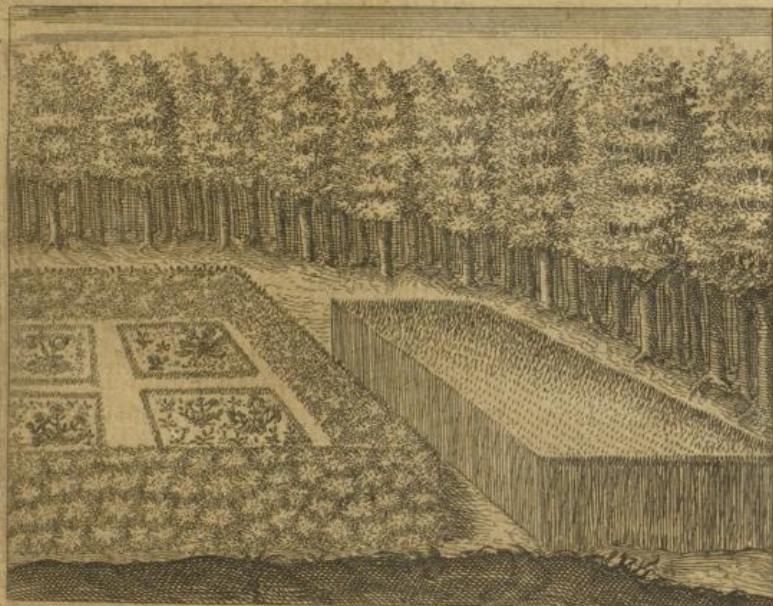
SALOMON.

Cessabimus nunc, si placet, ab hac Fossilium inquisitione, & crastino die ad Vegetabilium classem accedamus, in quibus à Cedro ad Rutam murariam, à summo ad infimum, quoad Ænigmatica nostræ tractationi sufficiat, discurremus, agnoscentes, vel ex minimo flosculo Dei Optimi Maximi omnipotentiam, vt Poëta Christianus verè canit:

Præsentemq; refert vna vel herba DEVM.

SEPTI-

SEPTIMANÆ PHI-
LOSOPHICÆ
Quarta Dies:
DE VEGETABILIBVS.

SALOMON.

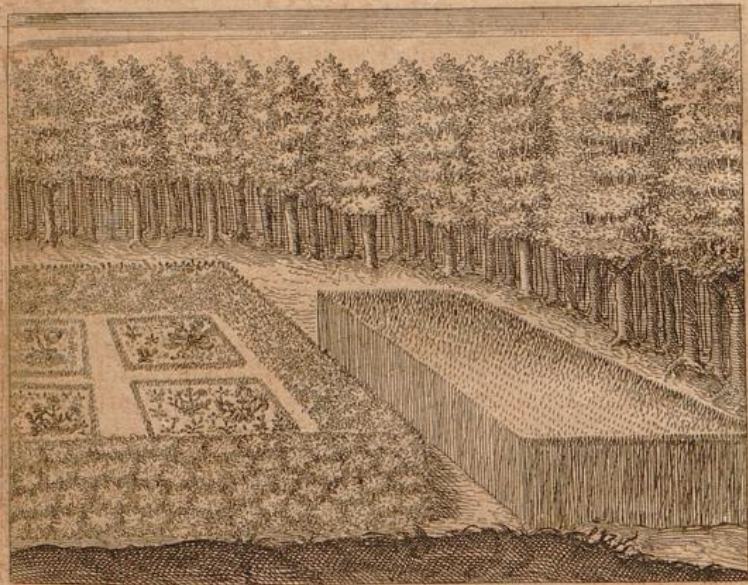
QUARTA nobis lectio in hoc magni Mundi libro nunc
impendet quarto hoc die in quarta pagina. Hanc disca-
mus, lustremus, & diligenti curâ peruoluamus. Si enim
pueris in suis tabellis conuenit, vt occupentur circa pri-
mas literaturas: tum multò magis nobis, vt circa maio-
ris

P

ris

SEPTIMANÆ PHI-
LOSOPHICÆ

Quarta Dies:
DE VEGETABILIBVS.

SALOMON.

QUARTA nobis lectio in hoc magni Mundi libro nunc
impendet quarto hoc die in quarta pagina. Hanc disca-
mus, lustremus, & diligenti curâ peruoluamus. Si enim
pueris in suis tabellis conuenit, vt occupentur circa pri-
mas literaturas: tum multò magis nobis, vt circa maio-

P

ris

ris mundi apices, lineas & figuras reales, quales sunt omnes visibiles
 creaturae, contemplandas & agnoscendas versemus, vtile, honorifi-
 cum, & necessarium erit. Quid Antonium Eremitam indies eruditio-
 rem reddidit? Non liber manuscriptus, aut bibliotheca copiosa, quā
 caruit; sed sola contemplatio Mundi, seu Naturæ, eiusq; variarum
 partium secundum causarum genera inquisitio. Ternas in hoc pagi-
 nas absolvimus, non pro rerum dignitate, quæ potius Angelicum
 eloquium, quàm balbutiem humanam postulant; sed pro talenti no-
 stratione, & mentis sinceritate, ut poruimus. Nunc Herbarum vi-
 res & diuersitates percurrendo inuestigabimus, quatenus his Philo-
 sophia nostra ad suam intentionem vitur. Non enim Herbarium in-
 stituere est nostræ voluntatis, aut huiusce loci, actemporis. Scripse-
 runt & ediderunt de his sua opera prægrandia viii excellentissimi
 diuersis linguis, & nationibus, tam copiosè & absolutè, ut hanc tra-
 ctandi materiam satis illustratam omnibus sequentibus præripuerint.
 Angusta diei vnius meta est, quæ non longos admittit discursus, La-
 conismo contenta & succincta rerum breuitate. Nec verò Asiatica
 dicendi vbertate opus est, cum natura per res ipsas loquatur, hoc est,
 per plantas & vegetabilia, & hæc, tanquam hieroglyphicas solo im-
 pinxerit literas; non ut eas solum modò pedibus conculcemus; sed &
 ingenio perreptemus, scrutemur, & ediscamus. Magni libri hæc ma-
 gna est lectio, non iumentis, aut pecudibus, sed nobis rationalibus
 commendata. Si brassicam solam Cato integro libro tractauit, & qui-
 dam in formicis, alij in apibus solis contemplandis consenuerunt:
 quid accidet nobis, qui totum hoc Mundi Theatrum, continens cum
 contentis, perlustrandum assumpsimus, idq; in vna septimana, siue
 paucis horis. Qui circumauiant terrenum orbem rectori ductu,
 biennium & semestre ad minimum postulant; Ad tot & tanta verò
 orbis arcana enucleanda ex suis causis, huius vitæ breuitas vix suffice-
 ret, nisi saltem summa rerum capita perstringere aut libare nobis foret
 in proposito.

Vegetabi-
 lium di-
 uisio.

Vegetabiliū
 prioris ge-
 neris na-
 tura.

Vegetabilium autem duplex omnino est differentia: Alia enim or-
 dinario naturæ processu ex semine suæ speciei oriuntur; Alia ex sola
 putrefactione, nullo præcedente corporeo spermate.

Est autem illorum semen simul agens & patiens, hoc est, Herma-
 phroditici generis, aut potius in semine eorum est vis formatiua, pri-
 mò mo-

QUARTA DIES: DE VEGETABILIBVS. 115

inò mouens & actiua, nec non materia, motum recipiens & passiuā,
 vnde plantæ cuiuslibet radicales partes generantur. Habet præterea
 semen, veluti ouum, suum corticem & tegumentum, cui includitur, &
 ad plantationem vsq; virtute integrâ conseruatur. Tum si in bonam
 terram, hoc est, bene lætificatam à Stercurio illo Deo, spargatur, cuius-
 cunq; speciei fuerit, crescere incipit hoc modo: In terra pingui & ster- Modus in-
 corata est acredo quædã nitalis seu salis petræ, quæ si soluatur in aquâ crescendi.
 pluuiâ vel nubium, & semē terræ sit injectum, penetratur ab hac aquâ
 nitrosâ, & intumescit, eò vsque, donec cortex rimam ducat, & franga-
 tur: Deinde magis magisq; intumescens, veluti pullus ex oui cortice,
 sic ex suo putamine egreditur, non motu sensibili, locali tamē & phy-
 sico: Sic glâdes quernæ, fabæ, pisa, amygdala, pruna, cerasa, & reliqua
 vegetabilia omnia ortus sui initium sumunt; quorū quò duriora erunt
 putamina, eò longius tempus requiritur, antequam iis apertis & hian-
 tibus femina exeant; quò molliora, eò breuius: Terra autem suo gre-
 mio illis vterū genitalem præbet, tanquam inmediate mater omnium
 vegetabilium: vnde quando femina terræ mandata, intumescencia,
 nudantur suo cortice, ex parte vel totaliter, fit conceptio eorum & nō
 prius. Quod si præ duritie cortices rumpi nequeant, aut aliàs ratione
 defectus pluuiæ, aut simi:rum nec illius conceptus continget. Quo fa-
 cto, incipit natura operari cum vegetabili, velut animali. Primū mem- Membrum
 brum seu viscus, quod in animali formatur, præsertim in homine, est primum,
 epar, cum venulis suis ac vmbilico fœtus epati inserto. Hæ venæ sunt quod in a-
 manus epati, quibus illud attrahit sanguinem ex vtero materno, seu nimali, &
 acetabulis. In homine autem hæc vis formatiua est in semine masculi- præsertim
 no, quod incipit hunc motum; materia patiens in fœminino crudiori, homine
 nec non sanguine affluente. Post epar, cor primò formati traditur, vni- formatur.
 ca domus & officina virtutis formantis, vegetabilis in homine. Ex cor-
 de reliqua viscera & membra vitam & motum accipiunt. Simili mo-
 do semen plantæ in terræ matrice radículas, quasi venulas mesera- Plantarum
 cas & manum, acquirit, seu radicem epati assimilatam; Deinde ger- generatio.
 men, veluti cor, quod paulò supra radicem existit, & in arboribus
 truncus vocatur: ex hoc rami & frondes reliquæ oriuntur. Vnde Vegetabilia
 non immeritò *vegetabilia*, vt sunt arbores, *inuersa animalia* (absque dicuntur
 sensu & motu tamen) à quibusdam dicuntur, quo ad nutritio- in uersa ani-
 nem. Animalibus os superius, epar in medio corporis est; Plantis malia.

inferius vtrumq; , quæ suo alimento semper sunt affixæ, vt tam noctu, quàm interdiu fruantur rore cœli & pinguedine terræ. Illarum incrementum per nutritionem hac ratione videtur contingere: Cortice seminis vegetabilis rupto, ac conceptione ita factâ, ex imo terræ per poros aura quædam seu vapor euaporat, qui attingens fibras & venulas radicum, ab illis attrahitur, & veluti sitientibus imbibitur, non sine puluisculis terræ qui cum vapore ascendunt. Vapor hic subhumidus per meatus angustos penetrat, & vnâ cum terræ substantiâ, sibi associatâ, se per omnes dimensiones plantæ extendit, in qua à frigore aëris circumstantis congelatur, & in aquæ seu succi densitatem redit. Quo modo cum natura successiue vratur, hinc planta in altum crescit, & in latera dilatatatur, eo vsque, donec ad iustum agmen peruenerit, in qua quiescit. Terra & aqua sunt vegetabilium parentes, nutricesque, quemadmodum & nutrimenta; sed aqua in aërem transit, & aër terram secum assumit, vt simul ascendant, deinde reuertitur in aquam, & aqua in terra coagulatur. Aër itaque cibus est plantarum, & potus, hoc est, lac & puls, sine quo crescere nequeunt, tam intrinsece, quàm extrinsece. In aëre plantæ vegetant, & augmentantur: Aër in pluuiam resolutus humectat terram, & ex ea pinguedinem colligit, quam pluuiam iterum aëria reddita ministrat, vt dictum, plantæ, donec illa folia, flores & fructus producat, singulis annis, quibus ad has vices natura reuertitur. Non autem negandum est, vires quasdam occultas ab astris cuique speciei plantarum affluere, quarum beneficio illæ variis & certis medeantur morbis, quasi ex proprietate naturæ; sed has virtutes, vt & stellarum, indagare, supra humanitatem videtur. Nihilominus fuere nonnulli, qui id conati sunt, sed diuersa ratione. Alij enim à solâ experienciâ singularum herbarum proprietates agnosci volunt. Alij ex caractere simplici vegetabili à natura impresso ad similitudinem alicuius partis humani corporis, morbi, vel humoris. Quidam omnia vegetabilia in 12. classes vel 7. genera diuidunt, iuxta Planetarum vel signorum Zodiaci numerum & naturam præsuppositam. Quidam, iiq; frequentiores, secundum calidum, frigidum, humidum, & siccum ea distinguunt, tanquam primas elementorum qualitates, ex quibus deinde secundas & tertias qualitates ratione deducunt. Verum in his omnibus innumera dubia & incertitudines occurrunt, de quibus in huius vitæ obscuritate vix veritatis lucem attingere vel videre possumus.

Vegetabilium parentes.

Cibus & potus plantarum.

Astrorum vires occultæ.

mus. Sed tentanda via est, & iactanda alea, vt in hoc quoque Naturæ campo victores euadamus, vnde Creatori gloria, & homini non nihil vtilitatis accedat. Diuidemus autem nostras Deambulationes Philosophicas in quatuor differentias, nempe Horti, Agri, Prati, & Arborei: De Horti muneribus, tu Regina; de Agri, tu Hyrame, mihi quæstiones mouebitis: ego vobis de reliquis, Prato, & Arboreto.

Diuisio huius operis.

S A B A, Quæstiones de Horto proponens.

Horti simul iucunditati & vtilitati, sanitatiq; vitæ humanæ inseruiunt, quæ absque illis semimortua videtur. Quid enim homo absque fanitate? Qui commendatior factus est à fratre sorori, hoc est, à morbo morti. Quid absq; bono vtili? Ciuilitate sepultus: Quid absq; iucunditate, molestiis & curis intermixta? Scena absq; risu, vel cæna absq; cibo. Homo enim ad suæ vitæ sustentationem his omnibus eget; quæ hortis referuntur accepta. Epicurus omnium primus Athenis intra mœnia hortos instituit, in quibus vixit, & scholam habuit, contentus naturæ donis hortensibus, malè audiens à Peripateticis, quòd negligens honoris, in hortis sese abdiderit, vitamq; absque dolore, cum iucunditate actam, pro summo bono hominis pronuntiârît. At rectè intellectus fortè excusari poterit Author in illis. Hominis enim finis & summum bonum est reuera voluptas æterna, non corporis, libidinis, aut gulæ, sed animæ mentisque, quæ Deo adhærens vnicè omnis gaudij, lætitiæ, & voluptatis fit particeps, ad quam quoque condita est. Qui de corpore hoc intelligit, verè Epicuri est de grege porcus, habens animam pro sale sibi datam, vt alter Grillus. Alcinoi quoque Phœacum Regis celebrantur horti, vt feriles, & biferi; sic & Adonidis, & Semiramidis in Assyria pensiles, nec non Hesperidum, qui aurea dedere mala. De Herbis & Flosculis hortorum differere nostra est intentio. *En primo aspectu Rosa, ianua præfecta apparet, quæ cum sit armata, vt Pallas, & pulchra, vt Venus, à Gratis in delitiis habetur: Formosa est, nec minus casta; morigera, nec minus violenta, si non bene tractetur: Suis*

De Horto.

Epicurus

rectè intellectus, excusatur.

Rosa.

ÆNIGMA

159.

P 3 Spino

spinosos sese clausit, ne à pueris & stultis impunè raperetur in manipulos. An non hæc locum habet apud Philosophos?

SALOMON.

Philosophi tot Rosarios sibi condiderunt, vt numerus eorum incertus sit. Habent enim magnum, minorem, abbreviatum, Toletanum, & plures alios, non aliam ob causam, quam quòd Rosa albæ & rubæ in iis creuerint, & aliis ad odorandum oblatae sint. Qui Rosas hortenses donant aliis, non nihil dedisse ex natura munusculis censentur: Multò magis authores illi, qui tot Rosarios nobis reliquerunt, Rosas fertiles & plenos, donaria reliquisse mundo existimandi sunt. Alia Roseta nonnunquam casu quodam pereunt; Philosophica permanent, donec fuerint homines, qui odoratu ingenij non destituuntur ex nimia Coryzâ.

SABA.

ÆNIGMA
160.

Quas ob causas Rosa vegetabilis assimilatur minerali & philosophica?

SALOMON.

Rosa vegetabilis & philosophica.

Ex sunt diuersæ: Primò, ob colorem album & rubeum vtriq; Rosa vegetabili & philosophica communem; vtq; purpurea pretiosior habetur candidis; sic rubra tinctura albâ, vel aurum argento: Secundò, vt Rosa vegetat, sic lapis vegetabilis crescere dicitur, quia vim habeat in se alterationis, quasi nutritionis, augmentationis, & propagationis: Tertio, Rosa rubra habet flauos cyrros & calicem viridem, semina intus villosa: lidem colores in Rosa minerali obseruantur; in hac enim viridis Leo præcipuum est continens; contenta sunt spermata viscosa & aspera, capilli flauis caput exornant, cum scilicet proiectio facta est in metalla, rum flauescunt: Quarto, Rosa sensibus & cerebro hominis accepta est, propter suauitatem odoris, pulchritudinem, & salubritatem: ita & Rosa philosophica omnes sensus exhilarat, cor reficit, cerebrum corroborat, & innumera alia præstat, de quibus videantur Philosophorum libri.

SABA.

SABA.

*An partus Rosæ virgineus tinctura quoque assis
milatur?*

ÆNIGMA
161.

SALOMON.

Ferè in omnibus: Ut enim rosaceus fœtus vertice suo rumpit matriculam, in qua continetur, & recreatur nocturno rore, & diurno Solis calore; sic philosophicus in sanguine proprio coalescit, donec in lucem nascatur, & perfectus sit. Vulcanus illi calorem ministrat, & Iuno pluuiam, quam annuntiat per Irin variorum colorum, Ros vtrique rosæ amicus est, & calor necessarius, quorum si quid defuerit, abortus sequitur, & fœtus moritur in partu: aliter prodibit in lucem purpureus, succi plenus, & viuus.

SABA.

*Qua causa est albedinis & rubedinis in una
specie rosæ?*

ÆNIGMA
162.

SALOMON.

Quæstio hæc vulgaris est, at solutionis Philosopho non indignæ: Colores substantiarum velle deducere ex qualitatibus elementorum primis aut secundis, frustraneus labor est, qui fundamento innititur lubrico: Nulla enim hæc videtur correspondens, nulla proportio. In pomis rubedo externa maturitatem plerumque, & ad Solis radios coctionem denotat: quia cuiusque pomi latus Soli meridiano expositum rubescit, reliqua non item. Ita de visis & aliis fructibus iudicandum. Sol itaque rubedinem in his operatur actuali suo calore mirabiliter; non quòd propterea dicendum sit, omnia rubea esse calida, aut matura, magis cocta, quam alba, quia contrarium sæpe inueniatur verum. Sunt poma quoque acida & immatura, aliquando etiam rubra, & fructus alij manifestè frigidi, vt fraga, cerasa, & eiusmodi alia. Sic Rosa Ephemera statim rubet, nec expectat maturationem vltiorem. Quomodo cumque sit, à Sole tamen cœlesti hanc rubedinem dictis vegetabilibus imprimi, non est dubium, absque vlla mixtionis Elementorum considera-

Obiectio.

Responsio.

deratione præsupposita. Est autem rosæ rubedo accidens separabile hærens in tenuissima substantiæ eius parte; vnde per aquam calidam facilimè Tinctura Rosæ extrahitur pro syrups & aliis medicinis: Extractum illud terrea corpuscula igni mixta in aqua abscondit, in quibus propriè color ille rubeus, tanquam in subiecto hæreat; Euanescente verò igne ex terrâ illâ rarissimâ, tanquam ex fomite non idoneo, color rosæ rubeus extractus perit, subiecto proprio destitutus.

S A B A.

ÆNIGMA
163.

Quæ causa est, cur spiritus vitrioli tinctura vel decoctio rosarum rubearum in paucis guttis admixtus, rubedinem eius exaltet, augeat, & diu illasam conseruet?

SALOMON.

Pulchra est hæc quæstio, & explicari dignissima. Diximus rubedinem rosæ esse in fragili subiecto seu rarâ substantiâ terrea igni mixtâ, idq; verum esse & hoc testatur, quòd spiritu astringente cum apertione, seu aperiente cum astrictione densior & corpulentior reddatur, & cum igneo elemento arctius connectatur, ne vnum relinquat aliud: vnde necessum est condensatâ substantiâ & accidens condensari, & sic colorem rubeum augeri. Quod autem vitriolatus spiritus præstat in rubeo rosæ colore, idem in aliis substantiis coloratis & coloribus efficit. Hinc à tinctoribus imprimis expetitur, & coloribus eorum permiscetur.

S A B A.

ÆNIGMA
164.

Cur aqua fortis capita rosarum rubearum recentium muria conditarum, pallentium etiam in hyeme, optimo rubore tingit & imbuit, vt coronariis mulierculis notum est?

SALOMON.

Eadem est causa, quam modò dixi; quia pallor rosæ accidit etiam muria conditæ ex raritate elementorum dictorum, quæ roborantur & confirmantur ab aquâ duplici ratione; tum quia ex vitriolo est composita; tum quia calore potentiali adeo prædita est, vt frigida

rosæ

QUARTA DIES: DE VEGETABILIBVS. 123

rosæ corpuscula mox calefaciat, & rubedinem eius ex centro ad superficiem eliciat, cum sit ex attrahentibus fortissimis.

SABA.

Verum cur rosa rubea etiam in frutice manens fumo sulphuris vulgaris vertitur in albam, aut saltem distincta eius folia, quæ fumus attigerit? ÆNIGMA 165.

SALOMON.

Vt Mercurius Mercurio, ignis igne, & frigus frigore elicitur, sic accidens à calore Solis rosæ impressum, vel etiam elementum rosæ igneum à fumo sulphuris calidi & sicci, hoc est, ignei, extrahitur, & cum fumo euanescit, atque sic rosa, vel eius partes fiunt albæ. Fumus enim sulphuræus penetrat rosam absque constrictione, & postea auolat, & sic assumit id, quod sibi est maximè simile, suisq; alis in aërem exponit.

SABA.

Quid antiquiores de rosa rubedine senserunt?

ÆNIGMA
166.

SALOMON.

Rosas prius albas sanguine Veneris tinctas esse rubras, videlicet, dum illa ex rosæto profiliret Adonidi ab Apro vulnerato opem latura, At hæc sunt omnino allegorica, & de rosis philosophicis intelligi debent, ut alibi latius exposuimus.

SABA.

Rosa itaq; relicta, ad Lilium transeamus; An non hoc conuenit Philosophiæ? ÆNIGMA 167.

SALOMON.

Nihil magis; Nam & hoc album, & auræi, nec non rubri coloris est. Est aliud, quod Conuallium dicitur, & aliud, Lilium inter spinas appellatum. Huic Philosophorum opus persimile est. Illud tutum est ab insidiis prætereuntium, propter vallum & munimentum spinarum: Hoc à lasciuia cerdonum luxuriantium, & otiosorum, defenditur sepimento variorum terminorum, & allegoriarum. Imò, ut ipsi flores liliacei spinis circumsepti alienis, non propriis, nascuntur in lucem: sic

Q

& fæ-

& fetus philosophicus, dum prodit, ab heterogeneis admixtis, quæ ad eius naturam non spectant, separatur, & purus oritur.

S A B A.

ENIGMA
168.

An non huc spectant flores Virgiliano enigmate testati? videlicet:

Virgil.
Eclog. 3.

*Dic, quibus in terris inscripti nomina Regum
Næcantur flores, & Phyllida solus habeto.*

SALOMON.

Lilium est cæruleum, siue Iris, de qua vult (vt videtur) intelligi. In eum enim florem Ajax, qui se ad Troiam insanus interemit, conuersus traditur, dum modo quis fidem historię adhibeat.

S A B A.

ENIGMA
169.*Quid de Hyacintho?*

SALOMON.

Et is flosculus humanam reliquit faciem, & plantæ assumpsit: Fingitur enim in delitiis fuisse Apollini, cumq; Boreas eundem amaret, ex zelotypia discum, quo cum Apolline se exercebat, in eius caput ilisit, vnde mortuus ab Apolline lugente in hunc florem commutatus est. Hoc est in uolucrum fabulæ, sub quo veritas rei absconditur, tanquam sub pallio.

S A B A.

ENIGMA
170.*Quid intelligitur per Hyacinthum?*

SALOMON.

Sanè formosus aliquis iuuenis, cum quo noster Apollo se sæpè exerceat, at tandem ab eo interimitur, instinctu venti. Si quis hunc non agnoscat, nec Apollinem agnoscat. Ignis enim Naturæ per ignem contra naturam in actum ducitur, & ad motum incitatur, ac deinde, quod contra naturam est, occiditur, & in nihilum; vel in fumos ventosos redigitur. Dum viueret autem Hyacinthus, candidus fuit; at mortuus, in flore hæc habitu cæruleo ab amasio donatus est, quod est facile intellectu.

S A B A.

ENIGMA
171.*Narcissus quid habet mysterii Chymici?*

SALO-

SALOMON.

Et ille speciosus fuit iuuenis ab Echo Nympha adamatus, quam cum fugeret, imprecatione factâ in sui ipsius amorem incidit: atq; sic ad claras cuiusdam fontis aquas se conspiciatus, exarsit eò vsque, donec contabesceret: Ipse enim duplici modo & morbo consumptus est, nempe vt agens seu amans, & patiens seu amatus. Nec verò seipso extra sese frui potuit, nec suo amore siue actiue, siue passiuè; vnde affectus eius immedicabilis extitit.

SABA.

Quid significatur hoc figmento in Chymicis?

ÆNIGMA

172.

SALOMON.

Quod agens & patiens in vno nostro composito simul insint post primam præparationem, vnde fit solutio soluti à seipso, & coagulatio coagulati ab eodem. Elixir enim, vt Philosophi testantur, propriâ suâ aquâ soluitur, & propriâ suâ calce coagulatur, absque peregrini additione; Contabescere autem videtur id, quod soluitur, & congelari, dum in florem sui nominis mutatur.

SABA.

Mira est hæc hominum migratio in plantas, nõ minus, quàm plantarum seu segetum in homines, vt de Cadmeis & Iasonis fratribus dictum est: Verùm hæc omnia esse vnius originis & intentionis non dubitamus, ita vt qui vnum eorum probè introspiciat, nec reliqua ignorare possit; Quid existimas de Helenio?

ÆNIGMA

173.

SALOMON.

Is flos est ex Helenæ lachrymis natus; Est autem flauus vel aurei coloris; vnde non immeritò ascribitur Helenæ illi, quæ vnâ cum Polluce ex vno ouo, præter humanum morem, edita est: In ouo enim philosophico semel concluso & obsignato, est vitellus cum albumine, Pollux cum Helena, & nullo adiuuiculo eget amplius, quàm in ouatu & fomento caloris temperati: Huius Helenæ lachrymæ siue oculorum guttæ coagulantur in florem aureolum.

Q²

SABA.

S A B A.

ENIGMA

174.

Suntne plures planta Chymicis allegoriis insignes?

SALOMON.

Sunt: utpote Mercurialis, Lunaria, Flos Solis, Heliotropia, Creus, Chelidonium, Colocasia seu Faba Ægyptia, Moly, Glaucion, & his similes.

S A B A.

ENIGMA

175.

De singulis ordine disquiremus: Quid Mercurialis præstat in opere?

SALOMON.

Eandem vim & facultatem, quam præstat in clysteribus, nempe, ut emolliat, & refrigeret parum: Unde vis laxatiua & purgans augetur, quæ consistit in humido. Oportet enim purgare per herbam nostram Mercurialem totum compolitum, veluti corpus humanum, ab omni immunditiâ, & heterogeneis, quæ aliàs remanent, & ægritudinem inducerent illi, quod alia ægra saniora reddere debet.

S A B A.

ENIGMA

176.

Quid Lunaria?

SALOMON.

Hæc est toties Lullio celebrata planta *amabilis*, cuius radix rubea, folia instar Maioranæ, ad modum Lunæ crescunt & decrescunt. Hæc crescit in montibus & vallibus, Philosophis admodum grata & quaesita. Hanc aliàs vocat idem Raymundus suum menstruum minerale, cui addit & aliud vegetabile, quasi ex vino eductum spiritum, sine quibus menstruis dicit, fœtum philosophicum nasci non posse.

S A B A.

ENIGMA

177.

Sed admirabilis est præ cæteris Flos Solis, oculum illum magni mundi exprimens, aut potius flavis suis capillis Ad pollinem: An hic quoq; Chymia inseruit?

SALOMON.

Recentior est in hisce locis Heliotropiis quibus eunque, quæ ramentum omnia magnitudine, pulchritudine, & virtute longè antecellit. Ad Solem

OPHICA
Quarta Dies: De Vegetabilibus. 125

Solem obuertit faciem, tanquam amasium, quem abeuntem veluti oculo mæstus prosequitur, oculumq; claudit, donec Sol iterum appareat.

S A B A.

Suntne huius generis plura?

ÆNIGMA
178.

SALOMON.

Imò, vt genera Cichorij, & alia, quæ Latinis ideo *Solisequia*, Græcis *Heliotropia* vocitantur.

S A B A.

Quid de Croco, seu eius flore status?

ÆNIGMA
179.

SALOMON.

Quòd sit tinctura inter vegetabilia, vt lapis inter metalla: Crocus Philosophorum longè alius est. De eo sic in allegoriis dicitur: Philosophorum Crocus taliter præparatur: Sumatur radix eius cum stipite, postquam fuerit humidus, teratur cum humiditate sua in Sole; & post hoc dimittatur in balneo, donec spiritus eius tingens, purus & liquidus emineat, qui totus est colligendus, & corpus relidens abluendum est.

S A B A.

Quid sentiendum de Elementorum extractione ex Chelidonio, quod muris & sepibus adnascitur?

ÆNIGMA
180.

SALOMON.

Philosophi longè aliud Chelidonium intelligunt, quod præparant tamen in modum illius vulgati; vt verè de iis vegetabilibus Horatianum illud dici possit:

Mutato nomine de re

Fabula narratur.

Vnum præparatur, alterum intelligitur; semper enim allegoriam seu similitudinem Philosophi in his præsupponunt. Hinc Author Auroræ, cap. 18. *Quidam, inquit, Philosophorum hanc diuinam scientiam herbis, radicibus, arboribus, floribus, & aliis diuersis vegetabilibus, nec non succis eorum & fructibus similitudinarie comparauerunt. Et paulò post: Nota, quod omnium prædictorum nomina sunt posita similitudinarie in hac excellentissima scientia.*

Q 3

Est

Est quidem in Chelidonio succus aurei coloris, in medicina non inutilis; at in Chymia locum non habens: Non enim cum Achille aut Triptolemo didicit ignem tolerare, ac sub carbonibus viuis seu prunis noctu iacere: vnde ignis eius elementa facilè separat, omne humidum, aquëum, aëreum & igneum, resoluens in fumum, ac terram adurens in cineres inutiles.

S A B A.

ÆNIGMA
181.

Faba Ægyptia seu Colocasia quid habet commune cum Chymicis tractationibus?

S A L O M O N.

Ioh. Chryf.

Quidam Pythagoram citans testatur, eum Ouum Philosophorum vocasse Fabam Ægyptiam; quod non sine causa verum existimo: Pythagoras in totâ vitâ ab iis fabis abstinuit, tanquam sacris animæ mortalium sedibus; vnde à licariis quæsitus ad mortem fugisse dicitur vsque ad agrum fabis consitum, quem non ausus fuit tangere, dicens: *Satius est mori, quàm fabas conculcasse*: Putauit enim ille, vt etiam Ægyptij, animas in cauitate fabarum stabulari, ideoque si quis comedisset eas, animas suorum proauorum absumere. Sed ex aliis circumstantiis probabile videtur, per Colocasiam intellectum subiectum philosophicum, quod, vt faba, exterius nigrum, interius rubeum est. Ad hæc Colocasia glebæ terræ inditur, & sic in aquam proiecta, inde prouenit: Aquas enim amat, & loca palustria, & humida, nec non Solis æstus, veluti & ouum philosophicum, quod in fimo excludendum erit.

S A B A.

ÆNIGMA
182.

Subodorata sum quid de Moly herba apud antiquos Poëtas celebrata; Anne hæc aliquid Chymicæ proprietatis in se habet?

S A L O M O N.

Quin tota Chymica est, qua Vlysses vsus dicitur contra veneficia Circes & Syrenum pestiferas cantilenas: Reperta creditur à Mercurio contra venena maximæ efficacæ, cuius copia sit in Cyllene monte Arcadiæ, Mercurij loco natali, vnde ille Cyllenius nominatur: *Verrum*

QUARTA DIES: DE VEGETABILIBVS. 127

rùm nos intelligimus, per Mercurium, mineralem illum seu metalli- cum notari, & per Moly, sulphur à Mercurio eiusmodi solutum, quod non sinit artificem Vlysem aliorum scriptis aut sermonibus sophisti- cis & deceptorii aures & mentem præbere. Vnde Hesiodus detesta- tur, quòd ignorent homines, quantum emolumenti sit in Moly & malua. Malua verò est ex humectantibus & parum refrigerantibus, vt Mercurialis, & Moly contrariæ qualitatis, calidæ & sicca; in quibus tota Philosophia occupata est.

SABA.

*Quid de Glaucione herba sentis, qua pisces creduntur
prius mortui in vitam rediisse, & aquam repetiisse?* ÆNIGMA
183.

SALOMON.

Glaucus piscator, repertor huius herbæ perhibetur, à quo & no- men obtinuit; Hic eum eandem gustaret herbam, immortalis factus dicitur, ingressus mare, inter beluas marinas degisse. Idem Argonautis viam monstrauit.

SABA.

*Sunt multi, qui flores variorum colorum arte facere
vel tingere præsumant, quantum illis fidei adhibendum
erit?* ÆNIGMA
184.

SALOMON.

Quantum experientia monstret aut doceat. Esse eiusmodi man- gonia in natura, non est dubium; attamen homo id, quod naturæ ad- uersum est, nunquam illi conciliabit, adeò vt generatio ex utroque fiat. Mineralia mineralibus, & vegetabilia plantis gaudent, & facilè consociantur, at non diuersa genera: Vnde frustra cum mimio vel ci- nabari quidam bulbos liliorum alborum imbuunt, vt lilia inde na- scantur rubea. Nihil enim commercij est his coloratis corporibus mi- neralibus cum radicibus plantarum. Videre tamen licet lilia flaua, arantiorum coloris, cærulea; sic rosas flauas & bellides virides; sed hæc omnes species sunt inter se differentes, quod ex frutice & folijs, stipiti- bus, radicibusq; dignoscitur.

SABA.

SABA.

Satis de Floribus hortorum dixisse nunc videor; Quocirca Agro relinquam locum, qui & medicinales & alimentales profert plantas, tantum homini vtilitatis præstantes, quantum illi iucunditatis.

HYRAMVS.

De Agro.

Multum voluptatis ex vestro de Hortorum muneribus colloquio captui; De Agris verò quid quæram? vbi incipiam? vbi finiam? Obmutescendi potius necessitatem mihi impendere arbitror, quàm eloquendi, ob copiam, varietatem, admirabilemquæ naturam vegetabilium in agris prouenientium: Prisca ætas paucis contenta, vixit glaudibus & radiculis, pomis & fructibus: Sequens inuenit vsum frumenti, hordei, tritici, aliorumquæ; leguminum: Hinc panis, cibaria, potus, pasta, & his similia, quibus huius vitæ penuria indiget. Ne verò ex immensis agri donis plurima simul tractemus, & inter se confundamus, totius nostræ disquisitionis ambitus circa hæc duo saltem versabitur, quorum Philosophi integris libris & tractatibus necminere, nempe Triticum & vinum, optima vitæ mortalium solatia & nutrimenta, dummodo, Rex Serenissime, hoc tibi non ingratum accidere cogno- uero.

SALOMON.

Discretionem tuam, Optime Princeps, in loco & tempore probè vteris: Ego me accommodabo facilius tuæ voluntati, quæ iam iam dictis ad eò recta & beneuola est, vt nullius admonitione indigeat.

HYRAMVS.

Exspiciemur nunc in agros, & instar agricolarum obseruemus tempus sationi idoneum, num vox audita turturis, & vites colendæ sint:

ÆNIGMA
185.

Tritici inuentio, & primus cultus, cui tribuitur?

SALOMON.

Ethnici allegoriis Poëtarum Chymicorū seducti, Cereri omnium frugum, vt & tritici, inuentionem tribuunt: At quàm verè, ipsi viderint. Ceres in genealogia Deorum Saturni soror est, mater Proserpina ex Ioue genita. Hanc Pluto, Deus inferorum, opum, & metallorum, rapuit. Hinc Cereri luctus, dolor, lachrymæ, & per omnes orbis partes peregrinatio, vt quid certi de statu & mansione filia inquireret. Interim Dea mæsta Pelopis humerum comedit, cui reliqui Dii eburneum
iterum

iterum adaptârunt, & coctum ad ignem in lebetibus vitæ iuuenem restituerunt. Deinde & Eleusio Regi Triptoleum recens natum puerum enutriuit, quem interdum lacte aluit, noctu sub ignibus occultauit; vnde puero ingens robur quotidie accreuit, patri verò suspicio de tanto incremento, qui postquam Cereris nutricis educationis modum clam obseruasset, Dea irata, patre necato, filio currus cum draconibus volatiles dedit, quibus ille insidens mortalium genus frumenta, triticumq; in terram seminandi modum doceret. Hæc antiqua simplicitas credidit, & pro articulo suæ Theologiæ, nullo contradicere auso, recepit: O cæcitas, ô superstitio! quid humana pectora obnubilas, vt Deum verum non sentiant? quid oculos mentis glaucomâ obducis, vt veritatem nullam videant? Cefsârunt, Deo sit laus, in Christianis populis hæc deliria & ludibria, luce veritatis exortâ, Christo Iesu. Ex Sacris literis nouimus, primum hominem natum in hunc mundum, Cainum fuisse agricolam, frugumq; vtilitatem, Deo absque dubio monstrante, agnouisse: Et contra Cererem nec Deam, nec hominem fuisse vnquam, nempe talem, quæ ei ascripta peregerit, sed saltem fictionem allegoricam, à Poëtis sapientibus & occultæ Chymix non ignaris, textam & introductam, vt se inuicem consciij agnoscerent, Deiq; donum sibi gratularentur, ac interim mundus ignoraret, hoc est, communes populi, docti vel indocti non perciperent, quid tegetetur, quâ de re ageretur, quod eiusmodi ars foret possibilibus, & quibusdam in vsu posita, quid simularetur, aut dissimularetur. Verùm nos alibi copiosius hosce laruos, non deos, nec homines, sed ex erroribus errores refutauius; quocirca hîc breuiores sumus.

HYRAMVS.

Donum esse Dei triticum, nullus sana mentis negare poterit, sed ita hominibus patefactum eius vsum per Cererem aut Triptoleum, omnino fabulosum, & rationi & experientix aduersum est: An homo curru per aëra volare potest? An dracones sunt volatiles, qui currum trahant? Neutrum opinor: Vnde oportet antiquos sapientes

ÆNIGMA
186.

R
nugas

nugas tractasse, & ad nos seros suos posteros transmisisse, pro Theologia, pro veritate & rei gesta historia: Quid igitur censes atavos illos nostros intellexisse per Triptolemi sub igne indurationem, eius currum volatilem, dracones, & frugum seminationem?

SALOMON.

Rectè interrogas: Nam sub his esse physica arcana, tanquam in arcâ tecta, non est dubium. Sileat, qui rustica opera, omnibus nota, hîc contineri affirmet. Non audiendus, qui ad mores talia & tanta declinet. Ridiculus est, & valde rudis, qui ad alia, quàm Chymica subiecta transferat. Triptolemus itaque materia est philosophica, quæ eo modo in igne tractatur; Pòst hæc ita præparata accipit dracones volatiles, id est, in fimum philosophicum ponitur, & sic semen seu sulphur fixum docetur in suum proprium agrum seminari: Hæc nemo, nisi ignarus, negabit: Vnde patet, quòd sub seminatione tritici in terram ars tam vèteribus, quàm recentioribus occultata sit.

HYRAMVS.

ENIGMA
187.

Quinam ex Philosophis meminerunt huius agriculturæ philosophicæ?

SALOMON.

Ferè quotquot sunt ad vnum omnes particulatim; At Rosarius Minor, Iod. Greverus, & Author Tractatus Vom Weissen Bäumlein/ ex professo & vniuersim. Testimonia in libris omnibus sunt obuia, quæ non citamus.

HYRAMVS.

ENIGMA
188.

Quis igitur progressus erit ab initio ad messem auream?

SALOMON.

Semen eligendum maturum, corpulentum; integrum, non nimis verustum, quod purgatur per ventum à paleis-leuiculis, per cribrum ab aliis sordibus & lolio: Hic artifex mox ad suum semen respiciet, & quæ-

QUARTA DIES: DE VEGETABILIBVS. 131

quæret, ubi hoc sit? Respondeo, in medio mundi, in omnibus finibus & lateribus, in superficie, ubicunque aquæ locus, argenti viui sedes, sulphûris mansio est: Non opus est nostrum lapidem ex Indiis apportare, cui libet ante pedes proiectum, visum, tactum, auditum, si modò Campanæ vsus, vt in Turcia, non sit denegatus: Est enim æs & laton, Venus & Latona, Apollo & Diana, est Iupiter; quia hæc omnia & singula sonitum Harmoniæ edunt, qui tamen absque Marte agente non auditur; Excludatur Saturnus vnus & solus, sed hic tantum turbæ dabit, vt præ omnibus admittendus sit: Aquarius est hic loripes; qui, pluuiâ deficiente, deducit riuos aquæ dulcis in sitibundos agros.

HYRAMVS.

Quid deinde agendum, semine nostri tritici præparato? ÆNIGMA
189.

SALOMON.

Similiter terra seu aruum præparetur, cui mandandum sit hoc semen, per arationem, carduorum extractionem, glebarum attritionem, cylindro explanationem, & eiusmodi similes operationes: tum semen in eam terram, antè optimè lætificatam, spargendum erit, & occatio instituenda, aues terriculamento arcendæ, & expectanda pluuiæ, Solisq; calor, vnde incrementum sequatur ex Dei benedictione. Sic ex vno grano, quinquaginta & plura proueniunt. Plinius ait, Plinius. Byzantium Africæ campum centenos quinquagenos tritici modios reddere, & testatur missa Augusto ex vno grano quadringenta, paucis minus, germina; & 349. stipulas Neroni ex vno grano: Leontini Sicilia campi centum dedere. Fuere autem tritici feraces, in primis Betica & Ægyptus, quarum aristæ plerumque centum grana egerunt. Cicero Siciliam horreum populi Romani vocat, quæ sæpè maximos paucis Sicilia hor-
reum popu-
li Rom. uerit exercitus. Hinc ortam fabulam putant de Cerere, quæ ibidem fruges & modum arandi monstrasse dicitur. Falcem quoque Saturni, quâ patri Cælo vitilia amputârît, in Siciliam delapsam aiunt, propter agrorum Siculorum vberimas messes. Homerus scribit, templum Cereris fuisse in Pyraeo vrbe Phthiæ, propter copiam frugum eius loci. Sic Thracia frugum fertilis, Sardinia, Hispania, & ipsa Italia est, quam Plinius lib. 3. cap. 5. vocat terram omnium terrarum alumnam, & Virgil. lib. 2. Georg. inquit de ea:

Salue magna parens frugum Saturnia tellus.

R 2

Hero-

Baby'oniae
conditio.

Herodotus Babyloniae fertilitatem laudat in Clio, ubi inquit: *Hæc regio omnium (quas vidimus) optima est duntaxat ferendo frumento. Nam in arboribus ferendis, vite, olea, nequaquam de principatu contendit: Ceres autem fructu procreando, adeo ferax est, ut nunquam non ferè ducenta reddat: Et ubi præstans bonitate se vincit, etiam ad tricena quaternum ferè digitorum latitudine triticeis atq; hordeaceis foliis.* Hæc est magna anni corona, qua Deus ex immensa bonitate suâ quaslibet terras & regiones coronat, has magis, illas minus. Quid iam de Philosophorum agris dicemus? An non & hi ducenta aut trecenta grana reddunt pro vno? Imò sunt qui mille attestantur; dummodò agri cultus ritè sit institutus. Nam & nostrum semen in suam terram coniiciendum erit, quæ prius aretur, emolliatur, frangatur, explanetur, & postea occetur, & subuertatur, ut bona & naturalis fiat mixtio; ac deinde Dei benedictio expectanda est, additis, quo ad opus, aquâ & igne, hoc est, rore & calore: Hic natura sui officij non oblita, ut nec in tritici productione, protrudet germen ex terra, hoc est, cor embryonis vegetabilis & mineralis efformabit, ex quo deinde aliæ atque aliæ partes finguntur. Hoc est, de quo sæpe dicitur apud Philosophos ac Mariam, quod corpus fixum sit de corde Saturni: huius enim color in cordis efformatione omnium primò apparet, in quo conceptio & imprægnatio iam facta est.

HYRAMVS.

Verissima sunt, Sapientissime Rex, quæ eloqueris, quamuis caput humanum longè superent: Si miremur opus philosophicum, eiq; difficilem adhibeamus fidem, qui ab experientia non edocti sumus, cur non potius messes triticeas, quas Deus ex horreo suæ omnipotentia & benignitatis quotannis instituit, nobisq; donat, admiramur? In illis fit ex vno multiplicatio in centena & tricena, nullâ præhabitâ sensibili materiâ, nisi simplici grano: In his materia præsupponitur: Illis humana vita ad sui conseruationem eget; his ægritudo & affectus hominum deliniuntur & curantur. Quamuis verò tritici proventus sit annuus, & commune rusticorum opus, toti mundo cognitum, & contra tincturæ generatio rarissima, & paucissimis in mundo Philosophis explorata: tamen ea dona æquè stupenda sunt, quàm hæc, imò magis necessaria & vtilia. Laudetur itaque sublimis Deus in suis operibus, qui huic vitæ tantum bonorum suppeditat, ut non solum

Rof. phil. in
Mer. Belini:
Quando
seminatur
vnum gra-
nū frumēti,
nascitur,
multiplica-
tur, teritur,
tribellatur,
& fit panis,
ex quo viuunt
totus mun-
dus.

lùm agi, sed etiam bene & iucundè agi ab homine possit. Sed ad rem:
Quantus calor huic tritico philosophico, ut feliciter crescat, adhibendus est? ÆNIGMA
190.

SALOMON.

Turba, cæteriç; Philosophi, volunt in hoc imitandam naturam; quæ calorem auget, seminibus aliquatenus in segetes productis: Animaduertimus enim, quomodo in initio Veris, in his nostris regionibus, frigus temperet calore, & pluuiam siccitate: Tum Sol ad Æquatorem accedens, hyemem excludens, anni noui vices incipit in generando vegetabilia, & lucem æquando tenebris: Aries nec calore, nec frigore furit, sed mitis & æquus est nascentibus oleribus, herbis, floribus, graminibus, & foliis arborum: Hunc sequitur Taurus tepidior & efficacior viribus, qui parum ab Æquatore versus nostrum verticem in meridie declinat; Hic Hyadas imbriferas & Pleiadas secum ducit, vnde Aprilis inconstans nunc ridet radiis Solaribus lucentibus, nunc flet, pluuiis cadentibus, & non rarò grandinibus & ventis tonat: Hunc sequuntur Gemini, magis humani, Taurinam faciem asperam non ostendentes, sed læti Veris, Maiiç; iucunditatem:

Omnia tunc rident, tunc formosissimus annus;

In hoc oculi recreantur varietate florum & herbarum, nares earundem odoribus, palatum & venter oleribus recentibus, aures luscinia, cuculi, aliarumç; anium cantilenis, & variis vocibus, quas calor inuitat, & solum cœlumç; diuinas laudes tacere non permittit: Abhinc Cancer est, Lunæ Basilica & sedes ordinaria, quàm à Sole marito inter lodialia sua bona & castra accepit: Hic Sol in culmine suo sistitur quidem, at calor tamen summus nondum adest, qui sequitur in Regulo seu corde Leonis.

HYRAMVS.

Cur contra axiomata natura calor Solis in Cancro non est maximus, in quo maior radiorum eius rectitudo terris communicatur, propior ad verticem nostrum accessus, longior ab Æquatore remotio seu maxima declinatio est, sed in Leone, in quo hæc omnia sunt diminuta? ÆNIGMA
191.

R 3

SALO-

In Leone Sole eleuatus, tanquam in throno suo, consistit; inde vires efficaciores in terram exerit, quod ob moram supra terram continuatam potius accidere, quam alias ob causas, superius in Prima Die discussum est. Considerandum tamen, quod habitantibus intra Equatorem & Tropicum Capricorni, sub Virgine Sol verticalis est, maiorque calor, qui inde ab Ariete eò vsque increfcit; & quod Triticum philosophicum sub illa zona mundi nasci præsumatur. Vt enim triticum, quò maturius fuerit, eò plus caloris requirat, donec à messi- bus demetatur in Septembri: ita & opus philosophiæ calorem auctiorem admittit, donec ad maturitatem perueniat.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
192.

Quis color tritico philosophia maturo, & quod signum eius perfecta coctionis?

SALOMON.

Rubedo supereminens, quæ post varios calores præcedentes sequitur: Primò in Leone viridi adest humiditas mollis & aquosa, quæ indies magis & magis absorbitur vsque ad Leonem rubeum, & siccitas cum calore (quæ tingit) subiecto inducitur: Illa solutio, hæc coagulatio est, quamuis hæc non fiat absque illa, nec illa absque hac in toto opere: Rubedo iuuenum color est, albedo & canities senum; cumq; noster lapis primò sit albus, vltimò rubeus; hinc senex est, antequam iuuenis, vt Rhafis in Epist. *Lapis scientiæ nostræ, inquit, senex primò, & vltimò puer; quia albedo eius in initio, & rubedo in vltimo cum dominio.*

HYRAMVS.

ÆNIGMA
193.

Vnde illa rubedo exoritur, ex quibus qualitatibus vel elementis?

SALOMON.

Rubedo tingens nihil aliud est, quam ignis accensus potentialiter in Mercurio, hoc est, in terrâ & aëre Mercurij, vt vim ille acceperit per uadendi & maturandi omnia imperfecta metalla, inq; aurum transformandi.

HYRA-

HYRAMVS.

Estne multiplicatio tinctura, vt tritici?

ÆNIGMA

194.

SALOMON.

Eadem & adhuc longè maior, vt superius attigimus; Vbi enim triticum dat centena, lapis millena profert in infinitum. Et veluti toties præparanda terra est, quoties seminandum in eam fuerit triticum; sic quoque fit in magisterio nostro. Leo viridis quotannis parit leuculos, at non sine Leone mare: Terra philosophica sæcunda est; at non sine igne aërio, & iterato labore.

HYRAMVS.

Quot sunt partes arbuscula triticea?

ÆNIGMA

195.

SALOMON.

Tres, radix, culmus, & spica; Radix reliqua sustinet, vt fundamentum in domo, epar in animali venas; culmus, vt parietes seu cor; spica, ceu tectum & cerebrum est. Hæc sunt corpus, anima, & spiritus, sal, sulphur, & Mercurius. Tria nomine & in principio, re & in fine vniuersi indiuiduum.

HYRAMVS.

Triticum tegitur & defenditur à paleis seu aristis, ne volucres id absumant, & vacua relinquantur horrea, an tale quid est in magisterio?

ÆNIGMA

196.

SALOMON.

Plus nimio: Imò apud permultos Philosophos vix duo grana boni tritici inuenies, & integrum modium palcarum, si illorum libros perlustres, idq; ob inuidiam aduersus corniculas & monedulas loquaculas, quæ voracitati indulgent, hoc est, contra maleuolos Saturnos, morosos Eucliones, gloriosos Thrasones, & bellicrepas Pyrogopolynices.

HYRAMVS.

Sed relictis paleis, ad lac terra, quod est Vinum, transibimus:

ÆNIGMA

197.

bimus: Hoc est solatium mæstorum, refectorium senectutis, gaudium iuuentutis, medicamentum doloris, seu Neopenthes: Cui illius inuentio ascribitur?

SALOMON.

Osiridi apud Ægyptios; Dionysio apud Græcos; & Baccho apud Romanos; qui quoque sunt vnus & idem rebus & factis in allegoriis: Omnes hi à suis finguntur in Indiam penetrasse cum exercitu, populosq; cunctos sibi subdidisse, quibus vinum & vitium cultum monstrarint, humanioresq; ritus barbaris indicarint. Varij illis itinerum comites assignantur, vt sũnt Syluani, Satyri, Panes, Silenus, Musa, & multi alij ad leuitatem, risus, lusus, saltus, & iocos proni. Amphibazena, duplici capite serpens ab eo occisus, & innumera alia præstita quasi miraculosè dicuntur. Sed nihil aliud his figmentis Dionysiæ indicatur, quàm humidior pars lapidis, quæ solet, mollit, & humectat partes sicciores & compactas eiusdem. Hoc vinum inuenit Bacchus, Dionysus, vel Osiris, hoc idem docuit mortales, id est, artifices. In huius gratiam Trieterica seu Dionysiaca festa Athenis & alibi in Græciâ instituta sunt, Orpheo authore, vt Eleusinia in Eleuso, prout lib. 4. Hieroglyph. fatis demonstratum est, & lib. 3. sub genealogia Bacchi.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
198.

Reuera igitur Bacchus non est inuentor Vini?

SALOMON.

Neutiquam; cùm constet ex sacris, Noachum primas coluisse vineas, qui est pater & propagator hominum huiusce post diluuium mundi: Non igitur Dionysus erit primus vini cultor, qui quando vixerit, ignoratur; nisi quòd in seculo Heroico primarius inter Deos fuerit, miraculosè ex ventre suæ matris Semeles, Cadmi filia, ereptus, & matre combustâ Iouis fulmine, in patris femur infusus, vsque ad tempus natiuitatis completum. Quæ omnia allegoriam (non autem historiam) sapiunt: Noster enim fœtus seu Dionysus extrahitur ex suo subiecto, hoc est, Mercurius ex Mercurio, sulphur ex argento viuo, & inditur in matricem masculam vsque ad maturationem; hoc est, solutione peractâ, coagulatio à masculino perficitur. Dum enim nigrum est, obscura fœmina dominatur in aquosa humiditate; at postquam

QUARTA DIES: DE VEGETABILIBVS. 137

quam albefactum fuerit, mas ipse dominium ad se transfert, nec finit amplius muliebri imperium dominari supra virum.

HYRAMVS.

Quot sunt gradus tractationis vini, seu eius spiritus educendi? ENIGMA 199.

SALOMON.

Tres: Primus circa vites, vt dent vuas: Alter circa vuas, vt dent vinum: Tertius circa vinum, vt det spiritum. Eodem modo circa subiectum philosophicum ternæ sunt operationes vniuersales: Prima ad mineræ præparationem: Secunda ad solutionem: Tertia ad coagulationem: ex quibus singulæ subalternas operationes agnoscunt.

HYRAMVS.

Quomodo lapis assimilatur tractationi circa vites? ENIGMA 200.

SALOMON.

Surculus seu propago in extremitate conquassata inferitur terræ, & protrulis radicibus primò dabit gemmas, deinde germina, post vuas: Gemmæ nascuntur ex surculo, germina ex gemmis, & vuæ ex gemminibus: Ita surculus philosophicus suæ terræ immittitur, & hoc est Rebis seu compositum nostrum; cuius gemmæ sunt, gagates niger, in nigredine, germina in albo colore, & vuæ in rubeo. De vino Rosinus ad Sarrat. meminit, *Si dilectus meus, inquit, de riuido, id est, aqua rubra petra, id est, oleo Solari, potauerit, & de fonte matris sua, id est, aqua Mercuriali, Luna gustauerit, & vino rubro, id est, calore & oleo affinis nostri, id est, Solis, vnius generis existentis, mecum inebriatus, donec totum opus vertatur in terram, &c.* De vite sapientum, eiusq; lucco, Hermes; *Et scito, inquit, quod vitis sapientum succus in quinto extrahitur; Eius quoq; vinum in fine 30. peragitur.* Intelligite proportionem: Decoctio namque minuit, tinctura autem augmentat; hoc est, initium & finis.

HYRAMVS.

Quid circa vini expressionem considerandum? ENIGMA 201.

SALOMON.

Eodem modo succum vuæ philosophicæ exprimi, vt iam ex Hermete adductum est.

S

HYRA-

ENIGMA
292.*De Spiritu Vini extrahendo lubens quid audirem, cui
& hoc opus assimilatur.*

SALOMON.

Natura producit vinum pro diuersitate loci & caloris diuersum, Rhenense, Lymphatum, Italicum, Græcum, Hispanicum, & Canarium, quorum vnum fortius & meracius altero, quia plus spiritus calidi, à Sole ipsi compressi, continet; ita vt aliquando libra vini habeat unciam spiritus, aut quadrantem vel trientem; vix alius natura vini ascendit, vt opinor. Accipitur vinum naturale, & distillatur, vt moris, in spiritum per Alembicum, vt materia aquosa & feculenta maneat in fundo. Hic spiritus ex omni genere vini habetur in maiore vel minori quantitate, vt dictum, ex pers omnis aquositate, licet sit in subiecto actu humido: Non autem nasci potest per naturam simpliciter talis spiritus, licet per naturam in commixtione aquositatis natus sit, sed necessum est, si haberi oportet, vt per artem extrahatur. Sic subiecta Mercurialia sunt varia, quæ metalla ac mineralia dicuntur, corpora & spiritus; at ex vno plus spiritus tingentis extrahitur, quam ex alio, prout hæc sunt cruda, minus aut magis cocta. Accipitur igitur in suo genere minera perfectior, & distillatur, veluti oleum succini flari fieri solet, adiectis facibus seu lapillis requisitis in debito pondere; & sic vt spiritus vini sursum, sic tinctura auri deorsum contendet, cum ille sit adeo leuis & tenuis, vt etiam effusus ex vase euanescat in ærem, antequam terram attingat; hic vero adeo ponderosus, vt auro præponderet, & grauioribus mundi corporibus. Eadem est distillatio vini & lapidis, sed centra vtriusque sunt diuersa; secundum quorum varietatem singula sunt accipienda.

HYRAMVS.

ENIGMA
293.*Estne similitudo inter tincturam, cor humanum, &
vini spiritum?*

SALOMON.

Est valde concinna, cuius Basilias Valentinus quoque, multiq; alij
Philos-

QUARTA DIES: DE VEGETABILIBVS. 139

Philosophi meminerunt: Tres hi sunt Soles, seu Apollines, nempe magni mundi, parui & terteni, quorum vnus alteri vires suas communit, & infundit, à superiori facte initio: Sol cœli lampas, diurna, fugator umbræ & frigoris, dominus vitæ, suos radios mittit in centrum terræ, ibiq; filium gignit, incognitum nec vicinis suis, inhonoratum etiam amicis vel consanguineis, innominatum artificibus. Huic patrimonium relinquit, non boues, vt Augiæ Solis filio; sed vellus aureum, vt alteri filio eiusdem Ætæ, hoc est, efficaeam aurificandi vel tingendi metalla imperfecta in aurum, & sanandi ægros inter homines: Atque sic Tinctura cor quoque hominis respicit: Vtrumque & cor & tincturam vini spiritus, vt commuam amicum, amplectitur, tam huic, quàm illi acceptissimus; vnde nexus fit ex ternis vinculis in vno nodo, qui non facile est dissolubilis, nempe vt vniantur tinctura, spiritus vini, & cor humanum; ex quibus illa Regina est, habens in se omnium herbarum potentiam, quæ spiritu inuehitur temperatissimo in hospitium cordis humani, vbi manens inter amicos, aliquamdiu gratissima est in hospitem, dum ægros illius subditos quoscunque curret, & sanitati optimæ restituat.

HYRAMVS.

Hæc vt verissima sunt, sic mentem iucunditate singulari perfundunt: Verùm vt

fit modus in rebus, sint certi deniq; fines,

hic subsistendum mihi reor: Maior est, Rex, tua prudentia, quàm sat celebrari, maior humanitas, quàm dici, maiorq; beneficentia, quàm exprimi possit.

SALOMON.

Pratorum cultus nunc est euoluendus, quatenus nostro proposito *De Prato.* correspondebit: Prata dant gramina pecoribus, vnde carnes & lacticia petuntur ad alimenta hominum: In his viridis color, vt vestis annua, cernitur, quâ rot graminum & trifoliorum genera luxuriant: In his delectabiles oculisq; gratissimi tapetes à Natura expansi cernuntur, in quibus Nymphæ cum Gratis choreas ducunt: In pratis riuulus

sapè leui somnos suadebit inire susurro,

S 2

qui

qui serpentis instar nunc hanc, mox illam oram lambit, sc̄q; in varios flexus & reflexus insinuat: In pratis Satyrion, Scylla, multaque alia herbarum & radicum genera nascuntur, ad medicinam requisita:

Paucā circa hæc quærenda sunt à te, Regina; videlicet primò de Trifolio, an non hoc lapidi, qui triangularis est, assimiletur?

ENIGMA
204.

SABA.

Rhasis in Epist. *Noster lapis, inquit, triangulus est in esse, & quadrangulus in qualitate, non aliam ob causam, quàm ut ternas in eo essentias vnitas, & quatuor qualitates æquatas demonstrat. Ut itaque trianguli, sic quoque Triphylli idæam repræsentat: Viditres facies in vno patre, ait Hermes; quod idem est, tanquam tria folia ex vno obseruauit propagata, quæ & pro monade & pro triade haberi possunt: Deinde Trifolium & albi & rubei est coloris, vt lapis, floresq; mellitos producit, apibus prædulce pabulum in præsepibus ordine dispositum: Ad hæc Trifolium semen suum circa radicem habere narratur, vt regenerari possit de nouo etiam post sænificia: Ita & subiecto philosophico suum semen in profundo absconditur, ne faciliè à prædatoriis rusticis, & sophistis furacibus, hoc est, ignariis & deceptoribus eruatur, aut demetatur: Alij radicaliter hoc inuestigantes, sua spe vix frustrari poterunt.*

SALOMON.

Cùm Virgilianus opilio dicat; quòd

Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis;

multaq; herbae in iis reperiantur, quæ occultæ proprietatis sint in superstitione magica, quid de illis sentias, audire aucto: sunt enim hæc adeò arcana, & inexplorata, vt admirandum sit, nil certi in tantorum numero, quibus mundus hucusque durauit, esse de iis cognitum: Opiniorum magna est diuersitas, quibusdam nimium, quibusdam minimum Magiæ attribuentibus: Sunt enim, qui magos nil tale facere, nec exportari ad loca remota corpore, arbitrentur, sed saltem inaginatione duci & falli: Hinc omne iudicium de magis & veneficis suspendunt: Alij, sc̄cus censent, quibus ipse assentior. *Quæ itaque herbae*

ENIGMA
205.

herbae

herba magica apud antiquos commemorantur, & quid illis tribuitur?

SABA.

Referunt Pythagoram nominasse Coracesiam, Calliciam, Menadem, Corinthadem, & Aproxin: Primis duabus aquam subito glacia i & concrefcere fama est: Corinthadis decocto in aqua, protinus fanari serpentum venenatorum morsus, si eo foueantur. Eundem succum effusum in herba, si quis vestigio conterit, aut si eo fortè respargatur, insanabilem perire. Democritus has connumerat herbas veneficiis aptas, Chirocineta, Aglaophotin, Marmaritin, Achemenidon, Hippophovada, & Alamantida: Marmaride vsos fuisse magos, asserit, dum vellet euocare deos, & aëris genios, ac daemonas, & eos allicere, ad responsa fatidica reddenda. Achemenidis radices in pastillos redactas, si fontes & rei interdiu cum vino potent, per cruciatus noctu confitentur omnia, quæ commiserunt, quæ per tormenta extorqueri non poterant. Plinius lib. 26. cap. 4. *Ethiopide, inquit, herba amnes & stagna sicari coniectu, tactu clausa omnia aperiri. Achemenide coniecta in aciem hostium, trepidare agmina, ac terga vertere: Laracen dari solitam à Persarum Rege, Legatis, vt, quocumq; venissent, omnium rerum copiam abundarent.* Hæc ex multis pauca sufficiunt, in quibus nullam vim naturalem talia causantem adesse suspicamur, sed iis, tanquam subiectis propriis, spiritus malignos alligati, qui dicta hyperphysica peragant ad magi placitum: Idem sentiendum de aliis eiusmodi mediis & ceremoniis, quibus vtuntur magi & veneficæ: Quod corporibus loca mutant à spiritibus portati per aëra, innumeris exemplis constat eorum, qui in itinere à Dæmone expositi, vel ab alto deiecti sint; Quod quoque imaginatione & somno detenti corporibus maneant in certo loco, & spiritus à spiritu in loca remotiora interim ducatur, & hoc videtur ab experientia probari.

SALOMON.

Sed his relictis, vt & Pratis, ad Arboretum me confero, in quo de- *De Arbo-*
ambulatio sub umbra iucundior est: In hoc homo lapsus peccatum reto-
& perpetravit, & agnouit, simulq; promissionis Euangelicæ particeps

S 3

factus

ÆNIGMA factus fuit: *Quid, Princeps Sagacissime, sentis de Sylva Nemeæ, in qua Hercules Leonem occidit?*
206.

HYRAMVS.

Leonem Nemeæum qui agnoscit, nec ipsum dicta sylua latere potest: In hac enim ille vagatur, & magnas in homines & pecudes lanienas exercet: Ferus est, & atrox, in lignis magnitudinis; sylua autem vasta, & inuia, in qua se abscondit: Quid igitur faciendum? Aiunt, Leonem ignibus terrefieri, quemadmodum & reliquas beluas: Vnde hoc medio interimendus erit: Sylua tota cingatur ignibus, & circumcirca arbores incendantur: sic remotâ vastitate latibulorum Leo facile captabitur, aut iugulabitur, seu ad minus cicur reddetur.

SALOMON.

ÆNIGMA *Speclatne Sylua ad opus philosophicum?*
207.

HYRAMVS.

Imò, est potior pars eius, sine qua nec nigredo, nec albedo, nec rubedo apparebit. Viriditas enim huius syluæ, utpote color inter extremos medius, mutabilis est in nigrum, album, & rubeum.

SALOMON.

ÆNIGMA *Sed unde hic Leo in hanc syluam peruenit?*
208.

HYRAMVS.

Sunt, qui dicant, ut antè relatum est, enim ex Luna decidisse, quod suo respectu verum esse non negamus; At hîc fatendum est, quòd in ipsa sylua sit genitus, & hæc illi quasi mater sit: Nam & hæc sylua Lunæ dicata est, & ex ea, veluti Leo, originem trahit; hoc est, à Luna regitur, & tegitur: pleræque enim arbores eius sunt Lunariæ.

SALOMON.

ÆNIGMA *Quid de Martis luco censes, in quo Æeta Solis filius vellus aureum suspendit, victoribus periculorum auferendum?*
209.

HYRAMVS.

Mars, ut & Sol, habuit suos lucos apud Poëtas, qui eiusdem sunt intentione-

QUARTA DIES: DE VEGETABILIBVS. 143

tionis: Sol seu Apollo, vt boues suos in iis pasceret; Mars, vt oues seu arietes, qui Marti assignantur: Non abs re itaque dicitur, quòd Arietis vellus à Mercurio deauratum, suspensum fuerit in nemore Martis: Mars enim in alta lancea illud exponit, tanquam Tropæum bello partum, præliis cum feris debellatis obtinendum: Et sic Lupus deuorat siue Regem, siue Leonem, seu Arietem, vt nil nisi pellis eius aureola remaneat, quam concoquere nequit: Præstat autem Mars hoc officium Ætæ, Solis filio, quòd vellus illud in suo nemore seruet, ne à prædatoribus aut furibus auferatur, vel infestetur.

SALOMON.

Huc spectant arbores Hesperidum, aurea gestantes mala; Quæ tua de illis est sententia? ÆNIGMA
210.

HYRAMVS.

Per Arbores intelligo continens, & per Mala aurea, contentum: Ille sunt matres horum, vt Leo viridis Leonis rubei causa existit. Eadem hîc mens, quæ de vellere aureo; Mele enim & pomum & ouem Græcis denotat. Verùm quia huius allegoriæ expositio alibi copiosius facta est, & sæpius inculcata; hîc eam mittimus.

SALOMON.

Quid de Vlmo loquace Gymnosophistarum sentis? ÆNIGMA
211.

HYRAMVS.

Gymnosophistæ antiquitus in Æthiopia Collegium Philosophicum habuerunt, subq; Vlmo conuentus suos celebrârunt, quæ arbor magica, vt opinor, vi Daemonum obfessa, inclinauit ramos suos ad aduentum peregrinorum, eosq; voce tenui & fœminea salutauit, vt pater circa Apollonium Tyanæum eò aduentantem. Nulla hîc est ratio naturalis, sed prorsus hyperphysica, quam indagare, non est nostri instituti.

SALOMON.

Audiuistine unquam de arbore Casta, cuius meminit Theos ÆNIGMA
212.

Theophrastus Aristotelis discipulus, & quæ hîc causa naturalis contractionis & expansionis ramorum est?

HYRAMVS.

Audiui equidem, si fama vera est: Aiunt, eam arborem ad aduentû hominis contrahere ramos, inq; altum eleuare, ad discessum verò iterum expandere, & dimittere, quasi fugiat conuersionem cum homine ob pudicitiam. At nemo sensum & motum ascribet vegetabilibus: Si mouetur, videtur post sensum moueri; qui semper motum se ipsa mouentium antecedit; Si sentit, non est planta, sed animal. Verisimile tamen est, esse analogam quædam in ea arborum neruorum seu tendonum, quæ à ramis ad radicem producantur; vnde pressâ humo porosâ & concauâ circa radices ex accessu hominis, contrahi necessario ramos, & ex discessu aut ponderis remotione, iterum ad priorem situm redire contingit.

SALOMON.

ENIGMA
213.

Huius rei ratio est probabilis, si arbor eiusmodi in rerum natura existat: At quid de Agno Tartaria existimas?

HYRAMVS.

Narrant de eo, nescio quàm verè, quoddam ex femine quodam, melonum semini correspondente, sed paulò maiore & rotundiore, nascatur, si in terram ritè proiciatur: estq; hæc planta agno persimilis, excresecens duorum pedum altitudine, ab inquilinis eius regionis *Bonarez* dicta, quod Agnellum denotat. Habet autem cutim teneram, & formam instar agni recens nati; Habet caput, oculos, aures, & alia membra. Dicitur & sanguinem seu succum sanguineum habere; at non carnem, cuius vice cancrorum mediam substantiam obtinet. Pedes quoque & ungues in iis ex pilosa congerie habet, & radicem in umbilicum quasi insertam; depascit circum circa alias plantas, & tam diu vegetat, dum alimento non destituitur, quo deficiente, radix marcescit. Dulcis est saporis, & valde à lupis, aliisq; feris appetitur. Non procul à Samarcanda, Tartaria oppido, prope Caspium mare prouenire narratur, eiusq; pelles in Turciam vique deportari, & vendi Turcis pro vestium interiori prætextura. Mixtum hoc genus inter vegetabile &

QUARTA DIES: DE VEGETABILIBVS. 145

bile & animal censemus, quamuis sensum & motum non habeat, sed saltem exteriorem animalis formam & partes; Zoophyton inde dictum.

SALOMON.

Cur Populus arbor Herculi sacrata est?

HYRAMVS.

ÆNIGMA

214.

Quia hanc inuenit apud inferos, dum Cerberum educeret; nempe habentem folia duplicis coloris, ab vna parte albi, ab altera nigri & fumosi: à fumo enim sulphureo hanc nigredinem traxisse ab inferiori parte creduntur, aut potius carbonario. Hinc corona populea Herculi solennis fuit, & in certaminibus victoribus, tanquam brabeion, data. In Populos mutata dicuntur Solis & Clymenes filia, Phaëtonis sorores, cum ruinam fratri impatientissimè ferrent.

SALOMON.

Quid de Apollinea amasia, Daphne, statuis, quæ in Laurum mutata est?

ÆNIGMA

215.

HYRAMVS.

Apollo semper iuuenis fingitur, quia Apollo philosophicus senium aut corruptionem non sentit: Sic & Laurus folia nunquam deponit; sed semper comata & viridis apparet, quasi semper iuuenis: quæ quoque cælo seu fulmine non tangitur: Sic Apollo philosophicus à fulmine ignis seu combustione immunis est.

SALOMON.

Cur Myrtus Veneri, & Oliua Palladi dicata est?

ÆNIGMA

216.

HYRAMVS.

Illa, quia baccas habet optimi saporis, & folia, quæ non decidunt, amarq; littora, in Ægypto odoratissima; Hæc, quia immunis est à carie & vetustate, ad ducentos vsque annos durans; tardè crescens, gaudetq; cinere & calcariis fornacibus. Fructus constat nucleo, oleo, carne, amurca. Eâ coronabantur equitum turmæ Idibus Iuliis, & minoribus triumphis ouantes. Rami eius portati olim præstabant indicium pacis. Mirum autem est, quòd siccis & aridis locis crescat, & oleum reddat ex fructibus copiosissimum. Venus enim ex mari nata creditur, vnde Myrtum littoralem amet, tum ob foliorum decus, tum ob

T

odo.

odorem: Pallas verò sapientiæ Dea, gaudet oleâ, vt pacifica, tenui sumptu pingues reddens fructus. Quòd hæc arbor fornacibus lateatur, & cinere, inde propriè Chymica est, cùm Pallas eiusdem artis Dea sit: Vnde Morienus describens ignem contra naturam, Ignis, inquit, philosophicus talis est, quòd eius materia bina partitione partitur: aut enim eius materia ex stercore ouillo erit composita, aut ex foliis oliuarum: Nihil enim est, quod ignem in combustione æqualem faciat perdurare melius his.

SALOMON.

ENIGMA

217.

Quid de Moro arbore & Myrrha existimandum est?

HYRAMVS.

Morus arborum vltima floret, exacto iam frigore; Vnde prudentissima vocatur à Poëtis: De hac Politianus in Rustico:

*Mox vbi iam sapiens cœpit frondescere Morus,
Antè quidem sapiens, nunc ambitiosa, neo vllius
Quæ pariat pomum, sed serica pensa ministrat.*

Hæc cum foliis suis bombycibus alimentum, bombyces serica sua filamenta, hæc vestimenta, hæc pompam & superbiam, imò auctoritatem, nobilitatem, doctrinam, & sapientiam: Hinc & hoc nomine Morus sapientissima, nobilissima, & doctissima vocari digna est: Maxima enim virtus Mori foliis hoc respectu inest (quibus se magnates, diuites & prudentiores existimati, induunt & tegunt, non vt olim Adam ficus foliis suam nuditatem ac deformitatem) dummodò à vermibus depascantur, & in texturas, hominibus retexendas, absamantur. Fructus eius arboris vocantur Mora, quæ, cùm prius alba essent, cruore Thysbes & Pyrami rubra facta sunt. Sunt autem Pyramus & Thysbe personæ Chymicæ, nempe Gabricus & Beia, se inuicem amantes; qui cùm ad fontem, hoc est, aquas soluentes philosophicas, conuenire destinassent, & Thysbe prior aduenisset, Leæna peperit in pallio ab ea relicto, idq; sanguineis tinxit maculis: Sic reuera in opere philosophico Leæna parit, qui partus causa est mortis amorum, Pyrami & Thysbes: Hi enim duo pereunt, quamprimùm fœtus leonini sint editi. Pereunt autem amoris vehementiâ & desiderio mutuo, primò Thysbe, quia albedo præcedit, & Diana prior in lucem editur; post Pyramus, qui rubedinem designat; signo addito, quod mora alba rubefacta sint.

Myrrha

QUARTA DIES: DE VEGETABILIBVS. 147

Myrrha verò arbufcula fuit filia Cynaræ Cypriorum Regis, quæ patri suo concubuit, ex eoq; coitu suscepit Adonidem; (de quo aliàs latis dictum.) Hæc Deorum commiseratione in hanc plantam aromaticam conuerfa est, lachrymas in succo destillantem propter incestum, vt Ouid. habet lib. 10. Metam. Sed hanc allegoriam esse Chymicam, satis demonstratum est multis in locis, cum ex filia & patre, vel filio & matre philosophicus fœtus (iuuenis cum pulchrâ barbâ, rubeo capite, oculis nigris, & vestimento aureo) necessariò nasci debeat.

SALOMON.

Lotos & Pala quales sunt arbores?

ÆNIGMA
218.

HYRAMVS.

Loti ligno colore est niger: Baccas profert: Cariem non sentit: Florem amittit, cuius suauitate homines rerum omnium obliuisci dicuntur. Hinc socij Vlyssis apud Lotophagos populos morantes oblitus sunt reditus in patriam, ibiq; eorum permulti manserunt. Aquas amat, ad tibiarum cantus valdè expetita. Veteres eam Apollini sacram fecerunt, quòd ante Solis ortum folia implicet, profurgente autem explicet paulatim. Atque hæc arbor, si quæ alia, propria est Chymicæ, tum ob colorem, durationem, florem, fructum, locum natalem, tum quia Solisequa est.

Pala arbor est maior pomo, & suauitate præcellentior, cuius fructu, (qui *Ariana* dicitur) sapientiores Indorum viuunt: Folium alas auium imitatur, longitudine trium cubitorum, latitudine duorum: Arbor ipsa fructum è cortice mittit admirabilem succi dulcedine, vt vno quaternos satiet. Et hæc Philosophis Brachmanis (qui verè fuerunt Chymici, & Collegium sapientiæ habuerunt in propriâ ciuitate) appropriata est, tum propter fructum & succum, qui dulcis est; tum propter folia alata, quæ volatilitatem subiecti philosophici denotant.

SALOMON.

Quid de Platano & Palma?

ÆNIGMA
219.

HYRAMVS.

Platanus conuiujs sub ea celebrandis dicata & apta fuit, quia latis suis folijs Solem æstiuum arceat, hyeme ius nudata admittat. Amasia fuit Xerxis olim Persarum Regis, qui ducens

T 2

exerc-

exercitum incidit in formosam Platanum, sub qua triduum integrum moratus conuiuia celebravit, genioq; indulgit: Ramos autem amassæ auro, gemmis, & pretiosissimis quasi donariis oneravit ornavitque, & discedens excubitores apud eam reliquit, qui eam ab iniuriis prætereuntium defenderent. Plinius scribit, Licinium Mutianum Confulem sub Platano fuisse epulatum cum duodecimo comite, & Caium Principem sub aliâ cum duodecim conuiuis. Poëtæ quoque fabulantur, Iouem cum Europa sub Platano concubuisse. Iucunda est eius umbra. Apud Romanos in hortis ac villis vrbanis ad umbras inambulationum (quæ ad otium literarum primùm inuentæ sunt) præstandas frequens culta est. Hinc Iuuenal. Satyr. 1.

Frontonis Platani, conuulsæq; marmora clamant.

Palma multorum est generum, in Europa sterilis. Coma eius est in cacumine, & pomum non inter folia, sed inter suos ramos. Huic arbori est in se vterque sexus, vt omnibus aliis: Mas in palmitate floret, femina citra florem germinat tantum, spinæ modo. Terra feruida & fabulosa habet frugiferam palmam; sed gaudet quoque locis riguis. Fructus palmæ oblongus est, non, vt oliuæ, orbicularis, dulcis suco, nullo ligno. Orientales ex eo vinum conficiunt, & nonnullæ gentes panem. Plinius multa de ea scribit. Et Gellius lib. 3. cap. 6. ex Aristotelis & Plutarchi testimoniis hæc narrat: *Si super palma arboris lignum, inquit, magna pondera imponas, ac tam grauitex vrgeas, oneresque, vt magnitudo oneris sustineri non queat: non deorsum palma cedit, nec intra flectitur; sed aduersus pondus resurgit, & sursum nititur, recuruatque: Propterea in certaminibus palmam signum esse placuit victoriæ, quoniam ingenium eius suoda ligni est, vt vrgentibus prementibusq; non cedat.*

SALOMON.

ENIGMA
220.

En Enigmata vernacula:

*Dic, quibus in terris, sapiens, & habebis honorem,
Nascitur arboribus, ceu fontibus aëris, vnda,
Sulphureusq; vapor, variegq; animalcula forma?*

HYRAMVS.

Terna proponis mihi, Rex Sapiientissime, vbi nempe aqua nascatur in arbore, tanquam elementum simplex, & vbi sulphur, tanquam minerale,

nerale, denique vbi animalia; quæ ænigmata, nisi fallor, persentisco:
 In Ferro insula vna ex Canariis nulla est aqua dulcis, quæ viuant ho-
 mines ac pecudes, nisi quæ in arboribus certis quasi nascitur, atque in-
 de destillata referuatur. Hæ arbores sunt foliis densis, in quibus cœli-
 dono & benignitate aquosa substantia, clara & dulcis ex rore aut ne-
 bularum coagulatione colligitur, eâ copiâ, vt distillet, & magna im-
 pleat vasa; Cui affine est, quod in Polonia, Lituania, Borussia, vbi be-
 tula arbores sunt grandes & frequentes, in annuo vsu est, vbi rustici
 eo tempore, quando incipiunt reuirescere, & folia recipere, adhuc te-
 nuia, securi circa radices, aut vno pede supra, vulnus quasi separato
 cortice singulis betulis infligunt, ac deinde bis vel ter magna vi arbo-
 rem altera securis parte concutiunt; vnde mox aqua ex vulnere tanta
 abundantia & impetu profluit, vt multas libras exæquet: Qua ratione
 magna vasa cereuisiaria ad libitum hac betularum aqua, (quæ sub-
 dulcis est) implent, & ad vsu seruant: Sunt, qui dicere ausi sint,
 (quod incredibile multis videbitur, at possibile illis, qui loci circum-
 stantias nouerunt, & copiam aquæ profluentis, nec non arborum,
 considerant) riuos & fluuios proximos circa id tempus inde crescere
 & augeri, cum maior pars, nullo colligente, ex antè factis vulneribus
 profluat, instar imbris. In Ferro insula aqua exterius destillat ex foliis;
 hic ex betulis interius: Estq; ille succus, qui ex terra ascendit in ramos,
 vt folia producat, quibus productis, coagulatione evanescit, reman-
 ente terræ & parte aqueæ substantiæ in frondibus & foliis.

Ferrum in-
 sula Cana-
 riarum.
 Vide etiam
 paulo: infra.
 Betula ar-
 bores.

Vide supra

Sulphur ferre videtur Tæda arbor, quæ dat picem per expressio-
 nem ignis, vt notum est: esse autem picem seu succum pinguem tæda-
 rum nihil aliud, quàm sulphurẽum vaporem, qui exhalat ex locis sub-
 terraneis, vbi minera sulphuræa abundant. Vnde plarumque in mon-
 tibus metalliferis sunt frequentes tædæ. Et certum est, vbi cunq; abun-
 dent, quod ibi succi pingues & sulphurei fumi ad terræ superficiem ex
 profundo ascendant. Ceres ab hac tædifera dicta est, quod in perqui-
 renda Proserpina tædas inflammauerit. Hanc mares in nuptiis dun-
 taxat ferebant.

De animalculis, quod dicam, non habeo, nisi quod Terebinthus &
 Roburgignant præter alia & culices; Et quod Quercus producat gal-
 las, in quibus circa Michaëlis festum inueniuntur animalcula, aut
 musca, siue aranei, aut vermiculi, quales sunt carnium. Hæc omnia ex

T § putre-

putredine generari satis constat, quemadmodum eiusmodi innumera inueniuntur. Tantum ad ternas quæstiones.

SALOMON.

ÆNIGMA
221.

Verùm ne in hanc syluam, quæ tam latè, quam tota terra patet, ingressi aberremus, ita vt exitum difficulter inueniamus: En ego quarundam adhuc arborum naturas & proprietates proferam, ad quas singulas tu postea conuenientiam cum Chymicis laboribus applicabis.

Phyllis.

Phyllis Lycurgi Regis Thracum filia relicta à Demophoonte Thesei filio, vitam sibi laqueo præfocauit, qua in amygdalum postea versa est.

Smilax.

Smilax quoque virgo amore Croci iuuenis in smilacem fruticem, hederæ similem, spinosam, & densis cauliculis tam genibus, flore candido & lilium olente, mutata fingitur; admota auribus leuem sonum reddit, quasi querula.

Buxus.

Buxus spississima est arborum, non fluens in aquis, nec cariem sentiens.

Hebenus.

Ita & Hebenus, nec fluit in aquis, neq; sentit cariem, nec vetustatē: in sola India crescit: Hinc Virg. 2. Georg. Diuisæ arboribus patriæ, sola India nigrum Fert hebenum.

Scobs eius oculis vnicè medetur, & lignum ad cotem tritum cum passo caliginem discutit. Cæsa hæc arbor dureo scit in lapidem.

Fraxinus.

Fraxinus Achillis hasta multum nobilitata fuit: cuius tanta vis celebratur, quòd nec matutinas, nec occidentes vno

QUARTA DIES: DE VEGETABILIBVS. 151

res umbras serpens attingat, adeo ut ipsam procul fugiat: si ea fronde gyro claudatur ignis & serpens, in ignes potius fugiet, quam in fraxinum. Floret fraxinus, priusquam prodierint serpentes, nec ante conditas folia dimittit.

Ficus fructum ante maturitatem facile perdunt: Non Ficus. florent, pomum habent supra folia, quæ serius nascuntur: Fertiliores sunt inferiore parte, quam cacuminibus.

Hedera sacra est Baccho; seipsam propagat: Duplex Hedera. in foliis color est, viridis & flauus, unde bicolor vocatur: semper viret, ideo Poeta eius foliis olim coronabantur: stare non potest sine adminiculo; muros amplectitur quadam lasciuia, adeo ut erodat: viuacissima est omnium arborum, ei folia non decidunt, racemus eius vocatur Corymbus.

Taxus in Arcadia adeo venenata fertur arbor, ut si Taxus. quis sub ea dormiat, aut capiat cibum, protinus emoriatur. Plinius ait, esse innoxiam, si in ipsam clauus æreus instigatur.

Ita Sycomori grana non maturescunt, nisi radantur in Sycomori grana. strumento ferreo.

His contrariam naturam habet Balsamum arbuscula, Balsamum. qua inciditur nullo metallico instrumento, sed vitro, lapide, vel ossis cultellis.

Ut mittamus Citrum, Cupressum, Pinum, & his similes notiores arbores, Cedrus nobis pro omnibus satisfaciet: Cedrus.
Folia

Folia habet cupressi foliis ferè similia, lignum iucundi odoris, & tineis imperuium: Propterea opus dignum Cedro dicimus, quod laudabile est, & ab iniuria blattarum & tinearum maximè conseruandum: Horat.

Speramus carmina fingi
 Posse linenda cedro, & laui seruanda cupresso,
 vel quòd eius oleum illitum res omnes conseruet a tineis & carie. Cedrus duo habet genera, minus & maius. Hoc iterum geminum est: Florifera & fructifera. Florifera fructum non fert, & fructifera non floret: & in ea antecedentem fructum statim nouus occupat: Propter materiae aternitatem ex ea fiebant Deorum simulachra: Folia non amittit, quæ habet capillata, nec rimam aut fissuram sponte capit.

HYRAMVS.

Parallela
 Chymica.
 Phyllis.

Non absque causa, Rex Sapientissime, diceris à summis ad minima, & à minimis ad summa vegetabilium disseruisse, qui omnium eorum proprietates & essentias perfectè calles; At ego, vt his parallela Chymica ponam, nunc adnitar: Phyllis Beiam, & Demophoon Gabricum denotat; Illa huius desiderio & amore vnice tenetur; Hinc ei mors in nigredine. At quia in amygdalum mutatur, quæ omnium arborum prima floret, significatur albedo mox sequens: Hæc enim flos est, vt rubedo fructus maturus. Demophoon contrariæ aliis hominibus naturæ fuisse dicitur; quia in umbra incaluerit, in Sole frigerit: Ita enim sulphur philosophicum se habet, cum calida frigefaciat, & frigida calefaciat.

Smilax.

Smilax verò virgo alba, & Crocus iuuenis, rubeus, easdem personas Chymicas designant, nempe seruum rubeum, & odoriferam eius forem.

Buxus.

Buxus ex pondere & duratione sulphuri nostro assimilatur, vt & Hebe-

QUARTA DIES: DE VEGETABILIBVS. 153

Hebenum nigrum, quod oculis optimè medetur mentis, si agnoscat. Ex India sæpè adfertur ad nos, quamuis & alibi nunc crescat.

Achillis hasta Pelias dicta Fraxino celebritatem fortè attulit, quia **Fraxinus.** contra venenata vulnera, quæ fecerat, auxilium tulit: Achilles vt est subiectum Chymix, sub prunis induratum, sic eius hasta vis agens sulphurea in eo agnoscitur; quæ, quod vulnerat, & sanat, serpentibusq; argenti viui contraria est; quia eos occidit.

Ficus immaturos fructus facile perdit; sic opus philosophicum. **Ficus.** Fructum habet in folio, quo tegitur; sic & illud: quia dignis monstrari, & indignis tegi postulat.

Hedera non ascendit, nisi stabiliatur à muro vel arbore; sic Leo vi- **Hedera.** ridis sine aqua fœtida nil præstat, quam postea absumit, & ebibit. Hæc est arbuscula, quæ priscos Poëtas, Orpheum, Linum, Homerum, & alios ad cantum impulit & coronauit: Baccho sacra est, quia liquidam partem compositi notat; quæ viuacissima est, quia corroboratur ab alia stabiliore seu muro, seu arbore, hoc est, sulphure.

Taxi vis venenata etiam in umbra nocentissima, mirum est, quòd **Taxus.** æreo clauo tollatur, vt & Sycomorus ferro iuuatur: Vnde patet, à sulphure fixo, quod in vtrisque his metallis inest, vim quoque vegetabilibus infundi: Sic materia philosophica venenosa est, nec maturari poterit, nisi & sulphure fixo dometur, & adiuetur.

Balsamum contrà reformidat ferrum, quod infligit vulnera, quæ **Balsamum.** sanat: sic à vulgari quocunque metallo balsamum philosophicum abhorret.

Cedri verò natura adedò nobilis est, vt meritò Regina inter arbores **Cedrus.** dici & haberi debeat: Omnes enim omnium virtutes exprimit perpetuitate, odore, continuitate: Ex quibus singulis hoc documenti elicio, quòd natura metallica in multis vegetabili correspondeat; Et quòd Philosophi exponentes suum opus, non rarò id assimilârint hisce vegetabilibus, præsertim arborum fructibus, floribus, & odoribus.

Ad hæc insitio, quæ fit in arbusculis, manifestissimè philosophi- **Insitio.** cum opus demonstrat, & vt possibile in natura, & vt imitabile ab arte: Vt enim arbor iuencula & tenera pomifera quæritur in syluis vel hortis, quæ in nouum solum seu terræ gremium posita, supra truncum abscinditur cum ramis omnibus, in quibus fructus syluestres datura esset,

esset, & trunco alius furculus nobilior ex alia arbore hortensi petitus inferitur, ita ut ex trunco & furculo simul coalitis fiat vna arbor, quæ mox ferat fructum sequentem furculinaturam, non trunci: Sic materia philosophica, vbicunque sit, inuestigatur, inq; suum vas ponitur, eiq; additur nobilissima sulphuris species, quæ inueniri potest, eaq; duo vniuntur, soluendo, coagulando, sublimando, distillando, aliisq; operationibus, donec tertium quid ex his resultet, quod post alias preparationes, colorumq; mutationes varias in Tincturam philosophicam perficiatur.

SALOMON.

Satis hoc die disquisitum est; Nunc ad animale naturam transfundendum erit, cui nos in crastinum reseruabimus.

SEPTI-

SEPTIMANÆ PHI
LOSOPHICÆ
Quinta Dies:
DE ANIMALIBVS.

SALOMON.

N

ON exigui laboris, curæ, studij & sumptus fuit anti-
quitus historiam animalium describere, quemadmo-
dum constat Aristotelem, qui diligentissimè hoc opus
peregit, ex Alexandri Magni liberalitate, incredibilem
hominum numerum ad obseruandum singulorum

V 2

anima-

SEPTIMANÆ PHI-
LOSOPHICÆ
Quinta Dies:
DE ANIMALIBVS.

SALOMON.

N

ON exigui laboris, curæ, studij & sumptus fuit anti-
quitas historiam animalium describere, quemadmo-
dum constat Aristotelem, qui diligentissimè hoc opus
peregit, ex Alexandri Magni liberalitate, incredibilem
hominum numerum ad obseruandum singulorum

V 2 anima-

animalium naturas & proprietates in diuersis terræ partibus & locis, adhibuisse, pecuniâq; summam erogasse in venatores, aucupes, piscatores, & huiusmodi alios quàm plurimos. His omnibus Adamus protoplastes non eguit, quippe, qui ex propria suæ naturæ industriâ & sagacitate singulorum animalium differentias & essentias agnouit, vnde iisdem nomina conuenientia primus imposuit, utpote dominus & possessor eorum. Non videbatur enim Creatori consultum, ut homo iis imperaret, quæ non nouerat, aut eorum ministerio vteretur, quæ, quomodo sibi inseruire possent, non haberet explorata. At lapsu Adami superueniente, hæc notitia rerum, antè clarissima, valde obscurata est, præsertim in posteris eius; vnde opus fuit, de nouo animalium naturas indagare, differentias discernere, proprietates annotare, & in volumina librorum digerere, quæ huic defectui ex parte subuenirent, & memoriam rationemq; humanam adiuuarent. Fuerunt autem sapientes omnium ætatum circa hanc scientiam occupati, tum quia per se iucunda & admirabilis est; tum quia honesta, homine digna, & verè regia videtur ob causas plurimas: Primò enim excolit animum rudiorem doctrinâ multiplici, vnde agnoscamus, quid homini datum, quid bestiis negatum sit. Si enim Spartani helotas seu seruos ebriosos, fatuos, & vino dementatos iure introduxerunt ad suos liberos, ut hi inter sobrietatem & ebrietatem, virtutem, & vitium, ratiocinandi subtilitatem & sublimitatem, nec non hanc spontaneam insipientiam discernerent, Deoq; gratias agerent, quòd his vitiis non indulgerent, aut ad minimum cauerent sibi, ne inebriarentur, & sic delirarent vnquam, helotarum instar: tum quoque utile erit, & necessarium, bestiarum irrationabilium naturas, proprietates & differentias liberis ingeniis proponere, demonstrare, & insinuare, ut quantum donum sit ratio & intellectus soli homini concessus, agnoscat, & cum gratiarum actione erga Creatorem ostendatur. Nam Mundus & hoc fine adèò mundus factus, aut tot rerum & animalium speciebus ornatus est, ut architecti summi bonitas & omnipotentia inde conspiceretur, hominumq; simul commoditas, iucunditas, & utilitas quæretur, quod qui non considerat, bestiarum more vitam degit, nec ratione, quæ humano generi, instar thesauri pretiosissimi, præ illis data est, ut debet, vitur. O quanta est Dei Creatoris gratia! quanta prouidentia! quanta clementia! qui nos non bufones, non serpentes, boues, aut

Sapientes
omnium æ-
tatum circa
historiam
animalium
occupati.
Vfus huius
scientiæ

I.
Spartani
helotas,
seruos suos
ebrios, libe-
ris suis cur
propofue-
runt.

Mundus,
quo fine
adèò mun-
dus factus.

aut mulos fecit; sed homines, hoc est, rationali animâ donauit, inq; bruta actum reflexum nobis tribuit: Leo animosus, vrsus atrox, tygris horrenda, elephas magnus, equus & celer & fortis, nec non sexcenta alia animalium ferorum & cicurum genera, vni rationi hominis parui & inualidi (si corpus spectes ad illa) obedire coguntur. Mira vis itaque rationis est, quæ, vt Regina potentissima, omnes beluas sibi subiicit, & in eas imperium exercet, licet in fragili domo, veluti basilicâ, non tam armis, quàm consiliis tuta & propugnata, habitet & moretur. Quæ enim causâ mouit Lacedæmonios, vt in oppidis absque muris & vallis habitare maluerint, quàm iisdem munitis: vt nimirum plus fortitudini incolarum & ciuium confiderent, quàm lapidibus mœnium, plus illorum industriæ, vigiliis, & animositati tribuerent, quàm securitati ex his ortæ: Eadem, aut illi similis motiua extitit, cur homo inermis nascatur, nudus & imbecillis corpore, nempe vt ratione, in-

Rationis
vñs.

uentrice variarum artium & rerum necessariarum, vtatur, eâ se defendat, arma sibi fabricet, & vim violentiamq; bestiarum propulset. Vnde prudentissimum animal homo dicitur, quia habeat rationem, orationem, & manus; quarum primâ res sibi vtilis indagat, & reperit, secundâ aliis exponit, & ad considerationem communicat; tertiâ, hoc est, manibus in actum & opus ducit, facit, construit, & præparat; iisq; denique vtitur, & ad libitum fruitur. Nostrum itaque erit, nempe rationabilem filiorum Adami, hæc omnia perpendere & contemplari, præsertim hoc quinto conuentu, quo sensitiuam naturam & motiuam animalium, quoad huic negotio, tempori & loco conueniat; per-
lustrabimus, & attingemus.

Vegetabilia, vt dictum, à cælo & terra suum nutrimentum mu-

Vegetabilia
nutrimentum
suum vnde
accipiant.

mune receptaculum, ventrem, id descendit, vbi calore humido maceratur, elixatur, & coquitur in aliam, quàm priùs habuit, substantiam: Deinde in meatus intestinales hæc ablegata, perq; varios gyros circumducta, à venis per mesenterium disperfis attrahitur potiore sui parte in venam portæ, & hinc in epar. Hic primùm sanguificatio incipit, tanquam in propria sua officina, & fit sanguis, qui est proximum nutrimentum corporis animalium. Ex sanguine generantur spiritus & vitales & animales, & ex his sensus & motus causantur. Fæces verò primæ, secundæ, & tertiæ alterationis ex suis locis educuntur. De quibus sub hominis anatomia longè absolutiùs inquiritur. Tanta autem

Animalium
varietas.

est varietas animalium, totq; eorum extant species, vt non eas enumerare, multò minùs singulas contemplari possumus. In positione & situ membrorum & viscerum longè quoque inter se differunt, & sic non vno nutritionis modo contineri queunt; Sunt quadrupedes in terra, aquis, & aëre; sunt bipedes; sunt quoque apodes; nec desunt volatilia aut natantia in suis sphaeris; de quibus singulis in genere discutemus.

DE QUADRVPEDIBVS TERRÆ.

Quadrupedum ea forma est, & membrorum dispositio, vt ad partem, sui propagationem, & vsum hominum conditæ manifestè appareant. Hinc enim capite ad terram prono quatuor pedibus innituntur, tum vt nutrimentum in terræ superficie sibi quærant, tum vt sustinendo corpori proprio, oneribusq; portandis aut trahendis sufficiant. Tu verò, Regina, ab hisce, præsertim in Philosophia memoratis, quærendo incipias.

SABA.

ÆNIGMA
222.

A Boue principium ergo ducemus, qui primam & in Philosophia apud Ægyptios & in re pecuaria habet auctoritatem: Propter quas causas hic in Ægypto cultus, & tanto honore affectus fuit?

SALOMON.

Ægyptij, inter quos Hermes ex Philosopho sacerdos, ex facete dote
Rex

Rex factus, omnes suas leges, & politicas, & diuinas, seu ad religionem spectantes, Mercurio acceptas referebant; Mercurium verò à Vulcano eruditum eas habuisse, & Isidem à Mercurio, quæ eas populo promulgârit, & seruandas iusserit. In primis autem ad cultum religionis spectauit Bos ille, Apis illorum linguâ dictus, qui toto corpore nigricans, in latere aut fronte corniculatam albi coloris Lunam repræsentauit. Hic per totam Ægyptum, priori defuncto, conquirebatur, & inuentus, magno triumpho cum nauî Memphim aduehebatur, multisq; initiationibus, lustrationibus, & ceremoniis factis in Vulcani templum statuebatur, & magnificè epulis alebatur in aureis cubilibus. Dicebant autem, Osiridis animam in hunc Bouem continuâ successionis serie migrâsse, quo post quadriennium in certo fonte suffocato, in alium, simili modo repertum, migraturam. Latiùs de hoc Boue alibi tractatum est, vnde reliqua peti poterunt. Nihil aliud verò per Bouem intellexerunt, quàm lapidem in capitulis notum, qui insignia Lunæ manifestè in se gerit. Est enim Luna ipsa Solis vxor, hoc est, Osiridis. Per Osiridem namque Solem semper indicârunt, sacerdotes conscij philosophicum; alij quicumque ignari, cœlestem: Non abs re itaque dixerunt, Osiridis animam in hunc Bouem Lunari figurâ insignem transiisse, cùm Solis anima in Lunam reuera migraret, eiq; vniatur. Osiris verò à Typhone interfectus dicitur, & in multas partes dissectus; quod ita quoque accidere manifestum est: Solutio enim fit Solis à Typhone, eiusq; corpus in minimas partes diuiditur, quæ deinde ab Iside vxore, seu Luna, compinguntur, & vniuntur; deficiente generationis membro, seu sulphure combustibili. Cur autem tantas ceremonias cum Boue celebrârint, non nisi sapientissimis notum fuit; vulgo non inquirente causas rerum, sed saltem sequente ritus maiorum, quos prudentes & haud ignaros primæ eius originis præsupposuit. Idq; verissimum est: Nam primi auctores colendi Bouis absq; dubio non fuerunt aded brutales, vt brutum propter causas communes, hoc est, agriculturæ vsum, aliasve utilitates, diuinis honoribus affici voluerint; sed habuerunt rationes huius institutionis grauissimas. Primò, ne memoria Philosophiæ apud posteros periret; sed hoc tanquã subiecto remoratio solènitè cõseruaretur. Nisi enim sint obiecta quædã, quæ sensus & reminiscenciam moueant in hominibus, facillè rerum etiam maximarum illis obrepit obli-

Apis.
Osiridis anima in bouem migrasse dicta. Fabulæ ex- & applicatio.

Ægyptii cur tantas ceremonias cum boue celebrârint.

Ratio 1.

- Ratio 2. obliuio. Secundò, vt sagacioribus anſa præberetur de cauſis inquirendi in Philoſophia, in qua hieroglyphicæ literæ ſolis Philoſophis cognitæ eas demonſtrârunt. In illis bos ſeu Apis materiam, Oſiris, Iſis, & Typhon compoſiti partes indicârunt, & ſic de aliis animalium figuris. Tertiò, vt populi (veræ religionis & diuini cultus expertes & ignari) hac quaſi religionis opinione in officio continerentur. Huc acceſſit, quòd vulgus in brutorum cultum procliuior fuerit, cùm viderit, hæc animalia inter literas ſacras haberi, in arcanis retineri, & à ſacerdotibus magnâ reuerentiâ tractari. Hinc exemplo bouis publicè culti, in aliorum quoque brutorum honorem ciuitates nouas conſiderunt, conditasq; nominârunt.

S A B A.

ÆNIGMA
223. *An Philoſophi quoq; Equi ac Cameli mentionem faciunt?*

SALOMON.

Boum mentione apud antiquos. Vt antiqui in ſuis allegoriis sæpè Bouis meminerunt, cùm de materiâ philoſophicâ loquerentur, vtpote Boum Geryonis ab Hercule abactorum, puniceï coloris; Augiæ Solis filij, cuius ille ſtabulum repurgaffe immenſo labore dicitur; Tauri, in quem Iupiter conuerſus Europam rapuit; Acheloi cornu copiæ miniſtrantis, & ſimilium: ita & nonnunquã aliorum iumentorum mentionem faciunt; in primis Equi: Celebratur Maronis carmine Equus Troianus, quæ Græci diuinâ Palladis arte ædificârunt, arcanisq; trabibus contexerunt, Epeo machinæ authore. Nil autè bello Troiano fictitiò & toto allegorico intelligitur, niſi idè opus philoſophicũ, vt alibi copioſiſſimè demonſtratũ eſt; & per Equum, quo bello finis impoſitus, Troia occupata, incenſa, & deſtructa eſt, niſi ſubiectum artis; quod pater quoque apud alios authores ita vocitatum eſſe. Sic enim Rhaliſ in Epistoſa: *Coopertorium Equi pallium noſtrum album, & equus noſter leo fortis ſub pallio coopertus.* Diomedis quoque Thracum Regis Equi innotuerunt, qui hoſpitem, quos ille interfecerat, carne & ſanguine paſcebantur: ſed ipſe poſtea legem Talionis expertus, ab Hercule iisdem equis in pabulum datus fuit. Hi Equi reverà ſunt allegorici, & ſignificant eam rem, quæ multos ſignaros perdit, quid pro quo accipientes, nempe materiam philoſophicam.

Equorum mentio.

Bellum Troianum fictitium & allegoricum.

QUINTA DIES: DE ANIMALIBVS. 161

cam. Tales & fuerunt Achilles equi, quorum nomina sunt Balius, Pedasus, & Xanthus, ex Zephyro geniti. Claudianus:

Et flauum Xanthum spreuisset Achilles.

Fuit quoque inter requisita, sine quibus Troia occupari non potuit, abductio equorum Rhesi, antequam è Xantho fluuio biberent; quod lib. 6. Hieroglyph. satis expositum est: Soli insuper quatuor attribuntur à Poëcis equi, de quibus Ouid. lib. 2. Met.

Interea volucres Pyrois, Eous & Ethon

Soli equi, quartusq; Phlegon, hinnitibus auras

Flammiferis implent, pedibusq; repagula pulsant.

De iisdem Thomas Radinus: Equi quatuor, inquit, qui aurei licet forent, colore tamen quisq; proprio noscebatur: Pyrois rubens, Eous candicans, Ethon coruscans, Phlegon nigricans, hinnitibus flammiferis, elatis naribus auras implebant, erraticis cursibus vagabantur incerti: quibus coloribus subiecti philosophici mutationes ex vno colore in alium denotantur: Primò enim niger; deinde coruscans inter album & nigrum; tertio albus; deniq; rubeus successiue in opere visuntur. De Camelo in eadem Epistolâ **Cameli** dicitur: **Camelus noster albus septimus est in numero apud Philosophos magnos, mentio.** Sol cum Luna, Iupiter, Mars & Venus nostra in Mercurio nostro, & Saturnus septimus eorum, in quo omnes sunt coniuncti simul; Cur verò Saturnum Camelum vocet, constat, quia ipse portat retia ad venationem Veneris & reliquorum Planetarum, vt Basiliius notat in rythmis & figuris.

SABA.

An non Mulus est in opere, eiusve similitudo?

ÆNIGMA

224.

SALOMON.

Imò, quia ex diuersis speciebus, Asino & Equa, ibi nascitur tertium genus à parentibus diuersum. Tardigradus asinus est ponderosum illud & fixum; Equa verò ex Zephyro vento concepta & concipiens, volatile, aërium, & fugiens. Ex his animal forte, robustum, non nimis tardum, nec velox, quale est Mulus, nascitur, habens patris & matris naturam simul in sese.

SABA.

Iumenta hætenus herbivora tetigimus cictra, nunc feras eiusmodi proponemus; *De Apro an meminervnt Philosophi?*

ÆNIGMA

X

SALO-

225.

SALOMON.

Multis in locis: Nam & Hercules aprum in Erymantho Arcadiæ monte natum, à Diana Phocidis agro immissum, omnia vastantem, ex fruticeto propter altam niuem defessum extraxit, & vinctum ad Eurystheum deportauit. Per hunc, vt & per alias beluas feroces materia philosophica intellecta fuit, quippe quæ ab Hercule, artifice laboriosissimo debellata & pertractata est, à multis aliis non sine damno tacta, aut tentata. Vt enim Aper dentibus minax & nocius existit, sic illa non debite ad opus adhibita, nil nisi minas & noxas adfert. Atalanta quoque illa fugitiua virgo, quæ cursu superata victoribus sponsa promissa fuit, victis morte punitis, Aprum insignis magnitudinis in Arcadiâ interemit, vnde à Meleagro brabeio donata est. Hinc à matre eius Althea stipite, cum quo matuserat, fatali, in ignem coniecto & combusto, ipse extinctus est. Apri violentiam Adonis expertus est, qui in venatione ab eo cæsus & interemptus fuit.

S A B A.

Quid de Cerua?

SALOMON.

Et hæc inter Herculeos numerata est laboris: Fuit autem Dianæ sacra, aureis cornibus, & æreis pedibus fugacissima, quæ non vulneribus prosternenda erat, sed solo cursu defatiganda, & captanda. Hercules itaque integrum cucurrit annum, antequam eam defatigare ac comprehendere potuerit. Tandem ad Ladonem amnem captam humeris suis impositam eam ad Eurystheum apportauit. Ex his apparet, quod materia philosophica interdum ferocissima & monstrosa describitur, per accidens, quia ignaris noceat; per se verò mitis & lenis, quia leniter tractari velit. Illic Aper est, hinc Cerua, diuerso respectu. Aurea huic Ceruæ sunt cornua, singulari naturæ privilegio, cum aliæ Ceruæ cornua non habeant, multò minùs aurea. In his robur & vis ceruini generis est, vt in pedibus, fugacitas, qui sunt ærei. Diana, hoc est, Lunæ philosophicæ, sacra est, cui absque vulnere, læsione & noxa offerenda venit.

S A B A.

ENTOMIA
226.

SABA.

Est & Monoceros seu Vnicornis in arte celebratus? ENIGMA

227.

SALOMON.

Imò; quicum Ceruâ in vnâ syluâ morari dicitur. Amare autem & agnoscere virginem puram perhibetur, in cuius gremium cornu deponat, seseq; tractari ab ea permittat. Est autem Vnicornis Sol philosophicus, & virgo Luna; Ideoq; eiusmodi virgo sedens supra Lunam corniculatam cum Vnicorni passim pingitur: Venenis draconum & serpentum resistit eius cornu, idè hoc prius in aquas immergit, quàm bibat.

SABA.

Inter beluas carniuoras num & Leo Philosophis innotuit? ENIGMA

228.

SALOMON.

Philosophi varios Leones agnoscunt, nempe viridem, album, rubrum, fuluum, alatum, & absq; pennis: Et de nullo animali frequentius, quàm de Leone loquuntur: Lullius codic. c. 31. Hoc est sulphur, fili, & hic coluber & draco deuorans caudam suam, Leo rugiens, &c. Ib. c. 38. Confidera, fili, quàm pulchrum & vile sit mysterium elementorum separatio, ac Leonis venatio, beneficio & ingenio discretionis humana, &c. Marcos verò apud Seniore, venationem Leonis descripsit prolixius, vt ibi videri potest. Eiusdem generis fuit Leo, quem Hercules in Cytharone monte Bœotiz, Musis & Apollini sacro, venatus est, & occidit, qui fuit primus omnium eius laborum. Viridis Leonis sapissimè apud Philosophos fit mentio, suntq; ij termini adèd communes, vt non opus sit hic testimonium adducere. Leo autem dicitur propter constantiam & firmitatem virium, quas inest materiæ philosophicæ post debitam præparationem; viridis, quia adhuc vegetet & virescat; rubrus, quia purpureum induerit colorem. Atalanta & Hippomenes in matris Deûm sacello, hoc est, vase, coeuntes, in Leones rubeos mutati à Dea finguntur, hoc est, fœmina fugax, & masculus eam sistens in cursu aureolis proiectis pomis, in rubeam tincturam vertuntur.

Leo viridis.

S A B A.

Estne Vrsus in magisterio cognitus?

S A L O M O N.

ENIGMA
229.

Sunt, qui eius meminerunt, inter quos Author secreti maximi, sub nomine sulphuris, Ego verò, inquit, sum ponderosus, densus, & compactus sicut Vrsus, nec possum bene currere. Sunt verò vrsini factus informes, sine oculis & pilo, vnguibus tamen prominentibus, quos mater lambendo paulatim figurat: Ita & sulphur natura vile & despectum est primò, at post completâ operatione debitam acquirit tincturâ pretiosissimæ formam. Utq; Vrsus ab virgendo nomen habet, quòd virgeat mole corporis & robore sibi infestos: Sic & sulphur philosophicum virget, premit, prosequitur, & pessundat suum aduersarium, donec eum omnino superet, & absumat.

Vrsus vnde
dicitur.

S A B A.

Fortè & Lupus in magisterio agnoscitur?

S A L O M O N.

ENIGMA
230.

Absque omni dubio: Sic enim Rhasis in Epistola, *Lupus noster, inquit, in oriente inuenitur, & Canis in occidente; iste mordeat illum, & iste mordeat istum, & fiunt rabidi ambo, & interficiunt se inuicem.* Et Basilus in primâ clauè vult, Regem proici debere ante Lupum valde famelicum, ut ab eo deuoretur, idq; ter repetendum, & tum igne comburendum esse: Lupina natura & forma à caninâ non multum differt, ita ut quidam Lupum syluestrem canem esse existiment; Ar in Lupo maior feritas & rabies dominatur, in Cane cicutitas, licet aliquando Lupo sit mordacior & fortior. Ille agens, hic patiens est. Canis in initio Lupum prosternit; at postea ab eo superatur iterum, sic tamen, ut ambo mutuis vulueribus & moribus tandem extinguantur.

S A B A.

ENIGMA
231.*Ergo Canis semper Lupo coniungitur, ut aduersarius?*

S A L O M O N.

Sic est; quia passio non fit absque actione, cum in iis sit Relatio: Et necessarium est, ut sit in patiente resistentia quædam, qua in agens operetur prima vice. Hæc non est in Que, vel Ariete, respectu Lupi, sed in Cane.

S A B A.

SABA.

Aries an non est in opere?

ENIGMA

232.

SALOMON.

Sic fanè; Nam expeditio Argonautica ob Arietis pellem à Mercurio deauratam suscepta fuit, hoc est, ab Iasone, qui Medicum sonat & denotat, circa Medicinam aurigenam inquisitio diligentissimè facta est per multos labores animi & corporis, donec tandem eam inuenir, secumq; domum reportarit. Chiron Iasoni, hoc est, manuum labor, præceptor & Medea, hoc est, ratio, seu prudentia, consiliatrix fuit. Non autem per Vellus illud aureum, aureæ mineræ, nec chrysopeia in pelle ouilla descripta intelligi debent, cum operandi modi, arti ipsi proprii, allegoricè proponantur Iasoni, antequam Vellus aureum adipisci posset, feliciter absoluendi. Per Draconis enim peruigilis trucidationem, dentiumq; eius extractionem & seminationem in terram, per taurorum igniuomorum sub iugum missionem, & terræ subuersionem, perq; viros terrigenas in sele arma conuertentes, quid aliud intelligitur, quàm ipsa artis operatio, quæ diuersis & iam dictis modis perficitur.

SABA.

Nunquam igitur per Arietis aut Ouis pellem liber ENIGMA
Chrysopeiam continens intellectus fuit? 233.

SALOMON.

Hoc non dixero, sed de Iasonis aureo vellere in specie locutus sum. Notus enim est Pelopis Agnus, quem Atreus à Pelope patre, (Pelops à Tanralo patre) acceperat, pro eiusmodi libro habitus. Hunc Thyestes, Atrei frater, ab vxore Atrei stupro cognitâ adeptus est, vnde Pelopidarum & regnum & calamitas originem duxit.

SABA.

An non aliquando Pantheræ fit mentio versicoloris? ENIGMA

234.

SALOMON.

Etiam: Nam sic Ripheus in Recapitulatione portarum: Colores, inquit, pulchriores nunquam sunt visi, pallidus & niger, salsus citrinus, imperfectus & rubeus, pauonis plumarum color elegantissimus; Iris, qui etiam præteribit,

X 3

Pan-

Panthera color varius, Leo viridis, &c. Sunt autem Pantheris maculæ diuersorum colorum, quibus quadrupes sollicitantur, vt propius accedant, à bene olente odore quoq; illectæ, sed oris toruitate deterretur: propterea capite ipso occultato Pantheræ feras corripunt. Feruntur habere in armo similem Lunæ maculam, crescentem in orbem, & pari modo curuantē cornua. Solæ animalium odoratæ sunt. Earum oculi in vmbri refulent, hebetantur in Sole, & longius nitent, quàm aliarum ferarum. A Luna itaque cœlesti lumine hoc animal regi apparet; vnde non immeritò terrestri vel philosophicæ Lunæ assimilari potest.

S A B A.

Leopardus vnde nascitur?

S A L O M O N.

ENIGMA
235.

Ex Lezæna & Pardo, diuersarum specierum; Hinc Leopardus vtrique ex parte similis est, neutri verò omnino, nouam constituens ipse speciem. Parit quoq; ex Hyenæ coitu Lezæna; vnde adhuc aliud genus exoritur. Hyena sexum alternatim mutat, & naturam, nunc mas, nunc femina; & sic Rebis præfiguratur.

S A B A.

Quid de Lynce habes?

S A L O M O N.

ENIGMA
236.

Quòd lapidificandi vim in vrinâ emissâ demonstrat, ex qua Lynceus, lapis pretiosus, & ad multa vtilis generatur. Quod si liquor excrementitius animalium coagulationem in duram substantiam lapideam admittit, multò magis aqua mineralis & metallica, quæ lapidi genere proxima est: Lynx Baccho sacra est, cuius currui iuncta fuit.

S A B A.

ENIGMA
237.

Quid causæ est, cur Egyptii Felem adeò honorarint, ut capitale fuerit Romano aliquando occidisse Felem?

S A L O M O N.

Felis inter hieroglyphica animalia visa est, quia Lunæ quandâ vim sentiat in incremento & decremento, vt aiunt, oculorum, secundum Lunæ vicissitudines; & quòd noctu acutè videat radiantibus oculis: Hinc ignarum vulgus eam pro sacra & Diis accepta coluit, & honore
lingu-

singulari profectum est, non considerans aut intelligens causas tan-
 ex venerationis.

SABA.

Quid iidem per Cynocephalum intellexerunt?

ÆNIGMA

238.

SALOMON.

Mercuriale ingenium, docile, & ad omnes actiones promptum: Id
 animal à canino capite, quod habet, Græcis dicitur; Et Ægyptiis Anu-
 bis pro vtroq; & Cynocephalo ac Cane, nec non Mercurio intelli-
 gitur; vnde Poëtis Anubis latrator cognominatur, quasi caninam edat
 vocè. Solis accessum & recessum, viresq; sentire æstimatur, quia diem
 & noctem in viginti quatuor partes suo mictu, toties repetito, diuidat
 & discernat, primus horarum æquinoctialium monstrator & inuen-
 tor. Imperata ab homine ludicra multa præstat, sed non nisi plagarum
 formidine coactus: Sic quoque Mercurius philosophicus, vt cera, om-
 nes imagines & colores in se recipit; sed Vulcanum præceptorem
 (quem Ægyptij illi tribuunt) duriusculum desiderat, qui blanditiis
 addat minas, & verbis verbera, quoties opus est.

SABA.

Si Canis Mercurium denotat, sine aliâ eius mentio ÆNIGMA
apud antiquos Philosophos?

239.

SALOMON.

Gargitius Canis fuit, Cerberii Epyrotici frater, qui Geryonistricor-
 poris seruabat armenta. Hanc Hercules vnâ cum domino interfecit.
 Duorum capitum fuisse fingitur, vt Cerberus quinquaginta, quorum
 tria canina, reliqua vnâ cum cauda, draconis, extiterunt: Nil autem
 monstrosis illis Canibus, quàm Mercurialis natura, indicata fuit, quæ
 in varios vultus & formas se vertit. Habuit & Atalanta Arcadica vena-
 trix canem Auræ nomine, quam aper Calydonius interfecit: qui apri
 Calydonij, & Herculeorum laborum intentionem nouit, nec Auræ
 ignorare potest: Auræ ventus est leuior, qui vt minister Atalantæ seruit,
 hoc est, Mercurius vegetabilis, vt Lullius eum vocat, minerali: Eiusdè
 generis est Lælaps Canis apud Ouid. lib. 7. Metam. & Agrus Vlyssis,
 qui reuersum ab expeditione Troiana dominum post annos 20. fertur
 agnouisse, vt longa ætas & firma memoria in eodem appareat.

SABA.

SABA.

ÆNIGMA
240.

Sed ad volatiliū naturam accedamus, quæ ex illis maximè celebrata sunt, & in corte philosophica mansues facta?

SALOMON.

Gallinacea genera, Coruus, Columba, Pavo, Vultur, Aquila, Ibis, & Phoenix.

SABA.

ÆNIGMA
241.*De Gallinaceis quid tradunt?*

SALOMON.

Quod Sol philosophicus egeat Lunâ, vt Gallus Gallina. Et si enim Gallinæ nonnunquam absque Gallo pariant oua integra ex sese, tamen ea pullis excludendis non inferiunt, nempe vi actiua & calore spirituofo destituta, qui in spermate Galli, tanquam proprio subiecto, continetur, ouisq; includitur. Vnde Auicenna admonet artifices in libro de Animâ, vt accipiant oua Gallinarum nigrarum, quibus adfuerit Gallus: sine eo enim nihil valere. Et in Epistola Solis ad Lunam, dicit Soli Luna: O Sol, tu mei indiges, sicut Gallus indiget Gallina, & ego Luna indigeo operatione tuâ. De ouo gallinaceo Plato Philosophus apud Rosarium, Habemus, inquit, exemplum in ouo, quod putrescit primo, & tunc gignitur pullus, qui post totum corruptum est animal viuens: Ita, vt idem habet, absq; corruptione generatio fieri non potest; vnde studeas in putrefactione, quia corruptio vnius generatio est alterius. Et Basilius in 8. clauē: Hoc exemplis demonstrandum nouit vxor agricolæ optimè: Nam gallinam nullam ad rem familiarem educare potest, nisi id fiat putrefactione oui, ex quo pallus generatur.

SABA.

ÆNIGMA
242.*Coruus, inauspicata auis, quid in Philosophia praestat?*

SALOMON.

Hermes, Et scitote, inquit, quod caput artis est Coruus, qui in nigredine noctis & diei claritate sine alis volat. Ex amaritudine namq; in suo guttore existente coloratio accipitur, à suo vero corpore ac dorso mera aqua accipitur. Intelligite ergo donum Dei, & recipite, & ab omnibus celate insipientibus. Vnde patet,
Coruus

Coruum esse operis initium, ac nisi ille præcesserit, nec Phœnicis aduentum sperandum esse: Et Riplæus in 5. porta: *Elementa miscetua, coaquaq; sapienter, & temperato in calore serua, ante omnia cauens, ne nimio calore in cineres redigantur, puluerem siccum, rubicundum, inutilem, sed in puluerem nigrum, Corui rostro similem*: Et in Recapitulatione dicit, apparere inter colores varios Corui rostrum nigrum, vt plumbum: Idem in 1. porta: *Tum gratias age Deo, quod opus tuum sit inceptum; nam in hoc habes signum verum, quod in nigredine tibi apparebit: Corui caput hoc signum vocamus, & aliqui hoc nominant Corui rostrum*: Vnde constat, in hac arte Coruum esse boni auspicij, contra quam antiquitus habitus est: Nihil autem aliud per Coruum hîc significatur, quam nigredo omnium primò in opere rectè incepto apparente: De qua Arnoldus: *Quicumq; color post nigredinem apparebit, laudabilis est in turba Philosophorum*: Et cum videris materiam tuam denigrari, gaude, inquit Rosarius, *quia principium est operis*. Hinc Coruus Apollini sacer extitit.

S A B A.

*Fortè & Columba alba est in opere visenda post
Coruum?*

ÆNIGMA
243.

SALOMON.

Rectè sentis; Coruus enim hîc in Columbam niue albiorem conuertitur, & pulli eius præsenio sunt albi, hoc est, columbinam naturam induunt. Quidam dicunt, quod Columba in ventre Corui abscondatur, quam ille asper & truculentus non relinquit, nisi valdè vrgeatur à Vulcano. Vt autem Columba fœtui indulget, eamq; ob causam Veneri sacrata est; sic albus color fœtum promittit philosophicum, hoc est, lapidem argenticum. Pauoni amica est Columba.

S A B A.

An & Pauo opus hoc illustrat?

ÆNIGMA
244.

SALOMON.

Imò, non ad albedinem à nigredine peruenit, nisi per Pauonis colores varios: Inde Riplæus in Recap. portarum Pauonis plumarum colorem elegantissimum recenset, multiq; alij eius mentionem faciunt. Ratio enim dicat, quod extremi colores absque intermediis

Y

con-

coniungi nequeat, quod nouerunt tinctorum, qui album pannum in nigrum tingere nequeunt absque intermedio colore caruleo aut rubeo.

S A B A.

ÆNIGMA

245.

Quid causæ putas, quòd Noctua Palladis auis aestimetur, ut & Pauo Junonis?

S A L O M O N.

Cur Pauo sit auis Iunonia, liquet ex allegoriâ antiquorum: Cùm enim Iupiter Io filiam Inachiamaret, adueniente Iunone, mox eam in vaccam mutauit, cui Iuno Centoculum pastorem, filium Aristoris, custodem adhibuit. At Iupiter misit Mercurium, à quo Argus lapide trucidatus, cuius oculi in caudam Pauonis à Iunone sunt inditi: De hoc Ouid. lib. 1. Metam.

*Arge iaces, quodq; in tot lumina lumen habebas
Extinctum est, centumq; oculos nox occupat vna:
Excipit hos, volucrisq; sua Saturnia pennis
Collocat, & gemmis caudam stellantibus implet.*

At cur Noctua Mineræ sacra sit, non omnibus patet: Nos hanc suspicamus causam, quia lateat in tenebris, ne cæteris auibus præda fiat, & volet noctu non sine prudentiæ nota. Eo enim modo sapientia in profundo naturæ delitescit, hoc est, ars artium Chymia rectè se gerit, ne prædatoribus diripienda veniat, umbrosisq; allegoriis sese abscondit, instar Noctuæ. Adhæc non acquiritur sine multarum noctium lucubrationibus & laboribus: Cùm enim Pallas ex Iouis cerebro nata pro sapientiâ intelligatur, in primis pro naturæ inuestigatione, quæ si praxi in actum reducat, omnium præstantissima habetur, non immeritò hanc auem sibi vendicat, quæ vulgo auium inuisa sit, hoc est, noctuam; siquidem idiotæ & literarum rudes nil magis odisse solent, quàm doctrinam, occultaq; literarum mysteria. Quod apparet in ipsa Chymia, quæ quia absconditos, nec cuiquam facillè intelligibiles terminos vsurpet, ab ignaris cane peius & angue infestatur, & conuiriis profcinditur. Inde Athenæ, ut Palladis, sic Noctuarum curam habuere: Hinc illud, *Noctuas Athenas mirrere*; cùm hæ illis abundant.

S A B A.

SABA.

Quid de Cygno statuendum?

ÆNIGMA

246.

SALOMON.

Is Apollini facere est æquè vt Corvus, vna eandemq; ob causam; nempe quia hi duo colores Apollinem deceant philosophicum, & necessariò præcedant, antequam ipse adueniat suo proprio visendus colore. Deinde quia & canere dicantur Cygni suauissimè instante sibi fatali mortis horâ: Nec absque causâ Iupiter Ledam in Cygni forma compressisse dicitur, vnde illa duo oua peperit, ex quorum vno Pollux & Helena nati sunt: Quæ cum sint personæ allegoricæ, ad solam Chymiam (ad quam totum bellum Troianum referri debet, vt alibi demonstratum est) spectantes, patet Cygnum Philosophis chymica subiecta denotare. Huc spectat & Cygnus inuulnerabilis, qui cum Hercule pugnavit, & fulmine ab eo diremptus est.

SABA.

Num Vultur est Chymia notus?

ÆNIGMA

247.

SALOMON.

Hermes de eo, Scitote, inquit, rumorum inquisitores, & sapientie filii, quòd Vultur supra montem existens in cacumine, clamat voce magna, inquiens, Ego sum albus, niger & rubeus, citrinus, veridicus sum, & non mentior. Vultur verò dicitur materia philosophica, quia multas Vulturis proprietates in se habet, vt sunt, quod referant, Vulturem concipere sine masculorum semine, & generare sine coitu: fœminam Euro grauidam fieri, & longam ætatem viuere: quodq; auspiciatissima sit auis, & omnium animantium innocentissima: Ita enim Philosophorum lapis matrem habet virginem, & patrem, qui non concubuit, eumq; portauit ventris in ventre suo.

SABA.

Nec Aquila deest Chymia, vt opinor; at quibus acs commodatur rebus?

ÆNIGMA

248.

SALOMON.

Aquila volucrum Regina, perniciosissima volatu, subiecti patientis & volatilis notam in se gerit, diuersas ob causas, quas Philosophi passim

Y 2

red-

Historiæ
applicatio.

reddunt. Cum hac draco vel bufo coniungitur, ne solitaria maneat, & infœcunda: Ex repente enim & volante, & ex tardigrado & celerissimo fit magisterium. Draconi cum Aquila lethalis inimicitia est, atque hinc ille huius oua auiditate maleficâ consecratur. Eius pennæ facillè inaurari dicuntur, cæterasq; auium pennas sibi commixtas absumere: Fulmine non tangitur; testudinibus quoque vescitur, quas frangit è sublimi iaciendo, quo casu Æschylus Poëta periit, in cuius caput caluum Aquila, arbitrata lapidem, testudinem proiecit. In senectute abiectâ rostri præ eminentia, iuuentutem recuperare traditur. Pullos suos probat ad Solis radios, quos, si aciem sustinere nequeant, vt degeneres relinquit. Eodem modo & Aquilæ Philosophorum cum draconibus & serpentibus internecinum odium flagrat & exercetur. Materia quoque passiuâ facillè se inaurari permittit, quæ aliis permixta mineralibus durabilitate longè eas antecellit. Et si enim volatilis sit, & fugax; tamen in partes heterogeneas non corrumpitur, vnde vel tota manet in igne, vel ex eo tota auolat. Manet verò, cum ab alia aut sine pennis detinetur, aut à dracone vel bufone terræ colligatur. Igne seu fulmine non absimitur, iuuentuti restituitur; Nam lapis noster primò est senex; postea iuuenis; quia senes sunt albi, & iuuenes rubei, quo ad capillos: Soli omnino appropriata est, ceu Luna, eiusq; radios absque declinatione in sese recipit. Meminerunt verò Philosophi Aquilæ innumeris in locis, quorum pauca adducemus. In Cymbalo aureo dicitur: *Recipe igitur in nomine Domini as nostrum, quod cum Aquilis nouem coniunge, & tere, vt totaliter spirituale fiat sine residentia fecum*: Et in figura senioris Aquilæ visuntur nouem, quæ habent arcus extensos in senem; ac in tabula prima volucres duæ, quarum vna est pennis nudata, altera volare cupiens, at ab illa in fundo detenta: Et hæc rostro caudam alterius mutuo nexu complectuntur. Basilius quoque Aquilam intelligit, cum inquit in practica ante clauas: *Pernix aui de Meridie, potenti fera de Oriente, cor ex pectore eruit: Fac fera de Oriente alas, quemadmodum aui de Meridie, vt æquales fiant*. Et in 2. clauæ, *Non vtile est, inquit, Aquila nidum suum in Alpibus ponere: Nam pulli eius præ frigore niuis in summitate montium morentur. Quid si verò Aquila draconem frigidum, qui suam habitationem in petris longo tempore habuit, & ex terra speluncis prorepat, addas, ambosq; in infernalem sellam ponas; tum Pluto ventum afflabit, & ex frigido dracone ignem spiritum volatilem eliciet, qui suo magno calore Aquila pen-*
nas com-

*nas comburet, ac sudorificum balneum excitabit, vt nix in summis montibus colli-
quescat, & aqua fiat, quo minerale balneum bene prepararetur, ac Regi fortunam ac
sanitatem tribuat.* Aquila quoque Iouis ales habetur, quòd ipse huius
ministerio sæpè vsus fuerit, nempe cùm medium terræ punctum per
duas Aquilas Delphis emissas, vnam ad Orientem, alteram ad Occi-
dentem indagare institueret, hæc autem vtrinque celeri volatu terram
circumcirca emensæ, in eodem, vnde exierant, loco conuenère, haud
dubio, vt videbatur, argumento, Delphos vmbilicum seu medium Delphis
vmbilicus
terræ.
terræ repræsentare. Sed hæc esse allegorica, nemo non intelligit, quæ
alibi ad binos illos lapides, quorum vnus ab Occidente, alter ab O-
riente aduenit, verissimè relata sunt. In Aquilæ formam Iupiter quoq;
mutatus, Ganymedem, Regis Phrygiæ filium rapuit, eadem mente.

S A B A.

Quid de Ibi Ægyptia volucris censet, ane & illa ÆNIGMA
Chymica est? 249.

SALOMON.

Ibis in Ægypto frequentissima est, formâ ferè ciconiæ, quæ serpen-
tes & venenosos vermes ibidem absumit, ideoq; inquilinis vt sacra
habetur, & honore colitur: Præterquam enim quòd innoxia sit auis,
vtilitatem quoque hanc mortalibus præstat, vt damna eorum propul-
set & auertat: Adiectamentum quoque Medicinæ contulisse aiunt,
dum vsum Enematum introduxerit, obstructionem alui seu intesti-
norum, aquâ, rostro posticæ inserto, iniectâ eluendo tollens: Isidi sa-
cra est, eiusq; imaginem in Hieroglyphicis repræsentat: Ex quibus
patet, quòd hanc quoque ob causam à vulgo, Isidem Deam, Ægypti-
que Reginam existimante, culta fuerit. Hæc est

candida auis longis inuisa colubris,

cuius proprietas est serpentino generi insidiari, hoc est, Mercuriali,
idq; interimere, & à cursu prohibere, per coagulationem & fixatio-
nem.

S A B A.

An Phœnicem inter aues viuas an allegoricas ÆNIGMA
recenset? 250.

Y 3

SALO-

Nullomodo inter viuas, quamuis fama & vulgi opinio secus ferat: Plinius ait, allatum fuisse Phœnicem in urbem Romam, Claudij Principis censurâ, Anno Vrbis 800. Sed in his, vt in multis alijs, Plinius fallitur. Fieri autem potuit, quod auis incognita aliunde eò aduecta sit, Phœnicis descriptioni non absimilis, sed verum fuisse Phœnicem, qui se per combustionem ex cinere propaget, & per tot secula, antequam senescat, perduret, credibile non est: Tacitus Phœnicem, prout sapientes & docti viri ex Græcis de eo fabulati sunt, in Annalibus suis depingit: At quia animaduertit discrepantiam diuersorum authorum de annorum numero, post quem exactum, multis comitatus auibus, se in Solis urbem Ægypti, quæ & Thebæ dicitur, conferat, vt ibi in ara comburatur, & ex cinere reiuuenescat, dubius & hærens nescit, quid statuat: Nihilominus inquit, certum esse, quod Phœnix in Ægypto appareat. Phœnicem vero antiqui Philosophi finxerunt aem Arabiæ vel Ægypti eadem intentione, quâ Vellus aureum, Poma Hæperidum, & eiusmodi alia, nil nisi Tincturam philosophicam denotantia, introduxerunt, quod patet ex rei cuiusque circumstantiis, nempe ipsius Tincturæ ac Phœnicis. Tinctura est Phœnicis seu Tyrij coloris, sitq; ex subiecto combusto, & in cineres reducto, qui cineres Soli sunt sacri, tam cœlesti, quàm terrestri, propter latentem in iis fetum Solarem, & vitam recipiunt, imò & multiplicationem in modum propagationis; atque ita nunquam extinguuntur, sed vt ignis per fomites suos in immensum augentur. Ægypto hæc peculiaris fuit, Hermete inuente, & à Sacerdotibus & Regibus conscijs silentio perpetuo inuoluta, & non nisi per fabulas de dijs, deabus, heroibus, & literas hieroglyphicas, animalium figuras, inter quas & auis Phœnix sese comburens visa fuit, depicta & descripta. Cumq; has non nisi sapientissimi indagandas sibi sumpserint, hinc Tinctura omninò alijs ignota mansit. Phœnicis hæ sunt notæ: Vnum in toto orbe habet Arabia, Aquilæ magnitudine, auri fulgore circa collum, cætera purpureum, caudâ cæruleâ, roseis pennis distinctâ, facie cristis ornatâ. Sacer est Soli. Viuit annos 660. Senescens casâ thurisq; surculis construit nidum, quem odoribus replet, & super emoritur. Ex ossibus deinde & medullis nascitur vermiculus, inde fit pullus, qui priori funeri iusta redens totum nidum deserit in urbem quandam Panchaiæ, Soli sacram, ibiq;

Annal. lib 6.

Phœnix
tincturam
philosophi-
câ denotat.Tinctura
hæc quibus
cognita.Phœnicis
notæ.

ibiq; in ara deponit: Hæc esse allegorica, & tincturæ iam dictæ paral-
lela, satis apparet. Cumq; naturæ ipsi non conueniant, nec rationi, nec
experientiæ correspondeant, auem nouam ex ossibus alterius com-
bustæ oriri posse, aut eam, vt se comburat, nidum deportare in certæ
alicuius vrbis aram: multi sagaciores, etiam antiquorum, ea in du-
bium vocârunt, aut aliter interpretati sunt: Si vnica saltem est in or-
be, quomodo ea Romam allata fuit Claudij tempore; & nihilomi-
nus se propagauit? An in eo extincta est generatio; an verò is dimis-
sus in Arabiam ad speciem suam conseruandam, si modò species in
vno indiuiduo constare dicenda est: Tacitus mille quadringentos &
sexaginta vnum annos interiici ait inter patrem & filium alites, & re-
gnante in Ægypto Sesostride primùm, post Amaside, dein Ptolemæo
tertio, demum Tiberio Romano Cæsare apparuisse; cum verò tem-
poris inter hos singulos interstitium non conueniat; Vnde, inquit, non-
nulli falsum hunc Phœnicem, neque Arabum è terris credidère, nihilq; vsurpa-
uisse ex his, quæ vetus memoria firmavit. De Phœnice sic Ouid. lib. 15. Me-
tamorph.

*Vna est, quæ reparat seq; ipsa reseminet, ales,
Assyrii Phœnica vocant, nec fruge, nec herbis,
Sed iuris lachrymis, & succo viuus amomi, &c.*

De eodem Virgilius, vbi de animalium ætatibus loquitur:

*Alipedem ceruum coruus ter vincit; at illum
Multiplicat nouies Phœnix reparabilis ales.*

Sunt præterea aliæ volucres phœniceum colorem habentes, vt po-
te Phœnicopterus, rubris pennis, cuius linguam præcipui saporis esse
docuit Apitius: Phœnicurus, rabrà caudâ, quæ vocatur Erythacus
hyeme: Porphyrio, rostro, & cruribus prælongis & rubentibus, quas
auium sola morfu bibit: Omnem cibum aquâ tingit, quem pede ad
rostrum, veluti manu, porrigit.

S A B A.

Hucusque satis in quærendo audacula visa, locum concedo alteri.

HYRAMVS.

Restant ex animalibus pisces, insecta, & vermes; ex quibus quæ-
dam ad Chymiam transferuntur, pro quæstione, *Quid sit, quædam pro*
quæ-

ÆNIGMA

251.

quæstione, *Ansit*, declarandâ: Nos in primâ quæstione perſistemus:
*Quot sunt pisces in mari philosophico, quod & rubrum
 appellatur?*

SALOMON.

Duo celebratissimi, quorum vnus est *Aurata* nomine, alter *Hygro-*
phœnix.

Aurata,
piscis.

Aurata, piscis est omnium timidissimus, qui in maris reflexu sub littoralium arborum radicibus se occultat, ibiq; frondium agitatione exterritus facilè capitur, quadam velut deditio: Huius viuaria prius Romæ instituit Sergius, qui inde *Aurata*, vt piscis ab auri colore, quem habet, dictus fuit. Coit in suo genere attritu ventris, & oua concipit.

Hygro:
phœnix.

Hygrophœnix in mari rubro degit, ore semper hianti, & oculis viridantibus zonis distinctus binis, altera à branchiis ad caudam aurea, altera argentea medium corpus intercidente, maculis deinde intercrustantibus cæruleis. Ex his vnus deuorat alterum, si Sol in aquas efficaciores immittat radios, quod, quando Cancrum ingreditur, cui subiectum illud mare est, contingit. Quo tempore si *Aurata* capiatur, non nihil auri in ventre ipsius, quod deglutiuit, inueniri solet.

HYRAMVS.

Est & Echeneis pisciculus in nostro mari?

ÆNIGMA

252.

SALOMON.

Est: qui, licet paruus sit, naues tamen quamlibet impetuoso vento concitatas adhærens retinet; de quo Plinius, *Est*, inquit, *paruus admodum piscis, petris assuetus, Echeneis appellatus. Hoc carinis adhærente, nauis tardius ire creduntur; inde Latini Remoram vocant. Et Lucanus 6.*

*Non puppim retinens Euro tendente rudentes
 In mediis Echeneis aquis, oculiq; draconum.*

Huius ex nostris meminit Author duodecim tractatum, in allegoriâ vltimâ: *Nauis nostra*, inquit *Rhasis in Epistola, plena est gigantum, quæ ne ventorum impetu in Syrtes & alia pericula propellatur, hoc pisciculo, tanquam sacrâ anchorâ, sistenda est. Ferrus quoque hic piscis fluxum grauidarum vtero sistere, partusq; ad puerperium continere: Vnde & in Medicina vim eximiam promittit.*

HYRA-

Quid de Pallinaca marina refers?

ÆNIGMA

SALOMON.

253.

Piscis est, quandoque natans, interdum etiam volitans. Eius radius ad alligatus umbilico mulierum faciles partus efficit. Latrocinatur ex occulto transeuntes radio, quod telum est ei figens. Argumentum magnæ in hoc pisce solertiæ est, quod, cum sit piscium tardissimus, mugilem omnium velocissimum in ventre habere quandoque reperitur. Contra ictum eius cinis ex eo combusto cum aceto illinitur. Oportet quoque eodem modo in nostro magisterio tardum superare velocem, & deuorare, ad cuius venenum auertendum calcinatione cinis ex eodem factus maximè conuenit: Et si huius piscis radius ad fuerit, hoc est, actiua illa pars, facilis erit partus nostri lapidis.

HYRAMVS.

Quid de Purpura & Murice sentis?

ÆNIGMA

SALOMON.

254.

Purpuram conchyliorum voracissimam, aliqui Porphyram vocant. Eius cruori maxima dignatio in tingendis lanis, præcipuè si lapidis ictu cædatur. Flos inde extrahitur specie membranæ candicantis, qui contritus manum inficit. Latent sicut Murices contra Canis ortum tricenis diebus. Congregantur verno tempore, mutuoq; attritu lentorem cuiusdam ceræ saliuant. Succum (quo tinguntur lanæ) euomunt cum vita: Propterea piscatores viuas capere contendunt. Capiuntur paruulis rarisq; conchis, veluti nassis in alto iactis: inest his esca, quam appetunt Purpuræ, porrectisq; linguis infestant: at illæ aculeo exstimulata claudunt sese, comprimuntq; mordentes, ita pendentes auiditate sua Purpuræ tolluntur.

Murex quoque piscis marinus est ex concharum genere, ex cuius humore fit itidem color purpureus; Vnde & pro purpurâ solet accipi. Frequens est hic piscis & nobilis apud Tyrum, vbi vsus purpuræ præbet. De Murice Martialis:

*Sanguine de nostro tinctas ingratis lacernas
Induis, & non est hoc satis, esca sumus.*

Z

HYRA-

ENIGMA

255.

*Nostro in mari Tyrio nil frequentius nec gratius Mu-
rice agnoscimus; Sed quid Philosophi de hoc statuunt?*

SALOMON.

Nil quoque frequentius in Philosophorum scriptis occurrit, quam Tyrius eorum color, & purpureæ sanguis: Ut patebit ex Turba eorum. Dardanus: Scitote enim, inquit, quod omne, quod spiritum habet, etiam sanguinem habet: Huius igitur mementote. Chambar ibidem: Deinde iterate ipsum, & fiet aurum Tyrii colonis. Bacasser: Tantum modò hoc curate, complexionem aptate, deinde multo tempore leniter coquite; neq; decoctionis & imbibitionis nos tedeat, quousq; videatis Ixir in Tyrium & rogium restum decoratum. His verbis, quamuis mortua sunt, inest tamen vita intelligentibus. Cadmon: Deinde continue coquite, & imbibite, donec terra & pulvis fiat Tyrii. Mundus: Ita aqua plura distincta namina sunt, & tamen Tyrium colorem nostrum in vnoquoq; regiminis gradu sui coloris nuncupamus. Orfalus: Plurimò miracula videbitis, & hæc, quousq; Tyrius color peragatur, donante Deo, cui laus in æternum. Agmon quoque ibidem in Corollario: Est albus, inquit, ater, & rubens, areus, Tyrius, omnibusq; mundi coloribus expositus: Quæ hoc loco sufficiant.

HYRAMVS.

ENIGMA

256.

*Quæ sunt causa, propter quas adeò frequenter Tyrium
colorem inculcent?*

SALOMON.

Multiplices: Aliæ ex illis vulgo, aliæ solis Philosophis notæ: Vulgo innotuit color purpureus, & Tyrius, cui assimilatur color Tincturæ. At Philosophis patet, quod lanæ Phryxæ Arietis hoc colore tinctæ fuerint per Mercurium, qui dicitur illius vellera deaurasse. Sucus seu sanguis purpuræ philosophicæ non nisi ex viuo conchylio, in illius morem, habetur: Hoc est, non ex vulgaribus metallis perfectis, aut imperfectis, quæ mortua dicuntur, sed ex philosophicis, cum suo sulphure & argento viuo preparatis. De quo loquitur Arnoldus in Epistola ad Regem Neapolitanum, dicens: Et est sciendum, quod in dictâ compositione seu lapide sunt Sol & Luna in virtute & potentia, ac elementis in natura:

quam aurea linea mediam discriminat. Est autem hic ex piscibus, qui pudenda Osiridis in Nilum abiecta deuorârunt. Hinc ab iis veluti sacris in posterum Ægyptios abstinere iussit Isis.

HYRAMVS.

Qui sunt reliqui?

SALOMON.

Phagrus & Lepidaurus in Nilo frequentes.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
258.

Quid factum igitur cum pudendis Osiridis absumptis?

SALOMON.

Isis ea ex auro fabricari præcepit, quæ solenni ritu appendit tholo templi, populo adoranda, tanquam partem datam à Natura generationi aptam, & necessariam ad propagationem generis humani, Phalumq; vocauit, cuius numen sacerdotes sacrificiis honorârunt; eiusq; cultum statim amplexi sunt Arabes & Syri. Postea tota Græcia, tam Asiatica, quàm Europæa, Deumq; istum generationis efficacem nominauerunt *Priapum*. Hebræi hunc quoque venerati sunt, & vocauerunt *Phagor*, vel *Beel-Phagor*, cuius Antistes fuit Maacha Regis Asæ mater, vt habetur 2. Paralip. 16.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
259.

Quo sensu hæc dicuntur, an historico, an allegorico?

SALOMON.

Allegorico quidem ab Ægyptiis dicta sunt, sed ab ignatis historico accepta & intellecta. Nihil enim aliud, quàm pars agens, sulphuri philosophico adempta, per membrum genitale reiectum reuera intelligitur, hoc est, sulphur combustibile & comburens, à quo tanquam primo agente sulphur philosophicum generatur; si verò id adesset huic, philosophicum dici non posset, essetq; corruptioni obnoxium.

HYRAMVS.

Sed nos hoc agamus: Suntne plures miræ naturæ pisces, qui aliquid mysterij Chymici occultent?

SALOMON.

Sunt, nempe *Charace*, *Dactylus*, *Echini*, *Glaucus*, *Lampetra*, *Lucerna*, *Loligo*,

Ligo, Strombus, Testudo, Torpedo, & Triton. Hi, ne moremur reliquos, nobis sunt vsui.

Est autem *Charace* piscis pinnas habens vtrinque maximas, caudam *Charace* auri fulgore purpureis dissectam lineis.

Dactylus est ex genere concharum, ab humanorum vnguium similitudine appellatus: Remoto in tenebris lumine, alio fulgore claret, luccit in ore mandentium, in manibus, in solo & veste, decidentibus guttis, vt etiam natura illa videatur esse in succo, quem habet in corpore. In hoc itaque Lunæ proprietates & color manifestè apparet, siue argentea claritas, vt in *Charace Solis* siue auri fulgor.

Lucerna verò piscis linguâ igneâ per os exertâ serenis noctibus luccet, quasi *Vulcano* propria.

Lampetra à lambendis petris nomen adepta est.

Glaucus piscis tantâ in sobolem charitate teneri dicitur, vt paruos fœtus nunquam deserat, præstoq; adsit eis contra noxia: in periculis solidos deuorat, deinde revomit.

Echinus verò captum si conseris in frustra, & in mare proieceris, paulò post partes conuenire ac reuiuiscere aiunt: Sæuitiam maris præflagit, ideoq; correptis se munit calculis, ne fluctibus excutiat: Ora habet in medio corpore in terram versa, pro pedibus spinas gerens: In orbem voluitur, quando ingreditur.

Loligo extra aquam sese efferens volitat, caput habet inter pedes, & *Loligo* ventrem, & cruorem nigrum instar atramenti.

Strombi è genere concharum Regem habent, quem sequuntur, quocunque concesserit. Hunc capienti aut aspicienti bonum omen portendi dicunt: Hinc apud *Bytantios* *Attica* drachma proposita est illum expiscantibus.

Testudo oua gignit in terra, quibus arena obrutis statim ad mare redit: mox diebus sexaginta peractis, iterum ad oua reuertitur, quæ arenâ refossâ vt iam animata comperit, paulatim deducit in pelagus. Reperiuntur in *India*, quarum conuexum scaphæ magnitudinem æquat.

Torpedinem si quis attigerit, morbo afficitur: Vis enim occulta in manum piscatoris hamum vel rete tenentis ex hoc pisce subitò proiicitur, vnde paralytis & torpor illi accidit, ne *Torpedinem* ex aquis eleuare possit.

Tritonem verò se vidisse *Romæ* *Pausanias* dicit, colore ranarum palustrium,

lustrum, squamoso corpore, branchiis sub auribus, naso & ore humanis, dentibus firmis, oculis glaucis, manibus digitisq; similibus concharum testis, cauda sub aluum vice pedum, vt Delphini. Ex quibus omnibus diuina omnipotentia & prouidentia reuertit, quod aquas & mare tam diuersis animalibus repleri voluerit, quorum tanta est varietas formæ, essentiæ, magnitudinis, & numeri, vt terrestria longè exuperare dicantur. Plinius præter fluuiatiles pisces 176. genera eorum in mari viuere tradit. At sunt innumera alia, quæ à nullo obseruata vniquâ fuerunt, licet de Piscium natura quidam diligentissimè scripserint, vt sunt præter dictum Plinium, Aristoteles, Oppianus, Gesnerus, & Rondeletius. Nec verò iniucundum fuit magnis Imperatoribus hamo pisces captare, quemadmodum Augustus animi laxandi gratiâ fecisse fertur; & Nero, qui aureo reti piscari est solitus.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
260.

Quid authores iam dicti tradunt in genere de differentia, sensu, generatione, & proprietate piscium?

SALOMON.

Aristotelis
sententia.

Magni laboris & longi temporis opus esset, hæc omnia velle recensere; verum paucis perstringere hæc loco & otio nostro saltem conueniunt. Placet Aristoteli, nullas esse piscibus mammæ, nec carum vllum genitalium perspicuum, sed excrementorum tantum locum. Partes quoq; audiendi, odorandi, sentiendi, nullas esse perspicuas, præter oculos. Spirant autem pisces quia pulmonem habent, aut aliqua pulmonis loco viscera; verum pro aëre aquam recipiunt plerique ad cordis refrigerationem. Annotata est enim in quibusdam æstiuo calore anhelatio, aquâ tepente, & non satis cor refrigerante, & in aliis oscitatio. Dormiunt quoque. Coeunt plerumque in occursum paruo contactu, mensibus Martio, Aprili, Maio: Autumno pauci, vt Salpa & Sargus. Sunt, qui teguntur corio & pilis, vt Vituli, Hippopotami, & hi animal pariunt. Alij corio tantum, vt Delphini; cortice, vt testudines; silicium duritiâ, vt ostrea, conchæ; crustis, vt Locustæ; crustis & spinis, vt Echini; squamis, vt carpio; asperâ cute, vt squatina, quâ lignum & ebora poliuntur; molli, vt Murænæ: alij nullâ, vt Polypus: Sunt qui gregatim errant more armentorum, vt halæces; Volant aliqui, vt accipitres,

pitres, hirundines, sarpia; Sentiunt hyemem procellosam, cuius horrore multi limo se prouoluunt; alij sub petris glomeratum conque-
 scunt; nonnulli ima pecunt, quòd sentiant summa pelagi tempestati-
 bus obnoxia; redeunte verò serenitate, prosiliunt, & libenter lictus
 prospiciunt. Partu quoque inter se differunt: Lupus bis parit anno,
 Mullus ter, ceteri semel, ac diuersis temporibus. Prægnantes gaudent
 aquis dulcibus. In Africa tamen feruntur viuere nonnulli in feruenti
 palude. Sunt, qui colorem mutant: Nam Menæ hyeme candida
 fiunt, æstate nigriores; Phycis Vere varia est, aliàs candida. Inimici-
 tias inter se exercent, Delphinus & Balæna, Cæstres & Lupus, Muræ-
 na & Congrus. Est & sequentium mira proprietas: Aci pisces pariunt
 confracto ventre. Eluri habent oculos, qui ad vices Lunæ aut am-
 pliores fiunt, aut minores. Anguillæ generantur scopulorum attritu,
 sine coitu, sine ouo, nec est alia earum procreatio. Alec piscis sola nu-
 tritur aqua, & Aphyæ pisciculi ex aqua & pluuiâ procreantur. Cani-
 cula piscis est foetus suos à partu narantes deuorans, vt eos ab omni
 iniuriâ tueatur. Cantharus est zelotypus, qui pro consorte ad inter-
 necionem cum suo genere pugnat. Citharædus à caudâ ad verticem
 lineas habet instar neruorum musici instrumenti distentas, vnde no-
 men accepit, frequens in mari rubro. Aulopa est dorso cæruleo, ven-
 tre albente, corpore linea aurei coloris discriminato, quæ à vertice ad
 caudam desinit.

HYRAMVS.

Sed nos his DEI Summi mirabilibus tantùm tactis acquiescimus.
 Quàm latè enim patet Oceanus ille, qui terram vniuersam interfecat
 innumeris anfractibus & sinibus, tam multiplex est animalium in eo
 viuentium natura & proprietas. Non possibile est aquas tantæ pro-
 funditatis & spatij metiri, communes piscium sedes & patrias siue pa-
 ternas domos; imò nec incolas seu inhabitantes eas: Tuum nunc erit,
 Rex Serenissime, in interrogando progredi.

SALOMON.

Vt pueri balbutiendo sermonem maternum sensim succedente
 tempore addiscunt: Sic oportet Naturæ matris nostrum omnium
 voces,

voces, signaturas, & clamores tacitos in animalibus, aliisq; eius operibus impressos nos lallando imitari, donec, quid sibi velit, perfectè cognoscamus. In Lymira fonte Lyciæ pisces ter fistulâ euocati, veniunt ad augurium, teste Plinio. Hierapoli Syriæ in lacu Veneris adituorum vocibus parent vocati, exornatiq; auro veniunt adulantes; scalpuntur, ora hiantia manibus inferendis præbent. Quod si hæc muta & irrationalia vsu edocta præstent animalia; quid nos non faciemus ratione illuminati, experientiâ eruditi, & doctrinâ omnis antiquitatis politi?

ÆNIGMA

261.

A Vermium verò genere primò incipiam, quia ex his nonnulli ambiui sunt, vt Crocodilus, tam quadrupes, quàm vermis, tam in terris, quàm in aquis degens: Cur hunc Ægyptii venerantur, eiq; sacros dies stauerunt, & si contingat, liberos ab eo rapi, parentes letantur, tanquam se Deo placere existimantes, cui escam genuerunt?

SABA.

Crocodilus inter hieroglyphica locum habuit, quia ex minimo maximum euadat, hoc est, ex ouo ad 22. cubitos excrecat: Oua parit humi, diem in sicco agit, toram noctem in flumine. Eius cultus varias, at fabulosas, causas assignârunt Ægyptii, quasi Ægyptum ab externis hostibus securiorem præstet, iis metuendus tam aquis, quàm terris; Et quòd Menam Regem per paludem Mæridis transportârît; qui ideo hanc hostiam pro Deo coli mandauerit. Verùm quòd superstitio ex ignorantia hominum Crocodilo honorem hunc inuenerit, vt aliis brutis, satis constat. Hinc conditæ vrbes Crocodilopolis, Lycopolis, Leontopolis, & his similes. Colubri in aqua uiuentis fel habentibus & adipem Crocodilus nihil potest nocere. Squamis prædurus ungues & dentes habet robustos, pellemq; circa tergum impenetrabilem. Reperitur in Nilo. Philosophici itaque sulphuris ideam gerit, quod in Nilo nostro inuenitur: cum Nilo enim Ægypti albescit primò, vt Rhasis in Epistolâ ait, nec à quoquam superari potest aquâ vel igne.

SALO-

*Draconis & Serpentis naturam iam sæpè expositam
audiuimus; Quocirca non diu in his morabimur repe-
tendis.* ÆNIGMA
262.

SABA.

Verum est, nihil frequentius apud antiquos, quàm horum allego-
riis hanc scientiam tradere, quod patet in dracone velleris aurei, He-
spetidum horti, Cadmi, aliisq; innumeris; in gemino serpente Mer-
curij caduceo implexo, Esculapij, Saturni, & his similibus: Similitu-
do desumpta est à lubricitate & volubilitate serpentini generis cum
Mercuriali conuenientis.

SALOMON.

*Cur Mercurius Deorum nuntius, ut fingitur, in cadu-
ceo suo geminos gestat Serpentes alternatim sibi implicitos?* ÆNIGMA
263.

SABA.

Apud Ethnicos hæc res pro historia recepta est, utpote qui Mercu-
rium non pro fictitio, aut allegorico Deo, sed vero Iouis filio habue-
runt. Inde narrant, Mercurium virtutem sui caducei probasse, in ser-
pentibus duobus, mare & fœmina, inter se acriter dimicantibus, dum
in medium illorum hanc virgam coniecerit, quo factò inter se discor-
des irâ depositâ reconciliauerit, & in mutuam amicitia gratiam redu-
xerit. In cuius rei memoriam Mercurius vtrumque serpentem sub ca-
duceo alligauit, cuius hæc vis celebratur, quòd animos dissidentium
componat, omnemq; litem tollat, vigilantibus tactus soporem indu-
cat, mortuis vitam restituat; quod intelligendum tamen est de Chy-
micis subiectis, quæ sunt mas & fœmina, vnius, nempe serpentini, ge-
neris, & valdè inter se pugnant, cum mas sit calidus & siccus, fœmina
frigida & humida. Hæc duo Mercurius coniungit, hoc est, Mercuria-
lis natura. Nam Soli calido & Lunæ frigida additur Mercurius, veluti
commune illorum vinculum. Lis tollitur, dum fœmina in marem
transfertur, & fit res vna sine vlla diuisione. Atque sic sopor siue con-
gelatio inducitur vigilantem seu mobili parti, cui & vita postliminio re-
stituitur, cum mortua per solutionem fuerit.

ENIGMA
264.

*Cur idem Mercurius Æsculapio, cui Serpens quoque
pro insigni est, obstericis officium præstitit, quemad-
modum & Dionysio?*

S A B A.

Ex Coronide enim Nymphâ & Apolline natus Æsculapius tradi-
tur, at matre prius à Diana extinctâ, quæ cum rogo esset imposita,
Mercurius è ventre mortuæ Æsculapium extraxit. Ita & Dionysum
ex matre Semele combusta, siue ex cineribus eius, eductum narrant,
& à Mercurio deportatum in Nysam Arabiæ urbem, ut ibi à Nymphis
educaretur. Æsculapius verò ipsa Medicina est perfectissima metallo-
rum & hominum, quæ Apollinis & Coronidis, hoc est, Cornicis so-
boles est. Absque nigredine enim non nascitur, cum caput Corui vel
Cornicis sit operis principium. Post ipsa mater (siue nigredo) à Dia-
na seu Lunari albedine interimitur, sed Mercurius ex ventre nigredi-
nis foetum viuum extraxit. Ex cineribus enim parentis sui nouus na-
scitur Phœnix, qui est colore phœnicio, siue ruberrimo, ales pulcher-
rimus in infinitum multiplicabilis. Serpens Æsculapio assignatur,
quia dicta Medicina ex argento viuo seu Mercurio originem ducit.

SALOMON.

ENIGMA
265.

Cur Dionysio quoque Serpens occisus ascribitur?

S A B A.

Dionysus enim, vulgo pro vini repertore & largitore habitus, idem
est, qui Apollo, Adonis, Sol, aut Iupiter, hinc illi Amphitribena, hoc est,
quæ utrinque caput habeat, palmite vitis interempta traditur. Hæc si-
quidem cum gemino Mercurialis caducei serpente re ipsa conuenit, &
nil nisi masculinam ac foemineam virtutem in vno subiecto congre-
gatam denotat. Ferula autem vitis interiit, hoc est, liquore, qualis in
vite continetur, sumpto continente pro contento. Oportet enim duo
illa argenta vina, quorum vnum est masculinum, alterum foemina, per
conuenientem aquam, vinum aut acrum solui & interimi, ut non im-
merito duplex anguis palmite occisus à Dionysio perhibeatur.

SALO-

uerfa: Est enim anguis quædam sexus fœminei, aquosa, humiditate abundans, quæ dicitur Echidna, & quouis alio nomine. Hæc quatenus ab artifice trucidatur, hoc est, ab Hercule, Hydra, quatenus ab Apolline, siue sulphure fixo, Python nominatur. Hæc est multorum capitum, & excubias agit ad vellus aureum, & hortos Hesperidum; ideoq; in soporem & stuporem Narcoticis sulphureis redigi debet, antequam occidi, & prætium eius obtineri possit.

SALOMON.

*Estne Vipera Philosophis cognita?*ÆNIGMA
269.

SABA.

Sæpissimè eius mentionem faciunt in allegoriis, & alibi. Vt enim Theriaca communis ex Viperis conficitur, ac denominatur; sic Theriaca philosophica ex iisdem, at philosophicis, quæ tantum differunt à reptilibus illis, quantum Medicina aurigena à vulgari. Vipera solæ ex serpentibus terrâ conduntur, cæteris in arborum aut saxorum cauis latentibus: Sic & Vipera philosophica non vegetabilibus adhæret, sed ex terræ sinu depromitur in lucem. Illæ vi parere dicuntur, quia fœtus enecta matre prodeunt, prærumpentes latera eius: Vnde Mantuanus:

Et emoriens in fausto Vipera partu.

Vlcisci enim videntur fœtus patris sui mortem, cum mas in coitu, capite in os fœminæ inserto, ab ea exanimetur. Eodem modo in solutione pater siue sulphur, à coniuge sua siue argento viuo interimitur, sed in coagulatione argentum viuum, veluti mater, iterum à suo fœtu talionem patitur, & morte punitur. Contra lepram, canitiem, rugas, & morbos quamplurimos medicamentum ex Viperis confectum prodesse, re ipsa expertum est; Ita & Philosophi suam Medicinam ad eadem mala non minùs efficacem asserunt, imò longè efficacissimam, non solùm in humano, sed & metallico genere lepram abstergere, hoc est, omnem impuritatem tollere valentem.

SALOMON.

ÆNIGMA
270.*Qua causa est, cur à Vipera demorsæ, ab eadem remedium sibi præsentissimum querunt?*

SABA.

SABA.

Ut ignis igne, & frigus frigore è corpore humano, cui impressio-
nem fecerunt, exterius elicitur; Sic quoque venena à venenis attra-
huntur; vt patet in morfu canis rabiosi, si eiusdem pili aut sanguis vul-
neri adhibentur: in icctu scorpj, si idem mortuus, aut oleum eius pun-
ctura applicetur, in bufone pestiferis bubonibus admoto, & aliis in-
numeris similibus. Eadem ratione venena reptilium quorumcunque
à viperino Alexipharmaco expelluntur interius assumpto, aut attra-
huntur exterius parti afflictae applicito. In animalibus enim, & qui-
dem venenosis, animalium venenosorum, eorumq; moruum, aut da-
mno-
rum antidotus & medela quaerenda est. Imò & metallorum mor-
bi & defectus ex metallis petito remedio curari & compleri possunt,
& debent, prout Philosophi omnes fatentur.

SALOMON.

Suntne alia Serpentium genera, quæ operi philosophico ÆNIGMA
271.
conueniunt?

SABA.

Quamplura; sed præ cæteris antè dicta sufficiunt nobis, quibus an-
numeretur *Porphyrus, Salamandra, & Basiliscus.*

Est autem *Porphyrus* palmi magnitudine, capite candidissimo, reli-
quo corpore pui pureo, morfu innocuus, quia edentulus est; inueni-
tur in vadosis Indiæ locis: Captum incolæ caudâ suspendunt, & de-
fluentem ex ore viuentis liquorem excipiunt vasculis æneis, absque
dubio, pro medicinâ corporis externâ Narcoticâ vel venenis resiste-
nte. Similiter quidam de *Natrice* seu *Hydro* tradunt, quòd captus in æstu,
caudâq; suspensus supra peluim aquâ frigidâ plenam, ita vt aquam at-
tingere nequeat, lapillum ex ore in peluim demittat, à quo (sit fides
penes authorem, Hollerij commentat.) omnis aqua mox exiccetur,
& euanescat. Hic lapillus hydropicis admotus omnem eorum aquam
intercutaneam exicare creditur. Verùm in *Natrice* philosophico la-
pis inuentus experimento factò Philosophos nunquam scellit, quin
omnem humiditatem in eorum corpore seu subiecto hydropico ab-
sorberit, & exiccârit, atque ita morbum sanitate reductâ integrè pe-
pulerit.

ÆNIGMA

272.

Quid Salamandra præstat in hac arte?

S A B A.

Habent Philosophi suam Salamandram, quæ communi in virtute non absimilis est: Illi enim tantus adest rigor, ut ignem tactu extinguat, non alio modo, quàm glacies. Vnde, quia illæsus transeat per flammam, in iis genitus creditur, quod tamen secus se habet: Nam si esset genitus in eo, non extingueret; sed potius conseruaret ignem proprietate & identitate suæ naturæ cum igne conuenientis: Similia enim similibus conseruantur, & contraria contrariis tolluntur. Philosophorum itaque Salamandra cum in igne nata sit, eum non fugit, nec extinguit, nec ab eo noxam vllam sentit. Quod enim infanti lac est, id eorum Salamandræ ignis existit, nempe cibus & nutrimentum. Hinc Auicenna in tractatulo, cap. 5. Philosophi, inquit, hunc lapidem nostrum vocauerunt Salamandram; quia sicut Salamandra solo igne nutritur, & vivit, id est, perficitur, ita & noster lapis: Et Arnoldus Rosar. lib. 2. cap. 7. Oportet tamen ipsam medicinam diutius assari super ignem, & nutriri, sicut puer in yberibus.

SALOMON.

ÆNIGMA

273.

Basiliscus iam restat; Quis illius vsus in Philosophia?

S A B A.

Ab eo similitudinem quamplures Philosophi ducunt, quod nimirum eorum medicina per contactum solum omne argentum viuum trucidet & coagulet in nictu oculi, haud aliter, quàm Basiliscus omnia viuientia solo visu interimat. Veluti enim venenum præsentissimum ex oculis & toto corpore Basilisci in oculos videntium eum iacitur, quod cerebrum & cor mox inuadit, atque ita animal obstupescit, & extinguit: ita vis insensibilis ex Medicinâ philosophicâ mittitur in omne argentum viuum, cui appropinquat, quâ illud stupefcit & congelatur in momento. Nam licet & cætera serpentium venenosorum genera hominem aliaq; animalia morsu & ictu occidant; tamen non tam subito, quàm Basiliscus, id præstant, & non, nisi vulnere facto, aut eorum veneno intrinsecus hausto, aut ratione certi alicuius loci: Sic in Phœnicia solo Viperarum halitu perneccari homines, tradunt,

dunt, quod radicum illic succrescentium potentiâ creditur fieri. Salpingæ quoque, quæ formam habet tubæ, latebra calcata mortifera est: Lucanus lib. 9.

Quis calcare tuas metuat Salpinga latebras?

Et Salamandra populos improuidos necare potest. Nam si arbori irrepserit, omnia poma inficit veneno, & eos, qui ederint, necat frigidâ vi, nihil a conito distans. Idem veneficium est, si in puteum cadat. Sed hæc de venenosis dixisse sufficiant.

SALOMON.

In paruis labor est, qui Insectis à nobis adhuc debetur. Hæc ne claris prætergrediamur aut despiciamus superciliis, non nihil de iis disquiremus. Inter animalia enim insecta, etsi exigua sint, referuatur, & animali sensu & motu, membrisq; organicis, præ vegetabilibus, aliisque naturis pretiosissimis, pollent. Hinc Maro Poëta non neglexit Culicem Apesq; ferè minima animalcula singulis libris describere. Verùm nos non ingenij ostentandi gratiâ hæc quantulacunque tractabimus; sed proposito nostro & huic diei de Animalibus quibus eunque colloquium postulanti, saltem satisfaciemus, quod ad Creatoris laudem & nostram vtilitatem aliquatenus cedat. Tuum itaque, Hyrame Princeps Illustrissime, erit, de hisce tantulis, quantulis discernere, eorumq; proprietates, quatenus naturali operi conueniant, paucis euoluere: *Quæ tua est opinio de horum noxiorum, ut pote*

vermiculorum & insectorum homini molestias, caterisq; animalibus creantium, sine vel usu in mundo? Posset enim ea quis, ut & antè dicta reptilia venenosa, superflua, aut inutilia & onerosa aliis creaturis existimare: quemadmodum heretici Manes & Marcion posuerunt duo principia inuicem contraria, binosq; Deos: Bonum scilicet, à quo bonæ creaturæ sint creatæ, & malum, à quo mala, veluti videri possunt pleraq; insecta & reptilia.

ENIGMA
274.

Manetis &
Marcionis
hæreticorū
sententia
falsissima.

HYRA.

HYRAMVS.

Contrarie-
tates natu-
raturum.
Abusus.

Apes.

Eam opinionem dictorum hæreticorum esse falsissimam, iam pridem tibi innotuit: Omnes enim creaturæ vnum agnoscunt Creatorem, eumq; non solum bonum, sed OPTIMUM ex optimis, Summum ex summis, maximum ex maximis: Ipse solus Tri-Vnus creauit mundum, qui mundus reuera est sui respectu, aut cosmos, siue ornatus, aliorum: Omnia enim creata ad ornatum vniuersi mundi spectant, nec quicquam inuenitur, quod non speciem suam ostendat ob varietatem delectabilem. Sic quoque singula sunt munda in sua natura, nec immundum aliquid inter corpora creata offenditur per se ita dictum: Interim sunt naturarum contrarietates, antipathia, odia, & affectus aduersi, veluti & amicitia, sympathia, & similitudines: Accedit abusus, qui omnia per se bona & innoxia, vertit in mala & venena per accidens. Ignis, aqua, ferrum, aurum, vinum, & eiusmodi innumera alia per se non nocent, nempe in suo legitimo vsu, à quo si recesserint, fiunt nocentissima homini. Ita *viperæ, serpens, buso, arsenicum, napellus*, & his similia, in suo bono vsu bona sunt; malo mala & venena. Qui hæc ministrat alteri sciens volensque, pessimus est; & abutitur Dei creaturis, ex quibus quoque medicamenta bona fieri possunt à bonis, hominum vsui & sanitati accommodata, vt *Theriaca*, & alia ad pestem, cancerum, & similia mala, præstantissima. Idem dicendum de plerisque insectis, in quibus sunt, quæ dulcissimum cæli rorem, mel dictum, congerunt; at habent acus in sinu, hoc est, spicula & arma homininoxia. Utq; Apes sunt mundo vtilis, sic eundem ornant, nec quid immundi præ se ferunt, licet ex vermibus, homini non admodum gratis, per putrefactionem in fauo natis ipsæ fiant alata, seseque propagent per congestionem mellis & ceræ; hoc est, dum sibi de victu & tecto prospiciunt, datur ipsis soboles per naturam, absque coitu aut sexu distincto. Ita muscæ maiusculæ ex vermibus fiunt, & per vermes in carnes quascunque aut fæces emissas sese propagant. Eruca in papiliones transcunt. Gurgulio in frugibus, bruchus ex vermibus terræ crassitudinis articuli vnus digiti, & sic reliqua insecta mirabili transmutatione ex vna animalculorum classe in aliam migrant. Nec verò vllum genus est viuorum, in quo maiores metamorphoses inueniantur, si notentur, quam in his animalium minimis. Ex quibus constat, omnia hæc esse bona non solum; sed & naturæ varietatem, & Dei volun-

voluntatem libertissimam omnipotentiae coniunctam demonstrare. Præter hæc, cum pigri per stimulos ad labores; & somnolenti, immobiles, desides ad motum, vigilias & curas excitandi sint, hinc & alius vsus crabronum, apum, muscarum, culicum, cimum, pulicum, & horum similium in mundo apparet. Hæc enim inter animalia sunt homini, quod vepres, dumi, rubi, cardui, tribuli, loliumq; inter vegetabilia. His ad laborem, nempe ad eorum eradicationem, incitatur, illis ad motum: Labore ad vigilias, & motu ad laborem, vigiliis ad somnum preparatur & exercetur, ne pigritia, luxuries, otium, desidia, somnolentia, paupertas, & morbi inde subsequentes vnâ cum fame hominem infestent: Ad virtutem itaque stimuli videntur illa insecta, quæ mala habentur vulgo, & à vitis dehortari. Sunt quoque eadem aliis, præsertim auiculis, vt hirundini, monedula, gallinæ, & diversis eiusmodi, pro nutrimento & esca, imò certæ regioni & genti pro pœna. Bruchus infestat arborum folia & fructus; sic eruca. In aliis regionibus formicæ, culices, locustæ, & his similes bestiolæ in magnitudinem aut multitudinem inusitatam crescunt, quâ maximè nocent.

Insecta, stimuli ad virtutem.

SALOMON.

An unquam hæc tantilla nocuere mortalibus?

ÆNIGMA
275.

HYRAMVS.

Herodotus scribit, in solitudine Indiae arenosa formicas gigni, earum quidem magnitudine minores, vulpium verò maiores, earumq; nonnullas apud Regem Persarum visi, in venatu captas, quæ aurum è cavernis ibidem eruunt. Sic apud Dardas Indorum populos montem esse trium millium stadiorum ambitu, & sub eo aurifodinas, in quibus formicæ vulpibus non minores aurum effodiunt. Plinius libro 11. tradit, in Ægypto formicas esse magnitudinis luporum; quas non est dubium, multa hominibus inferre damna. Ammianus de culicibus lib. 18. narrat, quòd eorum agminibus per Mesopotamiae terras referta sint omnia, vbi Solis radius exarserit tempus, quæ insigni sint magnitudine. Locustæ verò quàm noxiæ sint quibusdam populis, hinc patet, quòd incolæ Gahj montis ad eò quondam à locustis infestari sint, vt contra eas Iouis auxilium implorauerint, & Seleucidum auum eas perimentium aduentum. Apud Thessalos, Illyrios & Lenios quoque graculi nutriti sunt contra locustas, quarum vi maxima obruantur,

Bb

vbi

vbi certa mensura fuit præfinita, quam cum singuli enecârant, ad magistratus detulerunt. Magnesij & Ephesij contra locustas ordine militari ad bellum exiuerunt; tanta eorum animalium scatebant multitudine: In Cyrenaica regione lex est ter anno eas debellandi: Et in Syria militari imperio cogebantur necari, quæ tamen Parthis in cibo (vt & S. Iohanni Bapt.) gratæ fuerunt. In Indiâ ternum pedum longitudinis esse traduntur, cruribus & femoribus ferrarum vsum præbentes, cum inaruerunt. Imò ciuitatem in Africa à locustis deletam vel fugatam tradunt, vt à ranis in Gallia, à talpis in Thessalia, à serpentibus Amyclas, à muribus incolas ex Gyaro insula, à cuniculis in Hispania.

SALOMON.

At quid Insecta ad Medicinam aurigenam conferunt?

ÆNIGMA
276.

HYRAMVS.

Nihil omnino, nisi quod monstrant rationem & modum, quo ars ea vera sit, & procedat in mutatione metallorum: Si enim metamorphosis est in animalibus, quæ habent membra organica: multò magis & citius illa est possibilis in metallis, quæ sunt homogenea, & vnius naturæ, nempe argenti viui. Nam sic datur specierum prius existentium, vnius in aliam migratio. Eam autem mutationem contingere singulis annis per naturam, in propatulo est.

SALOMON.

Quomodo hoc in Insectis fit euident?

ÆNIGMA
277.

HYRAMVS.

Formica cum continuo labore se diu macerârît, tandem ex naturæ beneficio accipit alas, nec opus habet amplius ire, redire viam, seseq; eurus conficere, cum veluti musca facilè per aërem volet, quocunque velit, vt sese oblectet in senectutem, aut potius senio deposito iuuentutem nouam muscarum acquirat, quo & aëre gaudeat, quæ terram laboris experta sit: Ita ferrum, quod diu hominum vsui accommodatum fuit, durosq; labores pertulit, ex Dei per naturam dono, migrare potest in aliam speciem, in qua quiescat, & fruatur otio, nempe aurum, vt quod sub pedibus toties cõculcatum fuit, ad coronas Regum

exal-

exaltetur; quod in vomere terram arauit, & coluit instar coloni, in Nobili Rosato numismate nobilitetur; quod in gladiis & lanceis vim & mortem hominibus intulit, idē in auro Medicinam & vires iisdem præster, & vitā prolonget, morbis propulsatis: Formica terrā mutauit aëre, ferrū igne: Auro nil deperit igne, inquit Aureolus Poëta, sed alter,

Et teritur pressâ vomer aduncus humo.

Quod itaq; sunt alæ formicis, id sulphur est aurigenum ferro. Illis species reptilis transit in volatilem, quæ longo interuallo inter se differunt; hoc, nempe sulphure aurigeno ferrum, metallum imperfectum, non fixum, impurum, in metallum perfectum, fixum & purum: Dantur illis alæ, & huic tinctura fixa, & in momento hoc erit aurum, & illæ bestiolæ volariles.

SALOMON.

Formicam esse diligentis patris familiās ideam & exemplar, non est dubium; ideo alibi à nobis dictum meminimus: *I piger ad formicam, & discite laborare.* Qui enim cum formica assidue suo labore fungitur, is tandem quoq; cum ea alas nanciscitur, quibus ex hac mortalitatis & miserix valle ad æternam beatitudinem euolet, & sic de senio terreno transferatur ad cœlestem & sempiternam iuentam, ex gratuità DEI per Christum misericordiâ. Multa sunt in historia naturali formicarum consideranda homini scitu pernecessaria, & imitatione dignissima, præteriam dictam laboris assiduitatem. Formicæ viuæ mortuas sepeliunt, magnâ in suam speciem charitate; quam virtutem si ab iisdem plerique hominum discerent, longè plura inuicem misericordiæ exercerentur opera: Vnde non immeritò quidam in formicarum contemplatione consenuit, vt alius, inde Melissus dictus, in apum.

At quid de Apibus dicendum?

HYRAMVS.

ENIGMA
278.

Illarum cœlestis seu aëria videtur origo, cum domunculæ earum, id est, cellæ cereæ, nutrimentum seu ambrosia & Manna mellis, nec non tota profapia ex floribus ortum ducant; flores autem à cœlo & aëre rorem & fragrantiam mutuo accipiunt: Cœli virtus melli in fauis existenti, dum adsunt tamen examina in illis, infunditur, vnde Apiculæ nouæ generantur. Quamuis autem non per communem generandi modum se propagent Apes, hoc est, per coitionem duorum, sexuum,

Bb 2

sexuum,

sexuum, maris & fœminæ, tamen ex solis fauis, nullis præsentibus Apibus, nulli quoque fœtus emergunt. Ex quo patet, potentiam quandam adultis inesse Apibus, quæ si diffundatur per fauos, ex putrefactione postea fœtus generari. Atq; hæc est perfectissima imago generationis Medicinæ aurificæ, si bene in omnibus obseruetur: Vtriusq; est pater, qui non concubuit, & mater adhuc virgo: Vtrobique Sol, cælum & parentes simul concurrunt, vt fœtus multiplicentur; Sol dat causam efficientem, cælum materiam, parentes formam; cumq; finis seu causa finalis nunquam deficiat: hinc ex quatuor his causarum generibus effectus sequitur indubitatus.

SALOMON.

ENIGMA
279. *Quid? Si nulla existerent Apes in natura, an sola putrefactione ex melle produci possent?*

HYRAMVS.

Quæstio hæc ambigua est: Nam vbi Apes non sunt, vnde mel aut fauus? At nihilominus respondendum, quòd, cum desit forma & archetypus, frustra materia præparetur & excolatur. Virgilius in Georgicis, ex iuuenco cæso & putrefacto vermiculos gigni scribit, qui in examina Apum transeant, ex inuentione Aristæi, Apollinis & Cyrenes filij, qui primus vsum mellis & lactis coagulatum introduxisse fertur. Quod, an cum experientia & rei veritate conueniat, aliorum erit facere periculum. Si micæ panis inciderint in mel, inde per putrefactionem formicas generari, scribit Basilius Valentinus clauæ 8. Quæ res quoque admiratione est dignissima: Triticum vel siligo per se putrefactione dat gurgulionem, in panem verò redacta, vnâ cum melle, formicam; quæ sunt diuersæ rerum species: Eodem modo per putrefactionem ex materia fit forma, ex corpore spiritus, ex aurificato aurificans.

SALOMON.

ENIGMA
280.

Quid de Bombyce censet?

HYRAMVS.

Huius generatio præ cæteris admiranda occurrit: Ex seminio enim
sem. fina-

num, nempe ipsum Hominem contemplandum nos conferemus, quod vt sequenti die commodè fiat, hîc acquiescemus in præsentî, atque sic Quintum Colloquium nostrum de Animalibus finiimus. Sit ille æternùm celebratus à nobis, qui hominibus rationem, tanquam diuinæ particulam auræ infudit, vt non solùm omnia sibi subiecta agnosceret; sed & suam ipsius naturam, Diuinitatem, & cœlestia arcanissima scrutaretur, quod in proximis diebus & colloquiis, quæ restant, fieri est conueniens.

SEPTI-

SEPTIMANÆ PHI-
LOSOPHICÆ
Dies Sexta:
DE HOMINE.

SALOMON.

AGNA fuit hominum illorum audacia prudentiæ con-
iuncta, qui, relicta terrâ, quæ humanæ genti incolenda
concessa est, aliud elementum, vtpote vastum ingressi
Oceanum, compactis lignis seu nauibus, vitam suam, vt
à morte vix palmum distaret, crediderunt, alium quo
quære-

Audacia
humana
prudentiæ
coniuncta.

SEPTIMANÆ PHI-
LOSOPHICÆ

Dies Sexta:

DE HOMINE.

SALOMON.

AGNA fuit hominum illorum audacia prudentiæ con-
iuncta, qui, relicta terrâ, quæ humanæ genti incolenda
concessa est, aliud elementum, vtpote vastum ingressi
Oceanum, compactis lignis seu nauibus, vitam suam, vt
à morte vix palmum distaret, crediderunt, alium quo
quære-

Audacia
humana
prudentiæ
coniuncta.

Columbus,
Americus,
Magella-
nus.

Microco-
simus, id est,
homo.

Hippocra-
tes
Galenus.
Vesalius.
Causæ im-
pulsivæ.
Finales.

quærent orbem, animalibus, hominibusque, veluti hunc, inhabita-
tū, quales fuere Columbus, Americus, & Magellanus; quorum primus
nouas insulas inuenit; alter Americam, de suo nomine sic dictam, de-
texit & lustrauit; tertius totum terrenum globum aquis vndiquaque
circū nauigauit, incredibili & penè humanam superante
imbecillitate magnanimitate & constantiâ. Nonnulli alij vitam
suam speculationi, & literarum seu rerum in naturâ profundis clau-
stris abditarum indagatiōi dedentes, & quasi mancipantes, inter
cætera **PARVVM MVNDVM**, hoc est, **HOMINEM**, sibi perlu-
strandum sumpserunt, non per solum aut salum ad eum tendentes,
sed per Genij & ingenij sale, hoc est, animi sublimitatem & subtili-
tatem: quales fuere Hippocrates, Galenus, Vesalius, & horum sequa-
ces innumeri alij. His tantum sagacitatis & doctrinæ, quantum antè
dictis audaciæ & prudentiæ ad suam intentionem perficiendum fuit.
Verùm prioribus Ausi sacra fames, & sitis regnorum, insatiabilisq;
cupido suos ditandi Principes, obiici potest; his vltimis non item. Illi
priuatas, & paucorum commoditates; hi publicas, & generis humani
respexerunt & augmentârunt. Quanto enim honestius est, mederi
malis & morbis hominū (quod æternus Dei Filius hîc in terris ver-
sans ante alia omnia elegit & perfecit diuinitus) quàm cupiditatibus
propriis indulgere: tanto quoque minoris Mundi, quàm maioris, per-
uestigatio plus vtilitatis communi vitæ attulit. Nec maius est, sulcare
lintribus vndas, & superare fluctus Oceani, quàm artificiosissimum
Summi **ARCHITECTI** & Creatoris exemplar, vniuersi ideam,
scrutariā venis, nervis, arteriis, membris, visceribus, sensibus, moti-
bus, musculis, & innumeris aliis. Ibi est profunditas naturæ, quæ tamen
quolibet plūbo cognosci potest; hîc est profunditas naturæ, quæ plū-
beo ingenio indagari nequit, sed Entheo, igneoq; , & ad intima pene-
trâte. Hæc iam nobis hoc die nauiganda est vnda, hoc æquor traiciendū,
hic Oceanus emetiendus, vt in mundū immensum, & intelligibilē,
paruo humani corporis orbe pererrato, tandē appellamus. Vt Apelles
ex lineâ agnitus dicitur, ita Omnipotentia Diuina ex vno homine elu-
cescit. Egyptij Philosphi hieroglyphicis vsi literis mentem suam de
arcanis arcanissimis intelligenti cuiunque aperuerunt, alius brutalis
ignoratiæ præcluserunt: Sic Creator æternus, vnus in essentiâ Deus,
trinus in personis, mysteria quæ plurima humano corpori inculpsit,
qua

quæ legere & intelligere est rationabilis Adæ filij. Nos omnia de homine dicere, quæ dicenda sunt, non possumus, nec volumus, quia non libro, vel die vno, sed permagno volumine vix integro anno ea perficienda forent; sed saltem summa rerum præcipuarum capita, quatenus in primis philosophicæ intentioni siue Aurigenæ arti elucidandæ conueniant, perstringemus, ne in Oceanum semel ingressi aberremus à portu, ac nimis serò præfixam tangamus metam. Tu itaque, Regina Sapientissima, ad hunc scopum tuas diriges quæstiones, & tanquam chalybs ex silice, igniculos ingeniolo meo extundes, meq; aptè interrogando, vt antehac, aptum quoque ad respondendum efficies.

S A B A.

Sunt, Rex Sapientissime, in hoc septempedali corporis humani mundo, licet per exiguo, tot & tanta magnalia consideranda, vt ferè nec sciam, vnde initium ducam, aut vbi finem quærendi faciam. Verùm ne confusio ordinem perturbet, ipsa mihi ex re proposita methodum & diuisionis seriem præfiniam, quæ absque dubio naturæ & subiecto conueniat. Vt itaque Orbis hic terrenus iam cognitus, constat quatuor maioribus partibus seu portionibus ab æquore & Oceano limitatis, nempe Europâ, Africâ, Asiâ, & Americâ; sic & homo quatuor componitur sinibus, seu capacitatibus, vtpote Capite, Pectore, Ventre, & Artibus extremis, qui sunt crura cum pedibus, & brachia cum manibus: Ego Europam parui huius Mundi, hoc est, Caput hominis, mihi contemplantum sumam; alij sequentia.

DE EUROPA, SEV CAPITE PARVI
MUNDI, ID EST, HOMINIS.

En hic primò abstrusissimum occurrit, cur tanta diuersitas in humana facie obseruetur, vt vix duo Menachmi in mille myriadibus occurrant; Quæ tua hac de re, Rex Serenissime, est sententia? ENIGMA
282.

S A L O M O N.

Similia non sunt idem, vt dici solet; ita nec indiuidua vnus speciei, etiam si sint inuicem simillima. Hinc etsi Æthiopes simi, & Tartari capirones sibi valdè assimilentur, ita vt fratres & ex vno ouo prodiisse

C c

omnes

Sensus hu-
mani in suis
subiectis:
sepe acci-
piuntur.

omnes aestimari possint; tamen magnam inesse singulis etiam in facie diuersitatem, quâ a se inuicem distinguantur, fatendum est. Nec refert, etiam si vnus pro altero habeatur, vt Mercurius pro Sofia Plautino, & Iupiter pro Amphitrione; id enim in discernentis & iudicantis perperam impotentia existit: Humanæ enim oculi & aures, vt & ceteri sensus, in suis subiectis sepe decipiuntur, etiam sic vt optimè valentes à multis bestiis vincantur: Vnde illud:

*Nos aper auditu præcellit, aranea tactu,
Vultur odoratu, Lynx visu, Simia gustu.*

Mirum est iam recens editos agros agnoscere balatum matris suæ inter mille sonos alios, & persimiles balatus, & vice versâ ouem agnelli. Idem dicendum de gallina & pullis, & ferè brutis omnibus sonos edentibus: Humanæ hæc aures sunt nimis crassæ, vt differentiam in tam similibus vocibus non discernant. Ita statuendum quoque arbitror de visu; aliisq; sensibus. Vertagus leporem & quicumque canis herum suum absentem inuestigat, & vestigium eius inter mille alia agnoscit, per quod, veluti per filum dirigitur eò, quò tetendit, donec inueniat. Hic quoque hominum nares obesæ nimis sunt. Vt taceam vultures, quos ferunt per quingenta millia passuum cadaueris putorem præsentire. In visu non solum lynx; sed aquila, & nocturnis tenebris felis, aliaq; bestia hominem antecellunt. In summa, indiuidua singula à singulis differunt, dummodo exquisitè & acutissimè ab homine discernantur, aut diiudicentur. Hinc diuersitas faciei humanæ patet in genere, nempe cum vnaquæque res etiam vnius speciei non sit per omnia similis alteri, eiusdem speciei, sic conuenit, ne & hominum faciei delineamenta inter se sint simillima. Quòd verò aues & fera vnius speciei, vt & ouum ouo, & aqua aquæ, sibi inuicem assimilentur, aut assimilari videantur, si non per omnia, tamen ex partibus: id ascribendum naturæ architectrici processui, quo illa similia ex similibus prognerat. Et si homines, & cicures ferè pecudes, vt oues, boues, equi, canes, & his similes extrinsecus in forma & colore quandam dissimilitudinem ostendant, contingit ea ex variis causis, quarum 1. est imaginandi vis, in muliere valdè potens, in bestiis obtulior: 2. varietas esculentorum & potulentorum, quæ in homine modum omnem excedit: 3. parentum naturalis dispositio, & in facie similitudo; qui cum bini sint, pater & mater, inde ex imagine duorum potest fieri ter-

Difficili-
tudinis ani-
malium in
externa for-
ma & colo-
re causæ.

tia, eaq; infinitæ differentiæ, secundum magis & minus ad vnam, quam ad alteram declinando. 4. His accedit casus, qui ab imaginatione interiori efformatur, aut læsio, compressio, & his similia. His quatuor causis omnem ego varietatem humanarum formarum seu facierum ascripsero; quibus si quis constellationes & cœli variatos motus, tanquã causam superiorẽ, vel etiam Dei expressam voluntatẽ, tanquam primam, annumerare velit, pro libitu poterit: Nos hîc de naturalibus, inferioribus & notis causis agimus, & intelligi volumus.

SABA.

Satis superq; hic nodus solutus, & problema explicatum est. At qua causa est, ut Cardanus miratur, cur in tam angusto humanae faciei spatio tam angusta forma & stupenda pulchritudo contineri & variari potest?

ENIGMA
283.

SALOMON.

Pulchritudinem aut venustatem humanæ faciei esse bonum fragile, quod consumatur ab annis, & leui febricula expugnari possit, ut Poëtæ canunt, notum est, ideo nil ei fidendum, nec nimium credendum colori: At nihilominus quæ pulchra sunt, cum acceptissima habeantur naturali quodam & cæco appetitu; dicaturq; pulchritudo, regnum sine armis, aut satellitium absq; regno: hinc permulti quoq; sapientes, inter quos in primis Plato est, eius encomium mirifice extulerunt. Cardanus libris de subtilitate eiusdem causas scrutatus est, qui hac de re consulendus. Verum ne alterius opinionem meæ responsioni prætere videar, cum quod vni pulchrum, alteri non item æstimeretur: existimo in certâ proportionem vnius partis, eiusq; particulæ, ad aliam, eiusq; particulam, & omnes, & singulas, ita ut vna aliam non excedat, mensurâ, id est, longitudine, latitudine, & crassitudine, vel tenuitate, nec situ, nec colore, pulchritudinem veram faciei aut corporis consistere; quam vultus & gestus concinnus, hoc est, oculorum, vocis, morum, staturæ, incessusq; decor adaugeant. Plura de hac materiâ ancipiti, cum quilibet se Paridem arbitrum & elegantem spectatorem formarum arbitretur, non subiiciam, ne cum Homero audiam illud:

Laudibus arguitur forma, &c.

Cc 2

SABA.

ENIGMA
284.

Verum intremus in Europam nostram, quia, ut Philosophus dicebat, & hic Diu habitabant; hoc est, humani capitum sensum & intellectum multum diuinae originis habentem, perlustremus: Quæ species Reipublicæ hic adumbratur, aut quomodo?

SALOMON.

Summum verè Imperium cum Septemvirali Senatu exprimitur: Nam omnium primò est ex Septemviris, *Vis Sensitiua*: 2. *Appetitiua*: 3. *Locomotiuua*: 4. *Adfectiua*: 5. *Discretiua*: 6. *Memoratiua*: 7. *Ratiocinatiua*: Ac denique Summus Imperator, qui vt à dictis refranatur in sua potentia, ramen liberè agit, & eos ipsos iterum regit & coërcet, & est **INTELLECTVS VOLUNTATI iunctus**, seu, *voluntarius*.

Sensitiua. Prima *Vis sensitiua*, aliàs sensus communis dicitur, qui communiter omnibus quinque sensibus externis, aut potius sensuum organis præsidet & excubat, nunquam non pro Republica corporis humani vigilans, & prospiciens, ne illud detrimentum capiat. Hæc potentia in oculis est visiva, in auribus audiens, in naribus olfaciens, in lingua gustans, & in singulis partibus tangens; quæ vis facit, vt oculus magis videat, quàm speculum; auris magis audiat, quàm concaua rupes, & sic de aliis. Estq; vna & eadem, quæ oculis & auribus, cæterisq; sensibus adest, quod inde patet, quia intenti acutè auditioni eo momento, quo audiunt quid, obiectum non vident, & e contra, quo intentè quid vident, non sentiunt aut discernunt voces loquentium.

Appetitiua. Secundò est *vis Appetitiua*, quæ *Sensitiuam* sequitur, & *Locomotiuam* necessariò præcedit. Hæc in vilissimo animalculo, Musca, vnà cum *sensitiuâ* & *locomotiuâ* obseruatur celerrimæ & expeditissimæ operationis: Exempli gratiâ, si in æstate, tempore calido, digitum teneas supra muscam, illa mōx hoc sentit, sibi nempe insidias fieri oculis suis fat acutè cernens; vtitur itaq; *vis sensitiuâ*: Si digitum celerrimè comprimas in illam; fugâ sibi salutem quærit, dum celerius auolet, quàm vt tangi possit, & sic vtitur *locomotiuâ*, quæ fieri nequit ante *appetitiuam*: Nam non fugit, antequam videat motum digiti versus se tendentis,

dentis, nec fugere potest, antequam de fugiendi necessitate sibi nunc incumbente, cogitet: In homine *Appetitiua* est perfectior quidem, cum ab aliis operationibus promouetur quoque, sed tardior, quam in plærisque bestiolis. Hæc vis iucundo vel iniucundo incitatur: quæ pedes in æstu quærunt & appetunt umbram.

Tertiò est *Locomotiuua*, quæ, vt dictum, appetitiuam mox sequitur; *Locomotiuua*. Ea est, quæ à cerebro fluit in neruos & musculos, & perficitur per organica membra, spiritibus animalibus motiuis, eò ordinatis.

Quartò est *Vis Affectiua*, seu concitans affectus in corde, quales *Affectiua*. sunt *ira, tristitia, latitia, amor, metus*, & his similes. Hæc potentia est valdè furiosa, & cum impetu obruit cæteras virtutes omnes, nisi dometur à sequentibus, præsertim Intellectu: quem sæpenumerò, vt rabiosi equi aurigam excutiunt, vel non audiunt, vt meritò de affectibus dici possit Maronis ille versiculus:

Fertur equis auriga, neq, audit currus habenas.

Quintò est *Vis Discretiua*, quæ aliàs *Phantasia* dicitur, quæ species *Discretiua*. rerum absentium voluit & reuoluit, componit, & diuidit, sed rudi Mineruâ, ita vt distinguat nigrum ab albo, calidum à frigido, totum à parte, maius à minore, quæ dicuntur sensibilia communia, & sit index inter diuersorum sensuum objecta, illud esse rubrum, hoc dulce, aliud fœtidum, quartum sonorum, quintum leue aut ponderosum. Hæc vis in homine est absolutior, quam in bestiis; quia lumine clarissimo intellectus perfunditur & illustratur, secundum personæ qualitatem differentem, interdum magis, interdum minùs.

Sextò est *Memoratiua*, quæ rerum species recondit, seruat, & depro- *Memoratiua*. mit, vt comparet cum præsentibus absentes, vel contrâ, & est tantquam Arca & Gazophylacium, in quo quantò plura noëmata seruantur & continentur, eò maiorem scientiam & prudentiam causantur. Hæc est cancellaria fidelissima dicti Imperij, ex quâ omnium actorum testimonia proferuntur ad rem propositam confirmandam, vel refutandam. Tribus autem in primis corroboratur & augetur, nempe *quot & quibus corro-* *borerur & augetur.* *Locis, Imaginibus seu Iconibus, & Temporis obseruatione*, quæ eadem in omni historiâ, seu rerum gestarum memoriâ, sunt præcipua & veluti primogenia membra: in architectonicâ, fundamenta; & in texturâ, stamina.

Septimò est *Ratiocinatiua*, quæ homini propria est, eum antè dictæ *Ratiocinatiua*. *poten-*

potentiæ etiam plerisque bestiis insunt, aliis magis, aliis minus; & propriè vocari potest *Intellectus passiuus*, cuius officium est, rationes & causas rerum proponere, vnum ex alio colligere, momenta cuiusq; ponderare, numerare ab vnitatem in infinitum, numeros sibi inuicem addere, vel ab inuicem subtrahere, multiplicare, diuidere arithmeticè, & proportionem numerorum comparare secundum Regulam, ac inde summam veram deducere, artes inuentas discere in primis subtiliores, mechanicas, & liberales, nouas inuenire, automata excogitare. Exemplum est in Archimede conspicuum, qui sedens in balneis voluit explorare, quantum argenti esset admixtum coronæ aureæ, hanc in vnam aquâ plenam immergit, & aquam effluentem ponderauit, sic aurum purum eiusdem ponderis in eandem vnam aquâ plenam imposuit, & aquam effluentem ponderans inuenit pauciorẽ; inde ratiocinatus est, quantum argenti, quod ferè duplo maius est auro eiusdem ponderis, coronæ esset ab auritabro admixtum.

S A B A.

ÆNIGMA

285.

Scitè equidem, nec iniucundè Septem Viros humani capitis, tanquam Europæ paruæ Principes descripsisti: nunc Imperatorem seu Regem summum his omnibus imperantem delineabis.

S A L O M O N.

Verum est, quod Seneca inquit: *Quilibet habet Regis animum in seipsum*: Intellectus enim voluntati iunctus, cogi non potest, non superari, nõ supprimi; sed veluti inuictus Imperator suâ libertate & dominio in omnes alios inferiores semper vitur, & gaudet. Hic est vltimus & supremus iudex, à quo sententia definitiua semel lata suspendi nequit, nec alius appellari maior aut superior Iustitiæ vindex: Hic, quicquid intellectus passiuus seu vis Ratiocinatiua inuenit, tractauit, periegit, diiudicat, & ex omnibus & singulis inter se collatis conclusionem axiomaticam vniuersalem deducit. Exempli gratiâ, Cinerem esse corpus rarum, concludit inde, quia vas cinere repletum capiat ferè tantundem aquæ, quantum caperet, si vacuum foret. Iam verò duo corpora non possunt esse in vno loco, nec penetrare se inuicem, sed necessum est, vt aër, qui plurimus est in cinere aduentitiuus, vnde & corpus

corpus rarum dicitur, cedat aquæ, & abeat, & sic cinis plurimum aquæ imbibat. Hæc est nobilissima in homine operatio, quæ vniuersalia, genera, species, & à materia abstracta capiuntur & intelliguntur, quæ substantiæ spirituales, utpote anima rationalis, Angeli & Deus ipse considerantur. Hæc est vis diuina homini insita, in Angelis excellens, utpote incorporeis, in mortalibus à facibus corporis nimis impedita & incarcerata, quæ exercetur absque organis corporeis etiam in humano corpore: eget autem, dum est in corpore, antè dictis Consiliariis septem, qui per instrumenta corporea suas functiones obeunt & perficiunt, quibus læsis, vel impeditis, vel deprauatis per fumos, vapores melancholicos, sanguinis nimium affluxum, casus, vulnera, & his similia, intellectus per accidens læditur, impeditur, vel deprauatur, nõ quidem in essentiâ, sed operatione. Sic Princeps bonus à Consiliariis (qui dicuntur Principum oculi & aures) non bonis seduci potest, ut omnia eius consilia ad damnum populi subiecti spectent, pietati, iustitiæ, legibus & bonis moribus contraria, ut meritò dici possit cū Poëta:

Quicquid delirant Reges, plectuntur Achivi.

Est præterea hic Intellectus *Agens* dictus, respectu *Passiu*, à quo licet essentialiter non differat; tamen modo operandi distinguitur. Vbi admiranda quædam *TRI-UNIO* contemplatione dignissima occurrit, quòd nimirum res intelligens, res intellecta, & res, per quam intelligitur, sit vna & eadem res numero, hoc est, quòd intellectus agens, intellectus patiens etiam vis ratiocinativa dicta, & species intelligibiles re ipsa conueniant, officio non item, idq; est Exemplar

DEI TRI-UNIVS euentissimum, & speculum absolutissimum.

Notabile exemplar S. S. Trinitatis.

SABA.

Quæ maxima est Europa huius dignitas?

SALOMON.

ENIGMA 286.

Quòd Imperium habeat non tyrannicum; sed iustitiâ & clementiâ temperatum. Hinc est, quòd Intellectus agens seu Imperator nihil agat, quòd non per Septem-viralem Senatam fuerit vel cognitum vel approbatum. Inde dicitur, nihil esse in intellectu, quòd non prius fuerit in sensu: Per sensum enim particularia ingrediuntur, ex quibus in intellectu fiunt vniuersalia, quæ sunt tantæ sublimitatis, ut à sensibus non capiuntur. Hoc est, habet Rex sua Regalia & Maiestatis iura sibi

sibi referuata, quæ cum nullo inferiorum communicare potest, etiam si velit. Non enim intellectus, si velit, facere potest, vt sensus capiat vniuersalia: Exempli gratiâ, oculi vniuersalem ideam canis, equi, vel spiritalis animæ. In hoc imperio sub Rege sunt tres magni Cancellarij, nempe *Sensitiuus*, *Discretiuus*, & *Memoratiuus*; Sunt quoque tres alij Officiarij magni, *Appetitiuus*, *Locomotiuus*, & *Adfectiuus*; quibus septimus superuenit, *Ratiocinatiuus*, qui cum Intellectu seu Imperatore interdum est idem, nec ab eo dissentit.

S A B A.

ÆNIGMA
287.*Vnde illud est, quod Medea dicit:*————— *Video meliora, proboque,**Deteriora sequor?* —————

S A L O M O N.

Ex lapsu
suis defe-
ctione no-
stra à Deo,
incōmoda.

In hoc versiculo natura hominis per lapsum corrupta graphicè depicta est. In primâ illâ perfectione naturæ humanæ, hæc octo optimam harmoniam ediderunt, quæ magis, quàm illa Musicalis Diapason, concentus concinnos representauit: Nam *Appetitiua* nil appetiuit, nisi quod congrueret intellectui agenti & vero iudicio: *Adfectiua* nil affectauit, nisi quod eidem placeret; sic *Discretiua* & *Ratiocinatiua* vni agenti intellectui paruerunt, nec non *Memoratiua* & *Sensitiua*: Lapsu verò intercedente, hæc omnes potentiæ sapissimè in diuersa abeunt. Appetuntur res, quæ licet summo intellectui non placeant, tamen quia delectabilia sunt, non recusantur. Adfectantur quoque res intellectui agenti non conuenientes, quia vel inhonestæ sunt, cum infamiâ coniunctæ, vitiosæ, impiæ, libidinosæ, iniustæ, vel alio modo indecoræ; attamen cum sint vel viles, vel incundæ, & illecebrosæ, vel spectent ad speciem alicuius boni: Intellectus vincitur & succumbit ab Affectu, amore, odio, irâ, & eiusmodi aliis, vel aliâ potentiâ inferiore, appetitiuâ, discretiuâ, vel ratiocinatiuâ circumuentus. Hinc Medea considerans se esse filiam magni Regis Ætæ, nec decere sese, vt patria bona, nempe vellus aureum quomodo & quibus mediis occupandum sit, prodat, patrem, & patriam relinquit, peregrinum incognitum sequatur, statuit per verum intellectum, nihil eorum faciendam esse; sed Iasonem relinquendum, & animum ab eo alienandum; quod

quod erat verum iudicium intellectus agentis: sed hoc corrumpitur & cancellatur per affectum amoris, qui dicitur, tam formosum & virtuosum iuuenem amandum, ante omnia obstantia, complectendum, sequendum: Hinc discordia & lis in mente eius exoritur, nunc intellectu, nunc affectu vincente aut succumbente, donec amor, qui omnia vincit, optimum Rationis dictamen vicerit & pessunderit.

S A B A.

*Suntne in hac Europa plures Domini & Reges
sui iuris?*

ENIGMA
288.

S A L O M O N.

Imò; Quot organa, tot regna ibi habentur: Sunt oculi, aures, nasus, frons, lingua, maxillæ cum dentibus, buccæ, cranium, & quæ huc spectant alia: quibus singulis sua sunt officia & limites definiti, ita vt nullo modo cum axioma Imperij, eiusq; Principum, hoc est, Intellectu, eiq; deditarum potentiarum magnificentia & dignitate comparari possint, aut debeant: Capax quidem cranium, dentes duri, oculi pellucidi, frons extensa, buccæ tumidæ, lingua vocalis; sed hæc omnia cum Intellectu æquiparari nequeunt. Hic imperat magnis Dominis, qui quò maiores existant, eò sublimiùs eius Imperium efferunt.

S A B A.

*Paulò antè dicebas, Intellectum non fieri organicis me-
diis, & nihilominus species intelligibiles statuisti, Quomo-
do hoc intelligendum?*

ENIGMA
289.

S A L O M O N.

Ita dixi, & verum est; Intellectus non est in loco physico, quia est Ens incorporeum, vnde nec continente se organo opus habet. Deinde cum sit idem cum specie intelligibili, si species illa esset organica, vel corporea, talis quoque esset intellectus; quod non est: Vnde ipsa species intelligibilis est incorporea, qua cum perficiatur, hoc est, à se ipso, inde patet, quòd nullo organo Intellectus indigeat, nec locali, nec materiali.

S A B A.

Quid est species intelligibilis, & unde fit?

ENIGMA

Dd

SALO- 290.

SALOMON.

Reciproca posset hic dari responsio, nempe idem, quod intellectus, quo ad essentiam; sed nos rem elucidabimus, ut intellectus ab intellectu nostro, per actum reflexum, intelligi possit.

Res corporeæ à Deo eonditæ, & per naturam propagatæ, omnesq; aliæ alicuius subsistentiæ corpulentæ incorporeas sui imagines de sese qua qua versum, ubi non impediuntur per obscura obstacula, iaciunt, quæ visui offeruntur, & in pupillâ manifestè apparent. Sic quoque à quibusdam rebus non corporeis, utpote à sonis & vocibus, abstrahuntur imagines, & à fumolis & aëriis euaporationibus; quarum hæc odoratum vel gustatum, illæ auditui inseruiunt. Hæ imagines cum in suis sensuum organis recipiuntur, species dicuntur sensibiles, quibus vis sensitivæ operationem perficit. Ab his imaginibus particulatim per sensus collectis & memoriæ mandatis, aliæ longè subtiliores abstrahuntur, quæ pluribus visis, vel sensu perceptis ex æquo conueniant, & dicuntur *Vniuersales*. Hæ sunt species intelligibiles, & intellectus ipse; qui utroque genere vititur, & sensibili & intelligibili in sua operatione. Quantum verò differt imago sensibilis à re corporea, cuius est imago, tantum ab hac intelligibilis.

S. A. B. A.

ENIGMA

291.

Quo medio vel instrumento sensibiles illa species recipiuntur & disponuntur, cum illa ipsæ non in se agant?

S. A. L. O. M. O. N.

Est aliqua substantia in cerebro hominis, quæ vocatur Spiritus animalis, non quòd merus sit spiritus incorporeus; sed proxime ad essentiam spiritus accedens ob subtilitatem & agilitatem. Et sanè si illorum opinio vera sit, qui spiritus creatos ex elemento purissimo simplicissimo igneo statuunt; spiritus ille animalis non improprie ita dictus est.

Spiritus animalis unde fiat.

Hic vis.

Hic fit ex purissima sanguinis, qui est calidus & humidus seu aërius, substantiâ in corde, & deducitur ad cerebrum, cuius frigiditate & humiditate eius caliditas & siccitas temperatur, ut sit agilis & habilis ad suas operationes perficiendas. Per hunc spiritum ad eò nobilitatum in arteriis & venulis cerebri in modum retis diffusis, omnium sensuum actiones perficiuntur. Hic enim fertur ad oculos, & imagines rerum in iis apparerent accipit & transmittit ad memoriâ vel phantasiâ, quæ discretivam

aram nominavimus. Idem in auribus excubat, & sonorum imagines captat, nec non in aliis sensuum organis id præstat. Hic est quoque, qui influit per nervos in musculos, & motum efficit. Per hunc omnes operationes sex priorum facultatum in actum ducuntur. Hic est visuius in oculis, auditivus in auribus, gustativus in palato, odorativus in naribus, & qui tactui inseruit, & motui in singulis membris. Hic spiritus continuo fluxu à fonte cerebri fluit in omnes partes per nervos, qui licet non inveniuntur concavi, tamen tam subtilis substantiæ transitum facile admittunt. Per eundem, tanquam refluxu quodam, imagines seu species sensibiles ex quibuscunq; organis ad cerebri cellas, in quibus sensuum operatio & discretio, remittuntur, nullo motu locali intermedio spiritus; sed propagationis solius imaginis.

SABA.

Quomodo differt hic spiritus animalis à rationali hominis animâ, quæ quoq; est spiritus, & quomodo hæc ab intellectu & specie intelligibili?

ÆNIGMA

292.

SALOMON.

Hic spiritus animalis qualis sit, iam satis demonstratum est; ita & Intellectus, ex quibus differentia inter hunc & illum colligi potest. Verùm anima hominis non est spiritus ille animalis, nec intellectus; sed ille est huius proximum instrumentum, intermediæ naturæ & subtilitatis inter corpus & verè spiritum dictum, hic facultas seu potentia essentialis, non accidens inherens animæ statuitur. Cùm enim anima sit substantia, non omnino otiosa est; sed Actus primus, seu primum movens existit; vnde actio illi propria est, *intelligere*, & vis, vnde hæc operatio proficiscitur, *Intellectus*: Sic spiritus, quia intellectu utuntur, *Intelligentiæ* à quibusdam vocantur, quæ non sunt ipse intellectus, sed hic earum vis & operatio seu operandi actus secundus, cùm anima sit actus primus. Et nisi fallimur, per scalam quandam crassâ & corporea ascendunt ad subtilitatem & spirituales nobilitatem, hoc modo:

1. Sunt obiecta sensibilia corporea, & extra sensum posita.

1. Ex cibo & potu elaborato & concocto in ventriculo & epate, & à superfluitatibus purificato, fit sanguis purior.

Scala.

Dd 2

2. Ab

2. Ab his imagines mittuntur in sensus, seu eorum organa.

2. Ex sanguine puriore fit in cordis sinistro sinu spiritus vitalis, igneæ ferè naturæ, qui vt magis temperetur, ad cerebrum mittitur, vbi in retiformi arteriarû complexu fit animalis.

3. Hæ imagines à spiritu animali, ad hoc subtiliato & habilitato, mittuntur ex sensuum organis in cerebri ventriculos, vbi à memoratiuâ seruantur, à discretiuâ discernuntur & comparantur.

4. Ab his imaginibus particularibus vniuersales, longè illis subtiliores & spiritualiores, producuntur, quibus vtitur Ratiocinatio, seu Intellectus patiens, & deinde Agens.

5. Ipsa anima rationalis hominis est adhuc longè subtilior & spiritualior, quàm iam dictæ imagines vniuersales, & est, quæ operatur propriè per intellectum, impropriè per antedictas potentias.

S A B A.

Non solùm iucunda hæc; sed & homini scitu dignissima sunt. Ideò enim homo est rationalis, vt ratione vti, rationem per rationem indagare debeat, hoc est, seipsum noscere. Sint reliqua animalia sensus externi acutissimi: at bruta sunt, quia se sentire, quod sentiunt, nesciunt. Ita & multi homines quo ad formam visuntur; sed cur verè sint homines, id ignorant. Sensu communi, phantasiâ & memoriâ satis validdè vtuntur, incedunt, loquuntur, litigant, aliis contradicunt, sua stabilium: sed Intellectum illum supremum, agentem, nunquam aut rarissimè exercent: *Quæ tua de hisce est sententia?*

ENIGMA

293.

S A L O M O N.

Sunt bruta seu animalia, quæ aliquo ex sensibus destituuntur; sunt quæ omnes habent, & alia aliis perfectius. Homo non solùm habet sensus externos & internos, sed quoque rationem & intellectum, non quidem actu à primo ortu intelligentem, seu intellectuales operationes perficientem; sed qui vsu & exercitatione excoli desideret. Infans nunquam audiens voces hominum, eas non addicit; nunquam videns animalia, ea non agnoscit; & sic de cæteris sensibus indicandum. Ita qui rationem non acuit disciplinâ, doctrinâ, scientiis, & artibus, manet brutis vel infantibus inexpertis per similes. Et si autem substantiæ non recipiunt magis & minùs, quo ad essentiam: tamen is magis homo est dicendus, qui magis operationes intellectuales solo homine dignas

dignas exercet, quàm alius, qui in brutalibus & sensualibus semper in-
hæret, & quæ videt & audit, crasso discernit iudicio. Id nimirum est,
quo docti & experti in rebus, disciplinis & artibus, gaudent præ ineru-
dito vulgo & idiotis. Si alicubi semihomines degant, aut spiritus in-
corporati: sanè hi sunt sapientes, illi ignari. Per scientiam enim intel-
lectualis hominum fundus excolitur, vt fructus ferat immortales; per
ignorantiam veluti tribulis carduisq; repletur, ne tantillum boni fe-
rat. Non solum corpus hominem format, sed potius anima intelli-
gens. Illud est vt domicilium, hæc quæ possidet. Nec enim oportet co-
honestari dominum à domo; sed domum à domino, vt Tullius testa-
tur. Imò illud est carcer, hæc incarcerata, quæ nullum sibi à carcere
honorem expectare potest.

S A B A.

Quomodo fit, quod homines plures delectentur corporis ÆNIGMA
bonis & externis Fortuna, quàm Intellectus; cùm tamen 294.
hæc vera bona sint, illa pro arbitrio usurpantis, interdum
quoque mala?

S A L O M O N.

In causa est, quòd homo hîc viuît vitam sensualem, seu potius sen-
sibus deditam, veluti antea in vtero materno vixit vitam vegetabilem
plantæ, & post finem huius sæculi victurus est intellectualem propriè,
cuius hîc saltem rudimenta quædam ostendit. Habet quidem Intel-
lectum, sed eo rarissimè vititur. Habet & sensus, qui à suis illecebris fa-
ciliùs irritantur. Intellectus obiecta propria sunt Vnum, Verum, Bo- Intellectus
num, Pulchrum, & Vniuersum; Deus ipse, angeli, & spiritus genera & obiecta.
species omnium rerum. Hæc omnia non ita facilè occurrunt in intel-
lectum, quàm sensibilia in sensum. Hinc quæ voluptates oculorum,
aurium, palati, narium & tactus conciliant, promptiùs admittuntur,
vt sunt omnia pulchra, pretiosa, bene habituata, dulcia, consona, o-
dorata, & titillationem excitant; & ea, quibus hæc comparantur. O-
pes itaque, aurum, pecunia, thesauri, vestes, agri, prædia, & ea omnia
sensibus benefaciunt; ideoq; pergrata sunt: Obiecta verò intellectus
sensu non percipiuntur, nec à vulgo iudicantur, ideoq; neglecta ab
hoc manent, & solum à sapientibus & ritè institutis appetuntur. Quò
Dd 3 enim

enim quis plus beluina naturæ obtinet, eò magis sensuum oblectationi & voluptati est deditus, præsertim ventris, palati & Venous; quo plus diuinæ, eò minus; magisq; contemplationibus æternorum bonorum se dedicat & mancipat. Hinc Philippa Dux Camerina tumulo suo inscribi voluit discrimina Intellectus & sensuum bonorum, his verbis: *Quæ sunt, pro iis, quæ non sunt; Quæ si essent, pro iis cum sint, non sunt. Quæ videntur esse, pro iis, quæ clam sunt, in causa sunt, id, quod estis, scitis. Scrupulum inieci, fateor: Tu igitur, quisquis es, excute.* Sensibilia autem vera non sunt bona, licet videantur esse, & intellectualia, quæ non videntur, sunt.

SABA.

ÆNIGMA

295.

Quæ causa est, cur Homo vocetur animal?

SALOMON.

Nullam video aliam, nisi consuetudinem: Si enim hominis est ratiocinari, & animalis sentire, vt plantæ vegetare, ac homo dicitur animal, quia sentit (vt alij hanc rationem reddunt) cur non quoq; dicitur planta, quia vegetat: Sed planta per consuetudinem non appellatur, quamuis vegetabilis æstimeretur; animal autem dicitur: quod si ratio sequenda sit, aut non erit animal, aut si animal est, quoque planta iudicari poterit: Non autem sequitur, Homo habet organa sensuum, vt animalia propriè dicta; Ergo est animal æquè, vt illa: Eâ enim ratione Plinij Epicuræa opinio firmaretur, hominem quoque brutum esse, sed ratione præditum: Animal enim & brutum conuertuntur inter se, licet brutum pro animali rationis non particeps, homo pro eiusdem particeps communiter capiatur: Si quis dicat, animalis vocabulum quoq; vegetabilem vitam comprehendere, nec opus esse, hominem propterea plantam vocitari; at quaero, Cur tum animal non dicitur planta? Nulla hîc est ratio præter consuetudinem, quæ fortè ab Epicuræis initium duxit, dum illi hominem animal rationale, seu brutum ratione præditum definierint, vt suæ opinioni patrocinium quærent. Dico itaque, hominem non esse animal magis, quàm plantam; aut, si maius, quàm brutum planta est; Forma enim postrema perfectior tollit prioris imperfectioris denominationem & essentiam. Nec obstat, quod homo hîc sensibus deditus vitam brutali similem degat; non tamen propterea brutum vel animal, vt nec planta tum fuit, cum
in vterq;

in utero matris solam plantæ vitam degeret: Quæ similia enim sunt, non sunt mox eadem cum iis, quibus assimilantur: Ita homo ad similitudinem Dei seu imaginis diuinæ creatus est, non ut esset ipse Deus: Et homo in hac vita magis animalis vitam agit, quam spiritus intellectualis; non tamen propterea est animal.

S A B A.

At cur Logici in suis illis terminis hominem describunt animal? ÆNIGMA
296.

S A L O M O N.

Multa dicuntur ex hypothesi, quæ propterea non sunt. Sic orbis cælo fuere ascripti, ut homo causam aliqualem intelligeret efficientem & materialem illorum motuum, licet revera nulli sint orbis. Ita animal dictus est homo, licet non sit, ut participatio sensus & motus in animali & homine communis declararetur.

S A B A.

Caput ne igitur est Europa præ aliis mundi partibus, hoc est, dominium in illas gerit, aut extendit? ÆNIGMA
297.

S A L O M O N.

Macedonicum & Romanum Imperia in Europâ fuerunt amplissima, quæ in Asiam & Africam longè lateq; dominium extulerunt: At Persicum & Assyriorum nihil ferè iuris in Europam exercuerunt. Sic caput in homine præscribit toti corpori, quò moueatur, quid faciat, quid non; non autem venter, aut artus, aliæve partes capiti. Hoc dat, non accipit imperium. Et sensus cum intellectu, motusq; à capite descendit tanquam à summâ arce, in subiectas partes. Caput sit reuerentia, non pedibus aut pectori. In hoc, tanquam in munitissimo castello sedet Dominus parvi mundi, Imperator, & prospicit per binas oculo- rum fenestras, seu aurium ostiola in circumiacentia omnia. Ipsi manus & pedes ad nutum properant; ipsi brachia tutelam præstant; & reliqua viscera homagium seruiumq;.

S A B A.

SABA.

De Europâ mihi satis, succedat alius, qui Africam perlufret.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
298.*Cur Africa pectus in paruo mundo exprimit?*

SALOMON.

Vtenim Africa Solis ardoribus & exustionibus valdè est obnoxia, ita & pectus officina est vitalis caloris in corde multiplicati, & continuo generati: Vbi enim propior Sol est siue verticalis, ibi oportet astum esse maximum. Sol cor cœli est, & cor sol pectoris; ab utroque calor in sibi vicinas vel remotas partes proicitur.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
299.*Quæ est operationis in utroque Corde vel Sole comparatio?*

SALOMON.

Sol mundi attrahit ad se nubes ex aqua rarefactas, quas in aërem reducit, toti mundo conterminum, cœliq; substantiam purissimam: Peraërem deinde, tanquam per continuatum (at rarum) corpus mittit radios suos ad superiora & inferiora, nec non latera quæcunque. Eodem modo in patuo mundi systemate, hoc est, hominis pectore cor sanguinem attrahit puriorem, ex quo fabricat spiritus aërios seu igneos subtilissimos, tanquam radios, penetrantes per arterias in totum corpus: A spiritibus hisce motus fit cordis systoles & diastoles, veluti ipse Sol naturaliter suo quoque motu afficitur, quo totum cœlum permeat, & annum constituit.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
300.*Quis ad Chymiam vtriusque mundi, magni & parui, est respectus, cuius gratiâ hoc Colloquium in primis institutumus?*

SALOMON.

Mundos plures cum Platone non statuimus; sed vnum, eumque summi & maximi Domini summum & maximum domicilium, sed huic duos paruos adhuc assimilari inuenimus, vnum rationalem, qui est He-

est Homo, alterum mixtionis simplicis subterrestrem seu metallicum: De illo iam diximus, nunc metallicum cum rationali magnoq; mundo comparabimus: Sol operatur in cœlo per radios, & Cor in homine per spiritus; sic habet terrestris ille mundus suum Cor & Solem, per quem operetur, & actiones suas perficiat: Hic est ille radius, à quo sua umbra tollenda est, vt Hermes monet, cùm inquit: *Fili, extrahè à radio suam umbram.* Ille autem radius spargitur sursum, vsque ad Saturnum, & deorsum vsque ad Lunam, quam, vt speculum, totam illuminat: Tria hæc, siue Corda, siue Solares mundani in triangulari à se inuicem sunt respectu, & vnum alteri suas imprimit vires, maius & efficacius semper minori.

HYRAMVS.

Habetne Cor in corpore illo seu mundo metallico suum ÆNIGMA
motum? 301.

SALOMON.

Imò; nisi enim moueretur, nulla vita esset in eo corpore. Habet & systolen & diastolen suam, quarum vna expellit heterogenea & fumosa; altera attrahit homogenea, hoc est, quo Sol Lunam illustret per phases differentes, donec tota sit plena lumine; tum cessat hæc vita sensibilis, & alia nobilior incipit. Oportet tamen, vt in homine, adesse aërem, qui suâ naturâ est humidus, quo alteretur parum illa cordis calidior & siccior qualitas, vt spiritus fiant temperati. Quæ enim necessitas est respirationis in homine, eadem est in eo opere Chymico, quod sine aëre non emendatur. Vnde aliqui addunt: *Fac autem, vt aërem habeat.*

HYRAMVS.

Quid huic aëri respondet in maiori mundo?

ÆNIGMA
302.

SALOMON.

In Africa regione Soli maximè subiecta nunc degimus, in qua vlla cadit pluuia, propterea quia calor Solis consumat omnes nubes & effumationes; vnde quoque fluuios & fontes habet rariores. Ne autem desit agris humor, en natura constituit, vt eo tempore, quo ibi maximus est æstus, Nilus in Ægypto, & Nigritarum fluuius in Æthiopiâ, tantâ aquarum copiâ abundant, vt in agros omnes excurrant,
Ee eosq;

eosq; irrigent, & fertiles reddant. Idem fit in pectore humano, in quo calor cordis tantus est, vt inde per totum corpus diffundatur, at per pulmonum attractiones aërias temperatur, & aliquo modo remittitur. In subiecto quoque Chymico, Vulcano operante, & Sole naturalissimo, omnia comburerentur, nisi Nilus humectaret agros. Chymicos, & omnem combustionem prohiberet: Sic enim Philosophi: Nihil inquit, aliud est hoc magisterium, quam coquere argentum viuum, & sulphur, donec vnum fiat argentum viuum, quod defendit sulphur à combustione, si fuerit vas bene clausum, ita quod argentum viuum non possit euanescere, nec sulphur possit comburi, nec deuasari: quia argentum viuum nostrum est aqua clarissima nostra. Et videmus per exemplum in aqua communi, quod omne, quod cum ea coquitur, nunquam comburitur, donec ipsa aqua consumatur, quantumcumque etiam ipse ignis sit fortis: Et quando aqua consumpta est, hoc, quod in vase est, comburitur. Et ideo Philosophi iusserunt claudere os vasis, vt aqua benedicta nostra non exhalarret; sed defenderet à combustione hoc, quod in vase est: Aqua verò cum illis posita rebus, prohibuit, ne ignis combureret, & facta sunt illares. Quanto magis flamma occupatur, tanto magis aqua in intimis absconditur, ne ignis calore ledatur: Aqua verò in suo ventre eas recipit, & ignis flammam ab eis repellit. Hæc Rosarius. Nilus itaque dat aquam & aërem Agypto aliâ ex uccâ & exiecatâ, & pulmo ministrat cordi refrigerium aëris, nec non in Chymico subiecto aqua siue aër prohibet, ne fiat rerum generandarum combustio.

Eximenus
in Turba.
Obseme-
nus in Tur-
ba.

HYRAMVS.

ENIGMA
303.

In Homino, seu pectore eius (quod Africam diximus)
vnde initium motus, & quid ei correspondet?

SALOMON.

Diaphragma est cingulum pectoris interius, musculosâ substantiâ, distinguens pectus à ventre inferiore, tanquam interstitio quodam, quod voluntario & naturali motu comprimitur & extenditur. Huic Vulcani instrumentum seu ignis elementaris correspondet omnem motum primum illi suppeditans, vnde interior ignis naturæ motus, & à præternaturali adiutus, animaduertitur. Sic diaphragma,

phragma, pulmo, cor, & sanguis repræsentant quatuor Chymicorum ignes, naturalem, innaturalem, contra naturalem, & elementalem: Quæ viscera si quis debito modo consideret, & quæ singulorum sit utilitas & mutuum officium introspiciat: arcana Chymica iam dicta ignorare non poterit.

HYRAMVS.

Suntne quatuor elementa in his quatuor pectore contentis? ÆNIGMA

304.

SALOMON.

Sunt: Quia diaphragma terram exprimit, pulmo aërem, cor ignem, sanguis aquam. Omnium elementorum motio vel ad terram, vel à terra provenit. Ex aquâ omnia creata sunt in maiori mundo; sic ex sanguine omnia in minori constant. Sol dat calorem omnibus crescentibus; sic & cor singulis membris & visceribus vitam & spiritus viuificos: Aër intermedius temperat omnia. De Aère in Turba Philosophus Eximidius, Deus, inquit, inter sydera & terram, resq; fouendas & coquendas, aëra constituit, qui stellas contineret, & prohiberet, ne (præsertim Solis flamma, taceo enim de cæteris, ait,) omnia subsistentia combureret. Et si spiritibus, quibus creatura generantur, aër non inspiraret, omnia Sol suo calore subsistentia destrueret: sed & aqua frigiditate & humiditate sua omnia destueret: nisi intercederet aër: Aër itaque cum calidus & humidus sit, sic concordat calorem ignis cælestis & stellarum cum frigiditate aquea, ut inter eos perpetua sit mansura amicitia, omniumque rerum existentium procedat fomentum, & decorationis beneficium. Hæc ille.

HYRAMVS.

Estne aer adeo necessarius ad opus, veluti est homini respiratio seu aeris attractio per pulmonem? ÆNIGMA

305.

SALOMON.

Maximè: Nam utrobique eadem est necessitas, utilitas, & finis, respectu tamen habito ad subiectorum diuersitatem. Homo non viuere potest momentum absque aëre inspirato; ita ut nec ignis absque aëre

Ee 2

per-

permanet, sed mox extinguitur, aut suffocatur. Est enim flamma ignea, vel calor Solaris in Corde hominis, tanquam in suo fomite, qui statim extingueretur absque aëre inspirato frigido. Vt enim in furno pistoris flamma lucidissima excitata statim suffocatur, si strictissime furni orificium occludatur, & in specubus seu cuniculis subterraneis profundissimis, in quos aër intrare non potest, oclusis orificiis seu meatibus, lucerna mox extinguitur: ita fit in corde humano, in quo calor viuificus absque aëris inspiratione & expiratione perdurare non potest. Hæc est causa strangulationis animalium, si præcludatur via seu ingressus aëri ad cor. Eadem est ratio in metallico illo opere seu composito, in quo absque aëre nihil fit: Ideo iam dictus Eximidius in Turba sic pergit: Aëra magnifico & honorifico, eò quòd ipso opus emendatur, cum inspissatur & rarefcit, & cum calescit & frigescit. Eius autem spissitudo fit, quando in cælo distinguuntur propter Solis elevationem: Eius verò raritas fit, quando ex altero Sole aër rarefcit, & calescit: Illo verò rarefciente, propè fit Sol: quo propinquo, calor peruenit homini & creaturis.

HYRAMVS.

ÆNIGMA
306.

*Cur Nilus in maiori mundo potius aërem, quàm aquam
refert, respectu minoris, seu aeris attractionis in pectore?*

SALOMON.

Nilus quidem aqua est, at pinguis & aëria, quæ multum limi & fimi secum ferat ad latificandos agros; ideo cum effectum aëris præter, nempe pinguedinem & fertilitatem agrorum, quæ in caliditate & humiditate seu aëris qualitatibus consistit, ideò non iniuriâ pro aëre habetur. Inde prope Thebaidem Ægypti urbem, Nilo recedente, ex pinguedine aëria seu limo eius nasci dicuntur mures magnâ copiâ, quod fertilitatis magnæ illius regionis, ex Nili inundatione prouenientis, singulare est indicium. Adest præterea Nili pinguedini aëriæ nitrositas quædam, seu sal nitri, quo adiuuatur terræ fertilitas, dum eo quasi soluitur, & in primam materiam reducitur granum in terram coniectum, vt vegetare possit vberius, & plures fructus reddere. Idem contingit per fimum, latamen, sal petræ seu nitrum, aërem, operis Chymici: Illa enim est reductio in primam suam materiam, quâ habitâ, nullum est dubium, quin millicuplus fructus ex vno grano sperari & ha-

& haberi possit. Hic est cardo ostij Chymici, in quo vertitur tota illa scientia, quem si quis semel felici pede obtineat, non erit ei desperandum de adytis eius interioribus occupandis.

HYRAMVS.

*De ortu Nili Ægyptii magna est controuersia, unde ENIGMA
proueniat, an verò, vt fama est, ex montibus Luna descens
dat, an aliunde, & quæ aeris in opere philosophico est origo?* 307.

SALOMON.

Constantior est fama, quòd Nilus à Lunæ montibus profluat, qui niuibus dicuntur abundare in hyeme. At Hyemsibi contingit, quia versus Capricorni declinationem ab Æquatore siti sint, quando Sol tropicū Cancræ attingit; quo tempore æstas est in Ægypto. Tum itaq; ex niuibus liquefactis, & à Lunæ montibus aquarum riuis cadentibus fit Nili inundatio per tres vel quatuor menses terram Ægypti regentis, & celixantis calore operante. Reliquo tempore, nempe 8. vel 9. mensium fructus plærique bis proueniunt tantâ vbertate, vt inundationis mora celeritate compenferur. Est quoque ortus Nili Philosophici seu aërij (contra naturam dicti) ex Lunæ montibus deriuatus in Chymici subiecti agros. Inde dicitur spurum Lunæ, vt in Turba ab Astrato, qui inquit: *Qui veritatem vult assequi, capiat Solis humorem, & spurum Lune:* Et à Pythagora & Belo ibidem; Vocatur quoque aqua nirià Cero ibidem, aliisque, Nix & aqua Nili, in Epistola Rhafis, qua inquit: *Cum Nilo dealbabis, &c.*

HYRAMVS.

*Cum Africa homines det nigros, vtpote Æthiopes, ENIGMA
seu Nigritas; an hoc quoq; conuenit operi philosophico?* 308.

SALOMON.

Calor Solis cum operatur, comburit cutim hominum, & eadem superfuitates interiores attrahit, veluti videmus contingere in iis, qui suspensi ad Solis æstum aliquamdiu habent nuda membra exposita, quòd intra mensem ferè piceam nigredinem representent in cute, quæ antea fuit alba. Eodem modo cum calor nostri Solis incipit operari, heterogenea elicit ad superficiem, & parit nigredinem, quæ dici-

tur terra nostra Æthiopia. Sic enim Riplaus in tractatu de Mercurio: Est, inquit, Mercurius noster, & noster spiritus vite, qui extrahitur ex illa benedicta terra Æthiopia. De hac nigredine Philosophi mille locis meminerunt. Sic Rosarius: Et licet Azoth appareat in prima mixtione seu coniunctione albus, pro eo, quod femina vincit suo colore, nihilominus in putrefactione, per ignis beneficium denigrantur ambo: Per ignem agentem in humido calore putrescit nigrum, quæ est tinctura, & ideo seruanda est. Et Arnoldus: Cum primum denigratur, clauem operis dicimus esse, quoniam non fit absq; nigredine, &c. Speculum: Ideo, charissime fili, cum in opere fueris, fac, vt in principio habeas colorem nigrum, & tunc certus eris, quod putrescas, & viam rectam procedis. Et ibidem in Rosar. Nam, vt dicit Auicenna in titulo de humoribus: Calor agens in humido corpore, primo generat nigredinem, vt est videre in calce, quæ apud vulgum fit. Hæc ille.

HYRAMVS.

Sed relicta Africâ, in Asiam nunc transeundum erit: Ego enim hic subsisto.

SALOMON.

ENIGMA
309.

Inferior venter, vt dictum, in homine Asiam in magno mundo exprimit: At tuum erit, Regina, causam explicare similitudinis veriu, que.

SABA.

Hæc regio corporis humani seu venter inferior continet omnia nutritionis viscera, & est quasi horreum & culina seu penus, ex quo depromuntur ad nutriendum totum corpus necessaria, hoc est, massa sanguinea, quæ præparatur in stomacho in formam chyli, ac deinde in epate reducitur per venas complexas in sanguinem, rubei coloris, separatis ab eo facibus nigris, per splenem, hæuis & igneis per vesicam fellis, & aqueis per renes & vesicam. Est ibidem generationis fundamentum in venis spermaticis & aliis vasibus. Sic in Asiâ maxima fertilitas celebratur; quia producantur ibi animalia & fructus, nec non metalla perfecta in maiore abundantia, quam alibi. Illa dat aromata omnis generis, Balsamum, aurum, & omnia pretiosissima, etiam gemmas, rubinos, adamantes, & margaritas. Indiæ animalium & fructuum, nec non metallorum sunt feracissima. Est insuper humanæ generationis & rege-

& regenerationis initium in Asiâ, nempe quia homo ibi sit conditus, & in Paradiso locatus benedictionem diuinam acceperit: *Crescite & multiplicamini*; vnde coloniæ ductæ sunt seu propagationes in omnes reliquas mundi partes & insulas: Lapso verò primo homine in peccatum, & quasi mortuo, en regenerationis per CHRISTI natiuitatem, & peccati expiatio, mortisq; æternæ mortificatio per mortem eiusdem, qui peccati expers erat, subsecuta est.

SALOMON.

Cur Asiatici antiquitus molles & luxui dediti fuerunt?

ÆNIGMA
310.

SABA.

Propter omnium rerum copiam & affluxum: Venter enim potius sensui, quàm ingenio inservit, plus palato tribuit, quàm ieiunio. Plurimi in Asia Reges, vt adhuc, fuere diuersarum partium: Ita varia sunt viscera in inferiore ventre, quibus singulis sua sunt officia. Vt autem in homine tres sunt gradus vitæ, nempe Vegetatiuæ; Sensitiuæ, & Rationalis; ita Caput Rationali; Pectus cum Corde Sensitiuæ; Venter inferior vegetandi potentia propriè destinatus est.

SALOMON.

Adestne virtus vegetatiua in Lapide Philosophico, hoc est, habetne Chymiaë arcanum potentiam vegetandi, seu crescendi, sese augmentandi & propagandi?

ÆNIGMA
311.

SABA.

Philosophi dicunt, tres esse lapides, vegetabilem, animale, ac mineralem, non aliam ob causam, quàm vt vires & efficaciam vnus lapidis philosophici declarare: Vnum enim idemq; Chymiaë subiectum vegetat, hoc est, ostendit vegetandi diuersas virtutes, animale est, seu anima quasi analogicè præditum, & minerale existit, quoad genus & profapiam.

SALOMON.

Qua ratione Minerale dicitur?

ÆNIGMA
SABA. 312.

S A B A.

Quia ex mineris desumitur, & lapis metallicus non fit absque metallis, nec operatur, nisi in metalla, quoad mixtionem: Nulli enim misceri poterit, nisi metallico generi, nec ortus est, nisi ex Mercuriali tribu, nec relinquit prolem, nisi sibi vxoriq; suæ similem. Homo lapsus, & peccati reus, per hominem non lapsum omnis peccati expertem pristinae integritati restituitur, Deus læsus seu ad iram & pœnam æternam humano generi infligendam à Deo pacatur, pater à filio; vnus ab vno, & homine & Deo: Quæ sunt mysteria non prætereunda ab hominibus in Axiæ consideratione: Horum vmbra est non exigui momenti, Metallorum expiatio per metalla.

Excellentis simile vel mysterium.

S A L O M O N.

ÆNIGMA
313.

At ut sacratissima illa non attingamus, estne in prophanis quid huic simile?

S A B A.

De eo nullum est dubium: Agamemnon Rex in Græcorum exercitu Chrysis Sacerdotis Apollinei filiam Chryseida abduxerat; Hinc ab Apolline pestis immissa toti exercitui, & lues horrenda, quæ expiari non potuit, nisi vnicâ Agamemnonis filiâ Iphigeniâ mactata: Sic filia Regis, Sacerdotis filie illatam noxam vel iniuriam, lege talionis, sustulit & expurgauit: Ita oportet, vt Regis filia mactetur, si exercitus mineralium à labe suâ purgari debeat.

S A L O M O N.

ÆNIGMA
314.

Quenam illa est Regis filia?

S A B A.

Quæ intra cancellos, vt rosa inter spinas, sedet, & prospicit, quis prætereat. Exire autem non potest, quia incarcerata tenetur, vt solet aliquando vsu venire, vt magni Reges hæredes sibi proximos, suspectos, ne regnum ad eos deuoluatur, sese adhuc viuus, carceribus includant, & victos teneant, donec ipsis fatalis lux instet, quæ vitam cum imperio finiat. Demersa autem est in subterraneo fornice infula, vnus ex Fortunatis, quam qui educere sciet, non infortunatus haberi poterit.

SALO-

SALOMON.

De minerali satis: Cur lapis animalis vocatur?

SABA.

Philosophi sæpissimè se explicant, cum dicunt, quòd aliquas animæ potentias lapis ille ostendat, non quòd sensu aut motu sit conspicuus; sed, ut Rosarius inquit, quia Sol est animalis; quoniam recipit tria, scilicet constrictionem; albedinem & rubedinem, & vocatur ANIMAL MAGNUM: Et sal Ammoniacus fit ex eo. Idem dicit, quòd Luna vocatur planta, & sal Alcali fit ex ea. Mercurius verò vocatur lapis mineralis, & fit sal commune de eo. Anima vegetabilis in eo propriè non inuenitur, multò minus sensitiua, sed analogon animæ, quæ est forma ipsum perficiens.

SALOMON.

Quomodo vegetare potest, cum lapis sit ex mineralibus, quibus vegetatiua vis ascribi nequit?

ÆNIGMA

316.

SABA.

Verum est, quod sit ex minerali genere, non vegetabili; at nihilominus quia ars succurrit naturæ, & nouâ generationem efficit partim ex ingenio naturæ, partim ex industria artis, nutritionis, augmentationis, generationis & multiplicationis: quædam non obscura in eo obseruantur. Quod si ars sola absque naturæ adminiculo quid tentaret, nihil omnino in illa generatione efficeret: ita si natura sola relinqueretur absq; artis auxilio, tinctura nunquam in effectum prodiret: Inde vna alteri dum manum præbet, fit id, quod aliàs nunquam fieret. Habemus exemplum euidentissimum in stemmate pyri, quod sit syluestris generis, & excisum prope truncum. Hoc ut antea non bonos fructus, sed austeros & agrestes tulit, sic iam ita excisum omnino nullos dabit, sed ut inutile lignum, penitus arescet, nisi succurratur arte. Deinde habetur surculus ex pyro arbore generosissima depromptus, qui similiter arescet, nisi artis beneficio in integrum restitatur: Natura hic nihil impedire potest, nec dare, quod non habet: Sed ars hortulani accedit, & surculum illum inserit stemmati syluestri, prout decet, & breui temporis spatio ex illis duobus, fit vnum quid, nempe pyrus generosissima, non secundum stirpis, sed surculi naturam, fe-

Ff

rens

rens fructus mitissimos & acceptissimos : Dum verò hæc alteratio & mar gonium naturæ artisque fit, vegetatiua virtus adest, quæ nutrit adscititium surculum per stemmatis radices, auget eum & in arborem promouet, quæ det folia, flores & fructus, veluti prosapia furculi antea dederat. Sic quoque in hoc opere, duo ex diuersis sphaeris cæli collecta rediguntur in vnum compositum, & accedente Vulcano vaporoso, hoc est, calido & humido, velut natura postulat, fit inde vnum quid indiuisibile : Vt hoc fiat & vnum in aliud commigret, opus est alteratione & quasi nutritione, augmentatione & multiplicatione. Hinc lapis vegetabilis non immeritò quoque dicitur.

SALOMON.

ÆNIGMA
317. *De ventre humani corporis seu Asia satis, nunc ad quartam Mundi partem me confero, quæ America dicta est, cuius causam, cur parallela videri possit, cum artibus externis, tu Princeps illustrissime, declarabis.*

HYRAMVS.

Nullam quidem ego aliam video rationem huic comparationi subesse, nisi quòd artus, hoc est, manus & pedes, vel coxendices & brachia separata appareant à reliquis tribus illis partibus in continuitate corporis intima existentibus. America enim vt gemina est, & Insula, hoc est, ab aliis distincta, sic quoque hæc extemæ partes: Hæ omninò sunt seruales, aliisque subiectæ ad præstanda officia, nec aliquid Imperii obtinent, sed Europæ inprimis operas suas addicunt & dedicant.

SALOMON.

ÆNIGMA
318. *Tantum mihi sufficiat de comparatione Mundi maioris & minoris : quibus aliàs de hominis natura & conuenientia cum hoc naturali opere, nonnullas addemus: An igitur opus philosophicum homini non aliàs in toto aut parte assimilatur?*

HYRA-

HYRAMVS.

Vtroque modo sexcenties, & amplius: Quoad totum; Aliqui dicunt in allegoriis, *Accipe hominem & runde eum, &c.* Quod brutales sacrilegè interpretati nescio quæ facinora perpetrasse dicuntur: sic seminis humani, Embryonis, fœtus, infantis, pueri, senis, mulieris, virginis, sponsi & sponsæ, mariti & vxoris, hermaphrodyti, innumeris vicibus meminerunt, imò totum opus generationi humanæ persimile esse ferè omnes asserunt. Est enim ibi coniugium Gabrici & Beix, coitus, conceptio, imprægnatio, ortus & nutritio, quæ singula centenis testimoniis comprobari possent, sed in tam notoria materia non opus fore putamus. Omnes omnium Philosophorum libri has allegorias loquuntur, & in singulis suis paginis inculcant, vt interim mentionem non faciamus fictitiorum Deorum, heroum, & Dearum, ad solam Chymiam spectantium. In omnibus hisce mater cum filio, frater cum sorore, pater cum filia celebrant nuptias, & quo sanguine sint propiore coniuncti, eò operi magis accommodantur: Fit quoque cædes fratris à fratre, matris à filio, patris à filia aut filio, vel contra: Imò nihil vnquam ab homine relatiuè fieri potest, cui non assimilatio fiat in opere Philosophico, quæ omnia & singula si congerere vellemus, magni instar voluminis videri possent.

SALOMON.

Nolumus hîc cramben bis coctam apponere, & satis ÆNIGMA
est, generalia vel verbo strinxisse, ne omnia in omnibus 319.
agamus; adduc itaque saltem testimonia ex Authoribus
in quibus partium hominis meminerunt.

HYRAMVS.

Hæc quoque sunt infiniti numeri, sed sufficet Auroræ consurgentis testimonia, cap. 8. & 9. de iis adducere: *Hinc verò nota, inquit, quod quatuor rebus ex homine assimilatur, scilicet stercore, vrina, sanguini & capillis.* Stercori dicitur simile in qualitate terræ fetida infectæ, vel ratione mali odoris insipientis. Et est lutum sapientie, quo vasa firmanur. Vrinæ verò in qualitate aquæ mundificantis vel abluentis, sine remouentiis fetorem terræ, vel ex acuitate salis exiccantis. Sanguini in qualitate aëris penetrantis aut mollifi-

cantis duritiem terra, aut ratione coloris rubei remanentis super terram. Capillis autem in qualitate ignis comburentis & egredientis de terra. Et mox: Comparatur etiam quatuor rebus principalibus intra hominem, scilicet Cerebro, in aqua frigiditate; Cordi, in ignis caliditate; Epate, in aeris humiditate; Testiculis, in terra siccitate. Nam sedes phlegmatis est in cerebro, & sedes cholera rubea in corde, & sedes sanguinis in Epate & sedes melancholia in genitalibus collocatur. Et haec praedicta notanter in vno corpore natura constituit, sed situs & operationes eorum diuersificantur. Nam in cholera virtus appetitiua intelligitur, quia colorat: In melancholia virtus retentiua, quia retinet colores: In sanguine virtus digestiua, quia tollit superflua: In phlegmate virtus expulsiua, siue mundificatiua, quia dat veros & perfectos colores: Quinta autem virtus nec grauis, nec leuis, nec dura, nec mollis, sed proprie dicitur ita, quae has quatuor coniungit in vnum, ipsa tribuit vitam robustam atque perfectam. Haec ille,

SALOMON.

At nunc hominem, paruum illum Mundum, quod nostrum propositum, satis perlustrauimus: Et sic laboribus prophanis hisce super sedebimus, & ex DEI praeepto crastino die Sabbathum celebrabimus, hoc est, requiem, aeterni Sabbathi post hunc Mundum sensibilem subsequuturi imaginem, quae ea, quae ad intellectualem illum Mundum, ac DEI, Angelorum, beatorumque hominum conuersionem aeternam spectare videntur, quoad humanitas in hac infirmitate licet, enucleabimus. DEO sit gloria pro haecenus sua concessa nobis gratia.

F I N I S.

INDEX

Senckenb.
med. Institut.

I N D E X

RERVM ET VERBORVM
MEMORABILIVM, QVÆ
IN HAC SEPTIMANA PHI-
losophica continentur.

Prior atque coniunctionem copulatiuam sequens Numerus,
paginam ; Posterior autem, vel sequentes, versum (vulgò
Lineam) significant.

A.	Adamas,	17.18
 BECEDARII Physici,	Adamus è rubra terra factus,	18.11.12.
72.31.32	protoplastus historia animalium peri-	
Abietes astu Solis vel motu	tus,	156.3.4. & seqq.
funis incenduntur, 69.	Admiratione res dignissima,	196.26. & seqq.
28.29		
Abstrusissimum,	Adonis apri violentia interemptus,	162.
Abusus omnia per se bona & innoxia, vertit	15.16. eius horti,	117.26.27
in mala & venena per accidens,	Aduersum natura, nunquam ipsi solidè con-	
13.14	ciliari potest, adeo vt generatio ex vtroq;	
per Accidentale aurum quid intelliga-	fiat,	127
tur,	Adustio semper adest ictui bombardico ex	
Accipitres marini,	84.14 puluere pyrio, vel igne, quo globus infici-	
182.36. & 183.1	tur,	52.5
Acetum acerrimum,	88.8.9. & 99.16	
Archelaus in taurum mutatus,	63.7. Egyptus tritici ferax,	131.26
eius cornu, ead. 7.8. cornu copia,	160.22 in	
Achemenis, herba magica,	141.12.19. in	
20. eius radices vino pota quid præsent,	Egypto formicas esse magnitudine lu-	
ead. 15. & seqq.	porum, 193.28. myrtus est odoratissi-	
Achilles, 126. eius equi, 161 I. eorum nomi-	ma, 145.29. præsertim in locis mediter-	
na, ibid. vnde geniti,	ibid. 2. raneis, à mari procul remotis, est raritas	
donec ad iustam Acmen peruenerint,	116. aquarum, adeoq; & euaporationum,	
12. & 197.4	45.10.11	
Acii pisces quomodo pariant,	183.11	
	Egypti cur tantas ceremonias cum boue	
	celebrarint, 159.26. & seqq. cur Cro-	
	codilum venerentur, 184.24. & seqq.	
	Ff 3 felem	

I N D E X.

- selem a deo honorarunt, ut selem occidisse, Romano aliquando capitale fuerit, 166.29.30. Cur Crocodilum venerentur, 184.24. & seqq. Cur Oxyringum piscem inter sacra animalia coluerint, 179.29.30. leges suas omnes, & sacras & profanas, Mercurio acceptas referebant, 158.36. & 159.1.2.
- Bluri pisces, 183.12
- Enigmata vernacula, 148.28
- Eolia insula, 45.4
- Aër, 5.33. & 6.1.2. ex aqua rarefacta factus, 10.6.7. quomodo ex igne fiat, 37.2.3. suo modo ad sese mouendum impellitur, 44.10.11. in quem finē, ibid. 12.12. in raritate & albo colore igni succedit, 17.8. necessarius, & cur, 2.17. est cibus & potus plantarum, 116.16. imo & totius vniuersi continentis, 46.14. nulli, nisi in:itoris, natalem locum prabet, 46.5.6.7. intermedium temperat omnia, 2.19. quando lumē Solis recipiat, 59.30. 31. corpus rarum cum sit, non potest ita compingi, ut ferri vel marmoris soliditatem habeat, ita ut ignis nubes penetrare nequeat nisi per ruptionē, 36.10.11.12. 13. in locis inferioribus, sublunaribus crassior quam in superioribus, 7.35.36
- Aër & cælum aërium in maiori Mundo, est ex aqua, 15.31
- Aër tenuior transit in crassiorē, 14.20. crassior in aquā. ibid. crassior philosophicus centenarium numerum refert, 12.13.14. subtilis, cælestis, millenarium, ibid. in cinere plurimus est aduentitius, 206.36.
- Aër cui assignetur, an cælo, an terra, 14.2.3. est intermedium inter vtrumq;, ibid. 6. cum vtroque conuenit, ibid.
- Aër terrestris, 95.20. philosophicus seu chymicus, 14.6. quid, 46.17. interdum cælo ascribitur, interdum terra, pro diuerso respectu, 14. & qua sequuntur.
- Aër & aqua quid sint in opere philosophico, 15.28.30
- Aër & ignis coniuncti, quid, 14.16
- Aëris necessitas, 2.19. motus non à Luna prouenit, 44.19. motus finis, 44.11.12. condensatio, vide Condensatio.
- Aëris humiditas in Elementorum coagulatione cedit in frigiditatem aqua, 16.21. 22.
- Aëris & aqua humiditas, 13.18.19
- Aërem sublunarem vnā cum cælo sensim moueri ab Oriente versus Occidentem, 8.14.15
- Aère qui indigeant, 46.12. & seqq. pro Aère pisces plerique aquam recipiunt, 182.26
- in Aère fetum Philosophorum nasci, 46.8
- Æs & laton, 131.5
- Æs Philosophorum habet aquam permanentem, 93.17. est Mercurius philosophicus, 98.13
- Æs vulgi non est Philosophorum, 93.17
- Æsculapius vnde natus, 186.8
- Æschylus poeta, 172.7
- Æstas hyeme quantò longior, 25.16
- Æstates & hyemes duæ in anno, 48.18.19
- Ætas prisca paucis contenta, 128.10. quibus vixerit, ibid. 11. prisca sequens quæ inuenerit, 128.11.12
- Ætas longa in cane, 167.36
- Æthio-

I N D E X

<i>Ethiopes fini,</i>	201.35	<i>Albedinis & rubedinis in vna specie rose</i>	
<i>Ethiopes & Tartari sibi valde assimilan-</i>		<i>causa, qua,</i>	119
<i>tur,</i>	ibid.	<i>Albifica,</i>	98.19
<i>Ethiopia herba vires magica,</i>	141.18.19	<i>Alcinoi horti,</i>	117
<i>Affectus Narcissi immiticabilis,</i>	125.7.8	<i>Alcohol,</i>	106
<i>Afflicti curatur,</i>	41.25	<i>Aldeboram,</i>	62.1
<i>Africa fluuios & fontes habet variores,</i>	217.	<i>Alec piscis,</i>	183.14
33 <i>semper aliquid noui gignit,</i>	95.9. pe-	<i>Alemanici enses,</i>	50
<i>cus in paruo M. n. lo cur exprimat,</i>		<i>Alembicum, 35.6. calidum,</i>	8.1
26.		<i>Alembicus natura,</i>	70.34.35
<i>in Africa vix vlla pluuia cadit, & cur,</i>	217.	<i>Alexander Benedictus,</i>	26.11
31.32. <i>presertim in mediterraneis locis,</i>		<i>Alexandri Magni liberalitas in Aristote-</i>	
<i>est raritas aquarum adeoq; & euapora-</i>		<i>lem,</i>	155.35.36. & 156.1.2.3
<i>tionum, 45.10.11. ciuitatem à locustis</i>		<i>Alexipharmacum viperinum,</i>	189.8
<i>deletam aut fugatam,</i>	194.8.9	<i>Allegoria,</i>	125
<i>Agamemnon,</i>	224	<i>Alterationis physica motus,</i>	39.23
<i>Agathocles,</i>	89. antepen.	<i>Alumen, sal minerale,</i>	71.22
<i>Agens in materia,</i>	80.15	<i>Amalgamare licet aurum cum Mercurio</i>	
<i>Agri Philosophorum, 132.8. chymici,</i>	218.5	<i>vulgi,</i>	100.33
<i>Aglaophotis herba magica,</i>	141.12	<i>Amasis, Egyptiorum Rex,</i>	175.12
<i>Agmina hostilia qua herba vertantur in-</i>		<i>Ambitus circularis Solis circa terram, vide</i>	
<i>fugam,</i>	141.19.20	<i>Circulus.</i>	
<i>Agmon citatur,</i>	81.34.35. & 178.18	<i>America insula est & gemina, 226. cur pa-</i>	
<i>Agnus Pelopis,</i>	165	<i>rallela videri possit cum artubus exter-</i>	
<i>de Agno Tartaria,</i>	144	<i>nis huius corporis,</i>	215.23
<i>Agnos iam recens editos balatum matrum</i>		<i>Americus,</i>	200.2.3
<i>suarum inter mille sonos alios & persi-</i>		<i>Ammianus citatur,</i>	193.29
<i>miles balatus agnoscere,</i>	202	<i>Amnes & stagna qua herba siccentur,</i>	141.
<i>Aiax Oileus,</i>	122	18.19	
<i>Ala dua, (quibus in caelum subvolamus)</i>		<i>Amor recentior pellit vetustum,</i>	90.36
26.27.28		<i>Amphisibena,</i>	186.28.29
<i>Alas cum formica nanciscitur, qui cum ea</i>		<i>Amyclas à serpentibus deletas esse,</i>	194.9.
<i>asidue suo labore fungitur,</i>	195.17	10.	
<i>Alamanis herba magica,</i>	141.13	<i>Amygdalus arborum omnium prima floret,</i>	
<i>Allus color, vide Color.</i>		152.27.28	
<i>Albedo flos,</i>	152.28	<i>Analogon anima quid,</i>	225
		<i>Anato-</i>	

I N D E X.

- Anatomia hominis*, 158.10
Anaxagoras prædixit ad certum diem lapsurum ex cælo seu Sole lapidem magni ponderis, quod & euenit, 28.31.32. & 50.20. solutio physica, 29.22
Andromeda, 63.18
Anguis sub herba, 95.12
Anguilla quomodo generentur, 183.13
Anguli obtusi qui hoc loco dicantur, 48.6.
 7. proprie dicti, intra quadrantem circuli fieri nequeunt, 48.5.6
Anhelatio piscium, 182.28
Anima rationalis ab extrinsecus immitenda, 99.31.32. non est spiritus animalis, nec intellectus, 211.23. non captatur cum falconibus, 101. vegetabilis in vegetabilibus, 7.19. sensitiua in animalibus, ibid.20
Anima Osiridis, vide Osiris.
Anima vires, 204
Anima analogon, quid, 225
ab Anima vegetabili diuersum, quid, 109
Animal magnum, 225
Animalia Solis calore persusa gaudent, crescunt, & aluntur, 7.1.2. cur longè alio modo nutriantur, ac vegetabilia, 157.31.32. radices aut primas venas in medio corporis dispositas & rectas habent, & cur, 157.34.35. habent membra organica 194.19. vbi in arbore nascantur, 149.1.33. cælo illata, sunt prima origine & introductione, chymica, 62.27.30.31
Animalium differentia, 158.10.11. & seqq.
aquatilium varietas, 182.5.6
in Animalibus venenosis animalium venenorum eorumq; morsuum aut damnorum medela quaerenda est, 189.9.10.11
Animum regis quisque intra seipsum habet, 206.24.25
Annona caritas. vide Caritas.
Annus quando formosissimus, 133.20
Antimonium semper aliquid noui gignit, 95.9. philosophicum à vulgari distans, 95.27
Antimonii spiritus, 95.6.7. signaculum, 95.33.34
Antimonio primas in philosophica Philosophi tribuunt, 94
de Antimonio quid sentiendum, 96.10
ex Antimonio genita non raro aliquid violenti & venenosi sub pallio præparationis tegunt, 95.11.12
Antimoniales spiritus. vide Spiritus.
Antiquare noua, 77.23
Antonium Eremitam quid indies eruditiorum reddiderit, 114.3. & seqq.
Anubis Egyptiis quid, 167.10
Apelles ex linæa agnitus, 200.31.32
Apelleia manu dignum opus, 88.34.35
per Aprum Herculeum quid intelligatur, 162.6. & seqq.
de Apro Philosophi an etiam meminerint, 161. vlt. & 162.2. & seqq.
Apes vnde generentur, 192.24.25. & seqq.
è vitulorum seu iumentorum carnibus putridis nascuntur, 197.32. non per communem generandi modum se propagant. 195.35.36. si nulla existerent, an sola putrefactione ex melle produci possent, 196.13.14.
Apum

I N D E X.

<i>Apum origo,</i>	195.30. & seqq.	<i>eis concrefcatur,</i>	141. 7. vbi nafcatur in
<i>in Apum contemplatione quidam confe-</i>		<i>arhore,</i>	148. 35. & 149. 3. & seqq. cur
<i>nuit,</i>	195.26	<i>philofophis pretiofa habeatur,</i>	85.8
<i>Apes Maro non neglexit,</i>	191.16	<i>Aqua aquam continet,</i>	41. 32. & 111. 56.
<i>in Apibus adultis potentia genozandi,</i>		<i>potentia vapor eft,</i>	ibid. 33
	196. 2. 3	<i>Aqua & Terra quid,</i>	16. 5. 7
<i>Apicula noua vnde generentur,</i>	195. 34. 35	<i>Aqua fetida,</i>	81. 28
<i>Aphrodites ortus,</i>	88. 36. & 89. 1	<i>Aqua fortis,</i>	88. 6. 7. eft ex attrahentibus
<i>Aphya, pifciculi, vnde procreentur.</i>	183.	<i>fortiffimis,</i>	121. 2. ex vitriolo compofita.
	15		120. 15. eius calor potentialis, ibid. 36.
<i>Apis Aegyptiorum qualis,</i>	159. 5. quid	<i>capita rofarum rubeatum recentium,</i>	
<i>ipsis fignificet,</i>	108	<i>muria conditarum, pallentium etiam</i>	
<i>Apitius,</i>	175. 25	<i>in hyeme, optimo rubore tingit & im-</i>	
<i>Apodes,</i>	158. 15	<i>buit, & cur,</i>	120
<i>Apollo, 79. 34. & 131. 6. & 224. 19. femper</i>		<i>Aqua groffa Thoma Aquinatis, cur vile-</i>	
<i>iuuenis fingitur. 145. 19. Philofophicus,</i>		<i>fcatur, 85. mari in opere philofophico, 41.</i>	
<i>90. 26. a cembuftione immunis, 145.</i>		<i>12. 13. 14. minerali & metallica lapidi</i>	
	23	<i>genere proxima eft, 166. 26. Nili, qualis,</i>	
<i>Apollonius Tyanau,</i>	143	<i>220. 23. nitri, 221. philofophica quid,</i>	
<i>Appetitiua vis,</i>	204. 28. 29	<i>132. 14. numerum denarium refert,</i>	
<i>Aprilis inconfans,</i>	133. 16	<i>12. 13. digitos non madesfacit, 99. ficca</i>	
<i>Aproxis, herba magica,</i>	141. 7	<i>& puluerulenta,</i>	95. 20
<i>Aptus ad respondendum quomodo quis</i>		<i>Aqua fluxus & refluxus caufa, 44. 9. fri-</i>	
<i>fiat,</i>	201. 9. 10	<i>giditas in Elementorum coagulatione</i>	
<i>Aqua primum elementum, 10. 6. in chy-</i>		<i>cedit in ficcitatem terra,</i>	16. 22
<i>mia, fecundum, 5. 26. fimilior & pro-</i>		<i>Aqua & aeris humiditas,</i>	13. 18. 19
<i>prior eft caelo, quam terra, 13. 26. 27. eft per</i>		<i>Aquam in mundo philofophico quid</i>	
<i>vinculum, quo Terra & caelum coniun-</i>		<i>intelligatur, 11. 18. 19. marinam, dul-</i>	
<i>guntur, 11. 16. 17. quid per eam hoc loco</i>		<i>cem fapius intelligunt,</i>	41. 24
<i>intelligatur, ibid. 18. 19. cui affcriba-</i>		<i>ex Aqua, caelum quomodo conditum, 8.</i>	
<i>tur, caelo, an terra, 13. 23. tranfit in</i>			10. 11
<i>terram, 14. 21. quomodo in terram mu-</i>		<i>Aqua vnde fiant,</i>	42. 2
<i>retur, 16. 11. nufquam non eft, 85. 7. ex Aqua caelum factum, 13. 25. & terra.</i>		<i>ibid. omnia in maiori mundo condita</i>	
<i>raro abfque commixtione terra exiftit,</i>		<i>sunt, 219. falfa marina, fit fal, 38. 13. 14</i>	
<i>42. 14. 15. cur putrefactioni aliquo mo-</i>		<i>Aqua a Luna moturentur, 44. 12. 18.</i>	
<i>do fubiecta, 42. 15. quibus herbis magi-</i>			

I N D E X.

- tendunt naturaliter ad loca centro terra
 proquinquiora, ibid. 16.17
- Aquarum raritas in Egypto & Africa,*
45.10.11.
- Aquarius alicubi loripes,*
131.9
- Aquila semper ad volatram parata,* 95.15.
 num chymia desit, & quid significet,
171.31. cur Iouis ales. 173.3. & seqq.
- Aquila d. scriptio,* 171.35. & 172.3. & seqq.
- in Aquila formam mutatus Iupiter,* 173.
11.12
- de Aquila historia applicatio ad chymiam,*
172.11
- Aratio,*
131.16
- de Arbore casta Theophrasti,* 143. vl. &
144.1. & seqq.
- Arbores Hesperidum,* 143.12. lunaria, 142.27
- Arborum regina,*
153.25
- Archetypus vbi desit, ibi frustra materia
 prapaturat & excolitur,* 196.18.19
- Archimedis mira salertia in ratiocinando,*
206.9. & seqq.
- Arbitrius nullus circuli arcana omnia si-
 mul & semel comprehendere potest,* 95.8
- in Architectonica qua sint membra preci-
 pua siue fundamenta,* 205.34
- Arcus extensos in senem habentia nouem,*
72.25.
- Arena maris alba, & ramentum densum, nec
 rarum corpus.* 17.10. & seqq.
- Argentum, quo est finius, seu ditius in mi-
 nera, eo plus auri abscondit,* 90.19.20
- Argentum viuuum, 71.28.29.30. separa-
 tum per magisterium, est principium
 cadmia philosophica, 74. est materia o-
 peris philosophico chymici, 78, 26.27.28*
- Argenti vini sedes,*
131.2
- Argentum philosophicum est aurum philo-
 sophicum,*
98.12
- Argentea charitas in Dactylo concha ap-
 parer,*
181.9.10
- Argo, nauis,*
63.17
- Argonauta,*
127.
- Argonautica expeditio, eiusq. allegoria,* 165
- Argus à Mercurio lapide trucidatus,* 170.
13.14
- Argus, canis Vlyssis,*
167.34
- Ariena, fructus pala, arboris,* 147.23
- Aries celestis,*
133.11.12. 3
- Aries an sit in opere philosophico,* 165
- Aries Phryxi,* 62.31. & 63.1. *Martialis,*
85.15
- Arietis vellus à Mercurio deauratum, in
 Martis nemore suspensum,* 143.23.4
- Arista tritici, centum grana egerentes,*
131.26
- Aristaeus mellis vsum & lactis coagulum in-
 troduxisse fertur,*
196
- Aristhenes,*
41.18.19
- Aristoteles, 10. 24. & 182. 10.22. historia
 animalium scriptor diligentissimus,
 155.32.33.34. ad Alexandram, 92.
 20. eius sententia de caelo, 6.19. de ani-
 ma humana, ibid. 24.25.26*
- Armena terra mineralis, medicinalis,*
71.19
- Armoniacum sal, minerale,*
71.21
- Arnoldus citatur, 83. & 101. & 107. &
 169.12. & 178.34.35. & 190. & 222.7*
- Ars succurris natura noua generationem
 efficit, sed absque ipsius adminiculo, nihil.
 225. naturam in omnib. imitari nequit,
 100.*

I N D E X.

- Ars aurigena*, 201.5. (chymica praesertim) per qua inueniri possit, 104. chymica est tecta sub allegoriis, 104
- Artis & Naturae lusus*, 10. chymice medulla intima. vide medulla.
- Artifex vulgaris ex Mercurio plumbi aurum producere nequit. nedum Tincturam auream*, 99
- Artificus in magno magisterio opus egregium*, 88.35.36
- Arsenicum, in suo bono vsu bonum*, 192. 16.17
- Artephius*, 108
- Aurum tritico serendo quomodo preparandum*, 131.15
- Arui explanatio cylindro fit*, 131.17
- Arzsch, citatur*, 39.33.34
- Asa Regis mater, Macha*, 180.19
- Asia fertilitas*, 222.31. & seqq.
- Asiatici antiquitus cur molles & luxui dediti*, 223
- Asinus tardigradus in philosophia quid*, 161.28
- Ascensio & descensio elementorum in generatione mineralium quam diu duret*, 71.12.13
- Asidius in clangore citatur*, 37.10
- Astratus citatur*, 221
- Astrorum vires occulta cuiusque plantarum speciei affluentes*, 116.22
- Astrologi, 66.12.13. eorum regula, 65.25. & seqq. varius contemplandi modus, 116.26. & seqq. audacia & vanitas, 45.20.21.22. stoliditas, 64.18. & seqq.*
- Astrologia qua demonstranda incumbant*, 65.8. & seqq.
- Astronomia vera & utilis, & ad quid*, 66.7. & seqq. eius abusus, ead.11.12
- Astronomi, 25.5. quoties solem terra maiorem statuunt*, 12.10
- Atalanta aprum maximum interemit*, 162.11.13.14
- Atalanta & Hippomenis allegoria, 163.33. & seqq.*
- Athina cur ut Palladis, ita & noctuarum curam habuerint*, 170.34.35
- Atheniensis cuiusdam opinio de luna*, 30.9
- Attenuatio meteororum cum ascensione, 34. ult. & 35.1*
- Audacia prudentiae coniuncta*, 199.32.33
- Auditio fit in tempore*, 51.32
- Augias, Solis filius*, 139
- Acute auditioni intenti, eo momento quo audiunt quid, obiectum non vident*, 204.25.26
- Augustus Caesar Romam reliquit marmoream, quam lateritiam inuenerat*, 111. auimi relaxandi gratia piscatus est, 182.12
- Auicenna, 50. & 82.20.27. & 168.17 & 190.15. & 39.30*
- Aues terriculamento à frugibus arcenda, 131.19*
- Aulopa piscis, 183.21.22.23*
- Aura quid sit, 167.32. proxima globo lapideo vel ferreo, è magno tormento bellico emisso, que attigerit, violat leditque, 51.36. & 52.1.2. cur, ead.3*
- Aura, canis venaticus Atalanta, 167.31*
- Aurata piscis, 176.8. quomodo coeat, ead.12. quando captus, auram deglutitum in ventre exhibeat, ead.18.19.20*
- Gg 2 Aureolus

I N D E X.

<p><i>Aureolus poeta,</i> 47.2. & 195.5.6
 <i>Auris cur magis audiat, quam concauat re-</i>
 <i>pes,</i> 204.23
 <i>Aures humanae crasse,</i> 202.13. in suis sub-
 <i>iectis saepe decipiuntur,</i> ead. 5.6
 <i>Aurora & halo quo distent,</i> 58.9
 <i>Aurora color rubeus,</i> 17.29
 <i>Aurum in qualitatibus,</i> 4. aequatum,
 100.2
 <i>Aurum philosophis duplex,</i> 83.16
 <i>Aurum philosophicum, est sulphur philoso-</i>
 <i>phicum,</i> 98.12.13
 <i>Aurifera fames quibus obiici possit,</i> 200.
 15.16. fulgor in charace pisce apparet,
 181.10
 <i>Auro nihil perfectius,</i> 97.33. nil deperit i-
 gne, 195.5
 <i>de Auro philosophicum loquuntur, quomo-</i>
 <i>do intelligendi,</i> 83.15. & seqq.
 <i>de Auro philosophico testimonia quaedam,</i>
 84
 <i>ex Auro Rhenensi facere Ungaricum,</i> 103.
 13.14
 <i>ex aurificato quando & quomodo fiat au-</i>
 <i>rificans,</i> 196.29.30
 <i>Aurificium,</i> 102.10
 <i>Aurifodina vulpium,</i> 193.26.27
 <i>Aurora consurgentis testimonium allegatur</i>
 227
 <i>Automata excogitare,</i> 206.8
 <i>Autor aurora citatur,</i> 92.20. & 111. &
 125. secreti maximi, 164. 12. <i>Tracta-</i>
 <i>tum,</i> 176.31. tractatus von Wet-
 ßen Blümblein/ 130
 <i>Auus in nepotem non raro magis inclinat,</i>
 <i>quam pater in filium,</i> 90.36. & 91.1</p> | <p><i>Axioma Geometricum,</i> 22. pen. & vlt.
 & 23.1.2.
 <i>Axiomata,</i> 21.10. & seqq.
 <i>Axis,</i> 7.1</p> <p style="text-align: center;">B.</p> <p>B <i>Abylon, vrbs,</i> 1
 <i>Babylonia fertilitas,</i> 1321.
 <i>Bacaser citatur,</i> 178
 <i>Bacchus Romanis vini inuentor.</i> 136. sed
 reueranon est, ead.
 <i>Baculus Iacobi,</i> 61.7
 <i>Batica tritici ferax,</i> 131.25
 <i>Balius, equus Achillis,</i> 161.1
 <i>Balsamus arbuscula,</i> 151
 <i>Balsamum reformidat ferrum,</i> 153.22.
 philosophicum à quocunque vulgari me-
 tallo abhorret, ibid.
 <i>Basilianus,</i> 96.20
 <i>Basiliscus,</i> 189.21. in philosophia, 190.
 21. & seqq.
 <i>Basilus de Venere quid scribat,</i> 88.25.
 citatur, 47.4. & 85. & 95.8. & 138.
 & 161.22. & 164.24. & 168. & 171.
 28.29.31
 <i>Basilus Valentinus citatur,</i> 196.25. eius
 mens in descriptione primae materiae,
 lapidis philosophici, 112.11. & seqq.
 <i>Beelphagor,</i> 180.19
 <i>Beia.</i> 98.19. caelum refert, 10.17.18
 <i>Bellum Troianum totum spectat ad chy-</i>
 <i>miam,</i> 63.11.12. fictitium & totum al-
 logoricum, 160.26.27. quid eo intelli-
 gatur, ibid.
 <i>Belus,</i> 221</p> <p style="text-align: right;"><i>Benign</i></p> |
|--|---|

I N D E X.

- Benignitas Dei vnde agnoscenda,* 104. *Bulbos liliorum alborum cum minio vel Salomonis,* 15.23.24 *cinnabare frustra quidam imbuunt, ve Berosus,* 1 *lilia inde nascantur rubea.* 127
- Betula arbores,* 149.7. & seqq. *Buxus,* 150. *sulphuri philosophico cur affi-*
Binarius materia attributus, 75.3 *miletur,* 152.36
ex Binario binarius ductus, 75.2 *Byzantii fertilitas* 131.22
- Bombyx in papilionem alatum mutatur,*
 197.7
- C.
- Bombycis generatio pro cateris admiranda,*
 196.36. & 197.1. & seqq.
- Bombycinæ generationis circulus integer,*
 197.10.1. & seqq.
- Bombyces,* 146.17
- Bonis fortunæ cur plures homines delecten-*
tur, quam intellectus, 213.14. & seqq.
- Bos primam & in philosophia apud Aegy-*
ptios & in re pecuaria auctoritatem ha-
bet, 158
- Bos Aegyptius quid in philosophia significet,*
 160.3
- Bones Geryonis ab Hercule abacti.* 160.19.
 20. *Augia,* ead.20.
- Boum mentio apud antiquos,* 160.18
- Brahmani philosophi vere chymici,* 147.
 26.25
- Brassicam Cato integro libro tractauit,*
 114.23.
- Brotheus, Vulcani filius, omnibus in dibris*
habitus, 97.14
- Bruchus,* 192.31.32. & 193.14
- Bruta cur bruta sint,* 212.19
- Bubones pestiferi busone admoto sanantur,*
 189.6
- Buso, 171.1. in suo bono vsu bonus,* 192.
 16.17. *pestiferis bubonibus admotus eos*
sanat, 189.6
- Cadmai fratres, vide Fratres.*
- Cadmon citatur,* 178.14
- Cadmia quid,* 73.25. *an necessaria in ope-*
re philosophico, ead.22.24. an & quæ
principia philosophica in se habeat, 74.
eius nomen, 72.36
- Cadmus philosophus, 74. heros memoria*
dignissimus, 73.5. dicitur primus apud
Phœnices literas legendi, & scribendi,
modum, ab Aegyptiis mutuatus, tradi-
disse, 72.32.33.34
- Cadmus idem opifex, qui Ja'on,* 63.5
- Camentatio cum pulueribus (eiusdem effi-*
cacie) fixatiuis quid utilitatis promit-
tat, 103.2.3. & seqq.
- Cainus primus homo in hunc mundum na-*
tus, 129.15. *qualis ibid.*
- Calceus,* 79.11
- Calculus in hominum renibus,* 51.11.12
- Callicia, herba magica,* 141.6
- Calor, 39.21. cordis humani, 218.1.2.3.*
absque aeris inspiratione & expiratione
perdurare nequit, 220. potentialis for-
tis facile vel per se, vel ab actuali adiu-
tus, in actum erumpit, 69.26. externus,
ad materia interiora penetrans, est causa
efficiens condensationis & rarefactionis

I N D E X.

- elementorum, 38.6. solis, 6.34. hora
 nona matutina, & tertia pomeridia-
 na differt, 49. segetibus expectandus,
 131.20
- Calor** tritico philosophico, vt feliciter cre-
 scat, quantus adhibendus, 133.2.3.
- Calx**, 17.17. viua etiam ex aduersarij in-
 teruentu inflammatur, 69.29.31
- Cameli** mentio 161.17.
- Campana** absque pistillo, 91
- Campana** vsus in Turcia denegatus, 131.5
- Campus Martius** pro tironibus, 105.12.13
 14. & 29. & seqq.
- Cancellaria imperii** in microcosmo, 205.29
- Cancellarii summi** tres, 208.4.5
- Cancer Herculi** artificij laborioso chymico
 summissus, chymicus est. 63.12.13. luna
 Basilica & sedes ordinaria, 133.25
- Canis Mercurium** denotat, 167. semper lu-
 po coniungitur vt aduersarius, 164.30
- Canes bini** coelestes, 63.17
- Canibus monstrosis Poetarum** quid indi-
 catum fuerit, 167.28
- Canicula**, piscis, 183.15.16
- Canis rabidi** morsus, quo sanetur, 189.4.5
- Cantharus**, piscis zelotypus, 183.17.18
- Capilli humanis** quomodo opus philosophi-
 cum assimilatur, 228
- Capricornus Veneri** aduersus, 96.36
- Capricornus allegoricus**, 95.17
- Caput microcosmi**, 201.22. rationali vi-
 anime destinatum est. 223. prescribit
 toti corpori, 215
- Caput corui** vel cornicis, vide **Coruus** &
Cornix.
- Caput** ista reuerentia, 215
- Carbo ignitus** cur rubens videatur, 17.6.7
 è Carcere tenebroso in apertam lucem serius
 produci facile amittunt visum, & cur,
 17. 24.25
- Cardanus de causis** pulchritudinis consu-
 lendus, 203.24
- Cardo ostii** chymici, 221.1
- Cardui**, 193.6. eorum extractio, 131.16
- Caritas** annonae, 52.31
- Carpio**, 181.34
- Cassiopia**, 63.18
- Casus**, qui ab imaginatione interius effor-
 mantur, 203.2
- Catena rarefactionis aut condensationis**
 chymica, 12.14.15
- Cato** integro libro brassicam tractauit, 114.23
- Cauda praelonga**, 179.36
- Causatur**, i. facit clarius apparere. 32.33
- Georgius Cedrenus** citatur, 3.4
- Cedrus**, 151. & 152. eius natura nobilis, 152.
 & 153
- Centrum à circumferentia** sua remotissi-
 mum, 13.35.36
- Centrum centri**, 81.3
- Centrum solis**, 25.25
- Cerberus**, 73.31. quinquaginta capitum
 fuisse fingitur, 167.26
- Cerdanum lasciuia**, 121.34
- Cerebro humano** quomodo opus philosophi-
 cum comparatur, 228
- Ceres**, 128.30.32. & seqq. tedifera cur di-
 eta, 149.30
- de **Cerere**, fabula vnde orta, 131.23
- Cerva Diana** sacra ab Hercule capta, 162
 22. & seqq. eius cornua aurea quid si-
 gnificent, ead.
- Cervus**

I N D E X.

- Cerus in Turba citatur*, 93. 4. 221. 24
magnus Cham extrema Inaia imperās, 49
Chambar citatur, 178. 9
Chaos rude, 73. 25.
Charace piscis, 180. 36. & 181. 3. 4
in Charontis cymba pedem vñi habere, 91
Chasmatum causa, quæ, 59. 25. & seqq.
Chelidonium philosophicum, 115
Chimæra, 73. 31. 32
China, 45. 34
Chirocinus, herba magica, 1. 11. 12
Cholera rubea sedes, vbi sit, 228
in Cholera virtus appetitiua intelligitur, 228
Chryses, Sacerdos Apollineus, 224
Chryseis, Chrysis, Sacerdotis Apollinei, filia, 224
Chrysochorallum, 89. 8
Chylus, 77. 34. 35. Chymus, ibid & 112. 5
Chymia ars artium, 170. 23. cur ignavis odio sit, ead. 32
Chymici, siue philosophi naturalis, officium quod, 105. 17. & seqq.
Cibarium inuentio, 128. 12
Cibus sit primum chylus, deinde chymus, 112. 5
Cibi alteratio in homine, 112. 5. & seqq.
Cicero, 69. 6. 7. 8. Siciliam horreum P. R. vocat, 131. 26. 27
Cichorij genera, 125
Cinerem esse corpus rarum, vnde probetur, 206. 32
in cinere est aer plurimus aduentitiuus, 206. 36
omnis magnus Circulus presumitur nihil de sua sectione intermedia supra & infra terram amittere, 28
Circulus magnus in coelo imaginatione fluctans, 21. 13. quid proficiet. ead. 17
Circulus elementorum, 6. 32
Circulus à cælo & terra philosophia absolutus, quoad ortum & motum perfectio nis, 12. 15. 16
Circuli arcana nullus architectus simul & semel comprehendere potest, 95. 8
Circulus quadrati, 81. 34
Circuli solis ambitus, quantus, 26. 19
loca circulo arctico subiecta, 48. 10. 11
Circulus ambitus solis circa terram, quæritur, 21
Circumferentia quomodo se habeat ad suam diametrum, 21. 31
Circumgyrationem mensuram lunaris corporis per unum dimidium ex se lucidi, per alterum opaci, 32
Citharæus piscis, 183. 18. 19. 20
Ciuitatem in Africa à locustis deletam, aut fugatam, 194. 8. 9. in Gallia à ranis ead. 9. in Hispania à canis. 21. ead. 10. 11. in Thessalia à calpis. ead. 9
Claritas argentea in Dactylo con. ha. apparet, 181. 9. 10
Clausa omnia quo aperiantur, 141. 19
Clementia Dei creatoris vnde ex parte agnoscitur, 156. 36. & 157. 1. 2
Coagulatio, 134. eius alia species, 38. 11. 12. Elementorum, 37. 10. 11. 12. quid sit, 16. 19. 20. 21. coagulati ab eodem, 123. 15
Cælum an è terra factum, 10. 3. ex aqua factum, 12. 23. rarefacta, 10. 6. 7. quomodo. 8. 10. 11. sole quoties maius, 12. 11. per se incorruptibile existit. 10. 25. 28. habet

I N D E X,

- habet purissimam partem elementi terra in se, 16. maius terra, 12. 5. & seqq.*
impertit terra virtutes seminales, & formas rerum essentielles, 10. 35. 86. omnes vires, 12. 21. 22. non fert bruta, 64. 30. Egyptiis antiquitus visum fuit instar tabulae rase, aut codicis explicati, in quo stella sint litera, 62. 23. & seqq.
Cælum non esse diuersum ab aërio tractu sublunari, 6. 17. 18
Cælum maius, 11. 30
Cælum maius & philosophicum diuersa, 11
Cælum & terra maxime sibi contrariantur, & longissime à se inuicem absunt, 13. 34. 35
Cælum aërium quomodo probetur, 6. 3. tribus rationibus, 8. 4. & seqq. in maiori mundo est, ex aqua, 15. 31. eius motus, 6. 11. 12
Cælum chymicum dicitur in hoc opere cælum philosophicum, 10. 9. 31. 32. an potior & dignior pars in philosophia occulta, 4. vlt. & 5. 2. & seqq. ex aqua & aëre factum, 16. 2. an mas sit, an terra, 18. 15. femina est, 10. 34. fert terra similes filios, 18. 35. quomodo magis corruptibile sit, quam terra sua, 10. 11. 32. terra sua dedit substantiam, non qualitates, 11. 29. 30. nisi esset, terra (philosophica) non fuisset producta, 11. 27
Cælum & terra coniuges in matrimonio viuunt, 10. 18. 19
Cælus cum terra vxore concubuisse dicitur, 18. 20
Cæna absque cibo, 117. 13. 14
Cæli in terram mutatio, quomodo fiat, 16. & seqq.
Quid de Cæli figurarum erectione sentendum sit, 65. 2. 3. 4.
Cæli orbes non esse re ipsa, 6. 7. sed fictitios, ead. 9
Colliquefactio, est ingressus vini in alterum, 16. 27. 28
Colloquiorum istorum vsus, 33. 7
Colocasia quid cum chymicis tractationibus commune habeat, 126
per colocasiam intelligitur subiectum philosophicum: 126
Color inter extremos medius, 142. albus, est multa lucis & perspicuitatis, 16. 35. 36. feminis peculiaris, ibid. nimis dispergit visum, aciemque oculorum lædit, 17. 22. 23. & seqq. promittitque sætum philosophicum, 169. 26. cæruleus vnde, 18. 2. intermedius, 170. 2. amicitur visui, 17. 21. cur, ibid. niger est potius colorum primatio, quam species, 55. rubius, vnde, 18. 3. caruleus vnde, ibid. 2. flauus, vnde ibid. 4. vlt. marinus, 106. 10. nubium nigrior quid denotet, 39. 25. arantiorum vnde, 18. 4. 5. aurora, 17. 29. terra, ibid. 34. 36. vnde ibid.
supra album colorem nihil reperitur magis coloratum, 55
Color tinctura, vide Tinctura.
Colori (faciei humana) non nimium credendum, 203. 19. 20
Colores quo differant, 17. 1. extremi, ibid. 2. intermedii, ibid. 3. extremi absque intermediis coniungi nequeunt, 169. 36. & 170. 1. quomodo per se considerentur, 17. 26.

I N D E X.

17. 26. quomodo ex nigro & albo compositi, ibid. 27. omnes, excepto nigro, sunt in sole, & quomodo, 55
 Colores iridis, 54. 31. & seqq. vnde, cum sol nullos habeat, 55. in quo proprie appareant, seu, quod sit eorum subiectum, 55. 56
 Colores substantiarum velle deducere ex elementorum qualitatibus primis, aut secundis, frustraneus labor est, 119. 22. 23
 in Coloribus compositorum est magna diversitas, 17. 13
 Coloratiua terra minerales, medicinales, 71. 19. 20
 Columba paxoni amica, 169. 27. Veneri sacra, & cur. ead. 25. alba quoque in opere post coruum viscenda. 169
 Columba in ventre cordi abscondita, 169. 23.
 Columbus, 200. 2. 3
 Cometa si infra lunam sit, parallaxin quoque habebit maiorem, 61. 1. 2. in caelum summum ascendens, 10. 29. 30. 31
 Cometa quid, 6. 15. & 59. & 60. 2. eorum materia, vnde, 35. 18. quando illuminentur, 60. 6. an quoque supra Luna regionem ascendant, an vero semper in aere sublunari haeant, 60. 15. 16. & seqq.
 Cometa, vt stella, lumen solis in se recipiunt, 6. 3
 Cometa quidam, 6. 14
 Cometas non esse igneos vapores in aere accensos, 60. 4. plures in caelo sitos, historiis recensent, 60. 23. 24
 Comitae Salomonis, 15. 24
 in Composito semper aliquid manere de pristinis qualitatibus & substantiis, 16. 25. 26
 Compositum philosophicum, 5. 11. 137. eius gemma, ibid.
 Conceptio vegetabilium quando & quomodo fiat, 115. 17. 18
 Concha, 182. 33
 Condensatio aeris fit duobus modis, 7. vlt. & 8. 2
 Condensationis & raritatis causa efficiens, qua, 38. 2. 3
 Condensatio meteororum fit cum descensione, 35. 1
 Condensatio & rarefactio substantia est ex praecipuis operis philosophici operationibus, 36. 32. 33. 36. cur, ead. & 37. 1
 Condensationis aut rarefactionis chymicae catena, 12. 14. 15
 Condensatum, in opere philosophico nobilius est rarefacto, licet eo sit posterius, 10. 7. 8. 9
 Consilarii, Principum oculi & aures, 207. 14
 Constantia incredibilis, & humanam imbecillitatem pene superans. 200. 5. 6
 Contabescere quid videatur, 123. 18
 Continens plenum, 35
 Contraria contrariis tolluntur, 190. 11. absque medio non continentur, 14. 9
 copulentur oportet, si vnum in alterum agere debeat, 13. 32. 33
 Contrarietates naturarum, 192. 11
 Copernicus, 5. 16
 Coracea, herba magica, 141. 6
 Cor hominis, 115. 27. & seqq. & 216. 14. & seqq.
 Hh

I N D E X.

- & seqq. quomodo in humano corpore procedat in suis operationibus, 216. 21.
 21. & seqq. singulis membris & visceribus dat vitam & viuisicos spiritus, 219
Cor animalis in arboribus truncus vocatur, 115. embryonis vegetabilis, 132. 16. mundi metalli a suum motum habeat, 217. 13. 14. ignem philosophicum exprimit, 219
inter Cor humanum, tincturam philosophicam & vias spiritum similitudo concinna, 138
Cor di humano quomodo opus philosophicum comparatur, 228
Corinthas, herba magica, 141. 7. eius decosto in aqua protinus sanari serpentum venenatorum morsus, si ea foueantur, 141. 8. 9. eius succus, 140. 10. 11
Cornicula loquacule, 135
Cornua luna crescentis acuta, & decre-scentis, obtusa, 32. 28. 29.
Corona anni magna, 132. 6. 7
Corona populea, Herculi solennis, 145
Coronis nymphe à Diana extincta, 186. 8. 9
Correlatiuorum vnum alteri dat esse, quoad relationem, 11. 33. 34
Corpus absq. Spiritibus quodcumque mortuum est, 110. nullum adeo destrui potest vt omni forma orbetur, 111. quomodo fiat spiritus, 37. 16. 17. 18. fixum de corde Saturni, 122. 18. 19. Luna, vide, Luna, 32. 29
ex Corpore quando & quomodo fiat spiritus, 196. 29
in paruo Corpore sepe magna vis habet, 12. 27. 28
Corpora plura (simul & semel) vno in loco non esse, 7. 23. nec penetrare se inuicem, 306. 34. 35. perfectissima & imperfectissima ab habilitate ad recipiendū tincturā excluduntur, 97. 32. etiā magna longius remota, cur minora appareant exiguis corpusculis, at propinquis, 24. 33. rariora habent plus lucis, 17. 3. 4. densiora minus, ibid. 3. 4. non sunt soluenda absque spiritibus, 110. area & similia sagittis hamatis in Persia caelitus decidunt, 50
Corpora facili destructionis, 17. 16
Corporum omnium longissime à nobis distantium magnitudines & distantia quomodo possunt indagari, 24
de Corporum compositorum raritate & densitate, multo vero minus de qualitatibus primis) ex ipsorum coloribus indicari nequit, 17. 19. 20
Corporibus loca mutare à Spiritibus portatos per aerem, probatur, 141. 26. 27. 28. manere autem corporibus in certo loco imaginatione & somno detentos. & spiritu à spiritu in loca remotiora interim deducto, videtur ab experientia probari, 28. & seqq.
Corpuscula rose frigida, 110. 36. & 121. E
Coruus Apollinis sacer, 169. 14. 15. inauspicata avis quid in philosophia praestet 168. philosophicus in columbam niuo albiorem conuertitur, 169. 25
Caput corui vel carnici, operis philosophici principium, 186. 15. 16
Coruum alax inauspicatum, in arte chymica boni esse auspicii, 169. 9. 10. esse operis initium, 169. 10. & in ead. I per

I N D E X.

- per Coruum quid in hac arte significetur, ab eo diremptus est, 171.14.15
 169.10.11.12
 Crabones vnde nascantur, 197.31
 Crama ex Saturno & Ioue mistis subie- de Cygno quid statuendum, 171.13.14
 ctum physicum, 94
 Crassa & corpora, qua scala ascendant ad Cyllene, mons Arcadia, 126
 spiritualem nobilitatem, 211.32.33 & in Cymba Charontis pedem unū habere, 91
 212.1. & seqq.
 Creator vnde agnoscendus, 104
 Creta omnina, ad ornatum vniuersi mun- per Cynocephalum quid intellexerint, 167
 di spētia. 1, 192.7 in Cyrenaica regione lex est ter anno locu-
 Cremor in lacte, 81.10 stas debellandi, 194.4
 Creta albiſſima, adeoque lucidior nec ta-
 men rarum & sſz pavis, sed densum
 corpus, 17.10.11.12
 Cris in nubibus, igne iudice, 51.22
 Crocodilus quibus nocere nequeat, 184.30.
 31. eius historia, ead. mira natura, ead.
 10.11.12.13.
 Crocodilus philosophicus, 184
 Crocodilopolis vrbs, 184.29
 Crocus iuuenis rubeus, 150. & 152.33
 Crocus metallorum, 103. philosophorum
 longe alius est a croco communi, 125.
 quomodo preparetur, ead.
 de Croco eiusque flore quid statuendū, 125
 Crura locustarum Indarum, 194.7
 Crystallus, 17.8
 Culicem Maro non neglexit, 191.16
 Culicum agmina, 193.30. & seqq.
 à Cuniculis ciuitatem in Hispania dilectam
 194.10.11
 Cygnus saepe perdit oua, quibus incubat, 97.
 19. Apollini sacer. ead. 19. cur. ead. 18.
 cum Marte pugnant. 97.15. inuulnera-
 bilis cum Hercule pugnavit, & fulmine
 ab eo diremptus est, 171.14.15
 Cygnum philosophis subiecta chymica de-
 notare, 171.13.14
 de Cygno quid statuendum, 171
 94
 Cyllene, mons Arcadia, 126
 Cyllenius dictus Mercurius, 126
 Cymbalum aureum citatur, 172.23
 Cynocephali natura, 167.11. & seqq.
 per Cynocephalum quid intellexerint, 167
 in Cyrenaica regione lex est ter anno locu-
 stas debellandi, 194.4

D.

Dactylus, concharum generis, 181.5.
 & seqq.
 Daphne, amalia Apollinea, 145
 Darda, Indorum populi, 193.25
 Dardanus citatur, 178.8
 Dealbatio, qua fit à fumo albo, non est so-
 lummodo superficialis, sed in profundum
 substantia penetrat, ideoq; perpetuo du-
 rat, 43
 Deambulatio in arbusta iucundior, 141.
 34.35
 Declinatio planetarum maxima ab eclipti-
 ca versus Septentrionem, si hic ad Ar-
 ction, aut versus meridiem, si ibi frigus
 dominetur, est causa frigoris, 48.34.
 35.36
 Decoctio minuit, 137
 Decoctum Corinthadis, vide Corinthi. s.
 Defectionis nostra a Deo incommoda, 208
 22.23. & seqq.
 Deliria & ludibria ethnica, 129.13
 Hb 2 Delphos

I N D E X.

- Delphos umbilicus seu medium terra re-
praesentare, 173.8.9
- Delphini, 182.32
- Demo, fatidica foemina, 25
- Democritus, 103. herbas magicas quas
numeret, 141.11.12.13
- Demophoon contraria aliis hominibus na-
tura fuisse dicitur, & quomodo, seu, cur,
152.29.30. Gabricum denotat, ead. 25
- Densum à tenui soluitur, 37.35
- Deus, Iehoua, 52.26.27. ad quid fulmine
vtatur, ead. 27.28. opt. max. laudatur,
132.35.36. mysteria quam plurima
humano corpori insculpsit, 200.35.36.
- Dei benignitas vnde agnoscat, 104.
creatoris gratia, prouidentia & demen-
tia summa vnde, 156.35.36. & 167.1.2
- Deos binos, bonum & malum qui haeretici
posuerint, 191.31
- Diameter terra, 21.34. integra quot mi-
liarium Germanicorum sit, 21.2
- Diana, 53.16.29. Luna philosophica,
162.33.34. in Apollinis philosophici ortu
obstetricem agit, 90.28.29. in ipsius
autem ortu, Saturnus, ibid.
- Diaphanum interdum duplex inter visum
nostrum & rem visiuam intercedens, 8.
10. 11
- per Diaphanum crassius, cui aliud tenuius
est continuum vel contiguum, corpora
maiora apparent, 26.2.3.4
- Diaphragma pectoris humani, 218.31.
terram exprimit, 219.12
- Dicendi vbertas Asiatica, 114.17.18
- Dictum ethnicorum, Iuno Lucina fer o-
pem, quomodo intelligendum, 57
- Die huius septimana quoque, qua dere aga-
tur, 47. & seqq. & 6.27.28. & 34.
33. & 68.15.16. & 113.32. & seqq. &
157.23.24. & 199
- de Differentia, sensu, generatione & pro-
prietate piscium, quid autores sentiant,
182.26. & seqq.
- Diluuia, 52.31
- Dionysus, 79.34. Gracis vini inuentor,
136. qui tamen non est, ead. 27. eius ma-
turatio in femore Iouis, 86.21. cur ei
serpens occisus ascribatur, 186.24.27
- Dionysiaca festa, qua & Trieterica, 136.
- Dissimilitudinis animalium in externa
forma & colore, causa, 202.30. & seqq.
- Distancia solis à nostro visu, 21.35.36
- Distanciam quorumlibet corporum à no-
stro visu, eorumque magnitudinem in-
dagare est, 23.1.3.4
- Distillatio aquarum, 35.21.22
- Diuersitas humana faciei, 202.23
- Diuersa rerum species ex eiusdem rei diner-
sa putrefactione, 196.16.27.28
- Dominus, 11.34.35. parui mundi vbi se-
dens de fenestris prospiciat, 215
- Domum à domino cohonestari oportet,
non contra, dominum à domo, 213
- Dominis magnis imperans, 209
- Dorsum viridans, 179.35
- Drachma Attica Strombum expiscanti-
bus apud Byzantios proposita, 181.26.
27
- Draco, 19.32.34.36. & 172.1. eius men-
tio in philosophia frequēs, 185.8. & seqq.
aurei velleris custos, 73.13.31. Hesperio-
dum horti, ead. ibid. philosophorum,
73.30.

I N D E X,

73. 30. in humidis locis stabulatur, 74. *Elementa*, ex quibus noua generatio fieri
 3. 4. huic interfecto quid faciendum, debet, resoluenda, 78.3
 74. *Elephas magnus*, 157.3
 cum *Dracone Cadmeo* quid agendum, 73. *Eleusius*, vrbs, 136.20. *Eleusina*, festa,
 34. & seqq. & 74. 1. 2. 3. 4. ead.
Dracones volatiles, qui currum per aerem *Eleusius Rex*, vide *Rex*.
 trahant, nulli sunt, 129 *Elixir*, quomodo coaguletur, 123. 17. pro-
Dubitare de ethnicorum fabulis, capitale *pria sua aqua soluitur*, 123. 15. 16
 fuit, 64. 7 *Embryo*, 112. 6. *vegetabilis & mineralis*,
Dumi, 193. 6 132. 16
Enematum vsus, 173
 E. *Enses Alemannici*, 50
Epar, 158. 5
E *Cheneis pisciculus*, 176. 22. 25. eius vsus *Epati humano quomodo opus philosophi-*
 in *Medicina*, ead. 33. 34. 35 *cum comparatur*, 228
Echidna & Typhon quorum monstrorum *Epeus*, equi *Troiani* autor, 160. 25.
 parentes, 187. 20. 21 *Ephesii* contra locustas ordine militari ad
Echidna quoque pro *Hydra* ab *Hercule* oc- bellum exierunt, 194. 2. 3
 cisa accipiunt, 187. 27 *Epicureus primus* *Athenis* intra moenia
Echinus piscis, 181. 17. & seqq. hortos instituit, 117. recte intellectus ex-
Echini marini, 182. 34 *cusatur*, ibid
Eclipsis Solis aut Luna philosophica, 20. *Epistola Solis ad Lunam* citatur, 168. 20.
 11. 12. 14. 15. quomodo sint simul & se- *Rhasis*, 87. 36.
 mel, ibid. *Equo* è zephyro vento concepta & concipi-
Eclipses lunares, 32. 25 *ens in philosophia*, quid significet, 161.
Ecliptica solis ambitus, quantus, 26. 19 29
Effumationes, 217. 33 *Equus celer & fortis*, 157. 3. *Troianus*, 160
Elementum quam simplex, aut purum, 16. 24
 9. 10. vnum trahit alterum sibi vici- *Equi Achillis*, 161. 1. vnde geniti, ead. 2.
 num, vel ad vitam, vel ad mortem, 74 eorum nomina, ibid. *Diomedis*, *Regis*
Elementa quadam humida, 15. 32 *Thracum*, 160. 31. 32. 35. *Solis*, 161. 6.
Elementorum circulus, 68. 32. amicus com- & seqq. *rabiosi aurigam* excutiunt, 205
 plexus, 69. 2. 13. & seqq. *mutationis* 12. 13
 ordo, 14. 19. & seqq. *Equorum Rhesi abductio*, inter requisita
 de *Elementorum extractione* è *chelidonio*, expugnanda occupandaque *Troia*, 161.
 quid sentiendum, 125 4. 5

Hh 3 Equi

I N D E X.

- Equorum solis coloribus quid significetur,* 161.14. & seqq.
Erectio figurarum cœli, 65.2.3.4. quid de ea sentiendum, ibid.
Eruca, 193.15
Eruca in papiliones transeunt, 192.30.31
Erymanthe nobilis matrona, 1
Erythacus, 175.26
Esculentorum & potulentorum varietas, in homine modum omnem excedit, 202.33.34
Esse quasi, & esse simpliciter longe inter se differunt, 93
Ethnici, 63.36. & 64.1. allegoriis poetarum chymicorum seducti, 128.30
Ethnicorum dictum, Iuno Lucina seropem, 57
Eucliones morosi, 135
Evaporatio inæqualis inæquales ventos producit, 45.19.20
Evaporationum raritas in Ægypto & Africa, 45.10.11
Europa, Cadmi soror, 63.3.4
Europa an præ aliis partibus mundi caput sit, 215. parui mundi caput, 201.22
Europa philosophice forma reip. 204. Imperator summus, ead. 14. & seqq. Cancellarii summi tres, 208. 4. 5. officarii, ibid. dignitas maxima, quæ, 207. 28.30
in Europa philosophica quot organa, tot regna, 209
Eurystheus, 162.6.27
Exemplar sacrosanctæ Trinitatis notabile, 207.24.25
Exercitus mineralium, 224
Eximienus citatur, 40.26.27
Eximidius philosophus citatur, 219.18. & 220.11. & seqq.
Experientia, 102.10. & 127.26. & 141. 30.31
Expiatio metallorum per metalla, 224.10
Extractio elementorum è (belidonio, 125
Extrema partes humani corporis, vide Partes.
- F,
- F***aba Ægyptia, vide Colocasia.*
in Fabapueri quod inueniunt. prouerb. 64.33
Fabule de Hyacintho involucrum, 122. ead. eius explicatio, ead.
Fabula de Pyramo & Thysbe explicatur, 146.26. & seqq.
Facies humana diuersitas, 202.23. tanta, ut vix duo Menachmi in mille myriadibus occurrant, 201.27.28
tres Facies in vno patre, 140
Faces animalis quotuplices, & vnde educantur, 158.8.9
Falx Saturni qua patri suo virilia amputauit, cur in Siciliam delapsa dicatur, 131.29 & seqq.
Fastus mortalium fere omnis quibus fumis quasi suffarcinatus constet, 72.16.17
ex solis Fauis, nullis apibus presentibus, nulli factus emergunt, 196.1.2
leuis Febriacula, 203.18
Felis cur inter hieroglyphica animalia relata, 166.33
Feles in tenebris nocturnis hominem visu ante-

I N D E X.

- antecellunt,* 202.20 *Focus est in medio terreni orbis,* 70.3
Femora locustarum Indarum, 194.7 *Foci philosophici,* 93.14
Fermenti vis potens est in agendo in fer-
mentatum, 94.23 *Fœmina non generant cum fœminis,* 92.
15
Fermentatio inutilis, qua, ead. 24.25 *Fœnum humidum angusto loco conclusum,*
in Fermentatione ad quid respiciendum,
ead. 24 *ex se inflammatur,* 69.19.30
Ferrum mutatur in aurum, 194.33.35. *Fœtus, quo matri coniungatur,* 11.10.11.
36. quomodo, 195.10.11. habet magne-
tem attractivum suis. 93.16.17 *philosophicus vnde nascatur & ubi,* 46.
Ferrum, insula Canariarum, 149.20 *7.8. & 147.7. vsini,* 164
Ferri frustum ponderis 100. marcarum,
apud Lurgeam coelitus decidit, 50 *Folia herbarum & arborum,* 17.16. vob
rubea, etiam in frutice manentis, fra-
Fertilitatis terra Aegyptie singulare indi-
cium, 220 *mo sulphuris vulgaris tacta, dealban-*
tur, 121.45.6
Ficus, 151. eius allegoria chymica, 153.8 *Fons est quasi parens maris,*
de Figurarum cœli erectione quid sentien-
dum, 65.2.3.4 *ansit in opere philosophico,* 53
Filamenta serica, 146.17.18.19 *philosophicus quis,* ead. 30.
Filius Dei quod munus ante omnia elegerit
obeundum, & perfecit, 200 *mirabilis virtutis,* ead.
Filius à patre virtutem & regni heredita-
tem promissam obtinet, 79.34.35 *Fontes ex vaporibus rore & pluvia mon-*
Filius generosus, 84.32.33 *itium contingunt,* 53
Filia regis mineralium, 224 *semper sunt inferiore loco, quam est a-*
Flammellus, 103 *pex motus,* 35.16.
Flamma ignis per se non rubea, sed alba,
17. lucidissima in furno pistoris, 220 *eorum origo,* ead. 18
Flauus color amicitur visui, 17.21. cur,
ibid. *Forma subiecti,* 80.15.
Flos Solis. 124. quem exprimat, ead. *postrema perfectior tollit prioris imper-*
fectioris denominationem & essentiam,
124.33.34.
Hydrotopia quaque longe antecellit, ead. *est principium philosophico chymicum,*
ead. *75.6. dicitur sulphur,* ibid.
Flores fragrantiam vnde accipiant, 195. *in generatione auri, lapidisque philoso-*
32.33 *phico chymici quid praestet.* 78.12. &
Fluxus linca, 81.4 *seqq.*
Formica vnde nascatur, 196.27.28.
ead. *randem mutatur in alitem, seu mu-*
scam, 194.28.29
Formicam esse diligentis patrisfamilias i-
deam, 195.14
Formi-

I N D E X.

- Formica viua mortuas sepeliunt*, 195. 22.
 23. in quibusdam regionibus in inusita-
 tam magnitudine excrescunt, 193. 16. 17
 magnitudine vulpium alicubi maiores,
 ead. 22. & seqq.
 in Fornicarum contemplatione quidam
 consenuit, 114. 23. 24. 195. 25. 26
*Fortuna bonis cur plures homines magis de-
 lectentur, quam intellectus*, 213. 14. &
 seqq.
*Fossilia terra in legitimo suo vsu bonis ma-
 xime annumeranda sunt*, 72. 23. 24.
 simpliciter mista sequuntur, & cur, 68.
 12. 13. 14. sunt varia, 71. 16. 17. sine
 Mercurio que, ead. 19. ex Mercurio com-
 posita, duplicia, ead. 23. eorum abusus
 efficit vt ea sint irritamenta malorum,
 72. 21. 22
Flagrantia florum vnde, 195. 32. 33
Fractio nubium, vide, nubes.
Fratres Cadmei, 123. 22. *Iasonii*, ead. 23
Fraxinus, 150
Fraxinum serpens omni contentione fugit,
 151
*Frigiditas aqua in elementorum coagula-
 tione cedit in siccitatem terra*, 16. 22
Frigiditas terra & aqua, 13. 17
*Frigus brumale aquam in glaciem coagu-
 lat*, 38. 10. 11
Frigoris causa vera que, 47. 21. 22. 25. se-
 cunda causa, 48. 21. tertia, ead. 28. in-
 aequalitas, vid. inaequalitas.
Fructus bis quotannis vbi praueant, 221
Fructibus prima aetas vixit, 128. 11
Fulgor solis in Charace pisce apparet, 181.
 10
Fulgur, 35. 32. 33. & 58. 29
Fulmen, 35. 32. quid. 51. 34
*Fulmini peculiaris sua venenositas est, qua
 animalibus prater impetum lethali exi-
 stit*, 52. 6. 7
Fumus, 42. albus, vnde, ead. vlt. & 43. 2.
 eius efficacia, ead. 13. 16. *Tobacci*, 42. 27
de Fumo albo philosophi quid scribant, 42.
 27
Fumi plerunque nigri, 43. 5. *cordialium
 & bene olentium quid praestent cordi
 humano*, 42. *venerosi*, 73. 2
Fumorum genera quot, 42. 27. 28
Fumi fugae, 42. 27
Furta Mercurii, vide Mercurius.

G.

Gabricus & Beia. 10. 16. 17. & 146.
 27. Beia preciosior, 10. 18. terram
 refert, 10. 17
Gabritius Beia, 80. 15
*Gagates niger, est gemma furculi philoso-
 phici*, 137
Galenus, 200. 12
*in Gallia ciuitatem a ranis deletam, velsu-
 gatam*, 194. 9
*in Gallis circa Michaelis festum animal-
 cula reperiuntur*, 149. 35. 36
Gallus gallina, 80. 15
*de Gallina & ouo dubitarunt antiqui, v-
 trum prius*, 41. 35
*Gallina nonnunquam absque gallo pari-
 unt*, 168
*Ganymedes, Regis Phrygiae filius a Iouera-
 ptus*, 173
 Gargi-

I N D E X.

- Gargirius quis, 167.24
 Gasi montis incolae contra locustarum a-
 gmina Iouis auxilium, & Seleucidum
 aurum, eas perimentium, aduentum,
 explorare coacti sunt, 193.33. & seqq.
 Geber philosophus citatur, 78.32.35. & 81
 28. & 94. & 104
 Gellius citatur, 148.20
 Gemini caelestes, Castor & Pollux, 63.
 10. & 133.18
 Gemma nascuntur è surculo, 337
 Gemma surculi philosophici, ead.
 Genealogia Veneris, 88.26
 Genus cum genere iungendum, 110
 Genera diuersa non facile consociantur,
 127.30
 Generandi mos communis, 195.36. poten-
 tia in xpibus adultis, 196.2.3
 Generationis apum forma, 196.2. & seqq.
 bombycina circulus integer, ead.36. & in
 197.1. & seqq.
 per genitale membrum resectum quid signi-
 ficetur, 180.26. & seqq.
 Genii & ingenii sal, 200.11
 Genus Mercuriale, 95.21.22
 Georgius Cedrenus, vide Cedrenus.
 Germina nascuntur è gemmis, 137. sur-
 culi philosophici, quae, ead.
 Gesnerus, 182.10
 Glacies, 17.18. quid, 47.1.2. corpus du-
 rum, 38.11. frigoris vehementia fit. ead.
 10.11. & 46.27.29. & 47.1.2
 Glandibus prisca aetas vixit, 128.10
 Glaucion, herba miranda virtutis, 127
 Glaucus piscator. ead. piscis, 181.14
 Glebarum attritio, 331.16
 Glycas, annalium scriptor, citatur, 2.7
 Graculi à Thessalis, Illyricis & Leniis con-
 tra locustas nutriti, 193.35.36
 Gradus, partes circuli astronomici, 21.14.
 vnus in caelo, quanto terra spacio corre-
 spondeat exacte, 21.24.25
 Gramina viridia, vide Virid.
 Granatus, gemma, 105.2. & seqq.
 Grando, vide, 35.14. quando fiat, 46.35.
 frigoris vehementia fit, ead.26.29
 ex vno Grano quinquaginta, 131.21. tre-
 centas & quadraginta nouem stipulas
 Neroni missas, ead.24. quadringenta,
 paucis minus, germina Augusto Imp.
 missa, ead.2.24
 Gratia Dei creatoris vnde ex parte agno-
 scatur, 156.35.36. & 157.1.2
 Gratianus citatur, 37.16
 Grillus, 177.26
 in Gronlandia sol circa solstitium hyber-
 num non oritur, 48.12. & seqq.
 Gummi, 43.4
 Gurgulio, 192.31. vnde nascatur, 196.27
 Gyari insula incolae à muribus delectos vel
 fugatos, 194.10
 Gymnosophista in Aethiopia collegium phi-
 losophicum habuerunt, 143

H.

HAbilitate ad tincturam recipien-
 daem praedita, qualia, 97.30
 Haleces, 182.36
 solo Halitu viperarum, in Phoenicia homi-
 nes perire, 190.36. & cur, 191.1
 58.9.10
 Hallucinatio visus, 11
 Halo

I N D E X.

<i>Halo</i> , quid, 38 5. quid hyberno tempore pronunciet, <i>ibid.</i> ubi sit, ead. 6. 7. 8	<i>Herodotus</i> , 29. 19. & 193. 22. citatur, 132. 1
<i>Harmonia</i> , Martis & Veneris filia pul- cherrima, 19. v. 20. nuptum elocatur Cadmō, <i>ibid.</i> 21. Cadmi vxor, 89	<i>Hesiodus</i> , 127. 4
<i>Harmonia</i> sonitus, 131. 7	<i>Hesperidum</i> horti, 117
<i>Hasta</i> Achillis, 150. Pelias dicta, 153	<i>Hierapolis</i> , Syria vrbs, 184. 4
<i>Hebenus</i> , 150. in sola India, crescit, <i>ibid.</i>	<i>Hieroglyphica</i> Aegyptio-Græca, 28. 26.
<i>Hebenum</i> nigrum, 173. 1	27. & 187. 14. 15
<i>Hebraei</i> , 180. 18	<i>Hieroglyphica</i> litera, 160. 2
<i>Hedera</i> , 151. & 153. 11 & seqq.	<i>Hieronimus</i> mortuus, 16. 10
<i>Helena</i> una cum Polluce ex vno ouo edita, 123. 31. 32. spectat ad hymnā, 63. 11. 12	<i>Hipparchi</i> stella, 59
<i>Helena</i> medica lachryma, 123	<i>Hippocrates</i> , 200. 12
<i>Helenium</i> vnde natū, ead. cuius coloris, <i>ibi.</i>	<i>Hippoponvas</i> , vel, <i>Hippopetas</i> herba ma- gica, 141. 13
<i>Heliotropia</i> , 124. Latine quomodo & cur ita dicta, 125	<i>Hippopotami</i> , 182. 31
<i>Hemicycli</i> duo, circuli generationis bom- bycina, 197. 11. 12. 13	<i>Hirundines</i> marine, 183. 1
<i>Henrici</i> Brucei Sphæra, 8. 18	<i>Historia animalium</i> notitia vnde obsen- rata, 156 9. 10. 11. eius vsus, ead. 16. & seqq.
<i>Herbarium</i> , 114. 11. & seqq.	<i>Hispania</i> frugum fertilis, 131. 33
<i>Herba</i> quatenus in hoc opere consideren- tur, 114. 9. 10. magica apud antiquos qua cōmemorentur, & quid ipsis tribu- endū, 141. occulta proprietatis in super- stitione magica multa reperiuntur, 140	in Hispania ciuitatem a cuniculis deletam, 194. 10. 11
<i>Hercules</i> , 63. 18. integrum annum cucur- rit, antequam ceruam Diana defatiga- ret atque comprehenderet, ead. 25. 26.	<i>Historica</i> Chaldaica, I. de Salomone & Regina, Saba, ubi in sacris Bibliis doceat- tur, 2. 12. 13
aprum in Erymancho, Arcadia mon- te, natum, perculit, 162. 34. Gargi- rium interfecit, 167	<i>Historia</i> de Aquila applicatio, vide. Aquila.
<i>Hermaphroditus</i> , 79. 20	<i>Historiam</i> ethnorum in plerisque claudis- care, 64
<i>Hermes</i> Aegyptius, quis, 158. 36. citatur, 19. 34. & 39. 32. & 78. 21. & 137. 28. & 140. 13. & 168. 33. & 171. 20. & 217. 6	circa historiam animalium sapientes om- nium atatum occupati, 156. 15. cur, <i>ibid.</i>
	in Historia omni, membra præcipua & præ- mogenia, quæ, 205. 32. & seqq.
	in Historia animali formicarum, multa ve- niant considerata, rationi scitu perne- cessaria, & imitatione dignissima, 195. 20. 21
	<i>Hollerii</i> commentar. 189. 30
	<i>Homagium</i> , 215
	<i>Home-</i>

I N D E X.

- Homerus,* 131.31. & 203.34
Homo animam suam rationalem ex manu Dei accipit, 7.20.21. cur animal dicitur, 214.12.15. & seqq. & 215.15.16. cur à Logicis animal rationale describatur, 215.9.10. parvus & inualidus, sed ratione pradius, 157.4.5. inermis, cur nascatur nudus & imbecillis corpore, ead. 14. prudentissimum animal cur dicatur, ead. 17. parvus mundus, 200.9. quatror simibus seu capacitibus constat, 201.19.20. absque bono utili ciuiler sepultus, 117. curru per aera volare nequit, 129. eius finis Theologicus, 117. anatomia, 158.10
Hominilapsio in horto que acciderint, vide Hortus.
Hominem reuera non esse animal, 214.12. & seqq. & 215.1. & seqq.
Homine nihil dignius, quam ex humanis diuina metiri. 104
Homines multi, cur vere sint homines, ignorant, 212.20.21.23.24. plures fortuna bona bonis intellectus cur praferant, 213.14. & seqq.
Hora pomeridiana aestate cur longe calidiores sint, quam matutina, quam vis sint eadem à meridie declinatione, & Sol in iis aequales radiorum repercussionis angulos faciat, 49
Horizon oppositus apud Antipodas, 44.18
in Horto homini lapsio qua acciderint, 141.35.36
Horti Adonidis, 117. *Asinoi,* ead.
Hesperidum, ead. Semiramidis in Assyria pensiles, ead.
Horrorum visus, ead.
Hospitium absque hospite, 91
Humiditas aeris in coagulatione elementorum cedit in frigiditatem aqua, 16.21.22
Humiditas aqua & aeris, 13.18.19. lunaris, 97.36. & 98.1. & seqq.
de Hyacintho quid, 122. fabula inuolucrum, ead. eius explicatio, ead.
Hyades imbrifera, 133.15
Hyana sexum alternatim mutat & naturam, 166.17
Hydra, 73.14.32
Hydrargyrum, 71.28.29.30
Hydropici lapillo quo admoto curentur, 189.31.32
Hyemis inaequalitas, 48.23
Hygrophaenix piscis, 176.6.7.14. vbi dicitur, ibid. eius descriptio, ibid.
Hypotheses astronomica quaedam refutantur, 25.22
Hyrampus, Princeps Tyri sagacissimus, 3.28. cur eo tempore, quo Regina Saba Hierosolymis erat, & ipse eo se contulerit, ead. 28. & seqq.

I.

Iason, 62.34. idea medici perfecti, 70.8
Ibis cur ab Aegyptiis culta, 173.27.28. an chymica quoque sit, 173.15. eius descriptio, ibid.19. Medicina ad istamentum quomodo contulerit, ibid.
Ictus Scorpii, quo remedio sanetur, vide Scorpius.

I N D E X,

- Ignis*, §. 35. & 14. 24. 25. 35. est rarum
 elementum, 17. 7. unde fiat, 12. 33.
 eius domicilium ubi, ibid. 34. cur, ibid.
 35. 36. in quolibet elemento latet, 68.
 17. an affcribantur calo, an vero terra,
 12. 30. in terra hospitium inueniens, 14.
 21. 22. quiescit, 13. 2. & seqq. quomodo,
 cum communiter caelo proxima eius re-
 gio constituatur, ead. §. dat colorem ru-
 beum in terra, 18. 1. transit in
 aerem tenuiorem, 14. 20. in terra vi-
 scribus unde proueniat, 68. 25. 26. quo-
 modo è chalybe aut lapidibus extunda-
 tur siue excutiat, 68. 21. 22. 23. phi-
 losophicus quid, 132. 14. qualis, 146.
 4. & seqq. quomodo adhaereat terra, in
 opere philosophico, 15. 33. 34. non vrens,
 81. 3. innaturalis, 98. 2. prater natu-
 ram, ead. 4. Salamandra philosophica
 cibus & nutrimentum, 190. 14.
Ignis & Terra quid sint: an Caelum, an
vero Terra, 14. penult.
Ignis subterranei cum terra amicitia con-
firmatur à Sole, hoc est, augetur, 69.
 19. 20. flamma, vido flamma. trans-
 mutatio in aerem, 13. 12.
Ignis sensus & motus non accedit luto, 99.
 31.
Ignes chymicorum quatuor, 219. 1. 2.
 illuminationem lune fieri à sole, 32. 22. &
 stellarum omnium, ibid.
ex Imagine duorum (patris & matris) po-
test fieri tertia, 202. 36.
Imaginandi vis in muliere valde potens in
bestiis obtusior, 202. 33.
Imber, 35. 36.
- Imperium summum cum senatu septem vi-*
rali, 204. 11. & seqq.
Imperium Macedonicum & Romanum
in Asiam & Africam longe lateque do-
minium extulerunt, Persicum & Af-
syrium non itidem in Europam, 215.
Impietas magna, 52. 34. 35. 36.
Initium generationis & regenerationis ho-
minum in Asia, 223. 1. & seqq.
Inaqualitas hyemis, 48. 23.
sat magna Inaqualitatis frigoris locorum
versus ortum & occasum solis sitorum,
sub eadem poli elevatione, causa quae sit,
cum partes occiduae magis caleant, &
eo arigeant, 49. 2. & seqq.
Inanitas aequalis in siccis & torridis locis
circa Oceanum, 45. 16.
Incendia, 52. 31.
Incommotus igne, 81. 36.
Incrementum segetum ex Dei benedictio-
ne, 131. 20.
Individua vnus species, etiamsi sunt simi-
lima, tamen non sunt idem, 201. 34.
sed singula à singulis differunt, 202. 21.
 22.
Indiarum fertilitas, 122. 34.
Indi sumifuga, 42.
Indorum sapientiores quo viuunt, 147. 23.
Inedia mundi, vacuum, 46. 15.
Inhabilitas materiae lunae, 29. 35.
Insecta an vnquam nocuerint mortali-
bis, 193. 19. quae sola putrefactione o-
riantur, 197. 26. & seqq. quid ad me-
dicinam aurigeno conferant, 194. ea-
eum vsus, 192. 36. & 293. 1. & seqq.
Insitio, 153. 32. & 154. 1. 2. 3. & 226.
 Instru-

I N D E X.

<i>Instrumentum observatorium,</i>	61.6	<i>Iridem philosophi quid dicant,</i>	54.30
<i>Insula in oceano sita minus hyeme rigent,</i>		<i>Irides dua vel tres cur aliquando visantur,</i>	
<i>& aestate minus calent, & cur,</i>	49		57
<i>Intelligere, actio propria anima,</i>	211.28	<i>Isaac, philosophus,</i>	75.33
<i>Intellectus quid, ead. 25.28. quomodo non</i>		<i>Isis dea, Aegyptique Regina,</i>	173.27.28.
<i>fiat mediis organicis, & nihilominus spe-</i>		<i>Aegyptiorum leges à Mercurio acce-</i>	
<i>cies intelligibiles statuuntur,</i>	209. vo-	<i>ptas populo promulgavit,</i>	159.3.4. cur
<i>luntati iunctus cogi nequit,</i>	206.25.	<i>Aegyptios ab Oxyringis abstinere iusse-</i>	
<i>per accidens leditur, impeditur, vel de-</i>		<i>rit,</i>	180.2.3. in philosophia quid signifi-
<i>prauatur, non in essentia, sed in opera-</i>			set,
<i>tione,</i>	207.10. & seqq.	<i>in Islandia sol circa solstitium brumale non</i>	160.3.4
<i>ab intellectu</i>		<i>oritur,</i>	48.11. & seqq.
<i>nostro quomodo intelligi possit,</i>	210.4.	<i>Italia, terra terrarum omnium alumna,</i>	
<i>passivus,</i>	206.2.		131.33.34
<i>eius officium, ibid.</i>		<i>Julius Caesar,</i>	69.7.9
<i>Intellectus obiecta,</i>	213.26	<i>lumenta herbiuora cicura,</i>	161.35
<i>nihil esse in intellectu, quod non prius fue-</i>		<i>Iuno, quibusdam est aer, doctioribus au-</i>	
<i>rit in sensu,</i>	207.33	<i>tem luna philosophica,</i>	57
<i>Intervallum terra altius & frigidis montibus</i>		<i>Iupiter, 231.6. in aquila formam muta-</i>	
<i>praoccupatum,</i>	49	<i>tus, 173.11.12. pellices multas secutus</i>	
<i>Inuolucrum fabula de Hyacintho, 122. eius</i>		<i>vni Veneri pepercit, 93.32.33. ac sum-</i>	
<i>explicatio,</i>	ead.	<i>fit tauri formam, 63.4. & Europam</i>	
<i>Io, filia Inachi,</i>	170.11	<i>rapuit, 160.21.22. Ledam in Cygni</i>	
<i>S. Ioanni Baptista cibus gratus locusta fue-</i>		<i>forma compressisse dicitur, 171.9.10.</i>	
<i>runt,</i>	194	<i>multorum filiorum pater,</i>	109
<i>Ioannes de Aquino citatur,</i>	84.8.9	<i>Iupiter pro Amphitryone,</i>	202.4
<i>Iodocus Greuerus, philosophus,</i>	130	<i>Iupiter astrologis planeta beneuolus, 65.36.</i>	
<i>Iphigenia, filia Agamemnonis vnica, 224</i>		<i>(respectu stellarum fixarum) paulo ma-</i>	
<i>Iris, 36.20.21. quando contingat, 55.</i>		<i>ioiorem paralaxin dat Saturno, 60.36</i>	
<i>qua proportione, 56. sententia huius</i>		<i>in opere philosophico & caelo magni</i>	
<i>veritas probatur, 57.1.2.3. magna illa,</i>		<i>mundi Saturno proximus, 94. philoso-</i>	
<i>qua instar arcus caelo ostensa cernitur,</i>		<i>phico Chymicus, 86.14.15. alibi vbiq-</i>	
<i>quid sit, & quomodo fiat, 55.9.10. Iu-</i>		<i>maximus, inter metalla vilissimus, 86.</i>	
<i>nonis nuncia antiquis poetis cur dica-</i>		<i>22. & seqq.</i>	
<i>ntur, 57. an sit in opere philosophico, 54</i>		<i>Iupiter & Iuno quomodo sorores & coniu-</i>	
<i>ges,</i>	122	<i>ges,</i>	57.18. & 86.20
<i>Iris liliæ species,</i>			11 3 Iouis
<i>Iridis colores, 54.31. & seqq. vnde, cum sol</i>			
<i>illos habeat,</i>	55		

I N D E X.

Ioui cur tot pellices ascribantur, 86.19
Iouem iratum mittere fulmina & tela poetarum prisci sinxerunt, 52.21
Iustinus, 1
Iuuenalis citatur, 148.11.12
ex Iuueno caeso & putrefacto vermiculos gigni, qui in examina apum transeant, 196.20.21

L.

Labor frustraneus, 119.23
 Laboris utilitas, 193.9.10.11
Lac, 17.18. virginis, 54.2
Lacedaemonii cur in oppidis absque muris & vallibus, quam in munitis habitare maluerint, 157.9. & seqq.
Laconismus, 114.16.17
in Lacu Veneris, qui est Hierapoli Syriae, quid mirandum euenire soleat, 184.4.5.6
Ladon amnis Arcadiae, 162.26
Lalaps, canis caelestis, chymicus, 63.17. & 167.34
Laius, Oedipi pater plebeius. 81.7
Lallando imitari, 184.2
Lampas sine oleo, 103
Lampetra piscis unde nomen trahat, 181.13
Lana arietis Phryxaei quo colore tineta, 178.29
Lapis non lapis, 112.18.19. vnde generetur, 179.21.22. in capitulis notus. post coagulationem, 99. Anaxagora caelitus delapsus, 28.33. & 50.20. argentescens, 169.27. fulmineus, 28.33.34. & 35.30.31. in momento in nubibus cogitur, 51.13. est sax nubium, ead. 16. eius causa, 51.2.3.9.10.11. Lazuli, 106.2. & seqq. eius color quomodo e sua minera extrahatur, ead. 15. & seqq.
Lapides minerales duplices, 71.20
Lapis philosophicus cur lapis dicatur, 108. cur Apis, ibid. matrem habet virginem, 171.27.28. & patrem, qui non concubuit, ibid. non fit ex Mercurio crudo, 79.18. habet omnia in se nomina, omniumque rerum similitudines, 108.22. quomodo vegetet, 223.31. cum lapide sit ex mineralibus, quibus vegetatiua vis ascribi nequit, 225. quomodo animale sit, 223.31. & 225. quomodo minerale, ibid. cur minerale dicatur, ibid. & 224.2. intolerabilem sibi calorem sentiet, nisi pluuia humectaretur, 40.25.26. quomodo assimiletur tractationi circa vires, 137. cuilibet ante pedes proci datus, 331.4. qua conditione, ibid. tinctura proxima, quis, 104. vlt. & 105.2. vegetabilis crescere dicitur, 118. eius anima, 107. generatio, 78.12. materia, 85. cui insit, 97.29.30. nomen proprium, 108. pater quis, ead. auus quis, ead. tutor, ead. praeceptor. ead. partus facilis, 177.14. vsus siue virtus, 52.10. & seqq.
Lapidis ictu purpura sanguinem praecipue reddit, & quid hoc significet, 177.21.22. & 179.8.9
Lapidi philosophico an insit virtus vegetatiua, 213
Lapidum congelatio in nubibus, 50
 Lapi-

I N D E X.

- Lapidificandi vis,* 166.23
in Lapponia partibus extremis sol circa sol-
stitium hybernum non oritur, 48.12.
& seqq.
- Lapsus nostri incommoda,* 208.22.23.
& seqq.
- Largitor vnde agnoscendus,* 104
Latace herba à Persarum Rege Legatis in
quem usum dari solita, 141.20.21
Lateres in furno cocti, 51.32
Latona, Apollinis & Diana mater, 90.
 29.131.6. communis, non est Latona
 philosophorum, 93.27.28, eius fabula,
 53.30
- Latus pomi cuiusque soli meridiano expo-*
situm, rubescit, 119.26.27
Lauri descriptio, 145
Laxativa vis, vide Vis.
- Leona parit etiam ex Hyena coitu, vnde*
adhuc alia species exoritur, 166.16
Lectus Luna, 19.32
in Lemno, insula, Vulcanum potissimum
habitare cur antiqui poeta sinxerint,
 70.5
- Lemma terra mineralis, medica,* 71.19.
 20
- Leo à quibusdam perpetua quartana labo-*
rare affirmatur, 43.8. animosus, 157.2
Leo ab Hercule occisus. 29.10.11.12.
Cytheronaeus seu Nomeaeus, chymicus
est, 63.13.14.15.16. & 142, & 163. 26.
 27. quomodo in syluam illam peruene-
 rit, 142
- Leo viridis, 42. eius pili mutantur in colo-*
rem rubeum, 42
Leo non sine sylua, 81.5
- Leonem ignibus terrestri,* 142
Leones varios philosophi agnoscunt, 163.
 19
Leopardus vnde nascatur, 166
Leontopolis vrbs, 184.19
Leontini, oppidi Sicilia, campi ex vno tri-
tici grano 100. stipulas dedere, 131.
 24.25
- Lex talionis,* 160.33.34
Libra vini quantum spiritus habeat, 138
Lilium conuallium, 121.31.
 inter spinas, *ibid.*
Lilium an conueniat philosophia, 121.
 26.27.30
- Liliorum ortus cum factus philosophici or-*
tu confertur, 121.35.36. & 122.1.2.
Species inter se differentes, 127.33.
& seqq.
- Litera hieroglyphica, vide Hierogl.*
- Loco motiua vi anima non potest fieri ante*
appetitiuam, 204.35.36
- Locustæ quibusdam populis noxia,* 193.
 32. in India ternum pedum longitudine,
 194.5.6. Parthis & S. Ioanni Baptista
 in cibo grata, *ibid. marina,* 182.33
- Locustarum Indarum crura & femora*
ferrarum usum præbere dicuntur, 194.7
à Locustis ciuitatem in Africa deletam
aut fugatam, 194.8.9
- Loligo, piscis,* 181.22
Lolium, 193.6
Loti descriptio, 147.13
Lucanus citatur, 191.3
Lucerna, piscis, 181.11
Lucus Martis, in quo Aeta, solis filius,
 vellus aureum suspendit, 142
Lullius

I N D E X.

<i>Lullius philosophus</i> , 52.12. de quinta essen- tia, 81.29.30. citatur, 107. & 108. & 163.25. & 167	<i>Lupus & canis quo differant</i> , 164.23 <i>Lupus an in magisterio sit</i> , ead. 20. deuorat regem, siue leonē, seu arietem, 143.5.6.7
<i>Luna Solis. id est, Osiridis, vxor</i> , 159.16	<i>Lupum quidam canes syluestrem existi-</i> <i>mant</i> , 164.23
<i>Lumen Solis</i> , 6.31	<i>Lusus artis & naturæ</i> , 101.19
<i>Lumen omne à Sole</i> , 20.5	<i>Lusus sapientia</i> , 227.
<i>Luna omne lumen à Sole accipit mutuo</i> , 90	<i>Lycopolis vrbs</i> , 184.19.
<i>omnium maximam parallaxin dat</i> , 61.	<i>Lymira, fons Lyciæ</i> , 184.5.
1. ab astrologis humorum domina sta- tuitur, 661.1. vocatur planta, 225	<i>de Lynce</i> , 166.21.25.
<i>Luna philosophica</i> , 20.8.9. opacum cor- pus habet, & crescit, at contrario motu motui. Luna cœlestis, 32.29.30. eius ratio siue modus, ibid seqq. non est ar- gentum commune, 98	<i>Lyncurius, lapis preciosus & ad multa vti-</i> <i>lis</i> , ibid.
<i>Luna corpus esse ab vna parte opacum, ab</i> <i>altera luminosum</i> , 32.27. illuminatio- nem fieri à Sole, 32.22. lectus in opere philosophico, 19.32. macularum causa, 29.29. maculas esse heterogeneas, si in ea existant, 33. proprietates & color in Dactylo concha apparet, 181.9. noctur- ni radii, dum valde friget, manifestò peregrinanti, vel dormienti nocent ho- mini, 48.30.31. sputum, 221.21.22. vires, 69.33. & seqq. eclipsis quando contingat, 32.34.35	<i>Lyra Orphei</i> , 63.18.
<i>Lunam terram suo circuitu respicere</i> , 25	M.
<i>in Luna cur non alia corpora particularia</i> <i>videantur</i> , 32	M <i>Aacha Regis Asæ mater</i> , 180.19
<i>Luna dua vel tres cur aliquando visantur</i> , 57	<i>Macule reuera in Luna nulla</i> , 30.2
<i>herba Linnaria</i> , 98.1.2. Lullio planta ama- bilis, 124. & menstruum minerale, ead. vbi crescat,	<i>Maculas esse in Luna philosophica</i> , 30.10. 11. vnde, ead. 12. earum causa. ead. 12.13.
<i>Lupus piscis bis parit anno</i> , 183.5	<i>Magellanus</i> , 200.2.4.5.6
	<i>Magisterium philosophicum</i> , 14.6.7. & 74.30. & 75.33. & 82.22. vnde fiat, 172.2.3.
	<i>in Magisterio magno opus artificis</i> , 88. 35.36.
	<i>Magi</i> , 141.26.
	<i>de Magia opiniones diuersissima</i> , 140.31.
	<i>in Magnis & voluisse sat est</i> , 104
	<i>Magnanimitas incredibilis & humanam</i> <i>imbecillitatem pene superans</i> , 200.5.6.
	<i>Magnesia corpus in aquam liquefactum</i> 42.5
	<i>Magnesium ablute aqua dulci</i> , 41.25
	<i>ead. Magnesi contra locustas ordine militari ad</i> <i>bellum exiuerunt</i> , 194.2.3
	magni-

I N D E X.

- Magnitudo solis, vide, Sol.*
- Malua, qualis herba,* 127.6
- Mammaram mulcibrium tepor,* 197
- Manes duo principia inuicem contraria posuit,* 191.30
- Mangonium natura,* 127.26.27
- Mantuanus citatur,* 188.10.21
- Marcastia,* 79.2
- Marcion duo principia inuicem contraria posuit.* 191.30
- Mare an sit in opere philosophico, philosophicum fœmina est, etiam rubrum dicitur,* 54. ead. 176.2
- Maria,* 132.18
- Maritus mulieris,* 80.16
- Marmaritis herba magica, quando ea vsi magi,* 141.11. ead. 13.14
- Marmor, album a teoque lucidum, nec tamen rarum, sed densum corpus est,* 17. 10.11.12.17
- Maro poeta,* 191.16
- Mars, 79. 4. agens, 131. 7. habuit suos lucos apud poetas, 142. astrologis planeta maleuolus, 65. 34. interdum sole inferior, 6. 16. 17. respectu stellarum fixatum maiorem parallaxin dat loue, 60. 36. creditur diminueri frigus, 48. 29. 30*
- Mars & Venus à Vulcano ligati,* 19. 22. 23
- Mars, Iouis filius an non vilis sit & sulphur fixum rubeum in se habeat, 85. quomodo ad philosophiam chymicam pertineat, ead. Mercurium inclusit carceri, ead.*
- Marialis citatur,* 177.34.35.36
- Mares cum feminis qui vel quomodo generent,* 92.15
- Masculi non generant cum masculis, ibid.*
- Massa triticea sibi simili acida redditur, non ab aliena, aut diuersa.* 94
- Mater, 11. 36. mortalis à filio immortalis, in viro eius existente a morte quin reuocetur in vitam,* 91
- Mater adhuc virgo,* 196.6
- Mater virgo, & pater, qui non concubuit,* 179. 4. 15
- Mater sibi filia, nurus, socrus & auia,* 81.9.10
- Materia frustra preparatur & excolitur, vbi desit forma & archetypus.* 196. 18.19
- Materia ingenis docilibus proposita excutienda,* 105.12.13.14
- altera, ead. 29. & seqq.*
- Materia crassior quando per solem attrahatur,* 35.19.20
- micans instar stellæ, & de cælo delabi visa, que & qualis.*
- Materia philosophica, 108.11.12.17. & seqq. & 153. 20. & 154. 3. 4. & seqq. & 162. 28. & seqq.*
- habet omnia in se nomina, omniumque rerum similitudines,* 108.12.
- cur vultur dicatur,* 171.22.23.24.
- principium philosophicum,* 75.6
- dicitur Mercurius,* ibid.
- Materia desillanda in suam cucurbitam immisso naturalis,* 70.26. & seqq.
- micantis instar stellæ casus* 58.
- eam aliquando reperiri in campis,* 58. 25.26

Kk ex Ma-

I N D E X.

ex Materia, quando & quomodo fiat forma,	196.29	Mena, pisces, colorem mutant,	183.8.9	
Maturitas mineralium,	72.11	Menais, herba magica,	141.6	
Medea,	208.10.31. & seqq.	Menstruum mulieris, licet vile habeatur, velut excrementum è corpore expellendum, tamen hominis potissima causa materialis existit,	46. minerale. 124	
Mederi malis & morbis hominum honestius est, quam cupiditatibus suis indulgere,	200.18.19.20.21	Mercurius, 79.34. & 95.13. Cyllenius,	126. Deorum nuncius, cur geminos serpentes alternatim sibi implicitos in caduceo suo gestet, 185.15.16.17.22. & seqq. cur lanas Phryxai arietis deaurasse dicatur, 178.29.30. eius imperium, potentia & facta, 79.32.33. furta, 95.22. astrologis planeta ambiguus, 66.1. philosophicochymicus quis, 75.31. & 167.15. & 179.22. artificem ingeniosum significat, 108. dicitur materia philosophica, 75.6. cur virgo. 98. Aesculapio & Dionysio cur obstetricii officium praestiterit, 186.2. & seqq. communis, 71.28.29.30. plumbi humidus & frigidus, 100. vulgi, quando philosophis vitia materia, 79.14.15. vnus per alium extrahitur, 99. ex Antimonio, 100. vel Mercurio, 136.33. vel Saturno rite extractus an admittat coagulationem sui in aurum, 99.19.20. & seqq. vocatur lapis mineralis,	225
Medicamentum è viperis,	188.27.28	Mercurius & Sulphur principia philosophica chymica,	75.6	
Medicina narcotica, 189.25.26. reformata, somnium,	76.21	Mercurius pro Sofia Plantino,	202	
Medicina aurifica generationis imago perfectissima,	196.4.5	Mercurii philosophici virtus multa, quae, 47.16.17. acta propria, quae. 80.5.6		
Medici officium,	105.14. & seqq.	Mercurium habere centrum Solis. 25.28.29. à Vulcano eruditum, 119.2.3		
Medici neoterici,	77.13. & seqq.	in Mercurium seu communem, seu Saturni-		
absque Medio duo contraria non continentur,	149			
Medulla artis Chymica intima,	81.23. & seqq.			
Medusa caput,	98.21			
Melancholia sedes, vbi sit,	228			
in Melancholia virtus retentiva intelligitur,	228			
Mele, quid significet,	143			
Meleager à matre sua Althaea exustus,	162.13.14.15			
Melibæus & philosophus opponuntur,	85.36. & 86.1			
Melissus vnde sic dictus,	195			
Membrum primum quod in animalibus formetur, praesertim vero in homine,	115.25. & seqq.			
per Membrum genitale reiectum quid significetur, vide, Genitale.				
Membra praecipua & primigenia in historia anni,	205.32. & seqq.			
Memoria firma in cane,	167.36			

I N D E X,

- turninum, non posse introduci qualitates siccas & calidas, cum essentiali colore rubeo, nisi per Tinctura projectionem, certum est.* 100
Mercurio solo tota res perficitur, 85.33
Mercurio vulgi nihil imperfectius, 97.33
ex Mercurio non fit sulphur auri, 101.3.4
Mercurii & suis corporibus extracti, non reiciendi, 98.30. qui eligendi, ead. 34. & seqq.
Mercurialis herba, cuius qualitatis, 127.7 quid praestet in opere philosophico, 124
Mercuriale genus, 95.21.22
Meridianus, 28
Mesenterium, 158.4
ad Messem auream quis progressus ab initio, 130.131
Messium triticearum & operis philosophici collatio, 132.18.19. & seqq.
Metalla, 71.23.24. unde generentur, 179.22. sunt homogenea, 194.20. cuius sint natura, ibid. corpora densissima, ex vaporibus composita, philosophi asserunt, 42. in ignis examine micantia, perfecta 52.13.14. quando colliquescant, 52.7. quomodo retexi queant, III. quousque retexenda, ead.
Metallorum per metalla expiatio, 224. defectus ex metallis petito remedio curari debent, 189.11.12.13. reductio, vide, Reductio, tractandorum & fundendorum eaque mineris suis educendorum rationem Cadmus primus apud Phoenices docuit. 72.34.35.36
Metamorphosis possibilior in metallis, quam in animalibus, 194.20
Metamorphosis in animalibus exempla, 194.18.19
Metamorphosis in animalibus singulis annis contingere, ead.
Metamorphoses in nullo viuentium maiores inueniuntur, quam in insectis, 192. 34.35
Meteora ex elementis imperfecte mixta, 34. & 66.7
Meteororum causa generales, 34.35.36
Mica panis, si in mel inciderint, inde per putrefactionem formicas generari, 196. 24.25
quindena Miliaria Germanica, 21.24.25
Minera seu vena metallica, 108. num. praeferenda metallis fustis, 109.18. & seqq. item 34
Mineralia unde & quomodo gignantur, 71 I.2. solis colore perfusa gaudent, crescunt & augentur, 71.2. mineralibus gaudent, 127.29
Mineralium exercitus, 225. forma duplex, 70.36. & 71.1
extra mineralia, qua Mercurio participat, non est quaerenda metallis salus, nec lapidi subiectum, 86.2.3
in Mineralibus quibusdam esse rudimentum tinctura, 102.20
Misericordia Dei gratuita, 195
Mixtura metallica vim sese propagandi unde accipiat, 94.
Mollia non attinguntur fulmine, 52.8
Moly an ad chymiam pertineat, 126
Moly philosophicum, sulphura Mercurio philosophico seu minerali siue metallico, solutum, 127.2

I N D E X.

- Monarcha fictus*, 76.18.
Momedula loquacula, 135
*Monoceros cur cornu suum prius aquis im-
 mergat, quam bibat*, 163. an in arte
chymica sit, 163.2. & sol philosophicus,
 ibid.
*per Monstra Echidna, Typhonis, earumq;
 progeniei quid intellegatur*, 187.23
Mons 3000 stadiorum ambitu, 193.25.26
Montes sunt cubilia natura subterranea,
 80.24.25
Montes Liæna vbi siti, 221
*Monumentum hominibus in Helicone po-
 situm*, 88.8
Mora aratri herba, 96.6
Morisenus, 81.27.32.33.
citatur, 105.19. & 146.4
Mors, morbi soror, 117
Morsus rabidi canis, quo sanctur, 189.
 4.5
*Moses ante Pharaonem diuino modo la-
 pides cœlitus deduxit*, 50. citatur, 6.4
Mora, 146.25
de moro arbore, 146
Motus vnde causentur, 158.8
Motio elementorum omnium, 219
*Motus materia micantis instar stella. &
 de cœlo decidere visa, vnde incipiat. & in
 quo terminetur*, 58.31.32. naturalis nu-
 bium, vide, *Nubes*. operationum reci-
 procus, 38.17.18
Motus vaporis excellentior vapore aqua. 42.
 16
Muliercula coronaria, 120
Mullus ter anno parit, 153.6
Mulus vnde nascatur, 161.31. quale ani-
 mal, ead. an etiam sit in opere philoso-
 phico, 161.25. & seq.
Mundus magnus, 45.33. & 513. dicitur et-
 iam mundus maior, 10.24.35. & 11.
 11.12. & 12.7.21. & 13.3.23.24. & 15.
 31. & 16.34. & 1.19. & 27.31. & 28.
 . non assimilatur in omnibus minori
 mundo, licet minor in quibusdam ma-
 iori applaudat, 76. quo sine adeo mun-
 dus factus, 156.29. & seqq.
Mundus parvus, homo, 100.9
Mundus citatur, 178.15
Mundus inuersus, 11.2. metallicus, 217.1.
 eius sol. ead. 4.5.6. philosophicus, 5.11
*Mundi vtriusque, magni & parui, respe-
 ctus quis sit*, 216
Murana, 182.35
Murex, piscis marinus, 177.31. quid philo-
 sophi de eo statuunt, 178.2.6
Muria salis communis, 71.21. ex muria
 fit sal, 38.13.54
*Mures è Nili limo magna copia nasci dicun-
 tur*, 220.28
*à Muribus Gyari insula incolæ deletos vel
 fugatos*, 194.10
Musa, 136
Musca, 204.29. & seqq.
Musca maiuscula vnde nascantur, 192.
 29.30
Muscouia, 49
Myrrha arbutuscula, 147.1. & seqq.
Myrtus cur Veneri sacra, 145
Mysteria consideratione dignissima, 224.
 & seqq.
 N.
N Apellus in legitimo suo vsu bonus, 192
 16.17 *Nar-*

I N D E X.

- Narcissus*, 53. quid mysterii Chymici habeat, 122. vlt. 123. 2. & seqq.
- Narcotica sulphurea*, 188. 6
- Nares hominum obesa nimis*, ubi, 202. 18
- Narus Liuonia*, 79. 7
- Natiuitas certarum personarum*, vide, *Erectio figurarum cæli*.
- Natura a vacuo abhorret*, 44. 25. 26. quomodo nitatur purgare nubes, 35. 25. quomodo colores producat, 18. 7. & seqq. humores excrementitios euacuare conatur, 115. 16. 17. 18. quomodo in homine, ead. 19. in cane, ead. 20. in arborib. ead. 20. 21. metallica in multis vegetabilibus correspondet, 153
- Natura perfecta harmonia*. 208. 17. & seqq. profunditas plumbeo ingenio indagari nequit, 200. 27. 28. quomodo possit, ibid. vis, 133. 6
- Natura & artis lusus*, 101
- Natura ipsiusque operibus in rebus humanis nihil maius*, 104
- Natrix*, 189. 27. 28. 29. 30. philosophicus, ead. 32. & seqq.
- Nemaeasylua*, 142. Luna dicata. ead.
- Nerotici medici*, vide, *Medici*.
- Nepenthes*, 136
- Nero Caesar aureo retipiscatus est*, 182. 13.
- Nexus è ternis vinculis in vno modo*, 139
- Nicanor*, 1
- Niger color nimis contrahit visum*, 17. 1. 22. est potius colorum primatio, quam species, 55
- infra Nigrum colorem nihil minus coloratum reperitur*, ead.
- à Nigro colore ad album per intermedios proceditur*, 55
- Nigro nigrior nubes*, 39. 21
- Nigrior nubium color quid denotet*, 39. 15
- Nigredopopulorum Africa an etiam conueniat operi philosophico*, 211
- Nigritarum fluuius in vethiopia*, 217. 35. 36
- Nilus Aegypti fluuius*, 217. 35. 36. cur in maiori mundo potius aerem, quàm aquam referat, & respectu minoris, seu aeris at. radiationis in pectore, 220. 20. eius & aeris philosophici origo. 221
- Nyrum. sal minerale*, 71. 22
- Nitrositas. Nili pinguedini coniuncta*, 220. 31
- Nix*, 17. 17. vnde, 35. 13. frigiditatis sit, 46. 26. 29 per Nives qui diu peregrinantur, sentiant dolores oculorum, 17. 17. cur, ibid. 20. 21. 22. 23
- Noahum primas coluisse vineas*, 133. 25. 26
- Noctua cur Palladis auis aestimetur*, 170. 5. 20 & seqq.
- Noctuas Athenas mittere*, prouerbiu, 170. 35
- Noe, vrbs*, 1
- Nomina & omina siderum cælo certè que eius stellis, à quibus primum in aita*, 64. 28. 30. 31
- in Noeuurgia partibus extremis sol circa solstitium hybernium non oritur*, 48. 12.
- Nouum*, 59. 18
- Nouare antiqua*, 77. 22. 23
- Noua Sembla*, 5. 29. & 48. 13. 14
- Nubes*, 38. 20. & seqq. & 39. 1. & seqq. nigro nigrior, 29. 31. partim resoluitur in aquam, partim discutitur in aerem, 40. 2. 3. 5. resoluta fit pluuia, ead. 6.

I N D E X.

- Nubes* in opere philosophico est interpret
Solis & Luna, 40.13.14
Nubis color, 39.17.18.
Nubes feruntur inferiore loco aeris, 35
 3. 4. per se obscura, quomodo carulea
 appareant, 17.27.28. subalba, steriles,
 39.27
Nubium fractio in tonitru, puerile com-
 mentum, 36.9.10. quando dicatur,
 ead.14. vnde, ibid. motus naturalis, 39.
 6. & seqq.
Nuge, 130.1
Numinis omnipotentia vnde agnoscen-
 da, 104
Nuptia prima fronte incestuosa, 227
Nympha Dianæ, 53
Nysa Arabia vrbs, 186.12
- O.
- O**beliscum ponere, 64.10
Obiecta intellectus, 213.26.34
 sensuum, ead.31
Obiectorum reminiscens rerum mo-
uentium necessitas, 159.35.36
Obscurus citatur, 40.30
Obtusi arguti, vide, Arguti.
Occasio instituenda, 131.19
Oceani immensi aqua nunquam glacie ri-
get, 49
Ultra Oceanum esse terram habitabilem,
 qui ex statu venti ex Oceano venientis
 diuinare se posse putant, falluntur, 45.
 2. & seqq.
in Oceano magno aqualis fit evaporatio,
 45.14
- Oculus cur magis videat, quam speculum*
 204.22.23
Oculi fulgentes, 279.35. humani in suis
 subiectis saepe decipiuntur, 202.
Argi à Lunone in caudam pavonis indi-
ti, 170.14
Odores cordialium & bene olentium quid
praesent cordi humano, 42
Officarii magni Europa philosophica, tres,
 208.6
Oleo Antimonii distillati per ascensum in
Retorta ex minera post putrefactionem,
 quid tribuendum, 101
Oleo phosphorum non sunt flammantia
 aut combustibilia, 108
Oliua Palladi cur sacra, 145. cur proprie
chymica, 146.2.3. eius descriptio, 145.
 29
Oleosa sunt aëria & humectantia, 108.
 penetrant in profundum, 107
Omnipotentia numinis vnde agnoscentia,
 104. & 182.3.4. & 200.32.
Ononis, herba, 96.6
Operatio in homine nobilissima, 207.2
Operationis in utroque corde & sole com-
paratio, 216
Operationum motus reciprocus, 38.17.18
Opilio Vergilianus, 140
Opinio recens, nisi satis concocta, non sta-
stim assumenda, 77.10.11.
 vulgata chymicorum, 75.15. & seqq.
Opinionum de Magia magna est diuersitas,
 140
Oppianus, 182.10
Instrumenta optica cum duplici vitro, 26.7
Opus Apellea manu dignum, 88.34.35
 Opus

I N D E X.

- Opus philosophicum calore, non frigore perficitur, 46. 30. 31. sine aere non emendatur, 217. an non homini in toto aut in parte assimiletur, 226. & 227. quatuor rebus ex homine assimilatur, 227. quatuor rebus in hominem comparatur, 228
- Operis philosophici & messium triticearum collatio, 132. 24. & seqq.
- Operibus naturalibus Deus ad quid vatur, 52. 29. 30
- Orbis terrenus iam cognitus, quot quibusque partibus constet, ab aequore & Oceano limitatis, 201 17. 18. 19
- Orbem terrenum rectiori ductu circumnavigantes quantum temporis ad minimum postulent, 114. 27. 28
- Orbes caelo ascripti, 215. 13. 14. 15. licet reuera nulli sint, sed fictitii, 6. 9. 17
- Orfulus citatur, 178. 16
- Orientales è palma fructu vinum conficiunt, 148. 19
- Orpheus, 136
- Ortus planetarum philosophicus, 91. 3
- Oryx, animal perpetuo sitiens in Arabia, 40. 23
- Os pralongum, 179. 34
- Oscitatio quorundam piscium, 182. 28. 29
- Osis Aegyptius vini inuentor, 136. à Typhone interfectus, & in multas partes dissectus dicitur, 159. 1. 12
- in philosopha quid significet, 160. 3. 4.
- eius anima in bovem migrasse dicta, 159. 11. 12. pudenda in Nilum abiecta & à piscibus deuorata, 180. 2
- per Osridem sacerdotes Aegyptii semper solem philosophicum indicarunt, ead. 17. 18
- de Osride fabula ex & applicatio. ead. 15. & seqq.
- Ostii chymici cardo, 221. I
- Ostrea, 182. 33
- Onem agnelli sui balatum inter mille similes voces agnoscere, 202. II
- Ouidium citatur, 52. 23. 24. & 147. 5. & 161 7. & 167. 16. & 187. 28
- an Ouum, an Gallina prius fuerit, quaestio est philosophorum antiquissimorum, 11. 24. 25. ad eam responsio circularis, ibid.
- Ouum philosophicum, 123. in fimo excludendum, 126
- de Ouio gallinaceo, 168. 15. 16. 17
- Oxyringi descriptio, 179. 34 & seqq.
- Oxyringum piscem cur Aegyptii inter sacra animalia coluerint, ead. 29. 30. & seqq.

P.

- P**Abulum (sine nutrimentum) animalis quomodo in ventre preparatur, 157. 35. 36. & 158. 1. 2
- Pala arboris descriptio, 147. 22
- Palici fratres, 18. 35. vnde prodierint, ibid. 36. eorum mater, ibid.
- Pallas Dea artis chymica, 146. 3. eius ortus è capite Iouis, 86. 20. axis notua, 170
- Pallor rosa vnde, 120. 33
- Palma descriptio, 148. 13
- Panchaia vrbs, Soli sacra, 174. 36
- Panes, 136
- Pani inuentio, 128. 12
- Panshe,

I N D E X.

<i>Panthera versicoloris</i> an non etiam ali-	Pedem vnū in cymba Charontis habere, 91
quando mentio fiat in Chymia, 165.30	Pedes in aqua tumidi, & longe maioris,
31.34	quam sunt, cur videantur, 819.10
<i>Panthera</i> quomodo feras capiant, 166	Pegasus, 63.17.18
<i>Pantheris</i> sunt maculae diuersorum colo-	Pelei & Thetidis nuptia, 88.18.19
rum, 166.1.2	per Pellem arietis aut ouis interdum etiam
<i>Papilio philosophicus</i> , 197.21	liber chrysopeaiam continens intellectus
<i>Papyrus</i> , 71.18	fuit, 165
<i>Parallaxis</i> quid, 613	<i>Pelopis</i> humerus, 118.36
<i>Parnassi</i> montes duo, 99.1.2	<i>Pelopidarum</i> regni calamitas unde origi-
<i>Parricida</i> filius sit sibi ipsi pater vel vitri-	nam traxerit, 165
cus, 81.8.9	<i>Penetrare</i> se inuicem duo corpora in vno lo-
<i>Parricidia</i> primo aspectu teterrima, 227	co non possunt, 206.35
<i>Pars</i> à toto capitur, aut dirigitur, 76.10	omne, quod perficitur, lunarem humidi-
<i>Partes</i> extremae corporis humani, omnino	tatem superfluum ante operationem
seruiles, 226	habet, post deponit, 97.35
<i>Particularia</i> per sensum ingrediuntur, ex	ad Perfectum hominem ex sanguine edu-
quibus in intellectu fiunt vniuersalia,	cendum quibus opus sit, 102.24. &
207.34.35	& seqq.
<i>Passio</i> cur non fiat absque actione, 164.	<i>Persus</i> , 63.18
33	<i>Persia</i> , 50
<i>Pasta</i> , 106	<i>Peruestigatio</i> minoris mundi plus vtilita-
<i>Pastarum</i> inuentio, 128.12	tis communi vite attulit, quam maioris,
<i>Pastinaca</i> marina, 177	200.21.22
<i>Pater</i> qui non cohabitauit 81.7.3. & 196.6	<i>Pestis</i> , 52.31
<i>Pazo</i> cur lunonis aus, 170.10	<i>Petrus</i> de Zalento citatur, 101.9
<i>Pauonis</i> plumarum color elegantissimus,	<i>Phagor</i> , 180.19
169.34.35	<i>Phaenomena</i> alia (prater Cometas) obser-
nisi per <i>Pauonis</i> colores varios non perme-	uandiratio, 62.11
niuntur à nigredine ad albedinem, 169.33	ex <i>Phaenomenis</i> an non quaedam adsint o-
<i>Pausanias</i> , 1. citatur, 181.36	peri philosophico, ead. 20
<i>Pectus</i> cum cor de sensitiua vi anima desti-	<i>Thalus</i> , 180.14.15
natum est, 213	<i>Phantasia</i> , 205.16
<i>Pectus</i> mureto osmi cur <i>Africa</i> exprimat,	<i>Phases</i> differentes, 217
216.15	<i>Philippa</i> Dux Camerina, 214.4
<i>Pedafus</i> , equus Achillis, 161.1.2	<i>Philosophia</i> in quibus occupata, 127.6.7.8

I N D E X.

- non admittit sulphur vulgare, 85.34.35
Philosophia occulta qua potior & dignior
 pars, 4. penult.
Philosophus citatur, 37.8. & 84.12.13
Philosophi naturalis officium, quod, 105.
 17
Philosophi, 11.1. & 41.25.36. & 47.10.
 & 52.12. & 75.34. & 123. & 114. &
 125. & 128.16. & 132.18. & 133.6. &
 153.29. & 171. & 172.22. & 178.29.
 & 189.13. & 218.6.14. & 222.3.22.5.
 7. **varios leones agnoscunt**, 163 **Rosarios**
plurimos sibi condiderunt, 118. multa
 verba faciunt de ere., **Latona**, **Tutia**,
 quomodo intelligendi, 93. 26. **cur adeo**
frequenter Tyrium colorem inculcent.
 178.23.28. & seqq. **utilitatem subiecti**
eius, unde eorum sulphur educitur, aut
lapis conficitur, cur adeo inculcent, 85.
tres esse lapides, cur statuunt, 223.
utuntur natura artificiali, 80.31.32.
Philosophi Aegyptii, 200.33
Philosophorum factum in aere, adeoque sa-
pienter nasci, 46.8. **argumentum**, 76.1
Phlegmatis sedes ubi sit, 228.
in Phlegmate virtus expulsiva intelligitur,
 228
Phoebas, 1
Phoebus, solem caeli significat, 108
Phoenicopterus, 175.25
Phenicurus, 175.26
Phoenicis descriptio ex antiquis philoso-
phis, & fabula ex & applicatio, 174. &
 seqq.
in Phoenicia solo viperarum habitu perne-
cari homines, 190.36. & **cur**, 191.1
Phycis, piscis colorem mutat, 183.9
Phyllis in amygdalum versa, 150. **Beiam**
 denotat, 152.25
Piscis philosophicus mas est, 54. **non sint**
 aqua, 81.5
Pisces quando & quomodo coeant, 182.29.
 30. **etiam dormiunt, ead.** 29. **inimici-**
tias inter se exercentes, 183.9.10.11.
pregnantes gaudent aquis dulcibus, 183.
 6.7. **spirant, quia pulmonem habent**,
 182.25. **quidam in Africa in feruenti**
palude vivere dicuntur, 183.7.8. **in ma-**
ri philosophico quot & qui 176.2.6
Pix, 149.24.25
Planeta motus suos proprios libere perfici-
unt, 6.10.11. **singuli suas virtutes tem-**
perant, & coniungunt cum solari, an &
qui sint in opere philosophico, 19.7.5.
 eunt venatum, 80.3
Planetarum distinctio astrologica, 65.33.
 & seqq. **alii directi, alii retrogradi, alii**
celeris, alii statarii, 66.2. **oppositio quo-**
ad solem tantum, forte operatur frigus,
 48.34. **ortus philosophicus**, 91.3
Planetas superiores duplo vel triplo maius
spacium, quam solem, conficere, 26.35.
 36. **quomodo sol calore suo afficiat**, 6.35.
 36
Planta chymicis allegoriis insignes, 124
Plantarum generatio, 115.30. **incremen-**
tum, per nutritionem quomodo contin-
gat, 116.3. & seqq.
Platami descriptio, 147.34
Plato, 41.21. & 203.23.
 citatur, 37.13. & **apud Rosarium**,
 98.19. & 168.
 Ll plures

I N D E X,

- plures mundos statuit, 216.30. & seqq. Potentia remota differt ab actu secundo, 82.7. generandi in apibus adultis, 196.
- & 217.1. & seqq. eius sententia de igne in elementis latente, 68.28 2.3
- Pleiades, 133.15 Potus inuentio, 128.12
- Plinius, 182.7. & 184.4. citatur, 131.21. Potulentorum varietas in homine modum omnem excedit, 202.33.34.35
34. & 141.18. & 148.20. & 151. & Pratorum cultus, 139
174. & 176.26. & 193.27. fallitur, Preparatio rite facta ex inconuenientibus, impuris & inhabilibus, quid praestet, 94.1.2
- 174.5. eius opinio Epicurea, 23.24
- Plumbaginis vena, quo perfectior & maturior, eo plus argenti abscondit, 90.18.19
- Plumbum, vnde, 90.8.9.10. quomodo per artem promoueatur in aurum, ead. Principiaphilosophia Chymica bina, & que 75.6. in quo stabiliantur & sustineatur, ead. 7. vtrum eorum prius, 77.28.29.31 eorum ortus, 75.8. similitudinarie lapidi insunt, 76.10
- Pluto, 128.33
- Pluuia, 35.34.35. vnde. 34.4.5. cur non fiat simul per totam terram, 35.7. segetibus expectanda, 131.10. monstrosa lapidum, ranarum, sanguinis, frumenti, piscium, 49.50
- Pluuiam auream vidit Rhodus, 88.24.25
- Pluuiam philosophica vtilitas, 40
- Poeta Christianus, 112.32
- Poeta, 203.19. antiqui, 52.17.18. de Caelo & Terra qua tradiderint, 10.10.
- stultis stultiores, ead. 15. chymici, 128.30
- Polypus, 182.35
- Pompeius, 69.7.10
- Pomum diuersa est substantie ab arbore, 11.9
- Pama, 18.10.11
- Pomis prisca aetas vixit, 128.11
- Populus arbor Herculi cur sacrata, 145
- Pororum terra nulla est continuatio, 45.1
- Porphyryus serpens, 189.21
- Porphyrio, 175.27
- Potentia remota differt ab actu secundo, 82.7. generandi in apibus adultis, 196.
- Potus inuentio, 128.12
- Potulentorum varietas in homine modum omnem excedit, 202.33.34.35
- Pratorum cultus, 139
- Preparatio rite facta ex inconuenientibus, impuris & inhabilibus, quid praestet, 94.1.2
- Priapei cultus origo, 180.12. & seqq. vsque ad 18
- Principiaphilosophia Chymica bina, & que 75.6. in quo stabiliantur & sustineatur, ead. 7. vtrum eorum prius, 77.28.29.31 eorum ortus, 75.8. similitudinarie lapidi insunt, 76.10
- Profunditas maris plumbo cognosci potest, 200.26.27. natura, quomodo indagari possit, 200.27.28
- Prometheus, 95.14
- Propertii dictum, 63.30.31
- Proprietates vulturis, vide, Vultur.
- Proserpina, 128.32
- Protheo mutabilior, 77.23.24
- Prouentus tritici, vide, Triticum.
- Providentia Dei creatoris vnde ex parte agnoscat, 156.35.36. & 157.1.2. & 182.3.4
- Proximus proximum non dimittit, 111.6
- Pruina, vnde, 35.12. frigoris vehementia fit, 46.25.29. quomodo fiat, 46.33. est ros congelatus, 35.12. & 46.33.34.
- Prune ardentes, 18.2
- Psalmi sacri, 6.5
- Ptolemeus, 65.29. & seqq. tertius, Aegyptiorum

I N D E X.

- piorum Rex, 175.12.13
 Pudenda Osiridis in Nilum abiecta & a piscibus deuorata, 180.2. quid post factum. ead. 187
 quod Pueri in faba inueniunt, 64.33
 Pueri in suis tabellis, 113
 Pulchritudo vera faciei in quibus consistat, & quibus adaugeatur, 203.30.31
 est regnum sine armis, aut satellitium absq; regno. ead. 21.22. eius causa, 203.12. & seqq.
 Pulchritudinem humana faciei esse bonum fragile, 203.17.18
 Pulmo ministrat cordi refrigerium aeris, 218. aerem philosophicum exprimit, 219
 Puluis humidus, 95.21. pyrius, 36.3
 Punctus centralis, 5.18.19
 Punctum caeli immobile, 21.19.20
 Purgans vis, vide, vis laxatiua.
 Purgatio nubium, 51.15
 Purpara conchiliorum veracissima, 177.20. lapidis ictu sanguinem praecipue red- dit, 177.21.22. & 179.8.9
 Purpurarum generatio casta, 179.13.14
 e Putredine generata, 149.36. & 150.1. qua nascantur insecta, 197
 de Pyramo & Thysbe fabula explicatur, 146.26. & seqq.
 Pyrasus, vrbs Pythia, 131.32
 Pyreneorum montium accola magna ex parte valde inhumani, 70.19. & seqq.
 Pyrgopolynices bellicrepa, 135
 Pythagoras. 41.19. & 126. & 221. cita- tur, 41.15. cur cygni animam immor- talem dicat, 97.17. ad plenam lunam imagines quas voluisset alicui monstres-
 se dicitur, 32. herbas magicas quas no- minauerit, 148.6
 Python, serpens ab Apolline interemptus, 187
 Pythia, festiua certamina qualia, 187.
- Q.
- Q**uadrans, instrumentum obserua- torium, 28
 Quadrupedia cur capite ad terram prono quatuor pedibus innitantur, 158.22. & seqq.
 Quadrupedum forma, 158.20
 Questio de ouo & gallina, vide, Ouum.
 Quercus producit gallas, 149.34
 Quid pro quo accipientes, 160.36
- R.
- R**adius non sine umbra, 81.4.5. solis metallici, 217.5. & seqq.
 Radii solares in lunaribus semper occul- tantur, 90. eorum repercussionis an- guli variantur, pro variatione distan- tia solis à vertice nostro, 48.3.4
 Radix cubi, 81.4
 Radices Achemenidis, vide, Achemenis.
 Radiculis prisca etas vixit, 128.11
 Ranarum semina cum aquis attracta per solis radios in nubes, vnde rana, qui as- serunt, nihil solidi dicunt, 50
 à Ranis in Gallia ciuitatem deletam aut fugatam, 194.9
 Rarefactio, qua ex aqua fit aer, celerior est, condensatione, qua ex aqua fit terra, 13. 25.26
 Ll 2 Rare-

I N D E X.

- Rarefactio terra mutanda in aquam, & condensatio aqua mutanda in terram longiori eget tempore, quam aqua in aerem,* 16.12. & seqq.
- Rarefactionis aut condensacionis chymica catena,* 12.14.15
- Rarefactum prius est tempore condensato,* 10.8
- Raritas aquarum & euaporationum in Aegypto & Africa,* 45.10.11
- Ratio quantum donum,* 156.27.28.29.
- hominis, usu & exercitatione excoli desiderat,* 212. eius mira vis, 157.5.6.
- Ratio obseruandi Cometas in qua distantia sint a terris, est simplex, plana & infallibilis,* 60.25.26. quae ea sit. ead. seqq.
- Rebis,* 99.1. & 137. & 166.18
- Reductio metallorum in primam suam materiam, quomodo fiat,* 110.25. & seqq. & 111. eius necessitas, ibid. v. 6. 7.8
- Regina arborum,* 153.25
- Regiones tritici feraces,* 131.25. per se inculta, 49
- Regnum sine armis,* 203.21.22
- Regilla,* 103.25
- Regula astrologorum,* 65.25. & seqq.
- Reip. species, quae in capite humano adumbretur,* 204
- Reminiscenciam rerum mouentia obiecta necessaria,* 159.35.36
- Remora,* 176.28
- Reptilium venena, vide, Venena.*
- Res in medicina, cui vix quicquam comparari queat,* 102.6. & seqq.
- Res intelligens, intellecta, & per quam intelligitur, est vna & eadem numero,* 207.21.22
- Resistentia in patiente sui necesse est,* 164. 34
- Respirationis in homine necessitas,* 217
- ad Respondendum apertus quomodo quis efficiatur,* 201.9.10
- Responsio circularis & reciproca,* 11.25.26. & 210.2
- Resta bouis,* 96.6
- Reuerentia sit capiti,* 215
- Rex Eleusius,* 129.2. fortis, 73. quæ, ead. 29
- Regis animum quisque in seipso habet,* 206.24.25
- Regis filia philosophica,* 124
- Rhasis,* 184.35. citatur, 79.36. & 154. & 140. & 160.30. & 164.17. & 176.32.221. epistola de Aethiopo. 43.7
- ex Rhensi auro facere Vngaricum, vide, Aurum.*
- Rhodus vidit auream pinnam,* 88.24
- Riplaw citatur,* 54.31. & 107. & 110. & 165.34. & 169.2.5.6.34. & 222.1
- Risulus in pratu,* 139
- Robur gignit præter alia & culices,* 149. 34
- Rondeletius,* 182.11
- Res, vnde, 35. 10. 11. naturalis ut fiat, 45. 2. & seqq. est quasi ientaculum vegetabilium, ibid. 7. in opere Philosophico, 40. vlt. & 41.2*
- Rosa, 17.19. ephemera statim rubet, nec expectat maturacionem vltiorem,* 119. 33. rubea etiam in frutice manens fumo

I N D E X.

- fumo sulphuris vulgaris in album vertitur, 121. vegetabilis cur assimilatur minerali & philosophica, 118. ianua praefecta, 117. 30. armata ut Pallas, & pulchra ut Venus, ibid. à Gratiis in deliciis habetur, ibid. an non locum habeat apud philosophos, 118
- Rosa corpuscula frigida, 120. 36. & 121. 1. pallor, 120. 33. rubedo: ead. 1. in eius centro, 121. 1. philosophica virtus 118. 34. 35. partus virgineus tinctura quoque assimilatur, 119
- de Rosa rubedine quid antiquiores senserint, vide, Rubedo.
- in Rosa minerali viridis leo praecipuum esse continens, 118
- Rosarius citatur, 11. & 39. 28. 30. & 54. 34. & 78. 16. 17. 34. & 82. 15. & 93. 28. & 101. 5. & 169. 14. & 218. 19. & 222. 4. 11. & 225. 9.
- Rosarius minor, philosophus, 130
- Rosarii auctor, 37. 5
- Roseta philosophica permanent, 118
- Rosinus citatur, 137
- Rota, 37. 1
- Rota elementares duae per necessarias, 37. 18. 19. 20. & seqq.
- Rota elementaris condensationis, 37. 4. rarefactionis, ead. 5
- Rohrigildia, 105. 26
- Rubedo arcus caelestis siue iridis, vnde, 55
- Rubedo, fructus maturus, 152. 29
- Rubedo rose quid, 120. in eius centro, 121. tingens, 134
- Rubedinem vegetabilibus à sole imprimi, 119. rose, esse in fragili subiecto, 120
- de Rubedine rosa, quid antiquiores senserint, 121. 19
- Rubeus color vnde, 1. 3. est color intermedium, 170. 2. 1
- Rubi, 193. 6
- Rudolphus II. p. m. Rom. Imperator, 105. 9. 10
- Russia, 49. 24
- Rustici, 45. 24
- S.
- Saba, regina, 1. quo sine Hierosolyma venerit, ead. & 2. 14. 15. & seqq. quid fecerit apud Salomonem, 2. 17. quid ei donarit, ibid. 23. 24
- Sabei natio sunt Aethiopica, 2. 8
- Sabulum absque aqua, 103
- Sapia, 183. 1
- Sagitta ab arcu extenso impulsæ sufficit, quo ad metam perueniat, ut semel à nervo vibretur, 84. 30. 31
- Salamandra, 189. 21. & 190. 2. 3. 6. & seqq. eius veneficium, 191. 5. 6. 7. frigida vis mortifera, 191. 5. 6. 7
- Sal vnde fiat, 38. 13. 14. Alkali, 225. 10. Ammoniacus, ead. 9. commune, 71. 21. vnde fiat, ead. 10. 11. genii & ingenii, 200. 11. petra. minerale, 71. 21. 22. philosophico Chymicum, quod sit, 75. 28
- Salia mineralia, 71. 21
- in Salibus quibusdam esse rudimentum tinctura, 102. 20
- Salomon, Rex Israelitarum, 1. sapientia votum obtinuit, ibid. eius benignitas, 15. 24. comitas, ibid. sapientia, ead. 13. 23

I N D E X.

<i>Salpa autumnus coit,</i>	182.30	<i>Saturnus & Rhea poetis antiquis vnde nati,</i>	10.11.12
<i>Sa pingē latebra calcata mortifera est,</i>	191.	<i>Saturnus Iouis pater,</i>	18.21. & planetarum omnium,
1.2		80. immitis,	79.2.7. Deorum auus, an sulphur philosophicum penes se habeat, quod ab eo, velut virilia, amputandum & segregandum sit,
<i>Samarcanda Tartaria oppidum,</i>	144.34	33. & seqq. & 87. vulgo Tempus habetur,	77.1. ab opere philosophico nunquam abesse debet,
<i>Samberhe, Noa filia, i. eius nominis etymologia,</i>	ihid.	88.10. philosophicus, Diana & Apollinis promus condus, tutor, & c. 91.3.4. in ortu Diana philosophica obstericem agit,	90.27.28. cur à Diana aut Sole non restituatur iuuenturi,
<i>Sanguificatio vbi incipiat,</i>	158.5	91. Marti in opere philosophico copulari nequit,	92.11.12. cur, ead. 34. & seqq. & 93.1.2. cur Camellus vocetur,
<i>Sanguis, proximum nutrimentum corporis animalium, ead. 6.7. aquam philosophicam exprimit,</i>	219. eius sedes vbi sit,		161.20
228. 6. sanguis purpure quomodo ipsi extrahendus,	177.22. & 178.30. 31.32	<i>Saturnus de Canalibus,</i>	96.19
<i>Sanguini humano quomodo opus philosophicum assimilatur,</i>	227.36 & 228.1	<i>Saturno res attribuuntur filii,</i>	79.27
<i>ex Sanguine omnia in minori mundo condita sunt,</i>	219.15.	<i>Saturni maleuoli,</i>	135
<i>ex Sanguine solo velle visum factum arte educere, natura contrarium est,</i>	102. 23.24	<i>Saturnina minora,</i>	90.8
<i>in Sanguine virtus digestiua intelligitur,</i>	228.9.10. humano, est potentia feminis,	102.22	<i>Satyri,</i>
<i>Semitas absque iucunditate & vtilitate semimortua videtur,</i>	117	<i>Scarabaei vnde nascantur,</i>	197.11
<i>Sapa vnde fiat,</i>	38.14	<i>Scena absque risu,</i>	117
<i>Sapientia in profundo natura deluescit,</i>	170.22.23	<i>Scops hebeni,</i>	150
<i>Sapphirus,</i>	17.18	<i>Scoria ferri vilis,</i>	85
<i>Sardinia frugum fertilis,</i>	131.33	<i>Scorpii ictus quo remedio sanetur,</i>	189.5
<i>Sargus autumnus coit,</i>	182.31	<i>Selenites mulieres,</i>	29.18.19
<i>Satellitium absque regno,</i>	203.22	<i>Seleucides aues,</i>	193.34
<i>Saturnus astrologis planeta maleuolus,</i>	65. 33.34. vix sensibilem paralaxin dat respectu stellarum fixarum,	60.35.36. creditur intendere frigus,	48.29
		<i>de Semele eiusque filio fabula,</i>	136.29
		<i>Semidiameter terra vna,</i>	21.1.34. praeseloquendo amittitur,
		28. in nulla differentia est, respectu Horizontis, Meridiani, aut Equatoris,	28
			Semen

I N D E X.

- Semen herbarium*, 115.3. quod vis ex quo
nova generatio fieri debeat, non necessa-
rio in sua elementa resoluendum, 78.
- I.2**
- Semimetalla*, 71.23
- Seminium tinctura aurigena*, vide, *Tin-
ctura*.
- Semiramidis horti in Assyria, pensiles*, 117
- Seneca dictum*, 206.24
- Senex ante, quam iuuenis*, 134
- Senibus frigidioribus remedium*, 91
- Sensibilia non sunt vera bona*, 214.8.9
- Sensitiua vis animæ*, 204.17.18.19
- Sensus unde causentur*, 158.8. humani
in suis subiectis sepe decipiuntur, 202.
6. etiam optime valentes à multis bestiis
vincuntur, ead.
- Sensus communis*, 204.17. & seqq.
rusticus est crassus, 85.35
- Sententia Aristotelis de coelo*, 6.19.
de anima humana, ibid. 24.25.26.
nostra ipsi contradicens, ibid. 27
- in *Separatione mineralium è suis substan-
tiis ars & natura utrobique operantur
manu mutua*, 81.13.14
- Septimana huius per singulos dies ordo*, 4.
6.7. & seqq.
- Sergius unde Aurata siue Orata dictus*, 176
10.11.12
- Sericum preciosissimum*, 197
- Serpens exuuias suas mittens*, 95.24. in
suo legitimo usu bonus, 192.16.17.
fugit fraxinum, 151.1. *Æsculapio cur
assignetur*, 186.20.21. à *Cadmo in-
terfectus qualis*, 73.11. eius fratres &
sorores, ead. 12. & seqq. philosophicus
quis, 187
- Serpentis mentio apud poetas & philosophos
frequens*, 185
- Serpentes cœlestes*, 63.17
- Serpentum venenatorum morsus, quo pro-
cinus sanentur*, 141.8.9
- Serpentibus Amylas delectas esse*, 194.9.10
- loca Septentrioni subiecta*, 48.10
- Sesostris Aegyptiorum Rex*, 175.12
- Sibylla Hebræa, Iudæa, Chaldaea & Aethio-
pica eadem, qua supra*, 2.3.4.
*Persica, Erythraea, Phrygia, Cumæa &
Cumana, ead.* 1.36. ipsius vaticinium
de Christo eiusque miraculis, 3.9.10.
& seqq. de ultimo iudicio, ibid. 20.21
- Siccitas prope retentiua*, 13.15. nunquam
recedit ab igne vel terra, ibid. terra, in
elementorum coagulatione descendit in
caliditatem ignis, 16.22.23
- Signa cœlestia & sidera plerunque ab alle-
goriis chymicis originem ducunt*, 69.
14.15.16
- Silenus*, 136
- Silesiaca, terra mineralis, medica*, 71.
19.20
- Silex quoque olet sulphur vulgare*, 85
- Simi philosophorum*, 75.12.13
- Simile excellentissimum sacrum*, 224.4.
& seqq. profanum, ead. 18. & seqq.
- Simile non agit in simile, nec à simili pati-
tur*, 13.33.34
- Similia non sunt idem*, 201.34. & 215.1.2.
à similibus facile attrahuntur, 53.36.
& 54.1. similibus conseruantur, 190.
10.11

simili-

I N D E X.

Similitudo concinna inter tincturam, cor
humanum, & vini spiritum, 138. 36. &
139. 1. & seqq.
Siris regnorum quibus obici possit, 205. 15.
16
Smaragdus lapis, corpus compactum, 17. 17
Smilax, 150. eius significatio, 152. 33. 34
Socrates, 41. 20. lapidem philosophicum
vt tractari iubeat, 40. 32. 33
Sol. 6. 29. 30. quid, ead. 1. 2. astrologis pla-
neta beneuolus, & imprimis quando,
65. 36. & 66. 1. est animalis, 225. reci-
pit tria, & quae ea sint, ibid. est cor caeli,
216. an vere ab Anaxagora dictus lapis
rubeus, ignitus, 28. quam longe à no-
stris distet oculis, 20. 32. & seqq. & 21.
3. 4. quibus verticalis, 134. cur bipedatus
appareat, & terra adeo magna, vt vix
aliquot annis circumiri possit, 24. quādo
nobis rubicundus appareat, 55. suo pro-
prio motu primū temperat, & quomodo
27. 31. 32. in Leone apogaeum suum obti-
net, ibid. 35. quot miliaria Germanica
vna hora motu coli primi, & quot se-
cundario seu proprio emittitur, 27.
ninus spaciis motu proprio in 24. horis
conficit estate, quam hyeme, 26. 2. &
seqq. estate remotior in instrumento ob-
seruatorio apparet. quam hyeme, ead.
13. 14. cur estate remotior à terra esse di-
catur, quam hyeme, ead. 2. & seqq.
cur hyeme maior adeoque propinquior
appareat, quam estate, ead. 35. & 26.
in maiore remotione magis calefacit, &
cur, ead. 11. quomodo operetur in caelo,
7. 13. per radios, 217. 3. in extremis

Iaponia & Noruuegia partibus aut
Gronlandia circa solstitium hybernū
non oritur, 48. 11. & seqq. quomodo
videatur procedere in suis operationibus
7. 18. & seqq. radiis suis attrahit aquas,
easque attenuat, 35. 12. attrahit ad se
nebres ex aqua rarefactas, 216. dat calo-
rem omnibus crescentibus, 219. Luna
lumen & vigorem, 78. 19. 20. & stel-
lis omnibus lucem impertit, 20. 5. 6.
quomodo calorem ad superiora diffun-
dat, 6. 34. 35. quomodo ad inferiora,
ibid. 36. & 7. 1. 2. quomodo virtutem ad
stellas diffundat, 7. 3. omnium colorum
in rebus vegetabilibus autor, 55. rubedi-
nem in vegetabilibus operatur, 119. 28.
ad aequatorem accedens, 133. quoties
terra maior, 12. 10. apud Arhemensia
Deus mundi maximus, cultus fuit, 28.
34. habuit suos lucos apud poetas, 142.
philosophis duplex, 83. philosophicus quis,
29. 3. 4. qualis, ibid. 4. 5. eius virtus
seu effectus, 56. in vtero Saturni exi-
stens nihil illi perfectionis concedere po-
test, 91. an & ipse motum aliquem se-
cundarium habeat, 27. 24. eget luna,
vt gallus gallina, 168. 13. illuminat lu-
nam, 20. 2. 5. filio suo in terris genito,
patrimonium quale relinquit, 139
Sol & Luna in opere philosophico vbi con-
iungantur, 19. 28. 29. 32
Solis absentia, 48. 8. calor. 6. 34. cur in
Canero contra axiomata natura non
sit maximus, sed in leone, 133. 30. &
134. centrum, 25. 25. corpus pro dia-
phani, per quod videtur, diuersitate no-
bis co-

I N D E X,

- bis coloratum apparet.* 55. equi, 161. 6. *Specillum opticum,* 59. 16
& seqq. flos, 12. 4. fulgor in charace pi- *Sperma galli,* 168. 16
sce apparet, 181. 10. lumen, 6. 31. ma- *in Spermate masculino nisi vis agendi prima*
gnitudo respectu terra que sit, & quo- *adsuerit, inane & sterile est coniugium,*
modo indagetur, 23. 33. & seqq. & 24. 1. 91
& seqq. parallaxis vix observari potest, *Sph. nx,* 73. 32
60. 36. & 61. 1. virtus, 7. 2. vrbs A- *Spiritus absque corpore instabilis fugitivus*
gypti, 174. 12. philosophici anima re- *& vagus, 110. 9. 10. non omni omni*
uera in lunam suam migrat. eique vni- *corpori convenit. ead. 12. 13. omnis cum*
tur, 159. 20. 21. natura tota est ex *calcibus suis figitur, ead. ad multa uti-*
Mercurio. 79. 4 *lissimus, 95. 16. foetens, 81. 28. tngens,*
Solem tot semidiametros a terra abisse, vnde *179. 22. & seqq. quomodo e metallis*
constat, 22. 30 & seqq. *aut mineralibus extrahatur, 138. An-*
a Sole tria propagantur in circumposita cor- *timonii plurima arcana in sua natura*
pora, 6. 29. 30 *abscondit, 95. 6. vini, 69. quo pacto ex-*
Solis duo vel tres cur aliquando visantur, *trahatur, 138. educedi gradus, 137. expers*
57. & 139. 1 *omnis aquositate, 138. est in subiecto a-*
Solutio, 134. soluti a seipso, 123. 15 *ctu humido, ibid. & cor hominis, &*
Somnium vulgi, 57 *Tincturam amplectitur, 139. 10. 11.*
Sontes & rei quo commissa confiteri cogan- *vitrioli, decocto rosarum rubearu paucis*
tur absque tormentis, 141. 15. & seqq. *guttulis admistus, cur rubedinem eius*
Spacia Oceani longinqua ab Occidente *exaltet, augeat & diu illasam conseruet,*
versus Orientem cur tardius consciantur, *120. quod praestat in rubeo rose colore,*
quam ab Oriente in Occidentem, *idem etiam in aliis substantiis coloratis*
8. 19. & seqq. *& coloribus efficit, 120. a tinctoribus*
Spartani helotas seu seruos suos ebriosos, & *expetitur, ibid.*
fatuos, & vino dementatos liberis suis *Spiritus animalis in cerebro hominis, 210.*
proposuerunt & ostenderunt, & cur, *25. cur ita dictus, ibid. vnde fiat, ibid.*
156. 19. & seqq. *eius vis, ibid.*
Species cum sua specie coniungenda, 110 *Spiritus vitales & animales vnde generen-*
Species intelligibilis quid, & vnde fiat, 209 *tur, 158. 7. 8. ex Mercurio compositi, 71.*
36. & 210. 16 *23. minerales, 72. 8. antimoniales, 101.*
Species sensibiles qua, ead. 11. 12. quo medio *absque corpore instabiles, fugitivi & va-*
recipiantur & dissipantur, cum ipsa *gi, 110. 9. 10. non sunt coagulandi abs-*
non in se agant, ead. 21. & seqq. *que corporibus, ead.*
Speculum philosophicum citatur, 83. 36. & *Spiritus, cur a quibusdam intelligentia no-*
222. 8. 9 *Minimen-*

I N D E X.

- minentur*, 211. maligni, herbis magicis, 73. 29. 30.
 tanquam subiectis propriis alligati, ad
 magi placitum supernaturalia peragere
 crediti, 141
*Spiritus dormientium à spiritu maligno in
 remotiora loca duci, corporibus certo in
 loco detentis,* 141. 28. 29. 30
Sponsus sponsa ante commixtionem, 80. 16
Sputum lune, 221
Squatina, 182. 34
Stamina in textura, 205. 35
*inter Stannum & argentum vitrum nulla
 est propinquitas,* 93. 15. 16
Stella in Erichthonio exorta, 97
Stella quid, 58. 35. 36. & 59. 1. fixa nullam
 dant parallaxim. 60. 35. quadam an
 noua, 59. earum essentia seu substantia,
 58. magnitudo, ead. 28. 29. & distan
 tia vt indagetur, 24. 2. & seqq. illumi
 nation. s. si. ri. à Sole, 32. 22. casus, 58.
 18. 19. 20
Stellas ipsas non cadere, 58. 28. plures esse
 in caelo, quam humanus oculus discer
 nere queat, 59. 15. 16. multas disparuis
 se, nouasque aliis in locis visas, nec fixas
 seu immobiles esse, sed inter se quoque fi
 tum commutasse, ead. 3. 4. non migrare
 à locis altioribus ad decliuora, 58. 30
 fixas duplo vel triplo maius spaciū con
 ficere, quam solem, 26. 36
*Stercori humano quomodo opus philoso
 phicum affemiletur,* 227. 33. 34
Stercutiū Deus, 115
*Strangulationis (vel potius suffocationis)
 animalium causa,* 220. 9
Strombi pisces, 181. 24
Subiectum artis praeipuum, 73. 29. 30.
 eius semen, 140. quomodo vile, 86. 3. 4.
 & seqq.
 circa Subiectum philosophicum operationis
 vniuersales ternae, 137. subalterna toti
 dem, ibid.
Subiecta Mercurialia sunt varia, 138
*Substantia condensata & accidens conden
 sari necesse est,* 120
*Substantia quomodo non recipiant magis
 & minus, & tamen alius homo alio ma
 gis homo esse dicendus sit,* 212. 34. 35. 36
Subtilitas caelestium millenarium referri, 12.
 v. 13. 14
Succus aurei coloris, 126. purpura, vide
 Sanguis.
Suidas, 1, citatur, 233. 34
Sulphur vbi in arbore nascatur, 148. 36.
 & 149. 24. vulgare excluditur in phi
 losophia chymica, 85. 34. 35. in mineris
 quid, 81. varium, 72. ex argento vno,
 136. 33. montanum, 80. & 81. est philo
 sophici initium, 80. 27. dicitur materia
 philosophica chymica, 75. 6. ex quo ge
 neretur. ead. 16. 17. & seqq. & 81. 2.
 & 89. 6. 7. philosophicum, 164. à vul
 gari distinguendum, 84. 26. 27. quale.
 80. 12. & seqq. & 81. 24. & seqq. annon
 lateat in silice, aut lapillis albis, quibus
 ipsum ferrum in chalybem figitur, 85.
 an non sit in patre Ioue, 86. 9. 10. vnde
 cunque extrahatur, à communi separa
 tur, 84. 27. 28. separatum per mag. ste
 rium, est principium Cadmeae philoso
 phicum, 74. quatenus sterile, 86. 16. 17.
 quatenus foecundum, ead. 18. philosophis
 duplex

I N D E X.

duplex, 82.14. fixum & rubeum non est in Saturno, 99.26. in ferro vel eius re- iectamento, 85	superet & deuoret oportet, 177.11.12
Sulphur à sulphure vim accipit, 84.31. eius mansio, 131.3. mater, 81.2. pater, ibid. 2.3. philosophica natura, 152.31.32. sub- iectum quomodo vile, 86.3.4.5.6	Tartaria, 49 Tartari capitones, 201.35 Tartaria aqua, 106
Sulphuri philosophico satis est. si virtutem à communi impressam gerit ad sui propa- gationem, 84.28.29	Taurus, 63. cælestis, 133. chymicus, 63.9
à Sulphure fixo vim quoque vegetabilibus infundi, 153.28.29	Taxus, 151. venenata arbor, 153.17. eius vis venenata quo tollatur, ead. 17.18
Supercilia alba, 179.35	Templum Cereris, 131.31.32
Surculi philosophici gemma, 137. germina in albo colore, ead. vna, ead.	Tenuè à denso coagulatur, 37.36
Sutor, 63.36	Tepor mammarum muliebrium, 197.1.2
Sycomotorus, 151. ferro iuuatur, 153.18	Terebinthus gignit præter alia animalia & culices, 149.33.34
Sylua an spectet ad opus philosophicum, 142	Terra, 5. aquas vbi compectatur, ibid. 22. primum elementum, 5.26. quomodo non fir purum, 68.35. duplex, 15.2. quatenus elementum, est subiectum, seu diuerso- rium ignis & aeris, 14.23.24. quomodo ex igne fiat, ead. 19. & seqq. est centrum circuli omnium maximi, extimi cæli, 12 9. stat immobilis, nec motu cæli affici- tur, nec proprio rotatur, 8.22. cæli cen- trum immobile, quid ei præstet, 18.24. 25.26. immobile centrum stellarum fi- xarum, primi mobilis, & totius mundi, 25.23.24. est instar insensibilis puncti, 12.5.6. cælo quo coniungatur, 11.11. an è cælo tanquam basi facta, 10.2. ex aqua facta, 13.25. condensata, 10.6. in primis ignis est particeps, 68.18. omnem ignem patitur, ead. 33. per se considerata, opaca est & lucis expers, ideoque nigra, 17.9. vbi densior, vbi rarior, 70.13.14.15. aëria 14.27. volans per aëra, 95.20. phi- losophica, 28. an potior & dignior pars in philosophia occulta, 4. pen. & vlt. & 5.2. & c. vnde facta, 16.2.3. è rubra terra, 18. ad m 2 hiat,
Nemea, in qua Hercules leonem in- terfecit, 142	
Syluani, 136	
Syri, 180.16	
in Syria militari imperio cogebantur neca- ri locusta, que ramentum Parthis in cibo grata fuerunt, 194.5.6	
Syrius, canis cælestis, chymicus, 69.17	
Systole & diastole motus cordis, 216. & 217.	
T.	
Tacitus citatur, 174.8	
Tæda arbor, 149.24	
Tæda frequentes in montibus metalliferis, ead. 27.28	
Talionis lex, 160.33.34	
à Talpi ciuitatem in Thessalia deletam, vel fugatam, 149.9	
Tardus in magisterio philosophico velocem	

I N D E X.

- biat, & exsucca est, 40. 21. viua & aëria est, 12. 22. eius virtus, ibid. & seqq. non sine aërio & iterato labore fecunda, 135. cur non incendatur, nec igni absumatur, cum aërem & oleositatem habeat, 14. 27. & seqq. suo cælo minor, 12. 12. & cur, ibid. virtute tamen maior, ead. 18. 21. nisi esset, cælum nullius esset puritatis aut precii, 11. 26. 27. mas est, 18. 18. femina sua (cælo suo) vim generationem imprimens, 10. 34. 35. impregnât cælum, 18. 32. & seqq. contulit cælo suo qualitates potiores, quas habet, non substantiam, 11. 28. 29.
- Terra & aqua sunt vegetabilium parentes, 116, 13
- Terra & ignis, coherentia & affinita elementa, 15. 5
- Terra color qualis, 17. 34. 36. corpus sexagesies sexies minus corpore solari, 23. 33. subtilior portio in aqua rarefcit, 16. 2. & seqq. quantitas respectu cæli, cuiusmodi, 28. 1. 2. & seqq. semidiameter vna, quot miliarium Germanicorum, 21. 1. siccitas in elementorum coagulatione cedit in caliditatem ignis, 16. 22. 23. & quomodo, ibid. 23. 24. philosophica generatio, 19. 1. & seqq.
- Terram esse centrum cæli stelliferi, & in medio vniuersi sitam, 21. 10. 11. rotundam, & cum aqua vnum globum constitinere, ead. 12
- in Terra quiescunt omnia, 74
- Terra mineralis medicinales, qua, 71. 19.
- Testiculis humanis quomodo opus philosophicum comparetur, 224, 4. 5
- Testudines, pisces, 181. 24. vbi reperiantur, ead. 30. 31. & 182. 32
- in Textura stamina qua, 205. 35
- Thales Milesius, 67. 32. & seqq. & 68. 1. 2. 3. 4
- Thalia mater fratrum Palicorum, 18. 36
- Theba Ægyptiæ, 174. 12
- Thebais Ægypti vrbs, 220
- Theologi cælum vnde exortum dicât, 42. 2
- Theophrastus, Aristotelis discipulus, 144
- Theriaca contra venenum fit e vipera, 81. 6. & 188. 14. philosophica è philosophicis, ibid.
- Thessali graculos contra locustas nutrinunt, 193. 35. 36. & 194. 1. 2
- in Thessalia ciuitatem à talpis deletam vel fugatam esse, 194. 9
- Thomas Aquinas, 85. Rhadinus citatur, 161. 11
- Thracia frugum fertilis, 131. 35
- Thrasones gloriosi, 135
- Thyestes, Atræi frater, 165
- Tiberius, Cæsar Romanus, 175. 13
- Tibiseus, Ungariae fluiuius, 54
- Tigris horrenda, 157. 2. 3
- Tinctores album Panaem in nigrum tingere nequeunt absq; intermedio, 170. 1. 2. spiritum vitriolatum expetunt, 120
- Tinctura, 139. 13. & seqq. philosophica quibus cognita, 174. 24. & seqq. perfecta, 105. 11. rosea, 120. 3. volatilis an figi queat nec ne, 101. quomodo cor hominis respiciat, 139. eius generatio rarissima paucissimisque philosophis explicata, 132. 33. color, 178. 28. multiplicatio, 133. paludamentum, 105. 7. rudimentum

I N D E X.

- mentum in salibus & mineralibus quibusdam, 102.20. virtus, 137. aurigena seminium, 197.14
- ad Tincturae suae separationem quo utantur philosophi, 107
- inter Tincturam philosophicam, cor humanum, & vini spiritum similitudo, 138
- Titanes, 18.20. vnde nati poetis antiquis, 10.12
- Tonitru, 36.1. & 50.15. & 51.30
- Toras, vel Torates, Rex. 50
- Torpedo, piscis, 181.32
- Totum non à parte capitur aut dirigitur, 76.9.10
- Tractationis vini gradus, 137
- Tractatus probatus allegatur, 82.23
- Tractatus von Beygenblümlein, 130
- Tria nomine & in principio re & in fine unum indiuiduum, 135
- Triangulus è circulo, 75.4. circuli, 81.4
- Trias compositi è monade, 75.4. ignita, 98.4
- Tribuli, 193.6
- Trieterica, 136
- Trifolium lapidi triangulari assimilatur, 140. eius descriptio, 140
- SS. Trinitatis exemplar notabile, 207.20
- Triptolemus, 126. Triptolemi fabula explicatur, 130
- Triticum Dei donum, non Cereris aut Triptolemi inuentum, 129. allegorice est materia philosophica, 130. philosophicum sub qua mundi zona praesumatur, 134. maturi color quis, 134
- Tritici inuentio & primus cultus cui tribuatur, 128. prouentus annuus, 123.31. 32. massa, vide, Massa.
- Triticiferentes regiones, 131
- Triton, piscis, 181.36
- Truta, piscis, 54. philosophica, ead.
- Turba, philosophorum liber, 133.6. & 178.7
- in Turcia nobis Campana vsus denegatus, 131.5
- Turturis vox audita, exspaciandi tempus idoneum ostendit. 128
- Typhom quid, 73.15. in philosophia quid, 160.4
- V.
- Vacuuum non dari, 7.12
- à Vacuo natura abhorret, 44.25.26
- Vapor ab opere abesse nequit, 41.28. continet suum compar. 41.33. potentia qua est, ibid. eius forma, 42.13
- Vaporis & aquae discrimen, 42.17.18
- de Vapore & aqua dubitari potest, virum prius tempore, 41.34
- Vapores non sunt aer purus, 55. puri sunt aer, 35.2.3. non puri, nubes, ibid.3
- ex Vaporibus omnia constare, quoad elementa, 42
- pro Variatione distantiae solis à vertice, variantur & anguli repercussionis radiorum, 48.3.4
- Varietas esculentorum & potulentorum, 202.34
- V. Varro, 1
- Vas cinere repletum capit fere tantundem aquae, quantum caperet, si vacuum esset, 206.33.34

M m 3 Vasa

I N D E X

- Vasa natura,* 70.33
Vbertas dicendi Asiatica, 114.17.18
Vegetabilia nutrimentum suum vnde accipiant, 157.26. & seqq. *inversa animalia quibusdam dicuntur,* 115.34.35. *Solis calore persusa gaudent, crescant & augetur,* 7.1.2. *quomodo incrementa,* 114.6. *plantis gaudent,* 127.29
inter Vegetabile & plantam mixtum genus, 144.36. & 145.1
Vegetabilium parentes, 116.13. *diuisio,* 114. *prioris generis natura, ead.* 35. *in agris proueniunt: un copia, varietas, admirabilisque natura,* 128
Vellus aureum quid, 139.8.9. *Iasonis, & tota illa fabula quid significet,* 165
Vena argenti rudis sanguinea, 105.26. *plumbaginis, vide, Plumbago porta,* 158.5
Vena per mesenterium diffusa, ead. 4. *meseraica,* 115.30. *metallica, vide, minor.*
Venefica, 141.26
Veneficium Salamandra, 191.5.6.7
Venenum pulchrum, 103
Venena reptilium quorumcunque, quo medicamento sanentur, 189.7. & seqq. *à venenis attrahuntur,* 189.3
Venenositas quedam fulmini peculiaris, & eius vis, 52.6.7. & seqq.
Venter potius sensui, quam ingenio seruit, 223. *inferior vegetandi potentia proprie destinatus est, ead.* in homine *cur Asiam magni mundi exprimat,* 222.19.20. & seqq.
Ventus quid, 45.5.6. & 46.34. *in acre natus sapienter natus dicitur, ibid.* 4.5. *serus Vesper,* 77.22
quando fiat, 36.17. *non venit è poristera,* 44.35.36. *annon operi sit conueniens,* 43. pen. & vlt. & 44.2. *vnde dicitur,* ibid. 5. *vnde veniat, ibid.* 6.7. *in China currus & elisiras per aquora terr. stria ducit,* 45. 3. 4.35. *in opere philosophico quid praestet, ead.* 36. & 46.1. *mater infantis philosophici, ibid.* phantasticorum, 76.17
Venti diuersi, diuersis in locis vno eodemque tempore spirare possunt. At in vno, non uem aliquandiu, 44.30.31. & seqq. *proueniunt ex omnibus partib. circumferentia terra,* 45.5.6. *siati in Oceano magno flare dicuntur, ead.* 13.14. *frigidiores aerem sic quoque reddunt,* 49.
Ventorum plentudo vnde, 45.8
Venus, 131.6. è mari nata creditur, 145. *suauitatis Dea, rubea & fixa,* 88.14. 15.16. *est benignissima Dearum,* 96.35.36. *Capricorno coronâ purpuream imponit,* 96.33. *astrologus planeta beneuolus, & in primis quando,* 65.36. *philosophica,* 89.8
Veneris genealogia, 88.26
Venerem habere centrum Solem, 25.28.29
de Venere & Adonide fabula mere allegorica, 121.23. *Basilius quid scribat,* 88.25
Venustatem faciei humana esse bonum fragile, 203.17.18
Vepres, 193.6
Vertagus leporis vestigia inter mille alia agnoscit, 202.15.16
Vesalius, 200.12
serus Vesper, 77.22
Vestes

I N D E X.

- Vestes non attinguntur fulmine*, 52.8
Vicissitudines quas Sol in caelo efficiat, 7.
 13 in mundo quas, *ibid.* 22. & seqq.
intente quid Videntes cur non discernant
voces loquentium, 204.26.27
Vinum, lac terra, 135. pro diue. sitaet loci
diuersum, 138. *vinum cur fortius & me-*
racius altero, ead. bonum omne dicitur
representare suum costa, 11.18.19.20
Vini commendatio, 135. *inuenio, ibid.*
tractationis gradus, 137
circa Vini expressionem quid consideran-
dum, 137
Vini & lapidis philoſophici destillatio ead-
em, nisi quod contra vtriusque sunt di-
uersa, 138
inter Vini spiritum, cor humanum & tin-
cturam philosophicam similitudo con-
cinna, 138
ex Vino fit sapa, 38.14
Vina cur in interdum dolcis in tactis vapescat,
 52.9
de Vini comparatio, 77.25
Viper. non sine veneno, 81.5.6. *in suo legi-*
timo vsu bona, 192
à Vipera demorſi cur ab eadem remedium
praestantissimum sibi quarant, 188.34.
 35 & 189.2. & seqq.
è Viperae medicamentum, 188.27.28
Viperarum halitu solo in Phoenicia homines
pernecari tradunt, 190.36. & cur, 191.1
Viperinum alexipharmacum, 189.8.9.10
Vir vnus beneuolus, quid inimicis inter se
dissidentibus prestare queat, 69.4.5.6.
Virgo, in cuius gremium vnicornis cornu
deponit, est luna philosophica, 136
Virginis lac, 54.2. *cur ita dictum*, *ibid.*
de Virilib. Saturno amputatis fabula expli-
catio per breuis, 89.2
Vergilius citatur, 131.35. & 150. & 175.21.
 & 196.19.20. & 205.14
Viridis color inter extremos medius, 142. in
quos colores mutabiles, ibid. amicatur
visui, 17.20.21. *cur, ibid.*
Viridia gramina, 17.15.16. & seqq.
Virtus Solis, 7.2
Virtus vegetatiua an sit in lapide philosophi-
co, 223. *occulta Mercurii philosophici,*
vide, Mercurius. quinta, qua, 228. *di-*
citur visa, *ibid.*
Vis anima sensitiua, 204.17.18.19. *appe-*
titiua, ead. 21. locomotiua, 205.6.7.8.
adfectiua, ead. 9. & seqq. discretiua,
ead. 16. & seqq. cur in homine absolutior
quam in bestiis, 205.21.22. & seqq.
memoratiua, ead. 25. & seqq. quibus
corroberetur atque augeatur, 205.31.
 & seqq. *ratiocinatiua ead. 36. & 206.*
 1. & seqq. *imaginandi in muliere, vide,*
imagin. calefaciendi & exsiccati dicitur
etiam sulphur chymicum, 75.29. *laxa-*
tiua & purgans quo augeatur, 124. *vi-*
sifica facies crescere vegetabilia, 7.18.19
lapidificandi, 166.23. *occulta, paralyſis*
& torporem asserens, 181.32.34
Vires anima, 204.12
Vires occultas astrorum cuique plantarum
speciei affluentes, vt & stellarum, inda-
gare, supra humanitatem videtur, 116.
 22. & seqq.
Viscosum aliud ab vultuoso, 179.21
Visto fit in momento, 51.32
Visus hallucinatio, 58.9.10
Visu

I N D E X.

- Visu animalia qua hominem antecellant,* *Ursini foetus,* 164
 202.20.21
Vita gradus in homine tres sunt, 223. *genus*
à morte vix palmum distans, 199.35.36
Vitriolum, sal minerale, 71.22
Vitulus integer aliquando è nubibus dela-
psus, 50
Vituli Marini, 181.31
Ulmus loquax Gymnosophistarum, 143.
Magica, ead.
Ulysses, 126. *artifex,* 127.3. *eius socii,*
 147.15
Ungaricum aurum ex Rhenensi facere, *Vulcania progenies,* 77.1.2
vide, Aurum. *Vulgus in brutorum cultum procliuor*
 160.7
Unctuosum aliud à viscoso, 179.24
Unguentum animæ lapidus philosophici, 107
Vnicornis, vide, Monoceros.
Vnum pro alio, 75.2
Unitas formæ attributa, ead.3
Uniuersaliam sublimitas, 207.35.36
Volatilia in corte philosophica mansueta.
Ea, quæ, 168
Volucris nidum suum mittens, 95.24
Voluptati deditus beluine est natura, 214.
 1.2
Vrina humane quomodo opus philosophi-
cum assimilatur, 227
Vrsus atrox, 157.2. *vnde dictus,* 164.
an in magisterio sit cognitus, ead.
Urse caelestes gemina, maior & minor,
 63.16
Ursini foetus, 164
Ura nascuntur è germinibus, 137. *imma-*
tura, 18.9. *furculi philosophici,* 137
Wirri, barbari, 79.17
Vulcanus, 95.14. & 97.14. *Deorum*
faber fulmina hamata forma fabricasse
poetis fingitur, 52.21.22. *Veneru ma-*
ritus in conu plantarum obstetricis
munere fungitur, 19.15.16. *ignem si-*
gnificat, 108. *eius violentia,* 88.5.6.
subterraneus, 70.3. *eius vires,* ead.11.
 12.13
Vulcania progenies, 77.1.2
Vulgus in brutorum cultum procliuor
 160.7
Vulgi somnium, 57
Vulpium aurisodina, 193.26.27
Vultur an Chymia notus, 171. *eius pro-*
prietates, 171.24. & seqq.
Vulserum odorandi vis, 202.18.19
 11.36
Vxor,
 X.
Xanthus, equus Achillis, 161.2
 Z.
Zenith, 28
Zeumon citatur, 41.17.30. & 42.4
Zoophyton, 144.36. & 145.

F I N I S I N D I C I S.